

IJA # 2950

ספר רנה וישועה חלק ראשון

Sefer Rinah yi-Yeshu'ah Heleḳ Rishon

Livorno, 5616 (1855 or 1856)

לישועתך קייתי יי : קול
ספר

רנה וישועה

חלק ראשון

פירוש על ההגדה ותפסורהא בלערכי . יכון
לסגאר לתפעלים . ויעארף אלכן אדם טורקת
אללה וועבאדתו פידין ולמוסר די שלש רגלים .
חג המצות ושבועות וסוכות מלקטין מן
אלפוסקים ראשונים ואחרונים פרים קדש
הקללים . וייעוד בלאענאייב ולגראייב אלי
עמל השם יתברך פי' עשר מצות למאמר
ולפרעה אנאלם . וובאעודו חלק שני .
פרקי אבות בלחודשים בלערכי ואזהרות
ועשרת הדברות די שבעות וברכת
השבטים ושירת הים וסי פיוטים . ועשרת
הדברות די פרשת יתרו אלי מדאריון אסגאר
פי האר אלאיקלים :

ליזורנו

יע"א

שנת אמרו לכת ציון הנה ישעך בא לפ"ק

ברפוס המשובח

ע"י שלמה בילפורטי וחברו הי"ו

מרפיסים ומוכרי ספרים

ללאוהו . לאוהו . לאוהו : לאוהו .

אנחה ורצא אנחה : כי עיי ומרת ית יי ויהי לי לישועה :

רנה וישועה בת צדקה צדיקים : ושנחה מים בששון ממעני

אזהרה שמענו הו זקורין • לבלתי יקרב איש זר
להדפיס ספר זה להשיג את גבולי בלתי
רשות מעלת המחברים הע"י מהדריין מן המהדריין •
למשך עשר שנים נר"מ מזמן הוצ"ל מע"ל שאנו מוכין •
וכסף עוד ועוד מלך משפט אהב לאיש אשר שלח ידו
במלאכת רעהו ה'ן עונשין מן הדין ד"ד דינא מדכאו
ביקורין • ושומע לנו ישכון ושמ"ר ועליו תבא ברכת טוב
ברכאן דנפישין • כיר"א :

אלה יעמדו על הברכה

הנני ברכ'י רבנן בני חיי ומזוני תהוין לראש יוסף
דין הוא הד"ר היקר ונכבד המ"ן כה"ר

סי' יוסף די משה בן חמו הי"ו

גם לרבות א"ס טוב ויעל **אליהו** אתה ה'תשמרם
לעד לעולם ומה טוב ומה נעים שבת אחים
משכילים ונבונים

כה"ר יוחנן בכ"הר אברהם אלמדיוני הי"ו

ללכת כללים אכי"ר :

מנחה היא שלוחה לה"ה רצ"ו
היקר המ"ן

יצו יי אתו את הברכה חיים עד
העולם

התנצלות והקדמת
הרבנים המחברים הי"ו

קהל עדה ישראל • כבר עלמנאכוס פולסקדמה די
שי למורא ח"א אסיבה עלאש פוקנא
ועמלנאפו בלסאן ערכו • ומן
ראך אטעס כרוחו עמלנא האר אלהגרה בלערכו מעא
אדינים ומוסר פי שגל האר אלעיר די מלזוס כן
ארס יערפסוס • כאש מה וגי
ליירו חתא מכשול • ובפרט מנאיון וכוון וקרא פי האר
אלמונאקף ללפאמיליוא מן שגל אדינים די פסח • וכוון
נכון לבו כטוח בה' אלו אנשא וכונו זקורים וחסרלון
ותכחו דינהוס כוף לוי ולטחאק • ויואפעסך חין וקרלסוס
לולח פסח אלעאבאיוו די **עשר מכות** וגמיע שגל
אל **מעשיות** ומשלוח
אלו פו האר אלהגרה •

ברא מן אלו ורכל אלמונה פו קלכהוס • זאייר ראשו
ותכת מלות עשה מן התורה נתאע **והגדת לבנך**
ביום ההוא • ובאלך יכמס בעד כן
ארס ויקול • כוף חתא האר אנשא עמלו מונאקף מן
האר אטכאע די הווא כאמל לוונאקף וקאנא כבורא •
וקאמו זורלו דוך אהפלות ואלפסוקים אלו עוואיורוס
יקראוהוס קבל קרש ורמץ וכן על זה הדרך •
תכוננו מעלומין אלו גמיע לוי וקרא דוך לפסוקים
ותפלות די מרפוסו' פי חקת הפסח וסאייר
למנאחוף • ברא אלו מא ילאחלו חתא שבר עלא
קראויהוס • זאייר ראשו ח"ו ותשמא מקלץ כנטיעות
ואין לו חלק באלהי ישראל ח"ו • כוף אלו מביון פוכלאם
ארכ אזולאי ע"ה פי מונאקף שמחת הרגל דף ו"ז ח"ל •
וכריש

הקרמה

וכרוש כל אחוון אבוא אע"ר על דברת כנו האדם
האומרי תפלות המסודרות הערוכות להלילה הקדושה
הזאת לסדר קדש ע"פ כוונת רבינו האר"י ז"ל ולכבוד
ה' אמרתי אגלה טפח ויהי הק"ר אמין ודרך כלל אומר
ראש האומרים הללו לא ראו אור כהרו ככשי דקמנא
אסור להם לומר תפלות אלו כי לא ידעו ולא יבנו
וקרובים הם להפסד ח"ו מכמה נרדיו ותפלתם תהיה
לחטאם ח"ו ואם המתפללים אור ננה עליהם ומגויות
האר"י הרו מעט דבש ודעו נאמנה כי תפלות הללו
מלבד טעויות הדפוס הם עלמון מוטעות ואינם מכונות
לכתבי הקודש ממנהר"ק ז"ל האמתיים אשר נתגלו
בארץ מצרים ובארץ הכזבי ממנהר"קו עלמנו ומכ"ו הרב
מר שמואל בנו ז"ל ועוד כי הגאון הר"מ ז"ל מניח
במוליא הכוונה בדרך תפלה וכן שמעתי מפי קדוש
מופלג בדורנו זל"ה כי אין ראוי לסדר הכוונות כלשון
תפלה וטעמם ונומוקס עמם ומכללן של דברים שגם
מקראי קודש המודפסים לסדר קדש ורחץ הלא בראשי
שמות הקודש אין לומר אותם כי הם מווסדים על פי
ספר הכוונות הישן ודו בזה להעיר לב האיש הורא את
דבר ה' עכ"ל ועליהם מן האר אסיבה באעדנא רוחנא
ואלוואחד די ועמלהום אוולא יקראהום עונו ישא
וקה"יב בעד אלו שהדפיסו אותם

וראנא סמינא האד למולאקף רנה וישועה
מן סיבת זוג דטעמי

אוול טעם לאוין תעליר רנה וישועה הווא נפרחו
בלמגותא די גאתנא הש"ת עו יליאת מצרים וזאוויר
רכ"ה בראשו תיבות רבו נסים דמלרו די ורמו עלא
אכס די לאר פי האר אלכאויאס די פסק מעא אלחסידי די
כאן גאלו אליהו הנביא ז"ל וקאללו וואוין הווא יסמו
רבי נסים המלרו ועטאלו שי לראיהם וקנא ביהום לולא
די פסק כוף די ראהו מכיון אלמעשה בתטוויל לקוראם
פי

הקרמה

פי תוכחות מוסר וישו"עה ראשו תיבות דיואלהום
יהודה שלמה עמדו ולקטו הרינוס אוולא רמו אכור
יהודה שלמה עמדו ואכרו הפירוש ומערוף שאוין
קאל ארב בעל הרוקס ז"ל וואוין כול כן אדם די ועמל
תיבור מלזום יביון ויסמו פיה ברמ"ז ומנאיון ליכנא
פי האר אלכילמאת די רכ"ה וישו"עה מרמוו פיהום
שאין קולנא עלונא סמינא רנה וישועה

ולאום עלונא לאתזוקי טיבותא
למעלת חכם חרשים כלול לאישים המניה הנאמן
החכם השלם והכולל כמנהר"ר יוסף שבת' פרחי
נר"ו יאור הוד לנלח וקה

הוא היה בג"ר המעלות להוליא כלי למעשהו בדפוס
המשוכח והמפר' של רחומא רכפשוין המדפיס המפורסם
המ"ון כה"ר שלמה בילפורטי וחברו הי"ו
וישלם להם
גמולם הטוב בתלת ברכ"י דאמיר רבנן אכ"ר

הלא כ"ר החוקמים פ"ה מתא והראין יע"א בסדר
ובשנת כאן ט"ה רבי פ' בא סו' זאת התורה לפ"ק

הלעיר הלעיר
שלמה זרקא יהודה צרמון
ס"ט ס"ט

רנה וישועה

הנהגת האדם ותוכחות מוסר
להארד לאיים למפצלין די תלאתין
יום אלי אקבל פסח :

תעלמו

אלי פי האר לאויאס לעזאזי אלו עטאנא
הקב"ה ושתכח שמו • מלזום עלא כל כן
ארס באש ורגאע מן טרוקתו לפאסארא • ויכוון ומששי
רוחו פטרוק למליחא • ויאעמל למזות ומעשי טובים •
אכתר מן לאויאס די שהאר אלול ועשרת ומי תשובה •
לאיון עיקר הדבר מא עטאסומלנא הקב"ה גיר באש
גרגעו פיהוס מן טורקתנא ארונייא • ונכונו מהרהרין
אחשובה פי קלבנא ונעאמלו כוף אלאה בין עינינא •
ולוכאן מא עטאנאש הקב"ה האר אחלאתין יום כאן
ב"מ מא וכוון חתא תקומה לשוכאיהס של ישראל • מתל
מא נגיבו קט הרב המקובל האל"ה כי בעל חסד לאברהם •
גדר דראב אזולאיו עלויה אסלאס (פי עין הקורא נהר
כ"ו) וזה לשונו • מן בער מא כרגו ישראל מן מזדים •
וולאנא הקב"ה באש נעמלו האר אלעוד די הווא חג
הפסח • וכבעלו פיה לקמץ • ומא נאכלו פיה גיר למזא •
ואסוד כתאע האר אשו הווא • מן סכת בער אמא כן
ארס וכוון רשע ככיר • ומא לללא חתא עבירה פרוניא
די מא עמלקאש • מא ווולל ודכל לקמשיס שערי טומאס

גיד חתא יבקא מדארום פלעכירות דויאלו ארבע מייאח
נהאר מלקיין הארא מן אורא הארא . ועליהא עמל
הקב"ה כיר ככיר מעא ישראל באש מא וכונוט נטמעים
ווליבו מן ארנייא ח"ו . אעטאנא האר אלעיד לעזיו .
וולאנא באש תלאתין ווס אקבל אלעיד . נכונו נשחגלו
פרויס די פסח . ומין וכוון כן ארס מלהי פי לוואלח
ארנייס די פסח . יאעמל הקב"ה האר אלכיר מעא השלי
וגמאעלו גמוע לעכירות דויאלו די עמל . ויקלמארוס
עלא תלאתין גורעא . ופי כל לילא מן האר אתלאתין
ווס . וטויאללו וואחד לגורעא מן הארוך לעכירות
דויאלו . חתא ללילת ד' עשר פי ניסן . וכונו תקאלאו
גמוע לעכירות אלי עמל . ויבקא ראך כן ארס וואקף
פלכאב אלכרו די ו' שערו טומאה . לאיין ראהו לאפי
מן גמוע לעכירות אלי עמל טול אזמאנו . ועליהא
וולאנא הקב"ה וקאללנא . לילת ו' די פי ניסן נכדקו
לחמץ ונחארקוס מן ארנייא . לאיין לחמץ ורממו לילת
הרע . וראבא די ראנא לאפיין מן לעכירות . לאומנא
נלפיווה וגפיווה מן ארנייא . ולילת פסח די הויא
וואחד ותלאתין ווס נכונו בני חורין מן יזר הרע . והאר
לכלאס די קולנא גאבו אריב אזולאיו פי כסא דוד דקי"ד
ע"ד . וקאל עליה האר לכלאס ענין יקר ונפלא :

וכפי לכלאס די קולנא אלי לחמץ ורממו לילת
הרע . נכתבולכוס וואחד ארמו אעזיס אלי
סמאענאהו מן אלגור . לאיין כלמת סמ"ץ וטלאע פי
חסאכבה . קל"ח וסמ"אל די הווא שטן וטלאע פי
חסאבו קל"א . ומערך שאיין קאלו סויארנא פלגמרא
די סוכה פדק הסליל . אלי וזר הרע סבעא דלויסאמי .
והארדו הומאן ר"ע . ער"ל . שונ"א . טמ"א . מכש"ול .
אב"ן . פשו"ני . ויבקא ראבא לחמץ די הווא ורמז ליל"ה
יטלאע פיה חסאב סמ"אל די הווא יזר הרע . וסבעא
דלויסאמי דויאלו . ונקדרו כוורו כלמא אוכרא לאיין
סמא"ל

סמא"ל מעא לאותיות ד' וטלאע סך הכל קל"ה . קד
לחסאב די כלמת מל"ה . ועל ודי די נאכלו מלת מלוה
נכונו מכניעים סמא"ל :

ורפי לכלאס די קולנא נפלו וואחד לאמרש תמוה
די קאל לרוד ה' אורי וישעי מ'ו אירא . אורי
נפסח וישעי ניו"הך . והאר אלמררש ראהו לעיב ואסר
לאיין . אש אלקא פסח מעא ווס הכפורים . כלאס
כלכלאס די קולנא לפוק ותפלר מלוה . לאיין גרנו
למררש יקול כוף ארי פי ווס כעור הקב"ה וסמאס
ללעוונות די כן ארס . האויודך פי פסח וכונו נמחלין
לעוונות די כן ארס . ויגולנא מלוה כמאל לפסוק די
קאל מ'ו אירא . לכוונא עלאש סטאסקינא להאר
לווקות די וסמאחלנא הקב"ה פיהוס לעוונות דויאלנא
פי לחטר מ"ו די וטלאע פיהא כמסין באש מא ודכלש
לחמושים שערו טומאה . מתל מא קולנא לפוק . ולפי
זה נפחמו שאיין קאלו סויארנא פלמשנה די וומא .
אשריכס ישראל לעני מו אחס מטהרים . ומ"ו מטהר
אתכס אביכס שנסמים . לכוונה הויא . קבל מה ודכלו
למ"ו די הויא נ' שערו טומאה . אתס מטהרים תלטסקו
טטאהרו רוסכוס ותכונו תתמשאיו פי טורקת אלאה
ועבאררו . ובערו כמל ומ"ו מטהר אתכס . לכוונה
אשכון וזוללכוס לעכירות באש מא תדללו למ"ו די
הווא נ' . סווא אביכס שנסמים די עטאנא האר לאייאס
לעזאז . ובהאר לכלאס ותפלר ג"כ וואחד למררש
תמוה . וואמר אלהים ויהי אור זה פסח כרתנן אור
לארבעה עשר כודקין את החמץ . ויהי אור זה ראש
השנה דאיתמר ביה ויהי הווס . גרץ למררש יקול . מתל
מא לכנא ראש השנה הווא מסוגל לתשובה . האויודך
פי האר לאייאס די פסח מסוגלים לתשובה . ועיין בשו
למורא פישת בראשית אות ח' ראנא פלרנא פיה כ'
דלפירושים אולרין . ובדרך אתפאסיר ותפסר חתא
למררש

למדרש די אורי וישעי די דכרנא :

ובהאר

לכלאס פנר הרכ אזולאי ע"ה כוונת
לפסוקים די קאלו בלאת ישראל ממלרים
בית ועקב מעס לועז היתה וקורה לקדשו לכוונה הויא
חין כרגו ישראל מן מלרים . כאנו ושראל די הומאן בית
ועקב מעס לועז . ושכרו ללגוים די ותשמאו לועז
מתל מא קאלו סויארנא מה אלו אף אלו . ולאכנ
הקב"ה ברוב רחמיו שפך ועמל מעארום האר לציר
די עטארום האר ל' יום באש כרגו מן כ' שערי טומאה .
והאר די רמזולא היתה יהו"דה די וטלאע פיהא ל'
די הומאן האר ל' יום לעזאזי . ביהא רגעו ישראל לקדשו .
עם קדש . ומן האר לכלאס די קולנא ירעד בן ארס
וואחד למוסר . וירגע מן עמאיולו לרוניון ותמשא
פטורקא למלוחא באש יתקן אנשמה דיואלו די הויא
חלק אלוה ממעל . וועמל קולנרו וגהדרו באש וכאחד
פי מלות ומעשים טובים . ויעטוי אלרקה כוף אלו ולזם .
באש הקב"ה יחון וישפך עליוה ויסמאלו פשאין עמל .
לאיון אידא ב"מ הווא . יפרט פי רוקו ומא ועמלש
למלות כוף אדי ולטק . מא יכון ענדרו חתא מכעעא
מן האר אתלאחין יום וכ"מ יכון נטמע פי חמשים שערי
טומאה . ומא וכקאלו חתא סלאך מתל מא קאל ארכ
אזולאי ע"ה פי שמחת הרגל וכסא רוד . כוף אלו לככא
לאר וואחד **למעשה** פאיים ארכ מהר"קו זוע"א .
פי וואחד כן ארס די כאן ותמשא פי
ביתו לילת פסק ולארתלו וואחד למוטנא . אלו הווא
ותמשא ונקלרת רגלו . ומשאיו לענד מהר"קו ע"ה .
ותקלאווה וקאלו מערוף ענדרנא פי תורתיו הקדושה
אלו האר אלילא די פסק הויא ליל שמורים ומא וכון
פיהא חתא היוק לשום ארס וכוף חתא האר אלמנרון
גאתו האר אלרכא אלילה . די הווא ותמשא ותהארסת
רגלו . וואגכהום ארכ וקאללהום . מן סבת די האר

כן

כן ארס פי האר לילה ברותהא פעמל וואחד לעבורה .
והאר אלילה די פסק מא חקרו גיר ללוואחד די וכון
ותמשא פי טאענת אללה . מתל די קאל אלפסוק ליל
שמורים הוא לה' לכוונה פאיווק יתסמא ליל שמורים
ומה וכון פיה חתא היוק לשום ארס גיר לכן ארס די
מא ועמל חתא עבירה פי האר ללילא ויכון מעשויו לשם
שמים וקאר די כמל לפסוק הוא לילה הזה לה' דהוינו
כולו לשם שמים . חתא אהנא ג"כ מא ינפעו האר ל'
יום גיר ללוואחד די ותמשא פי טאענת אללה ועבאדתו
ועליהא כל מא יקרר בן ארס וכאחד רוקו מן הכעור
ומן הדומה לו . וותכקט פלמלות ומעשים טובים כוף
אלו ולזם ואעמל מלות :

ומן

האר אטעם תקנו אראטונים באש פי האר
לאויאס ויוקפו לתכמים ולגזברים ושלז ויקבצו
אלרקה עלא לחוואנת . ויפרקוהא לתלמודי חכמים
ולענייז דלכלאר באש ישריו שאיון וכסהום לזואלאח
אלעיד . לאיון מערוף שאיון קאלו סויארנא עליהום
אסלאס . אלו אסגולה דלרקה חכון מכפרת גמוע
לעוונות די בן ארס כמאל די קאל לפסוק וחטאך
כלרקה ערוק . ואס כן מנאיון האר לאויאס מסוגליון
ללכפרה . לאזם עליונא באש נעטיו אלרקה פיור לגבאים
למנפאענתא . ומן בעד מא וווללו ליור לגזברים
אלרקהום כאמליון דלרקה . מלזום עליהום יעטיו
בארום ויפרשו ויבארתו פלענייז די הומאן מאקומשי
מעדרפיון ויתקליו בני ארס דלכלאר באש יעטיווהום
לכבר אידא וערפשו באעד לענייז די מדויקין ואסר .
וואעטיווהום מנה יפה כפי כבורם . וכפרע אידא
הומאן ענייז בני תורה . לאיון מערוף לוי תלמודי חכמי'
יתסמאיו שבתות וימים טובים . וכוף אלו מלזום עלא
כן ארס באש ילרף עלא אשנת ולעיד . האוידך מלזום
עליה ילרף עלא תלמודי חכמי' פי מאכלתהו' ושראבהום
ולכסהום

X

רנה תוכחות מוסר וישועה

ולבסודם עלא קר לכבוד דיואלקום • מתל מא מכוין
עו זוקר הקדוש פי קראש מן מולאע • ווארס ואחטו
עונוקום זמא וכברוהומש במנה יפה כוף אליו ולזם
ראשו ב"מ ילמאקקום עונש כבוד מן סכתהום • כוף לו
לזנא לאר ווארס **אלמעשה** ורכרו ארב סמדת
ומים ח"ג דף יו"ד עמוד ב' • פירושם
עיה"ק תוב"ב • כאן פוסא ווארס ארב אכביר די כלנת
טורקשו פ"כ כל עאם אקבל פסח ויוקף ביירו יזור עלא
לתוואנת ולזיואר ויגמאע דזרקא כבירא לרמת פסח •
ויפרקא לתלמודי חכמים ולבני אדם לטועים ולענוים
ותומים ואלמנות • כל ווארס כפו זיעורו די וכפיה
ללמלרוף דלעור • וכאן פי דאך לווקת סאכן פלכלאר
ווארס לתכס די כאן חסיד ולנוע ואסר • ועומרו מא
כאן יחאב וסתנפאע מן בני אדם • ומין דאך ארב
דלכלאר קלם רוך אריאהום דזרקא די גמאע נסא מן
באלו דאך למסיד • ומא רסללו חתא סאגא • וכאן דאך
למסיד פי לער כבוד מן סבת חסרון כים די מא לאכש
פיוורו אפילו פרוטע • ומא דכלש לזארו אפילו לקמאח •
וקבל לעיר בתולת אויחם אוולא ר' אויחם נגמעו גמוע
לפאמולויא דיואלו וקאלולו כוף קויתך אנסית רוחך
אלו מא דכלת לזאר חתא סאגא ללעור • אש ראשו
יזסארלך וסאבית גמותו בלגוע פי האר לעור • די חתא
לזאבא מא דכלת חתא סאגא לזאר ובקאיו ובכו
קודאמו עלא מזאלקום אטאויאח • וחתא דאך למסיד
תלנך בלכויא מעאקום חתא דאקת עומרו ומא נגמט
יקער כתר קודמקום וקאם אמשא לווארס ארכנא
דזאר • ועטא ראשו ללמיט והווא יבכו וילללו לקב"ה
כאש יפרג עליה מן האר לעניות די מבקטא פיה •
וטלעף עייטתו וזלאתו קודאם מלכו של עולם וכמעט
ב"מ כאן מאשי וזכש עלא דוך לבלאר מן סכתו ופוסאע
גרא אליהו הכניא ווקף קודאם הקב"ה בתפילה וקאל

ו"ג

רנה תוכחות מוסר וישועה ד

ו"ג מדות של רמנים ה' ה' אל רמוס וכו' אל תשחית
עמך ונחלתך • וקבל הקב"ה אללא די אליהו ז"ל ותהארן
מן חרון אף די פאש כאן עלא הא דוך לבלאר •
האדאך למסיד סאף אליו מא בקא פיה גאאר
באש ובכו כתר • קנט ורג לטוק • קל
ומשי ועטו ראשו ללכלא • ומא זועש פי וולארו ובנאתו
ומותו קודאמו ברעב • פכרוגו לסוק תקבך ביה אליהו
ז"ל • ותשבאקלו כשכיפת ווארס אוקן די שכינת רס ונשא
עלא ווגאו ובדאע אליהו וקאללו שלום עליכם • ורדלו
דאך אלמסיד עליכם שלום ונטק וקללו יא סידו אש
זעמאק כבודך • וואגאבו אליהו וקאללו תועלם אליו
אנא ראגל בראני ודאבא כוף כלטת מן בלארי • וסארי
גמעת פסח • ומה ענדיש גוסטו באש אנתקל עלא
לבכירים דלכלאר ונולוני עגרהום • לאיון שלי"ת מא לסיני
חתא כור ענדי רוקו ונאכל מנו ודאבא ראני נרגבך באש
הקבלני ענדי פי ביתך הארא פסח • וכו' מן יודי האר
אנליב חאק למלרוף דיואלו • וואגבו דאך למסיד וקאללו
ברוך הבא אלזאר לארך • ולאכן מא נחוב נאכר חתא
סאגא מן ענדי • ובקא יחאחם עליה חתא קבך מן יודי
רוך אריאיים • וקאללו דאך למסיד נרגבך מעטוני ויסם
כבודך באש לילת פסח חון נפתש עליך נליבך וקאללו
אנא ויסמו רבי נסים המלרי וארשם דאך למסיד
וסמו פלפורטפי נתאעו ומשא דאך למסיד בפרתא
כתירא לזארו וקאללהא למראתו • שנס לאל ראה
הקב"ה סאף מן גבני לאיון ראני לוורת זו לראקים מן
ענר ווארס לאורח קר למלרוף דיואלנא די ולומנא
לפעס ושאוט • ולאכן נרגבך וכו' ויזין אירא גא זו להנא
האר אליך ואנא מא כונתש חאג' • לאיון תקאבלוה
בפרתא וכו' ביודי • לאיון זאאר עליה אליו הווא ארם
גדול • ושכינה די הקב"ה עלא ווגאו • ודי ושופו ויסמאע
כלאמו לעזוי ובקא גיד כוף אלמדקום • ומא יכליקום

קלבו

רנה תוכחות מוסר וישועה

קלבו ימשי ויכלום מן זרפתו ותלאות כללמו לעזיו
ויוסמו רבי נסים המלרי ופרחו במוע לפאמיליה דילן
כאלמין וקאללו כון מהאנני ומא יכון ענרן קתא
תכמוס גיר מאדאכניא יגי וברוך הבא ונרפרוק עלא
ראלנא ועינינא ומשא דאך אלחסיד אכרב לסוק ושרא
במוע שאיון וכלו ללמועד מן למאכלא ושראב ולבאס
ושאף לו מאזאליון שאיוטיון ענרו זראסוס ואסר ורהאס
וכמס פי בלו שוי האר לברכה מה גאתו פירוק אנראסו
גיר מן לברכה דלאורח די ראהו ונול ענרו פי פסח
יום ארבעה עשר מן בער מא חאפף ראלו ואעמל
מלת מזנה ומשא ללחאמאס אכסל וטבל
ט בילת מזנה לכבוד המועד וברלל כוואייגו כרב
לסוק יפרש עלא האראך לאורח ובקא יפרש מן מוצאע
למוצאע עליה חתא עינאיו רגליה ובאן גמוע כן ארס
די באן יגו פסוק ותקלה ויקוללו יא מן דרא תככרני
עלא וואחר אוקן ויוסמו ר' נסים המלרי והארא נאעתו
אירא דותאשי וכל וואחר ווואגבו ויקוללו עומרנה
מא סמאענא האר ליוסס גיר ראבא מן פס כבורך
ובקא דאך לחסיד ותקלו ויפרש עליה חתא לרבת
לאעשויא ולחלק אטינעו די ערבית ומנאיון מא
לאבוש קטאע לאיוס וקאל פי באלו אלי סיגורו דאך
לאורח די קאללי ויף ענרו מהושי מן בני ארס מא
הווא גיר אליהו הכביא ז"ל וסממא וסמו רבי נסים
המלרי מן סבת אלי עמל מעשויא האר אנס וקוותני
אנא ולפאמליוא דוואלו פי האר פסח לעזיו מחל אנס
די אחאעמאל מעא ושראל פי מלרים והארוך אלראסוס
די תבאיוו פיוד האראך לחסיד נולת פיהוס לברכה
ובאן ועיש מנהוס טול עומרו ומא תסאווגס ללבריות
ופי לילת פסח חון קאלא ארב רלבלאר אסרדי די פסח
וקאס ארקר הווא ענעאסו וגאלו אליהו וקכלו
כוואחר לכנאקא רלמות אלי מא גמס ורץ אנפס ומן
בערו

רנה תוכחות מוסר וישועה ה

בערו ארכף עליה ובאן דאך ארב גיר ותככא קוראמו
ויקוללו מה פשעו מה מטאתו באש גית תקתלנו
וגאווכו אליהו וקאללו מא פוק מא עמלת אלי קבלת
אלראסוס דלרקא ופירקתהוס ולחסיד לפלאנו אנסיותו
מן באלך ומא תפכרתוה באש תרסללו אלראסוס באש
יאעמל אלעיר תכון מאעלוס אלי מן כותרת לככא
דוואלו אלי כאן יבכו ויעאיוט טלעת עיוטתו קוראס
מלכו של עולם ושתבח שמו ובאן מאשי וכלט עלא
לכלאר ב"מ מזיוא אנא ווקפת בתפלה לעניו ובררת
חרון אף אלי פאש כאן ופיסאע אהכעת אנא ברומי
להאר לעולם ותלאקית כלחסיד ועטיותו שו חאגב
דזראסוס באש ינוב ונרף ללעיר ומשאלו דאך לנבן
די פאש כאן ולראבא אראיו די נעטויך באש דראווי
עלא רומך לאוס אלכאח בכרו תמשו נתי ברווך לענרו
ותטלב מנו אסמאס כוף אלי ליוס ובקא דאך ארב
מחאיור הארוך אלילא ומא גאלו חתא נעאס אלכאח
בכרו אמשא יגרי לענר האראך לחסיד וסכאלו שאיון
לארלו פי נעאסו מן גיוותו וטלב מנו אסמאס
וסמאחלו דאך לחסיד מן קלבו ולפי כלאס האר
למעשה פנר הרב הקדוש מהר"ו לומברווי ז"ל חפנר
ררב זרע וחק אלפעסוק אלי קאל הלוך ילך וככה נושא
משך הזרע וכו' דהיונו לפסוק הארא יקול אירא כאן
הלוך ילך וככה ולככא דוואלו כאן מן סבת לקמאח די
הווא הזרע מתל האר לחסיד די כאן יבכו עלא אוראע
באש יעמל ארקאקא אלי מא לאבש באש ישריה ומן
כותרת לככא דוואלו נא ענרו אליהו ז"ל חתא אהנא
ב'א יב'א בר'נה ראשו תיבות בכה אחר יולא כינאיתו
אליו בא רבו נסים המלרי הארא די רמו הווא
וורנא פיה מן ענרנא :

מן

האר למעשה די קולנא ונטחאקו לגזבריו ויחירי
סגולס די פי כל אכלאר ואכרו וואחר אלמוסר
כביר

כביר וירצו באלהם לתלמודי סכמים ולעניים דלכלאר .
ויפרשו ויבאקו אשכחן ראק בדוקס וירסלוהוס שאיון
יכלהוס ללעיר . ועלויקא מנאיון יצורו נכאי לרקע עלא
מוואליון לכלאר . מלזוס עליהוס באש יכאברו מעא
לנכאים ויודרכו עלא דוואסיהוס ויעטיו מנה ראויק
והגונה באש ויכו לנזכרי ותמרו ובההוס מעא תלמודי
סכמי ולעניו כני טובי ותומי ואלמנות ויעטיווהוס
שועור הדאוי להס ללמלרוף די ולזמהוס פי האר שיעור
מן לכסווא ולמאכלא לאיון קאלו רכותינו ופסקו מרן
כש"ע וי"ד סו"רין . וזה לשונו מלזוס עלוינא נעטיו .
לרקע ללעני נמוע שאיון יכסו . אירא יכסו למאכלא
לאזוס נעטיוווס אירא כסו לכסווא . לאזוס נכסיוווס .
אירא כסו פראש וגירו די שגל אלכות לאזוס נשדיוולו .
ואירא האר אלעני . כאן מן קכל עשיר . וטאח ביה
אומאן . אירא כאנת טרוקתו ורכב עלא לעאוור ועאבר
יתמשא קודאמו מלזוס נשדיוולו עאוור באש ורכב
ועאבר די יתמשא קודאמו וכו' עכ"ל :

ולעיקר

הווא . מא יקולשי בן ארס פי באלו .
מנאיון ראקו אעטא אלרקא ללנזכרים
כיו עארתו דתפטיר ומא יעטיש כתר . גיר מלזוס בן
ארס מין יני אלעני לענרו . ובפרט אירא הווא עני בן
טובים ילטחאק ועטילו מנה יפה כסבר פנים יפות .
ויעטי אשוכראן ותסכות לכאלקו דו עטאס כירו . וכאן
מן כת הכותנים . ומא כאנש מן כת המקבלים כ"מ .
ויגרק פי באלו בן ארס אליו כופי כיו הארדך לעני די
דארו וטלב ומא ענרו חתא מפלל זאייר עליה . וביהא
לאזוס יעטילו מן אלכיר דו עטאלו הקב"ה . ופלוקת די
יעטילו ללרקע . מא יעטיהאלוש כפנים זועפות ויקוס
פי ווגבו . גיר ולטחוק שאיון מא יעטילו ועטיהולו
כלפרקא וזיר יכרו בלכלאס ויקוללו ווסאע לאטרך
דאכא יחון הקב"ה . ויחסכ בן ארס ויכמס מעא רוחו
וא

וא מן דרא ולוכאן כ"מ כאן פי האר ארנא דלעניות .
ותחאווג באש וטלב אלרקא מן ענר לכריות . ויקוס
פי ווגבו שי סאר . כופאש יחוס רוחו סיגורו יקאוון
עלא רוחו למות אכירלו מן האר לעני . ומנאיון ומוט
פי עקלו האר לכלאס לאזוס יחון קלכו עלא לעניוס .
וכיו האר לענין נלכו לאר וואר **אמעשה** מרכור
עלמלאחיק די רבני אשכנז . פי וואר
לחסיר אליו כאן עשיר גדול ומעולס מא יערפש לעניות
כיו עאמלא . לאיון האר לעשירות דיואלו גאחלו ירושא
מן באבאק וגרו . ומן גמלת לחסידות די האר אראגל .
כאן דאיוס כל נואר לגמעא פתלאחא מן תואנש יקבל
עליו אשבת לאר וואר אנהאר לגמעא . מן בער מא
קבל עליו אשבת לטחאק באש ורגב פלכמסא עלא
וואר אלאחא . הווא יתמשא פסוק . ותלאקא ביה
וואר לעני . ורגבו וקאללו למען ה' תעטיני שי נליב
ללרקע . לאיון חתא לראכא מאזלת מא שרית חתא סאגא
ללרכי שבת . ותכאעס עליה דאך בן ארס וקאס
בעאיויטא פי ווגבו וקאללו כופאש יטלאע פלכאל . אליו
כאיונשו בן ארס יקער חתא להאר לרוקת ומאזל מא
שרא לרכי שבת . וסיגורו אליו ראך חכרב עליוא וכוונתך
באש חטמאע פיוא . ומשא ראך לחסיר ככעס כביר
עלא דאך לעני . חון דכל לכיותו . שאפתו מראתו
מואעאך . קאלתלו אש ענרך . ומכאלהא רעות הארדך
לעני . וואגכתו מראתו וקאלתלו אליו סיגורו נתי ראך
מבלות . מן סכת די מא תערפש לעניות כופאש עאמלא
ותחסב אנאס לכל מחלך . ולאכנ אנא די מרכיוא
פלעניות נערף אכיר מנך . לאיון באכא נכת עליה
קראש מן כטרא יכוו קריב למנרב ומא ינכש כוירו באש
ישרי נא אפילו לכובו . והארך לעני די טלכלך סיגורו
ענרו לחאק ומא יכרש ומנאיון סמאע כלאמסא
דאגלהא דכל פי באלו ורכב אסתכבר עלא דאך לעני

מן לגיראן די מעא וקאלולו אלו מאזאל מא דכלט
לזארו אפילו רבטא דלמעאדנוס . חין סמאע סאר
לכלאס סאן קלבו עליה וטלב מנו מחולה . ופוסאע
גהוכלו גמיש זרכי שבת מן לכוזו ולחאס ולגאג
מטויבין סאררבאש :

רפדנא

מן סאר למעשה אלו בן ארס מא יקון
קלבו עלא לעני גיר סתא יערק לעניות
כופאש עאלמא . והארו כוונת לפסוק די קאל אס כסך
חלוה את עמי את העני עמך . גרצו יקול אורא סתאב
יחון קלכך באש תעטו ללעני ומא תקומש פי ווגהו
אעמל את העני עמך . ללכוונה סוט פי כאלך אלו סאר
לעניוהת נתי ברוחך ראך עני וגית תטלב . וממיולא
תעטיה בסכר פנים יפות . וראנא פלרנא תפאסור
אורבין פי סאר לפסוק פי זו למורא ערשת משפטים .
ועו"ש :

וראהו

ארב סמדת ימים פי ח"ג דף ח' ע"א קאל
ווארד למוסר כבוד פי סאר לענין . והארא
תנקיל כלאמו . הובישה הורתם וספרה וולדתם . עלא
קראש דלעשירו' דויעמרו כיוותהום כלמוכלים וגויהום
ומין לפלא ורהאב . ומא וטלעו ססאב ללעניים בני
תורה ויתומים ואלמנות פי סאר לאייאס למעללון די
ניסן . וגמיש גרויחתהום ודרמתהום גיר עלא לחוואייג
דלגוף דיואלהום . לאיין תלכהום חין וקארב אלעיד .
ישתגלו גיר באש ועמלו חוואייג מלאח ליהו' ולוולארהו'
ולנסארו' . וסאהאר כאמל מאשיין פלסוואק מן סאנות
לסאנות באש יפרשו לחוואייג דלסמודא די לרגו גרד
ויסרווהום כסומה ככירה כתי מן קימתהום . וכעד
סמא מא יכונוש ענדהום ארראקים וואגרין תליבהום
וגברו ווסלפו זרעהום מן אלגיר באש ושריו רוך
אלחוואייג וסין וגוילהום אלעני וטלכלהום . יקומו
פי ווגהו בעאייטא כבודא ויקולולו . אמשי נא כאיי
הקב"ה

הקב"ה ירזקך מן גיהא אורא ואירא סאפו דאך לעני
מחיני מן לכעיד . תליבהום ותכבאיו ויתבאערו מנו .
מתל אלו וכאעדן ארס רוחו מן סוד סחור פי אייאס
ניסן . ולסאב מנאייג וגי קודאמהום ווארד די הווא
לייגן ויהדרלהום לסארררת די באש וסאכרו . יסונו
עליה ויעטיווה סאייג וכלו . ומא ערפנאש אש וטלאע
פי כאלהום סאר אנאס די ועמלו חוואייג מן סאר
אטכאע . נסאוו רוחהום מא ערפוש אלו כאיין הקב"ה
פלעולס אלו ראהו וסוף עמאיולהום יכונו סיגורו אלו
מא יכונוש סליהום מליח . ועליהום קל לפסוק סרזיכס
ומוערוכס שגאה נפשי . לאיין יקול עליהום הקב"ה .
סתא לאיין מאשיין פי סאר לאעמיוא לכול . מא יקרהומש
אלו פי סאייג אלעאס מא יסונוש עלא לעניים עזאייג
ובאערו רוחהום מן ארקה . יזירו סתא פי סאר לאייאס
לעזאז מא יסונוש עלא לעניים . והומאן פי סאר לווקת
וסתגלו כרוואסחוס פלכאסאת למלאח ולמוואכל
למלאח . ויערחו פלעיד יסאר . ולעניים מסאבן ועאייג
אלעיד ככאד ותנהיד עלא לאערא ולגרא ועישת לכלא
ומא יעמלוש מקאבלת עיניהום סאייג קאלת למשנה פי
ראש השנה בארבעה פרקים העולם נידון כפסח על
התבואה . וחין הקב"ה יכוון וסארעע פי פסח על
התבואה סיגורו וזיר וסארעע סאר בני ארס די יתמשאוו
פי סאר אטורקא לפאסרא די מא יסונוש עלא לעניים .
וואש מן סלאך יכוון ענדהום אנהאר דלמיתה דיואלהום
לווקת די וסארעעהום הקב"ה . לאיין סארו ראהום ונכרו
לכיר די עמל מעאהום הקב"ה ועטאהום כירו באש
יכונו מן כת הנוחנים ויעמלו ארקה וגמילות סהדים
די הווא גרץ הקב"ה . ומסושי עטאהום כירו באש יכונו
מגעיסיס אותו ח"ו . עליהא מלזוס עלא כול בן ארס
די קדרו הקב"ה ורזקו ככירו חין ויוקף ענרו לעני
יקאלבו כלפרא ויעטילו מנה ויעטו אסוכראן

לש"ית רי זכאה להאר למלוא לעזיזא דלרקה ויזמם בן
ארם מעא באלו ויקול אלי הווא מא ענדו לשא יליק
פלרניוא . ובאעד אמא טול עמרו ואעבר לש"ת ליל
ונהאר מא יכללש נוקטא מן לבחואר מן לכור רי אעמל
מעאה הקב"ה רי כוונן פרניוא ועטלן לאחיוא וטולאן
לעמר . וגמוע שאיון ועטו בן ארם ללענו מא דאהש
ועטו מן ענדו וכלשו נתאע אש"ית ותעלה שמו ומנאיון
בן ארם ותפאהש פי האר לכלאם כיף אלי ילום ודאיוס
ועמלו מקאבלתו וכוון סיגורו אלי דאיוס וכוון ותמשא פי
טורקת אלאה ועבארתו . ובפרט פי האר למלוא דלרקה
די הויא שקולה מקאבלת למלוות דתורה כאמלין הארא
כלאם ארב חמרת ומיס בקילור . שאיון כאן ועטו מוסר
ללעשירים די זמאנו והווא טוול יאסר בכלאם קאלאח .
ועלויא נרבכוכוס באש כל וואחר די קדרו הש"ת ועמל
מקאבלתו האר למוסר לעזיו ויתמשא פי טאעת אלאה
ואטורקא למליאח דיושורו יטע בלכנו אהכתו ויראחו :

נרנעו

לכלאמנא לי פי האר אתלאתין יום די קבל
פסח די עטאנא אש"ית . נראהו ועמל פינא
וואחרה אלכיר מן גונתהוס אלי כל לילא ינקץ לכן ארם
וואחר לחלק מן אעמאיולו לקבאח . ומנאיון ווולל לילת
פסח יכון בן ארם לאפי מן עמאיולו לקבאח . ולאכין
יזמאקלו בן ארם יכוון ועמל מעשים טובים פי האר
לאיוואם באש יקדר יקלר לקליפה . וקאל רבנו האר"י
ע"ה אלי לקראווא די יקרא בן ארם פשגל לפלפול
ונפערה באש יכונו כנענים לקליפו ע"כ . ועלויא תקנו
הויארנא וקאלו שאלים בהלכות הפסח קודם לפסח ל'
יום . באש על רי די נקראו פרונים פי האר לאיוואם
כיף אלי ילום חכוון כנענת הקליפה . ובעזרת האל לילת
פסח יכון בן ארם לאפי מן לעבירות די כאנופיוויר :

ואחנא

מן סכת די שופנא כאיון בעד אנאם די
מא יפהמוש מליח כלשון הקדש . וכער
אמא

אמא יפאהמו מא יקדרוש יפהמו אלשון רי שלמן ערוך
כיף ארי ולטחאק . וזאיווד כותרת אנאם רי מא ענדהומש
אלמלאחיק דלאחרונים די באש יקראו פיהוס ארונים
אזאיוודין עלא כלאם שלמן ערוך . עליהא באש נכונו
מוזים את הרבים תפאנא ועמלנא האר להנדה כלסאן
לערבי מעא לפירוש ורונים מגמועין מן אראשונים
ולאחרונים כיף ארי דאכוס תשופו בעויתוכוס . ובפרט
ארונים די גמאע ארב כנסת הנדולה פי מלמאק **פסח**

מעובין

ורונים דלהנעלה די גמאע ארב
מכשירי פסחא ופאהר ארונים
דרוחסו
וזאיווד כתבנאלכוס גמוע ארונים די ילזמו לכן ארם פי
האר אלעיד די פסח ומנאיון יקרא בן ארם פיהוס .
ויכון יעאווריהוס קראש מן כטרא פי האר אתלאתין
יום ינפערה באש יכוון משכר לקליפות כיף אלי קולנא :

סימן א' דינים די ל' יום קבל פסח
ובו ג' סעיפים

- א** אנתקליו ונפרשו פרונים די פסח קבל פסח תלאתין
יום (ש"ע) ולעארא הויא באש נשריו לקמאח
ונפרקוה ללעניים (מורס)
- ב** מא נקולו לרוד לין די נפילת אפים פאקאר די ניסן
ומא נקולוש דרקתך פי מנחה בשבת . ומא נעמלוש
פיה להספר ומא נלומוש פיה (ש"ע) ומא נקולוש לרוק
דיין . ומא נקולוש פלילת פסח מזמור לתורה ול' ארן
אפים ולמנלח .

ג בק"ק

ג בק"ק ארזול עוואוידיהוס יקראו לרקחן פי מנחה
די שנתות די ס' ניסן ומא ונטלוחא גיר אירא גה
ר"מ כזכת (בית יקורה)

סימן ב' • אדינים דלקמאה די פסח
ובו ו' סעיפים

א אהלאלס דלקמאה די גרוק פלוואר וטלעוהוס
משמין • אולא טאח עליהוס למא ותשמך לקמאח •
פי פסח • חראס וכללו ענדו דאך לקמאח פי פסח • גיר
לאוס יבועו ולאכץ אירא באעו לליקורו • לאוס ועאלמו
ויקוללו אלי דאך לקמאח חראס וכללוה לפסח באש יבועו
יאכלו קבל פסח • ואירא חאב ירועו ללבו חראס
יבועוהלו באמל • לאוין נכאפיו כאלך לבו ומשי יבוע מנו
לשו יקורו וומשי ורחיק לפסח • גיר יבוע ללבו שוואי
מנו די סוגרו ואלכו פי לארו • וירבאע ויבוע לבו אכור
שוואי מנו • סתא וכמלו כלביע • (ש"ע סי' תס"ו)

ב האר לקמאח אפילו קלכנאה ולכנאה נחיס ויאכס
ומא תפלקוש לקמאח אפילו הכי חראס דאך
לקמאח לפסח • (סס)

ג לקמאח אלי יגו פסעין מן לבלדאן • אירא קלכנאה
ולכנאה נחיס ויאכס • ומא תברלש לונו • חלאל
נשרו מנו לרמת פסח • (סס)

ד חלא כן ארס ישרו לקמאח מן אראחנא לרמת פסח •
ואפילו פי דאך אלעאס טאחת אשתא ואסר • מא

נכאפוש כאלך טאחת אשתא פוק דאך לקמאח ותחאמין •
ה אירא מן באעד מא שרא לקמאח • לאב פי קלבו שו
קמאח מפלקין • מא יתארמט דאך לקמאח פי
סכתהוס • גיר נקוללו • יפרו הארוך לקמאח למפלקין
ויזולקוס מנו • ולכקייא דלקמאח חלאל ירחיק לרמת
פסח

פסח • (סס)

ו לקמאח למטמורו די טרוק לאערב מן בעד לאחור
דיואלו • יכיווה פלמטמורה חלאל ישרו מנו לרמת
פסח • ומא נכאפוש כאלך מן אכרא דלמטמורא תחאמין
דאך לקמאח • (שכ"ה סי' תס"ו)

סימן ג' • דינים דלקמאה די מצת
מצוה וכו' ג' סעיפים

א מצוה ככירא ענד כן ארס • באש יקרץ ועמל למלות
רסרר די לילת פסח מן לקמאח די מלה שמורה • די
מחזור ומדרוס לרמת מלת מלוה • (ש"ע סי' תכ"ג)
ב ארסי דלקמאח די מלת מלוה • מלוזס ונטחאן על
יד יקורו כרסא דלייד • ובאלך יטאחנו על יד לבו •
(מטה יאורה סי' ת"ס • פר"ח סי' תכ"ג)

ג איקולנא וואוין לקמאח די מלת מלוה מאי נטחאנא
עלא יד רלבו דרוקא פרחא דלייד • לאכץ פטאחונא
רלכממות וירקוס אלי לבו מא ורחיק כוירו • גיר ורפר
לקמאח ויחאטו פויר • דאבא די ליהורי מולאס וואקף
קוראמו ויעמל כוונתו באשי ורחיק לרמת מלת מלות
ונפאע (ארב אזולאוי מח"כר סימן ת"ס סק"ג) ר' אירא
מא לאב דקיק די מלה שמורה • חלאל ועמל למלות מן
ארקיק די ועמל מנו דקאקא פי פסח • (עיון לקוראס
ל"ע סי' י"ט סי' ק"ח)

סימן ד' • דינים דשכאיר דלקמאה
ובו ו' סעיפים

א אשכאוויר לקודוס די דאריון ועמלו פיקוס ארקיט
אל (כ)

אל עאם אלכול • אירא להארלו באש ועמל פיהוס
לקמאס ודקיק די פסח • מלוזם יפתקוס וישחק
ארקאויאש די פיהוס אולה כאנו מרקעין • וינדקוס
מן דקיק אולא לאסק פו נכאנהוס ומן כעדו וכלהוס
מלוזם וינשפוס וירגאש ויטקוס ויקרר ועמל פיהוס
לקמאס ודקיק די פסח • (ש"ע סי' תמ"ג)

ב ללכיל רייאלהוס ילטמאס יכון כלמא סבון ורמאץ •
ויזרב פוקוס כלעאלא חתא ויכלסלו וינשצלו
מלוזם • וינדקוס כשכין חתא מא ויבא פיהוס חתא
חאגא ודיק אשאש וינשפוס ויעמל פיהוס ארקיק •
(מנ"א וחמר משה סי' הנו')

ג אפילו אשכאייר די עמל פיהוס דקיק די פסח •
פלעאס די גאז ובקאיו מלכיון ענדו לרמת פסח
די האר לעאם אירא ימאב וכלהוס ילטמאץ יפתקוס
ויכלסלם מתל מא קולנא לפוק • (מכשירו פסחא מן
לפסאק ח"י אלויה רבה וק"מ סי' הנו')

ד כאוינין בער לפוסקים די ענדהוס לוי האר אתיקון
די קולנא מא ונפאשש לשכאייר כלל • מן סבת
לאויכון פיהומשו דקיק • ופלכסול רייאלהוס ותעאגן
דקיק פו וולט אחקב דנשאגא רייאלהוס ויבאס חמץ
בעין פיהוס • ועלוהא למלוזם הווא באש יוורל רוחו מן
למש רספק • ישרו שכאייר גדר ויעמל פיהוס דקיק די
פסח • (בית חרש וטוריו זהב ופרי חרש ס)

ה אירא לאר ומא כמלש אשכארא • ולאכן נעלעא
מלוזם בלאעלא • חתא טארט גמיע לנכאר די פיהוס •
ואעמל פיהוס דקיק ללכאר • חלאל ברועבר • (מ"מ ס)

ו אירא עמל שכארה גדידא מן לכורגו • אורלא מן
למאלטיו • ילטמאס מן קבל וכלהא • ודיק אשאש
ועמל פיהוס דקיק די פסח • לאיין נכאשו יכון פיהוס
באער אנשא • (מ"מ)

סימן ה' • דינים דתנקי'א דלקמאח
ובו ד' סעיפים

א חין ונקיו לקמאס • מלוזם ירוצו בטהוס באש יוורלו
מנהוס לקמאס למקלומין • לאיין נכאשו באלק
דיק לקמאס קלמאס אלפאר • וענדנא ארין אלו ארין
דלפאר מחסוב מי פירות • ומנאיון ונטמאן ויתאעמל
דקאקא • וגי מי פירות מעא אלמא ויכמרו פיסאש •
(ש"ע ואחרונים)

ב ורוץ באלו באש יוורל אשעור די מכלט מעא לקמאס
וסאייר אטכועאש • ומא וכללי גיר לקמאס וואקרו
(מעס לועז פ' בא)

ג אירא לאר ומא זולש מנו הארו למסאייל וטאקנו
כלל • (אחרונים)

ד לחסידים ואנשי מעשה • עוואיידהוס פו תקניית
לקמאס ונטיו פומהוס כזי מחארמא • באש מא
וטירס ארין מן פומהוס עלא לקמאס • (אחרונים)

סימן ו' • דינים דרחא דלקמאח די
פסח ובו י"ט סעיפים

א עוואיידהוס מן בער פורים ימיו שי נאס די
הומאן ת"ס ויראיו שמים לראש • ויקלכו למאגרת
דראח • וינקהוהוס וינקיווהוס עלא קר מא יקדרו • חתא
מא יתבאש לגברא דקיק פיהוס • ולאוול אלו יברא
וטמאן פיהוס לקמאס • ירוץ באלו באש האראץ ארקיק
די יבט אלוואל מן לקארוס דראח יעזלו וואקרו •
ואראס יעמל מנו דקאקא • ויאכלו קבל פסח • אורלא
וכלוס לנכאש פסח • (ש"ע סי' גכ"ח)

רנה דינים די פסח וישועה

ב אירא סאכ וטחאן לקמאס רי פסח קבל פורים מא ולטחאק ונקיי ארסא . (נחלת שבועה סי' ו"ב) ולאכנ ושראל קדושים ויוואערו עלא רוחוס . אפילו ורסיו קבל פורים . מא ורסיו גיר חתא יברקו וינקקיו ארסא . והארדא הווא לאלל . (שאלת יעבץ וב"ד וברכ"ו)

ג אירא שי טאחונא כאנו פיהא זוג ררסו . וכאנת וואארדא תרסו לסמץ ואתאנויא ורסיו פיהא לקמאס דלכשר . ארסא ורסיו פיהא . מן סכת די נלאפו כאלך יטיר ארסקי מן ארסא דלחמץ . ויגי פרסקי די פסח . (מגן אברהם)

ד אירא ברעכר גלר ורסא פיהא . הארד ארסקי חלא לפסח . (חק יעקב)

ה מנהג מליח באש וגטויו אזור די פי וולטו לקמאס כשי סאגא . וסתא לקארוס די יקבט מנו לקמאס לרסא . ולקארוס די יקבט מנו ארסקי . מליח באש וגטויוס . באש וכנוו מחרוזין מן חש חומץ . (אחרונים)

ו למליח הווא באש בן ארס ברסו ויוקף עלא קמחו חתא ירסיה . ומא יתכלש עלא גירו . (מור"ם סי' נכ"ח)

ז לוולר אסנור מא וליקס יאמרו ארסא דלכשר (משפט דרד ובא"ט)

ח מלזוס עלא בן ארס באש ורסו קמחו נהאר ולא יומין קבל אנהאר די פאש ועמל ארקאקא . (ש"ע סי' נכ"ח)

ט האר אנהר די קולנא מא ולטחאקש וכוון ארבעס ועשרין סאעא . מן ווקת לווקת גיר לילא וואמרד יקר . (מג"א) ולכתחילה מלזוס וכליה מן ווקת לווקת . (ס"ו)

יוד אירא טחאן קמחו פרסא דליור מא ולטחאקש ועטלו נהאר ויקרר סוכוטו מן בער מא וגרבלו . ואכרו

רנה דינים די פסח וישועה יא

ואכרו ללפראן . (הלכות קטנות ח"א סי' ו"א) ולמלוח הווא אפילו פרסא דליור יעאטלו מן ווקת לווקת . (אחרונים)

יא סוין יגיב ארסקי מן ארסא . ירוץ באלו באש מא ימאטוט פוק כהמה די מא עליהאש לבררעא . מן סכת אלו ארסקי יסכן מן ארסאס דלכהמה וואייר נלאפו כאלך דרך לכהמה תאערק . ויורכל לאערק פי דאך ארסקי . ומין נכללוה בלמא פסאעא די נעמלו ארקאקא יגי מי פירות מעא למא וממהריוס להחמץ . (אחרונים)

יב ימרו רוחו בן ארס באש מא ימאטט אשכאייר דרסקי הארי פוק הארי . מן סכת די יסכנו בענהוס באעץ . (אחרונים)

יג אירא לאר וטחאן קמחו פרסא די מהושו מברוקא . אולא שעת הרסק די מא ענרוש אטינפו באש יברק ארסא חלאל דאך ארסקי ועמלו לפסח . (נחלת שבועה סי' ו"ב ו"ג)

יד אירא טאח למא פוק אשכארד דרסקי . וקביר ביורו דאך למוזאע די חשמך בלמא . ויכב לכקווא דרסקי פשכארד אוברא . ויגרבלו וחלאל דאך ארסקי . (ש"ע סי' חס"ו ורש"ל וב"א)

טו אירא מא קירש יקביר ביורו למוזאע למשמך . וגרבל ארסקי כאמל וחלאל לפסח . ומא ינפאע האר אשי גיר טול ומאן די הווא משמך . לאכן אירא נשף דאך ארסקי ויכס . מא ונפאעש פיה אתגרכול לאיין ארסקי די כאן משמך . ראהו תעתת ותכלט מעא בעלו באעץ . ומרסא לפסח . לאכן יגרבלו ויקדר יעאטלו לנבאח פסח . (ש"ע חס)

טז אירא כאן קבץ מוזאע אתשמך ביורו . אפילו מן בער מא ייכס וככוו לראך ארסקי לבאקי פי סאגא אורברא . ויגרבלו וחלאל לפסח . (ס"ו)

יז ארסקי די כאנת לקטרדא דלמא טאיווא פוקו . אפילו

אפילו נהאר לכול והויא טאוימא פוקו . מא יגוש לודי
חימוץ . ולאכן תכון לקטרא הארי מן אורא הארי .
ופלווקת די תקטאע לקטרא עלוה . מלזום ועמלו
דקאקא פוסאע ואירא כאן מסופק וואס לקטרא הארי
וורא הארי אוולא לא . מראס דאך ארקוק לפסח .
(ט"ע עס)

ה אירא טכאירא דרקוק ווקפא פי מולאעהא . וגוואס
לפיראן וכלאו מנהא דקוק . ופטן באעמאלהוס
מול אשכארא והויא פי מולאעהא ועמל מליח באש
וקבר דאך למולאע למנזו בוירו מעא ארקוק די פיה .
ווירטבו כליט . ולבקייא דרקוק מראס ואכלו פי פסח .
לא כן יקרר וכליה לזכאח פסח . (כית חרש) וארכ טורי
זכב וארכ ח"י סאללוה בלמאלא פי פסח . מן בער
מא יגברלו .

ו אירא מול אשכארא כאן רפד טכארתי מן מולאעהא
די פאיון כאנת מנולא . ומין קאב ופרנהא פי
קאגא אוברא . פטן טכארא די מגוואו . וקלב ארקוק
וליב פיה בער לכוראת דרקוק . ארין הווא ותגרביל דאך
ארקוק . והארוד לכוראת דרקוק ורמוהוס לנגאג
ולבקייא דרקוק מראס ואכלו פי פסח ולאכן יקרר ועמלו
לזכאח פסח . ומא ענדוש עון פי העמולו . (כית חרש)
וארכניס ט"ז ות"י סאללוה בלמאלא פי וולט פסח
מן בער מא יגברלו . וממאענא אלי ארכ ערך השולחן .
גא לוויר מעשה פי תונס מתל מא קולנא ומאללו
בלמאלא פי וולט פסח מן בער אתגרביל . ומתא ארכ
טערו תשובה ווקף אלי האוירא ארין .

סימן ז' . דינים די הגרביל דקוק פסח וכו' ד' סעיפים

א בער אמא כאיון אחקון לנגרבאלא דלחמן באש
תתכשר

תתכשר לרקוק די פסח . מתל מא קאל מרן הקדוש
ב"ו סימן תכ"א סו"ח . מנאוין טכאח אלו ארנויא לכל
עוואויראוס ועמלו קארבת אתגרביל די פסח גדירא
ויכווירא מן פסח לפסח מתל מא קאל להנהא תמא .
עליהא מא כחכאש ארונים די תכשיר לנגרבאלא .

ב אירא לנגרבאלא די פסח טאח עליהא למא . מא
ענדהא תתא רווא באש יגרביל כיהא דקוק די פסח .
ואפילו מא זכאש גרבאלא אוברא רלכשר באש יגברלו .
מליח הווא יכללי דקוקו בלא תגרביל ויעאגנו האוירך
בעלסטו . ומא יגברלוה כהארוד לנגרבאלא . (מנן אכרס
עס) . וארכ חק ועקב אלארב עלוה . מן סכת די ראכא
כאפו לי דקוק ומנאוין יבקא בלא תגרביל ינלאכ פי בער
לקמאח לחאח ומאארסין . ומין יאעגן דאך ארקוק .
תתחאמן דרך לעאגנא מן סכת דרך לקמאח די פי
קלבהא . עליהא למליח הווא יכרס הארוד לנגרבאלא
מליח וינלעהא כוף ארי ינטחאח ומן בערו ועמללהא
להגעלה וינלעהא . ורוך אסאעא יגרביל פיסא דאך
ארקוק . והאוירא ארין .

ג לאר וואחר אלמעשה פי וואחר כן ארס די
כאן ופכר ויטכר פי רוחו קוראס
אנאס אלו הווא מדרק בואף פי זגל פסח . וככלל
אשכראן דיואלו קאללהוס . אלי עארתו פי כל עאס .
מן בער מא יגרביל דקוק די פסח . יאכר רוד לנגרבאלא
ויכסלהא מליח וינלעהא ויכבוהא תתא לפסח אכור .
וסמעו לחכמים רלבלאר כלאמו . ועסקולו ארין אלו
מראס יגרביל כרוך לנגרבאלא ארקוק די פסח לכתמולה .
מן סכת מנאוין כסלהא בלמא . נלאפו באלך כאנשו
בער ארקוק פתקב רלנגרבאלא ומין גא פיהוס למא
תעאגן דאך ארקוק ותחאמלת . לאכן אירא נאר יגרביל
פיהא דקוק די פסח דאך דקוק חלאל יאכלו לפסח . מן
סכת ראכא די גאז עאס טינפו עלא דאך דקוק למעאגן

די פיקא מא וחסמאש חמץ גמור וכטל כשזים ועלוהא
חלאל בדיעבר (חק ועקב)

ד פי ווקת תגרכיל דקיק די פסח יחרזו רוחוס מן
לסאררא באש מא וסאדרוס לאיון חין ותכלס כן
ארס נלאשו בלאך וטיור בער ארוק מן פומו וגי פרוקין
ולמליח הווא פי ווקת אתגרכיל ובלקו פומהוס כשי
מסארמא באש מא יסכבו חתא סאגא דלחמץ כ"מ
(סארנוים)

סימן ח' דינים די תביית אלמא

ו בו ט"ז סעיפים

א מא נעאגנו דקיק די פסח גיר כלמא למביית וסאר
אלמא הווא סווא מן לאפיון סווא מן לכיואר
סווא מן לוידאן (ש"ע סי' תכ"ה)

ב ווקת אתאשמיר דיישו יכון קבל למגרב כשי קליל
מעא גיוב אשמש ווארא עאמרו קבל מן לטינעו
הנו' כשי קליל אולא ווכר כטינעו קליל חלא יאעגן
כסארראך למא (ש"ע סס ומח"כר וסארנוים)

ג סאר למא למביית בער אמא יעול עגרו ארבע
אויאס וכתר יקדר יעגן ביה ארקאקא לפסח
(ש"ע סס)

ד למליח הווא באש יעאמר למא רתביית ביורו אולא
עלא יוד יקורו (מור"ס סס)

ה מן בער מא יעאמר למא רתביית אורא כאן
אטינעו סרון מא ובייתא למא תאחת אסמא גיר
ילטאק ובייתו פי מולאע די הווא בארר ואירא כאן
אטינעו בארר ובייתוס תאחת אסמא ויגטו פוס
לקלט כשי סאגא נקויא ועלכאח ככרו ידכלו לביתו
אולא לשי מולאע בארר קבל מא תשרק אסמש עליוס
מור"ס

(מור"ס סס)

ו סאר אלמא מהוסי מלוזס ותעאלטל ארבעה ועשרון
סאעא גיר ובייתו לילא וואקרא ויקדר יעגן
בוים (סס)

ז אירא גאזת אתקופה עלא דאך אלמא למביית
אולא מאת שי מייית כ"מ מהוסי לאזוס נסרקו דאך
למא לאיון סומר מלוה לא ידע דבר רע (מור"ס סס)

ח למוראלאע די עוואויורוס וסארקו למא די גאזת
עליוס אתקופה ילטאקו יעמלו מסמאר נקי פי וולט
דאך אלמא וסאר אלמסמאר ירבטו פי וואמר לכיט
וירליס ללקלט באש מא ודכלט יורו ללמא לאיון לייור די
כן ארס תסכן אלמא ולמוראלאע די עוואויורוס
מנאיון יגו ווקת אתקופה ושרכו דאך אלמא מא
ילטאקוש יעמלו למסמאר (מור"ס וסאר סוולאו פי
מח"כר)

ט למליח הווא באש מא יעמל אלמא רתביית גיר
עלקלאט רלפולאר מן סכת די טריק לפולאר וברר
אלמא (מ"א סס)

י חין יאכר אלמא ללפראן מלוזס יגטיהוס כשי
סאגא (תרומת הרשן סי' קט"ו)

יא אירא וואמר סאב יעמל דקאקא יוס לסאר וקדר
ויביית אלמא יוס אלגמעא אקבל בון השמעות פי
כאטר אשכת ועלכאח וקדר ידכלל דאך אלמא ללכות
ומא ותסמאש טרסא די מהיזו לורך שכת מן סכת די
יקדר ושרכ מנו פשכת ויעמל מליח באש ושרכ מנו שי
סאגא יוס אשכת (בית יאורה סי' מ"ז)

יב וקדר יעאמר אלמא רתביית יוס לגמעא פלמגרב
ממש אפילו מן בער אשעיל דלקנארל דשכת
לאיון וקדר ושרכ מנו פשכת ויתסמא כוף אלי עמרהוס
לרמת אשכת (ש"ת בות אפרים סי' ל"ב)

יג אירא לאר ומא ביייתא אלמא ווס לגמעא יקדר
יקול 3 ג

רנה דינים די פסח וישועה

וקול ללגווי ויס אשבת קריב אלמגרב באש וגיכלו כטרס
רלמא לרמת אשכיתת . והאיירא לאר הלכה למעשה
כבזאיר . (כית יאורה דף ק"ח)

יד אירא כאן שעת הרחק ומא כאש ענדו אלמא
למביית . וקדר ועאמר אלמא מן אלכיר אלו מבני
לרמת באש ותעאמר מן אלמא רשא . אולא אולא
כאנת אשתא תלכב . ועאמר מן לקווארס . ויעגן ביה
דקאקתו פי האריך אשא . (ש"ע והל"קט)

טו אירא כאן ענדו אלמא למביית . וכאן קליל די מא
וכפיה דקאקתו ולא וכלט עליה אהלת מן
אלמא די מהוטי מבית מעא דאך אלמא . חלאל יאעגן
ביה לכתחילה (ש"ע טס) . ומגן אברהם קאל חלאל
וכלט מעא אהלת די כלא תביית לכתחילה . וקאלו
לאקרוניס אלו אהלת לאו דוקא . גיר אעטיך וכוון
לכותרא מן אלמא למביית וינפאע . והאר ארוניס
וינפאענא לשעת הרחק דוקא .

טז אירא קאלנא וואחק אלגווי מסוה לפי חומו . וואוין
ענדו למא מבית פי לארו . חלאל נעאגנו ביה
בשעת הרחק . והמתמיר תבא עליו ברכה . (כרכי יוסף
סי' תנ"ה)

**סימן ט"י . אדינים דלפראן לתטיב
ארקאקא וכו' י"א סעיפים**

א אלפראן חין יאקמיה פי כאטר ארקאקא די פסח .
ילטאק' תכוון לארן רויאלו מפרשא כאמלא בלגמר
ויכלווה ויאמא תתא וטירו אשקאיר דכאר מן לארן
דויאלר . ויוט פי באלו אלו בהאר לחאמייא דויאלו
דאסו ותכשר לרמת ארקאקא די פסח . ואירא מא עמלש
פי באלו אקאירא . אפילו אהמא דאך לפראן קראש מן
כטרס

רנה דינים די פסח וישועה יד

כטרס חראס וטויב פיה ארקאקא . מן סבת נכאפו
לאויכוון מא נטלקוט לגמר עלא ווגאה לפראן כאמל .
(ש"ע סי' תס"א)

ב אירא מן כער מא אהמא לפראן לרמת ארקאקא .
טאחלו אספק אירא לגמר כאנו מטלוקין עלא
ווגאה לפראן אולא לא . חראס אפילו בדועבד . (מגן
אברהם) וחראס ואכול דוך ארקאקא די טויב פיה .

ג מן כער מא עמל לחאמייא לוולא . וכנסו וירגאע
יאחמיה חאמייא אורא לרמת אהטויב דרקאקא .
ויכוון יתעאטל שוויא בין לחאמייא לוולא לתאמייא .
(מו"ר טס)

ד אירא לאר וכאן אהמא אלפראן קראש מן כטרס .
ומא עמלש פי באלו לרמת פסח . וטויב פיה
ארקאקא די פסח בדועבד חלאל האריך ארקאקא . (מגן
אברהם)

ה למטראח דלחמץ די כאנו וטויבו ביה אלעס אלכול .
כאער אמא מלסו בלמלסא ויאעמללו הנעלה .
חראס יטראח ביה ארקאקא די פסח . (ש"ע סי' תנ"א)

ו אירא מן כער מא אטראח ארקאקא אלפראן .
טאחלו אשך וואש טראחאח בלמטראח דלכשר .
אולא דלחמץ . חלאל האריך ארקאקא לפסח . (אמרו
נועם סי' ה')

ז אלמטראח דלכשר די כאן מכבדי ענדו מן עאס
אלעאס לרמת ארקאקא די פסח . מא וקדר וטויב
ביה ארקאקא פלעאס אהאני גיר חתא ועמללו הנעלה .
(מג"א ו' וט"ו ור"ר)

ח אירא בדועבד טויב ביה ארקאקא לפסח . כלא
הנעלה דוך ארקאקא כשרה לפסח . (א"ר)

ט אירא אכסא וטראח קאקא כל מטראח דלחמץ .
דוך ארקאקא חראס ואכלהא פי פסח . ומלזום
יביעהא ללגווי ומא וכליהאש . ענדו פי פסח . (כ"ח
ואקרוניס)

ואחרונים

יוד אורח שי רקאקא תחאמלת פי ווקת לעגין • יודן
 באלו באש מא וטראקאש כלמטראש דלכשר •
 (מנ"ט ואחרונים)

יא מלות הווא באש ועמל זוג מטראש • ווארד
 וטראש ביה ארקאקא • ואתאני יגבר ביה ארקאקא
 אטאויבא • (כא"הט)

**סימן י' • אדינים דלאעגין דרקאקא
 ובו כ"א סעיפים**

א חראם נעאגנו לאעגין פי מוצאש אסמא • לאיין
 נכאפו באלך יסכן לאעגין ויכמר • ולמוצאש דלכל
 בער אמא מא יכונש מסקף חלאל נעאגנו פיה •
 (ש"ע סימן הנ"ט)

ב אורח עמל גיטון פי מוצאש אסמא • ומא כאנתש
 תרכל אסמא חלאל יעאגן פיה לעגין • (תשובות
 ב"ו סימן מ"ו)

ג נהאר די וכוון מסאחב חראם ועגן תחת אסמא •
 פי כאטר ענדנא מערוף אלו נהאר למסאחב •
 תכוון אסכאנא מטלוקא פלאויר ואסר (ש"ע טס) • וקל
 מו"רס • לי מן האר אטעס יודן באלו בן ארס באש מא
 יעגנש לעגין מקאבלת אטאקא • לאיין נכאפו לאייוון
 לווקת מסאחב • והווא מא יגיב אכבר דרנייא • ויבא
 ראהו ועגן תאמת אסמא •

ד אורח לאר ואעגן לעגין פי מוצאש אסמא • ראך
 לאעגין חלאל לפסח (ש"ע טס) ולאכן לאחרונים
 וקארמו אפילו כדועבר • (כא"הט סק"ב וס"ק כ"א)
 ואדין הווא כוף מר"ן אלי חלאל •

ה מוצאש אהכליל ולעגין • מלוזם וכוון אכעיד עלא
 לפראן

לפראן דתטויב מן סבת אסכאנא דלפראן תסכן לעגין
 ויכמר • (ט"ע טס)

ו חראם בן ארס יעאטל לאעגין בלא כרמא אפילו
 דקיקא ווארד • לאיין ענדנא אדין אורח יתעאטל
 לאעגין בלא כרמא קייואך מ"ו דקיקא • ותסמא חמץ
 גמור • ועליהא נכאפו באלך יתעאטל דאבא דקיקא
 וכטרס אוכרא דקיקא • וכן על זה הדרך • תתא וכמלו
 מ"ו דקיקא • וירגאש חמץ (מר"ן ומו"רס)

ז יתעולמו לי מן בער מא נכרמת לעאגנא בליודין •
 תכוון סכונא • ועליהא ילטאקו יודו באלהוס פי
 שגל אהקיב דרקאקא • באש מא יעטלוהאש בלא כרמא
 כלל • לאיין אורח תעטלת שי אקליל וכוון פיהא חשש
 סימון (מר"ן)

ח אורח מן בער מא ווגרת ארקאקא • כאן אלפראן
 מעאמר • ומא כאנש פאיין וטיוכסא • וקדר יעפיהוס
 ויעגנאוס כטרא אוברא (מו"רס) וומא אורח יארכהוס
 ביודו אוולא ומלס עליהוס חראם (מטה משה סימן
 תקפ"א)

ט לחוראויב דלכרמא דרקאקא • בחאל לגלגאל וגירו
 ילטאקא יכוון דאויס יכרטהוס מן לעגין די יתבקט
 פיהוס • יודין אעגנאח מלוזם יכסלהוס וינכפהוס מלות
 באש יעאווד יכרס פיהוס כטרא אוברא • ולמלות הווא
 באש ווקפו וואחר בן ארס די יודן נלו להאר למסאחב •
 (מו"רס טס ואחרונים)

יוד אלוואן די וכללו פיה לאעגין • אוולא לגלגאל
 וגירו • מלוזם מא יכוון פיהוס תתא שוקא ולא
 ספרא • לאיין נכאפו באלך ירכל פיהוס שי טרף אעגין •
 ומא ינואש ויתחאמץ • וחין ועגן פיהוס כטרא אוברא •
 יתכלט הארך לאעגין די חאלל מעא לאעגין אתאני
 ויתחאמץ • (מו"רס טס)

יא לעאגנא אורח כאנת גארווא • חראם יוד פיהא
 ארקיק (ג)

רנה דינים די פסח וישועה

א ארקינ באש ויבסהא • גיר אתיקון הווא יאעמל וואמר אלעגנא אוברא יאבסא ויכלטהא מעשהא • (מר"ן סס)
ב אורא לאר ובלט מעשהא ארקינ • חלאל יאכולהא פי פסח וואמרהא • ואורא לאר וגרסהא בטכין בדועבר חלאל יאכולהא • (ח"ו ובאה"ט)

ג מלזום ובאער ארקאקא סווא טאויבא סווא אעגין מן קוראס ארקינ • לאוין נכאפו וטור ארקינ פוקהא • (אחרונים)

ד ימרז רוחו כן ארס באש מא ימוטש ארקאקא אטאויבא פלקופה די כאן פיהא ארקינ • ואירא לאר ומאט פיהא מלזום יאכלהום ווארהום מאפיון • ולמליח הווא יעאוור ידללהום ללפראן באש ינקלא ארקינ די גא פוקהום • (אורחות חיים ד' ע"ג ע"ד)

טו לאי יכוון יכויל ארקינ לתכליל • ירוץ באלו באש מא וווקפש קוראס לאעגין גיר חתא ינפן רוחו מליח מן לגברא דרקינ אילא גאשי פוקו • (אחרוני' ובאה"ט)
טז פי קלב לפראן מלזום באש יוואי אלכוואש • יכוון יפרק בין ארקאקא לרקאקא • באש יטובו מליח לגנאב דרקאקא • (מור"ס)

ח אירא זוג דרקאקאח כאנו הארי פוק הארי פי וולט לפראן קבל מא טאבו • מראס הארוך ארקאקאח יאכלהום פי פסח • (מור"ס)

ט אירא גרבת מן לפראן בער ארקאקא מתנייא • קראס יאכלהא פי פסח • מן סבת אלו מא רכלתש אנאר פי וולט אתניוא • (מור"ס)

כ אירא מן בער מא אעמל ארקאקא • לאכו פלגרבאלא טרף אעגין מלסק פי גנבהא די מא ותקלאע גיר בטכין • חלאל הארוך למנה לפסח • (בר"כ) סימן תמ"ו

כא אירא ווקת די מאכו יכללו רקינ שאפו פיה שי פתאיות יאבסין • ומא ערפו אירא סומאן חמץ אוולא

רנה דינים די פסח וישועה טו

אוולא טוין • ומרקוהום פנאר ושאפואום אלו חמץ נוקשא • בשעת הרחק יקררו ורגעו וגרבלום מליח • וחלאל יעמל מנו ארקאקא לפסח • (דבר משה ח"א סי' ל' וברכ"ו)

סימן י"א • אדינים דלהגעלה וכו ז' סעיפים

א מליח באש יחרץ כן ארס יעמל להגעלה קבל פסח בתלת אייטס • וכן עמא דבר • (מהר"ל)

ב ישראל קרושים וואעדו עלא רוחהום באש יעמלו להגעלה מן ראש חדש • ומליח האר אראוי באש יעמלוהא כוף אלגוסטו דיואלהום • וזאוור לכותרא די בנו ארס יעמלו ארקאקא פי האר אטינפו • ולאזם ינטמאקו ללכלים כשרים • (שכ"ה ס' תנ"ב)

ג יעאמר וואמר אלטל בלמא וואטאו פוק אנאר ובלו מליח חתא יפתאח לגלויא מליח • ומן בערו יאבד לחוואייג די וואב יבשרהום לפסח • מן בער מא מאכהום ונלפיהום מליח • וידללהום פי דאך אלטל • ומן בערו יגברוהום וישללהום בלמא בארר • ויתכשרו • (ש"ע סי' תנ"א)

ד מא תנפאע להגעלה גיר בלמא דווקא • ומא תנפאע בשאוור למשקין • (אחרונים)

ה להגעלה מא תליס גיר ללחוואייג די מא פיהום לא טוקא ולא חפרא ולא רוקשא • ואירא האר ארוקשא כאנת פיה מן האללו קבל מא תקבלא פיה אל חמץ • חנפאעלו להגעלה • (ש"ע סי' תנ"א)

ו לחוואייג די גזררהום ענר למעלס • מא יתקבלא פיהום גיר חתא יעמללהום להגעלה • (פר"ס וכנה"ג)

ז אירא

רנה דינים די פסח וישועה

א אידא פאת ותקללא כהאר לחווייב למגזדיין כלא
מא עמללהוס להגעלה חלאל (חמד משה)

**סימן י"ב • אדינים דלמאהראז ובו
ז' סעיפים**

א אלמאהראז די נתקללאו ליה אלעאס לכול • אידא
יחאב וכשרו לפסח • מלזוס וכלו וינעפו מלוח •
ומן בעדו יחאטו פי וולט אלטל דהגעלה ואידא כאן
חקיל די מא יקררש ודכלו אלטל • יחאמי שי חאגראת
כנאר וחין חגלי להגעלה וכובהא פלמאהראז • ויגבר
רוך לחאגראת מן אכאר ויעמללהוס פי קלב למאהראז
ויתכשר • (מר"ן סימן תכ"א)

ב בני אדם די עוואיידהוס מא יעמלוש להגעלה
ללמאהראז • גיר יעאמרר בלבמר וירכטו ליע פי
גנבו • וחין ינאחרק דאך אלכיע ותכשר למאהראז •
דאהוס מגלורין • מן סבת האר חנאס דלמאהראז דוילא
מאקושי נחאס מלוח • ויכאף בן אדם יחאמיהוס בזאף
לאויכוו ינשקו • עלויסא למלוח הווא יעמללהוס
להגעלה בכלי ראשון מחל אסכרא די מר"ן • וקבל אלעיד
יררס פיהוס גמיע אלוואלחא דלעיד למלזומין • (כ"ח
ומג"א)

ג למלוח הווא אידא יחאב בן אדם יכארב רוחו מן
אס"ק • מן בעד מא עאמרר בלבמר • ויגאע ועמללו
להגעלה בכלי ראשון • (אחרונים)

ד חכשיר דלמאהראז דלעוד • מן לוול ומלסו בלמלסא
מן דאלל ויוול מנו לחופראת ושוקקאת די פיה
ומן בעדו ועמללו להגעלה בכלי ראשון • (רמ"א) ולאכז
ארכ חמד משה קאל אלי למאהראז דלעוד מא ענרו
חאח תיקון לתכשיר •

אידא

רנה דינים די פסח וישועה יו

ה אידא לאר ויררס בער לאקרור פלמאהראז דלחמץ
פי וולט פסח • חראס יטכך כהארוך לאקרור פי
פסח • ואידא לאר וואעמלהוס פטוכך די פסח • כותרת
אלפוסקים יחארמו דאך אטכין • ואידא כאן דרסהוס
קבל פסח פלמאהראז דלחמץ • וטויב פיהוס פי פסח
דאך אטכין חלאל • (ט"ז ומ"ו)

ו חאח למאהראז דרכאס חנעפו להגעלה • (מר"ן)
ז גמיע אדינים די קולנא פלמאהראז • ינעפו לראח
דלקהווא ודלפלל • (חמד משה)

**סימן י"ג • אדינים דסכאכן
ולגארפוייארט ולמגארף ובו ה'**

סעיפים

א למגארף ולגארפוייארט וסכאכין יחאכהוס וינלפוס
מלוח • ומן בעדו יעמללהוס הגעלה בכלי ראשון
די פוק אכאר • (ש"ע סימן תכ"א)

ב למגארף רלגין • מא חנעפהומש להגעלה • ומא
ענדהוס חאח תיקון • (ש"ע שס)

ג מא חנעפאהוס להגעלה גיר אידא כאן אליר
דוואלהוס אחריר מנהוס • לאכז אידא כאנת יודהוס
בראניוא מן לאעלס וגירו • מלזוס יקלאעלהוס אליר
וואחמי אחקב די פיהוס • אוולא יחאמי כולשי ויעמללהוס
יוד אכור אגריד • (פר"ח ואחרונים)

ד אידא פאת וואעמל הגעלה לסכין ומא זווללהאש
אליר דארוך אסכין • חראס יקלי כיהא פי פסח •
ואידא קטאע כיהא אלחאס אסכין האראך אלחאס
חראס יחכל (חמד משה פ"מ חסוכות סימן פ"ג)

ה למלוח הווא ישרי סכאכן אגריד לרמת פסח •
ויכליקוס

וילוקוס מן עאם לעאם • ויבא מריואק מן האר
לקמוס • (ט"ז ואקרוס)

סימן י"ד • אדינים דלקדור ולמקאלי
וגטאויהום וגירהום ובו"ב סעיפ'ים

א לקדור ולמקאלי וגטאויהום די הומאן דנאס • אירא
יחאב וקלי ביהום פי וולט פסח • מלזום יבסלהום
וילעפוקס ועמללהום הגעלה בכלי ראשון • (ש"ע סימן
תנ"א)

ב לקדור וגטאויהום די מדאריון אלעאם לכול ועמלו
פיהום לבסוקו וטוב • מא תנפעהומש להגעלה •
ותיקון דייאלהום יאחמיהום חתא וטירו אשראויר דנאר
מנהום ויתכשרו • (מוכח מרכבו הש"ע)

ג למקלא די מדאריון וקליו ביהא לפסטול תנפעאקא
להגעלה בכלי ראשון • (ש"ע)

ד לקדור וגירהום דלפולאר וטכאסא דלפולר • מא
תנפעאלהומש להגעלה • גיר יבסלהום ויבדיהום
לבכאח פסח • ולמליח הווא באש יגלק עליהום בלקפל •
לאיון נכאפו לא יגלר ויקלי ביהום פי פסח • (ש"ע
ור"מא וח"ו)

ה אירא כבאקוס בלא כסיל • ותפאכר פי וולט פסח •
לאזם יבכדקוס ויבסלהום וירפדהום • (ק"ו)

ו אירא שרא שי חוואייג דנחאס מן ענר לגווי וטאחלו
אספק אירא הומאן קדם אולא גרד • מלזום
ועמללהום להגעלה ואירא הומאן חוואייג די ויטאחקו
לאחמי • יאחמיהום פנאר • (דרכי משה ור"ד סי' קכ"א)

ז לחוואייג דל' יבאר למזנגין כרלאן מא תנפעהומש
להגעלה • (ש"ע סס)

ח לקראע ולכוסאן דגאב ולכלאר מא ויטאחקאקהומש
להגעלה

להגעלה • גיר יבסלהום כלמא מליח וינלפעום
ויתכשרו • וחתא לחוואייג דשריב מתל לקלאט ולקלל
ולגרארף די מא יתקללאו ביהום גיר כלבארד האוירא
דינהום • (ש"ע סס) וקאל ארב מכשירו פסחא תפסיר
כלאם מר"ן די קאל יבסלהום • הווא כהאר אטכאע •
דהיונו יבסלהום מן לוול מליח כלמא ורמאץ • חתא ינול
מנהום גמיע לווסך די מנקט פיהום • ומן בערו
ישללהום כלמא וואקרו כיף ארו מכיון פי ש"ע ור"ד
סימן קכ"א •

ט אלכוטאת דלוח • ולקלאט דלפולאר די כאנו ועמלו
פיהום למאחויא דשעיר אלעאם לכול • איתכשיר
דוואלהום הווא יבסלהום מליח • ומן בערו ועמללהום
להגעלה • אולא לערוי תלת אויאס מן ווקת לווקת
ובער אמא ארין ענרנא אלי לחוואייג דלפולאר מא
תנפעהומש להגעלה • הארו פי באטר די מא יתקללאו
פיהום גיר כלבארד תנפעהום להגעלה • (ש"ע סס)

י להגעלה דייאלהום תכון כהאר אטכאע • ויטאחק
יאחמי שי סאגראת כנאר מליח • ויאטקוס פי
קלכהום • ומן בערו ירפר אלטל דלהגעלה ברומ •
ויפארג פי וולטהום • ויכרכקוס חתא תגי להגעלה
פיהום ויתכשרו • (רמ"א סס)

יא אירא נהארלו באש מא ועמללהום גיר אלערוי •
יכון כהאר אטכאע • מן בער מא יבסלהום
יעאמרהום כלמא חתא ללזום • וילוקוס מעאמרוין
ארבעס ועשרין סאעא מן ווקת לווקת ומן בערו
יפגהום מן דאך אלמא • ויעאמרהום כטרא אורא •
ויבאיו מעאמרוין כ"ד שעות • והאויראך יאעמללהום
לכטרא איתאלתא ויתכשרו • (ש"ע ור"ד סי' קכ"א)

יב אירא נאר ומא עמללהום לא הגעלה ולא ערוי •
לאכן בסלהום מליח • וועאמרהום בזות • אולא
כשראב וגירו • תלאל יאכל מנהום פי וולט פסח •
רמ"א

(רמ"א סג)

סימן ט"ו • אדינים דלמצה דלפירות
ובו י"ד סעיפים

א אלמא די ויכר מן אלפירות • אירא וכללו ביה
ארקיק בלא תלויט אלמא כלל • האריך לעאגנא
מא תכמרס כלל • באער אמא תתעאטל נהאר כאמל •
ומן בערו טייכהא • תלאל יאכולהא פי פסח • (ט"ע סי'
חס"ב)

ב מא נכרבוט דלחוכה לילת פסח כהאר למנה די
מאעגונא בלמא דלפירות • לאיון האר אלמנה
תחסמא מנה עשירס • ותורה קאלת מא נכרבו דלחוכה
גור כלחס עוני • (ט"ע סג)

ג די באיוק שאס • וכוון ומוט קבלתו אסכרה דלפוסקי'
די ענדהוס • תתא אלמא דלפירות יכאמר • ועלוהא
יכוון יתארץ לכראמיון כאש מא יתעאטאלוט פי כרמתהא •
(כ"ה ט"ע ס"ב)

ד לעאגנא דלמא דלפירות חראס יגי פי קלכהא
אפילו נוקטא דלמא • לאיון מערוק אלו מי פירות
עס מוס ממהריון להמיון • ואירא לאר ותכלטלו אלמא
פלעאגנא דלמא דלפירות • יורב כאש פוסאע ועמלהא
רקאקא וטייכהא בלא תתא תאעטיל • (ט"ע סג)

ה האר לעאגנא די תכלטלו אלמא מעא למא דלפירות
אירא אעמלהא דרמת מנת מזוה ויכר ביהא לחוכה
לילת עכא • (מהר"ל ו"ח) ולאכנ ארכ מגן אברהם
טויאק בלאמהוס וקל מא נכרבוט ביהא דלחוכה אפילו
כדיעכר • ודיון כחאל מגן אברהם •

ו אשארב חלל נעאגנו ביה לכתחילה • ואפילו ראנא
נערפו אלו פלווקת דלעמאל דיואלו טאק פיה
אלמא

אלמא • אפילו הכי מא ינרס • לאיון הארך אלמא ככר
אתכטל פלווקת אלגלויס דשראב ומשא מן אלעולס •
לאכנ אירא פון בער מא קאנא ל לי דיואלו תכאלט
פיה אלמא אפילו נוקטא וואחרא חראס ועגן ביה
לכתחילה • (ט"ע ומנ"א ופר"ח)

ז אלמא דלכוין ורו סאיור אלפירות • אפילו הומאן
חאמנין • תלאל נעאגנו ביהוס ארקאקא ויתסמאיו
מי פירות • (ט"ע והסכמת הפוסקים) ולאכנ אשארב
דזיב חראס ועגן ביה ויתסמא חמץ גמור • (גדולי
הפוסקים)

ח לעאגנא די מי פירות ועמלהא סגורא אקל מן
שיעור די חויב בלחקה • כאש מא ויכלש פי ספק
ברכות • (ט"ע סג) ואירא עמלהא כבורא ורפר אלחקה
בלא ברבה • (ט"ו ומנ"א)

ט מן בער מא ועגן לעאגנא די מנה עשירס • ושאב
ישלל לקנקא די פאש כללהא • כאש ורגע ואעגן
פיהא עאגנא אוכרא • ונטאק ומסאקאס במנדיל נקי
מן דאך אלמא דתשליל ויוטוהא פסמש חנשא • ואירא
ותאב ועמל מלוח ישללהא כשראב (כ"ה סג בתשובה סי'
ס"ב) ופארץ ישראל עארחהוס ישללוהא כשראב •
(כרכ"ו סי' תכ"ט)

י למאחיוס דשראב תתסמא מי פירות • ולאכנ
למאחיוס די מעמולא מן אזיב • אוולא מן
לכרמוס מא תתסמאש מי פירות • (אחרונים)

סימן ט"ז • אדינים דלבריקה
דלחמין ובו כ"ה סעיפים

א לילת י"ד פי ניסן • מן בער מא ויללי ערבית • חראס
יאעמל תתא מלאכה • וולא יאכל • ואפילו לקראיוס
קראס

רנה דינים די פסח וישועה

א חראס יקרא • גור חתא ואעמל לכדוקא רלחמץ • (ע"ע סומן תל"א)
ב אורא תעאטל ומא ללאש ערכות מעא אלכור • וכאנו כאעדא ללאו ערכות וכרגו • ואעמל לכדוקא קבל ערכות (כ"ח סס) ואורא כאיון מן ופכרו • ולללו ערכות ודיק אסאעא יברק • (מת"כר)
ג אורא גא פסח בלאר • די ענדא ארין לככורות ולומו ווס לכמים • לולת לגומעא די נכדקו • חראס יקלרו אליואס קבל לכדוקא • ואורא כאן ענדוס לער מן גוגת אליואס • יקררו ועמלו פי פומהוס בער לסאגא • ולאכן לעשא חראס ותעאשא קבל לכדוקא • (כ"הג סס) וארכ פרו חרש קאל • אלי מלוזס יקלר אליואס קבל לכדוקא • כאש יברק לסמץ כגרנו •
ד לכדוקא מא תנפאע גור בשמאע דסאר • וומא כלכוגי אולא כפתילא רזית וגורוס חראס • (ע"ע סומן תל"ג)
ה אורא לאר ווברק בוית אולא כלכוגי וגירו • תפות הארוק לכדוקא • (פסח מעובין)
ו אשמעא די וברק ביהא חלטאק חכין סגירא כאש יקרר ירללאא ללגוראן ווברק • (פ"מ)
ז מנהג אמלות כאש יעאמלו עשרא דטראף רלחמץ • וכול טרף ולוויה פי טרף כאנט כאש מא ויט מנהוס חתא פתאחא • ומין וברק ירפדוס • (האר"ו ואחרונים)
ח האר אטראף רלחמץ • ולטאק יכון כול טרף אקל מן אזיתונא •
ט מנהג אמלות כאש וכסל יירו קבל לכדוקא • (אחרונים)
יוד קבל מא יברא יברק יקול האר אהפלא •
לישם יחוד קודשא ב"ה ושכינתיה
 ברחילו

רנה דינים די פסח וישועה כ
 ברחילו ורחימו ורחימו ורחילו
 ליחדא ישם י"ה ב"ה ביחורא שלים
 בשם כל ישראל הנה אנחנו באים
 לקיים מצות עשה של ביעור חמץ
 והשבתת שאור באשר צונו יי
 אלהינו • ואנחנו מכונים על דעת
 רבי שמעון בן יוחאי הקדוש ועל
 דעת רבי אלעזר בנו הקדוש ועל
 דעת יותם בן עוזיהו הקדוש ועל
 דעת הרב רבינו יצחק רוריא
 הקדוש • ופינו כפיהם וכוונתינו
 ככוונתם • ואנחנו סומכים עליהם
 בכל מכל כל • וככן בכח ביעורינו
 החמץ והשאור • אתה תבער שאור
 עיסתינו מקרבנו • ולב טהור ברא
 לנו אלהינו • ורוח נכון חרש בקרבנו
 לעשות רצונך בלבב שלם • אנחנו
 וצאצאינו וצאצאי צאצאינו תמיד
 כל הימים אמן בן יהי רצון • יהיו
 לרצון

רָצוֹן אֲמַרִי פִי וְהִגִּיז לְבִי לְפָנֶיךָ יי
צוּרִי וְגוֹאֲלִי : וְיֵהי נַעַם יי אֱלֹהֵינוּ
עֲרִינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲרִינוּ
וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ :

וקכל מא וברא וברק ובארך .

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצָוָנוּ
עַל בִּיעוּר חָמֵץ :

יא אירא אגלר וקל לכער חמץ פי מולאע על כועור
חמץ חכפאע רוד לכרכה ומא ורגאעש ובארך .
(כא"ט הט ואחרונים)

יב אירא אנסא וברק כלל כרכה . ופי וולט לכדיקה
תפאכר . וקרר ובארך טול אזמאן די מאזאל מא
קאלא לכדיקה . (מו"רס סימן תל"ב)

יג אירא מא ת אכר לכרכה גיר חתא קאלא לכדיקה
ארב ט"ז ומנ"א קלו אלגרא ווקת לאחריקן לחמץ
מלזום ובארך . לאכן ארב ב"ס ומ"י קאלו . אלו לכרכה
זאעט ומא ובארכ גרא כלל . ואדין הווא כחאל די קאל
ארב כנסת הגדולה אלו פי ווקת לאחריק ובארך כלל
שס ומלכות ויקול האירא כרוך אשר קדשנו במצותיו
ולונו וכו' .

יד מן באער מא יברך לילת ו"ד על כועור חמץ .
ואחרו רוסו באש מא ותכלמט כלל גיר חתא וקאלו
לכדיקה לחמץ . ואירא לאר ואחרר . וכמל לכדיקה
ומא ולטאקאס ורגאע ועאווד ובארך . (ט"ע סס)
טו בכרכה וואחרא וקרר וכדק לכיות דלאר כאמלא .
ט"ע

(ט"ע סס)

טז אירא נכמעו לגירן דלאר פרץ מרא . ולככור די
פיהוס בארכלקוס לכרכה . וברגו דלמכס . ווקדרו
ומשו יברקו ביותסוס עלה רמת ארוך לכרכה . (סס)
יז מנסג מלוח באש ינלפו לכיות ויכוולוסוס . קכל
לווקת דלכדיקה .

חי מן באער אלכדיקה וקול אלכטול .

כל חמירא דאבא ברשותי דלא
חזיתיה . ודרא ביערתיה .
ליבטיר ולהוי כעפרא דארעא : ג"ע .

וירגאע ויקולסא כחפסיר באש יפאסמו גמוע לכאמילויא
דיואלו .

גמיע אלחמץ ולכמירא אלי כאיין פי דמתי .
די מא שופתוש ומא כמלחוש . יתבטל
וינאחסב כף אתראב אלארץ :

יט מן בעד מא וכמל אלכטול וקול סאר סתפלה ררב
אולאיו זוע"א .

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי
אבותינו שתזכנו לפשפש
בנגעי בתי הנפש אשר נואלנו
בעצת יצרנו הרע ותזכנו לשוב
בתשובה שלמה . ואתה בטובך
הגדול תרחם עלינו . עזרנו אלהי

ישענו (ה)

רנה דינים די פסח וישועה

ישענו על דבר כבוד שמך ותצילנו
מאיסור חמץ אפילו מכל שהוא
בשנה זו ובכל שנה ושנה כל ימי
חינו • אמן כן יהי רצון :

כ גינא נמרזוכוס באש אלווקת אלויוכון כן ארס וברק
ביתו • מא וזממט פי באלו ויקול • מנאיון ביתו
רסקו מביאלא ומווקא • מא ילטקלסאש לבדיקס •
ויווקק בשמאשעו ינרב אראללא ארוכות וקירות ויוקעד
מרוואח ויקול אלו ראהו וברק • גיר אלעיקר הווא באש
מנאיון ויוקק • ועמל פי באלו כוף אלו אלכות מאזאלא
בלחמץ דיואלסא ויברק בנייתו בחורין ובסדקיס • לאיון
ככאפו לאיוכון סון ביוו ונקאיו אלכות אנסאיו טו
מוזאש ומא ברקוסה מליס • ובאקי אלחמץ בעיון •
וראכא רי ראה וברק ומכן וזכו • ואורא מא אעמלש
סאורא • ראהו כמעט ב"מ לברכה רי בארד על כיעור
חמץ לבטלה • (מורה באלכע סימן ז' סעיף ר')

כא סון יקאני לבדיקס ולכיוטול ורפר ראך אלחמץ
ולכיה פי מוזאש מאחריו ומתאיר • אלו מא
וכאפש עלוה באלך ורפער • ולמליס הווא ועמלו
פסגרוק ויגלק עלוה • וקאל רבינו הטור • האר אנאס
די עוואיודיקיס יגטוו לחמץ בקרדא אוולא בטאגין • מא
ראסומט ועמלו מליס • ולמליס הווא באש יכונו ולכונו
אלחמץ מתל מא קוללא • וסאורא אפסק ארין ארב בית
קדש • ומתא אלכונו אלמלוס למאכלתו ורפרו פי
מוזאש מתאיר ומתאפון •

כב אורא כאן עגרו טו אונס • יקרר ועמל וואחר פי
מוזעו רי וברקלו ביתו ויקול אלכיוטול כסאר
אלמנטק • כל חמורא דאיכא ברשות פלוני רלא חזיתיה
וכו

רנה דינים די פסח וישועה כב

וכו • (פסח מעובין)

כג אורא כאן גאויב יכטל אלחמץ דיואלו פלמוזאש
אלו פאיון ראס • ולמלוס הווא • מתא מראתו רי
ראסו פי מוזאשעא תכאטל לחמץ הווא ברומסא • לאיון
ככאפו באלך ראגלסא לי ראהו גאויב אנסא ומא עמלש
אלכיוטול • (ש"ע טס)

כד לוויכול נתאש ליתומיס • מלוזס ויטללקוס לחמץ
(ח"ו)

כה למרא רי מא פנדיסא ראגל חלטחאק תכטל
אלחמץ דיואלסא הווא ברומסא ומא וכזאש
תעמל שליס פי מוזאשעא אלו יכטללסא • הארא כלאס
ארב ט"ז • לאכין ארב טונה הלכות מא זאהרלוש • וקאל
אלו ארין הווא חקרר תאעמל שליס פי מוזאשעא אלו
יכטללסא •

כו אלגרא פנדיסא פי אהאלי רסאעא לכאמסא •
יאכור האראך אלחמץ ויתארקו • וחון יקאלו
לאחריו • ויגאש יקול אלכיוטול כטרא אוכרא בקאר
אנוסא •

כז חמירא דאכא ברשותי
דחזירתי ודלא חזירתי •

כח דבערתי ודלא בערתי • ליבטל
ורחי כעפרא דארעא : ג"פ •

וירגאש וקולסא כחפסור אלערכו באש יפאקמו
לפאמילויס דיואלו •

גמיע אלחמץ ולכמירא אלו כאיון פי דמתי •
די שופתו ודי מא שופתוש • די אחרקתו
ודי מא אחרקתוש • יתבטל וינאחס כוף
אתראב

רנה דינים די פסח וישועה

אתראב דלארין :

ומן בערו יקול האר תפילה דרב אזולאי ז"ל .

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי

אבותינו שתרחם עלינו

ותצילנו מאיסור חמץ אפירו בכך

שהוא שנה זו וכך שנה ושנה כל

ימי חיינו לנו ולכל בני ביתנו ובשם

שביענו החמץ מבתינו בן תזכנו

דבער היצר הרע מקרבנו תמיד

כל ימי חיינו ותזכנו לירבק בך

ובתורתך ואהבתך ולידבק ביצר

הטוב תמיד אנחנו וזרעינו וזרע

זרעינו מעתה ועד עולם אמן בן

יהי רצון :

כז תעולמו אלו האר אסאעא לכאמסא . לכאמסא

דיואלהא כהאר אטכאע דרך משל . אורא כאן

אנהאר ועלאע פלכמסא . עלא אסאב אנלזרה .

ולמנרב די הווא אנויב אסמש פסחא ונוץ . אלו וגי

פכהאר כאמל תלתאש אן סאעא ונוץ . כאכרו אתלת

דנהאר די ועלאע פיה ד' סוואויאע ונוץ . וונלקיווהוס

מעא לכמסא די פאש עלאע אנהאר וגי פיהוס חסעא

סוואויאע ונוץ . פי האר לווקת ונטקאק וקטאע למאכלא

דלחמץ

רנה דינים די פסח וישועה כג

דלחמץ . מתל ארין די ענדאס אוכלין כל ארבע . וולאכנ

חלאל יסתנפאע מן לחמץ פי האר לווקת . וא וביעו

ללגווס . אוולא ועאלף ביה לכהמה דיואלו . ועיורו

אטוינפו יסתנפאע מנו חתא למראש אן סאעא גור

ארבאע . ומון יוולל האר לווקת . מראש אפי' בלסנאה .

כה פאלעאמאט דלעיבור די הווא עאס ארר וארר .

די וכוכו נהאראת אטוואל . וכוו יתמשא בן ארס

עלא האר ארינלא . דקיינו יומסב אנהאר מן לפגר חתא

ללמנרב קראש פיה מן סאעא . אתלת אלאוול חלאל

ואכול פיה אלחמץ . ומן תמא ולקודאס מראש :

סימן י"ז . אדינים דלכיוע דלחמץ

ובו י"ג סעיפים

א נהאר י"ד פניסן פיורו אטוינפו כאש יכוע לחמץ די

ענדו חתא ללאכר אסאעא לכאמסא מן נהאר עלא

ארינולא די קולנא לפוק . מן סכת די ענדאס ארין

אלחמץ די ישראל די גאז עליה פסח סווא כשוגג סווא

כאונס מראש כלמאכלא ובלסנאה . לאכנ לחמץ דלגוי

די גאז עליה פסח . חלאל אפילו כלמאכלא . עליהא

אורא שז יקודי כאן ענדו שז מכזן דלחמץ יקרר וביעו

ללגוי מבר גמור . אוולא ועטיוהולו כמתנה גמורה .

ומון יפות אלעיד ומשו יסתווא מעאה וידרסולו . (ש"ע

סימן תמ"ח)

ב פי ווקת לכיוע אוולא פי ווקת למאעטא . מראש

ישרט עלא אלגוי ווקוללו ראני נכועלך אוולא

כאעטולך לחמץ כהאר אשרט . כאש תדרסולו מן כאעד

פסח . גיר מלזוס יכועהולו אוולא יעטיוהולו קאטאע

פאלל . (ש"ע סס)

ג מן סכת די ענדאס מחלוקת דלפוסקים פלגוי כאש

יכוו

רנה דינים די פסח וישועה

וכון זוכה כלמאנה די ישרי מן ליהודי ותנאסב
דיאלו כאיון מן ענדו אלי אלגו מא יוכא כלמאנה
גיר חתא ורפאע אלראהיס . וכאיון מן ענדו אלי
אלראהיס מא ונפעוש ומא וכון אלגו זוכה גיר חתא
ועמל למשוכה דקוינו ואלכר למאנה די אשרא לרשותו .
עליהא למליח הווא מנאיון וביע ללגו אלמאן . יוכא
מן וידו אלראהיס ויעטיוהלו ואלכרו לרשותו באש יסלך
מן חשא אוסור . (פוסקים)

ד אורא כאן אלמאן וסר . די מא יקדרש לגו ואלכרו
לרשותו . מלזום ליהודי וביעלו למכון ברומו מעא
אלמאן די פיה אוולא וכרילו למכון וביעלו אלמאן די
פיה . (אחרונים)

ה יקדר יהארן קאלב אלגו ויקוללו . מא ענדך חתא
תמסו פיה האר אשריוא דלמאן . כון סיגורו אלי
אלכרו פסח נשריה מנך ונרבאך פיה . (ב"ס ואחרונים)

ו יקדר ליהודי ושרע מעא אלגו באש מא יקדרש
ויביע הארך אלמאן ללגור . גיר וכלליה לרמתו באש
יאכלו הווא . (ט"ז)

ז חלאל יקול ללגו פיו ווקת אלכיע כור האר אלמאן
מן ענדו וברוג פסח נאלכר מן ענדך קמן אלכר
אלכרו . (רש"ל א"ז)

ח חראס וביע אלמאן דיאלו לשראל מומר . ואורא
פאת וכאע . חראס הארך אלמאן אלכרו פסח
כהנאה . (ט"ז)

ט לאר וואחד למעשה פיו וואחדן ארס די כאן ענדו
בוטאת דלמאקווא דשעיר . וכאן באעקום לוואחד
ליהודי מומר . וחין אלכר פסח . משא ראך ליהודי לענד
למומר באש ורפאע ושריהוס מנו . ופסקולו אריונים
אלי הארך אלכבוטאת דלמאקווא . חראס ושרבוהוס
ליהודי . ומן סכת אלי כאנת ענדו ראך ליהודי אלכארך
ככירא פיהוס נאלכרו עליה באש ומשו לענד הארך
למומר

רנה דינים די פסח וישועה כד

למומר . ויאעטיושו בוטאת דלמאקווא אוכרין כראקוס .
(ט"ז)

יוד חין וביע אלמאן ללגו . מלזום ויעטיולו אנפחאס
דלמכון . ומא ועמל חתא וימארך פיו ראך אלמאן
באש מא ואלכרלוש אלגו . גיר מלזום יעטיו כולשו פייד
לגו ולגו וכון ועמל פיו ראך אלמאן די וסאכ כאטרו
(ח"י וכ"ח סס)

יא מלזום ליהודי וכתב ללגו וואחד כט ליור אלי
באעלו מכירה גמורה למכון ואלו פיה (אחרונים)

יב אורא כאן ענד שי כן ארס כהמות . וכמס באש
ויביעקום ללגו קבל פסח . באש אלגו ויוכלקום
למאן פיו וולט פסח מא ונפאעש פיהוס אלכיע .
(מחז"ר)

יג אורא וואחד ארסל אספניה מסוקא כלמאן
ללאכנו קבל פסח כטינעו ככור . ותפאטלת
פלכאר חתא ללכרו פסח באש גאת . ומא כאן ענדו
חתא עולוס כיהא . הארך אלמאן חלש באכילה וכהנאה .
(כרכי יוסף משס דברי יוסף)

סימן ח"י . ארינים די תענית

דלכבורות וכו ט"ו סעיפים

א גמיע די הווא בכור לאזס וזוס ווס ו"ד . סווא
כאן אלכר מן גונת באבאה . סווא כאן אלכר מן
גונת וימאה . (ש"ע סימן ת"ע)

ב למנהג פיו האר אזמאן אפילו לכנת די סווא בכורה
תלוס ערב פסח מללאך די הומאן חאללאת אוולא
מרנעאה מא ולמוש . (זכור לאברהם משס הז"ג)

ג חין וכון לכבוד אסגור באבאה יזוס פיו מולעו חתא
וככר . ואירא כאנת כנת סגורא ומאקא תלוס פיו
מולאפאה

מוזאעפא . (מר"ס ואחרונים)

ד אירא כאן באבאה הווא ברוחו כבוד . אלאוס תלוס
פי מוזאע בנהא . (מר"ס)

ה אירא אלאוס כאנה נקטת מן לאוול . ומן בערו
וולרת וולר . בער אמא האראך מא ותסמאש כבוד
ללפדיון . אהנא פי תענית בלרות ותסמא כבוד ומלוס
ילוס פי מוזאעו באבאה תתא יכבר וילוס עלא רוחו .
(בא"ט)

ו אירא וואמר ללאקלו וולר מן בער מא כמלת ביה
ומאה תסעא זהור דלמכאלא ריואלו . ופי וולט
אתלאתין יוס כאן מאת די עברנא מקסוב ספק נפל .
ובערו וולרת ימאה וולר אכור כן קיימא מא ותסמאש
כבוד באש ילוס . (שכות ועקב ח"כ סימן ט"ז)

ז אפילו לכבורות דלכהניס ולויס די מא כאנוס
פשעבור די מלדים מלזומין יזומו . (מהר"ל)

ח אירא וואמר לכבוד אללאק לילת ו"ד בניסן . סווא
אללאק קבל נוץ אליל . סווא מן בער נוץ אליל .
מלוס באבאה ולוס פי מוזאעו . (ברכי יוסף)

ט אירא באבאה ענרו לער פי ראך אלויאס . פטור
מן אלויאס . (תשובה מאהבה ח"כ סימן רס"א)

יוד לכבורות יקדרו יאכלו פסעורת מלוס . מנאין
יכון אבי הכן . אוולא סנדק . אוולא מוהל .

יא אליו עוואיידרוס יכליו ברממא סעורת סווס
מסכתא תתא לערב פסח ויעאמלוהא פי כאטר
לכבורות באש יקדרו יאכלו . מהוסי מנהג מליח . ובראח
ארב גורע ביהורה פי בלארו באש מא יעמלוש האר
למוראויג . (תשובה מאהבה ח"כ דף ל"ב ע"א)

יב אירא למיוב די תענית כאן ענרו מן סבת אכנו .
יקדר יאכל פסעורת מלוס . (אליה זוטא)

יג אירא גא פסח בלאחר . אלעארא יזומו תענית
כבורות פי נסאר לכמים . (מר"ן)

יד אירא

יד אירא גא פסח פשבת יזומו לכבורות יוס לגומעא
(פר"ס) ולאכן ארב שמחת יאודה פי מסכת סופרו
דף ו"ב ע"ד . קאל אליו יזומו יוס לכמים . ואקרו המקולה
רבה אליו אראיות די קאל ווקפנא עליהוס ולכנאקוס
מהומשו ראיות למאח . ולמאק מעא ארב פר"ס די קאל
יזומו נהאר לגומעא .

טו אירא ועירף אליו חין יזוס תענית יכטל אקרר די
לילת פסח ומא יעמלוש כוף אליו ילוס . למלוס
הווא באש מא יזומש כלל . לאיין מוטב יתבת למוראויג
די מלזומין מן אחרה אכור מן אלויאס די הווא מנהג
בעלמא . (יוסף עליכס)

**סימן י"ט . אדינים למלזומין פי
ערב פסח וכו' י"ט סעיפים**

א לילת ו"ד כון השמשות מלוס עלא כן ארס באש
ימשי הווא ברוחו ועאמר אלמא מן אלעין לרמת
מלת מלוס ויכויתו בטבאע די קולנא לשוק סימן ח' .
(ט"ע סימן תנ"ח)

ב נהאר ו"ד מן בער אלקור . ימשי ללפראן ויחמוס
מלוס מתל די קולנא לשוק סימן ט' .

ג עיקר דלמלוס קייא באש יעמל מלת מלוס פי
סאעא גיר רבאע מן תנאעש . די הווא ווקת קרבן
פסח . ואירא לאר וועמל מלת מלוס קבל מן האר
לווקת . ואפילו קבל מן תלתין יוס תנפאע דין
אלמנא . (פר"ס סימן תנ"ח)

ד לענין די מלת מלוס ותטויב דיואלהא וגומע
שגלסא . מלוס יכון עלא יד ישראל וכן דעת .
ובאלך יעמלסא עלא יד לבוי . אוולא עלא יד חרש שוטה
וקטן . (ט"ע סימן ת"ס) ועלויסא ויטסקו וירולו באלהוס

כז

5

ה

כני ארס • באש מא יעטיווש לעגנין די מלת מלוא פויר
אסגאר ועגנו אולא ינקשו •

ה מלוא עלה כן ארס • באש הווא כרומו וכוון מארץ
פלאעמל רלמנה ריואלו • ומא ותכלש עלה אלגיר
לאיון מלוא בו וותר מבשלומו • ואפילו ארקאקא די
ועמל לרעת סאויר לאוואס די פסח • ועמלהא הווא
בוירו • מן סנת לכותרא דנאס מא יערפיש ארוניס די
האר אשו • ויתזאהאוו פלכרמא ריוואקא • (פר"ס סימן
ח"ס)

ו מלוזס כן ארס פי כל ברמא די ועמל פי גל למלות •
יקול כתיון לשם מלת מלוא • סווא פתבוית אלמא
סווא פלאחמי רלפראן • סווא פלכניול דרקיק • סווא
פתכלול • סווא פלעמאל ריוואקא • סווא פתטויב
(מטה משה סי' תקע"ז)

ז קכל מא יברא וכלל לעאגנא • מלוזס יקול לאטוול
כהאר למנטק

**בד פירורים שיפלו בשעת לישה
ועריכה וכן בצק הוגרבק
בכרים אני מבטל אותם :**

והארס תפסירו

גמיע לפתאויית די ישיחו פי ווקת אתבליל
ולאעריך וכדאלך לאעגין די ילסק
פלחואויין דלכרמא • ראני נבטלהום ויכונו
כיף אתראב לארץ :

ח מלוזס עלא כן ארס • באש יתש עלא ארקיק די
מנה שמורה • ואירא מא לאכש וטלכ מן לאככו •
אוולא ישרי מנו • וסון יתש ומא יליכש כלל יקדר ועמל
למלות

למלות מן דקיק די באש אעמל רקאקתו • (ש"ע סי' תכ"ג)
וארב פרו חרש קאל • אפילו בשעת הרחק מא ולארכש
דלחוכה די מלת מלוא גור בשמורה רוואקא • עליוסא כול
כן ארס ועמל לפוסובלו ריואלו תתא וליב ארקיק די מלס
שמורה •

ט נהאר ו"ד כאמל • חראס ואכל ארקאקא די פסח •
לאכז ארקאקא די מאעגונא בלמא רלפירות • קלל
יאכל מנהא • (עור"ס ואחרונים)

יוד כאיון נאס די עוואויידהוס מן נהאר ראש חרש נוסן
ולקוראס • מא ירוקוס ארקאקא • (שוירי כנה"ג)

יא מנאיון כן ארס ישרי שו ככש • אוולא אלחאס מן
לחואקת • חראס יקול כתיון ראני נשרי לרמת
פסח • גיר חון ותקויה בעד לוואחד יוואגכו ויקוללו
ראני נשרי לחאס לרמת לעיר • (ש"ע סי' חס"ט) ואירא
פחה וקאל לרמת פסח סווא כאן ככש • אוולא לחאס •
קלאל • (רוב האחרונים ובאש"ט וש"ח)

יב פי ערב פסח חראס כן ארס ועמל למלאכה מן
בעד נוץ נהאר • ולוואחד די יכוון עוכר ועמל
למלאכה • ולזמו אנרוו ב"מ • (ש"ע)

יג ואפילו האר למלאכה ראה ועמלהא באטל • ומא
ולורש פוקא צראקיס • אפילו הכי חראס יכרס מן
הרין • ומא נקולו האר לכלאס גור פלוואחד די יאעמל
מלאכה גמורה • לאכז אירא הווא כאן גור יקאער
חוואייגו חלאל • (ש"ע סימן חס"ח)

יד כאיון מוואנאע די עוואויידהוס • אנהאר כאמל מן
חלו ילכאס נהאר חראס עליוס וברמו למלאכה •
ועליוסא אירא וואחד מן למוואנאע די ענדקוס חלאל
לכרמא פיכוץ נהאר לאוול אפער ללמוואנאע די ענדקוס
חראס לכרמא • מלוזס עליוס יתבעהוס פלמנהג ריוואקא
וחראס יאעמל למלאכה פי נוץ נהאר אלאוול • (סס)

טו אפילו פלמוואנאע די עוואויידהוס וברמו פי נוץ
נהאר

רנה דינים די פסח וישועה

נהאר אלאוול • מא חלאל עליוס וכדמו גיר וואסר
לחאגא די באנת מברויא מן קבל וראבא וגי וכמלהא •
לאכן באש יקום וכרא למלאכה מן גרא וגריר • אפילו
ואערף אלי סיגורו וכמלהא קבל אהנאעש • מראס
יכראסא • (ז"ע ע"ס)

זו לכוואטין ולספאפין ונחאב אכסיל אלאכון • אהל
יכראו כרמתהוס פי נוך נהאר אלאוול • אורא
יערפו אלי וכמלהא קבל אהנאעש • (ז"ע ע"ס)

זי אורא פסח כאן גא בלאר • יוס לגומעא ארין
דוילא כיף ערבו שנתות די סאוויר לעאס • (פוסקי')

חי אורא נסא ומא האפעש ראנו פי נוך נהאר אלאוול •
חלאל יחאפף ראנו פי נוך נהאר אהנאעש עלא יר
אלנו • ומהוסי כיף כלאס ארכ פרו מרש די קארס
אפילו על ירו גוי • (מח"כר סימן תס"ח)

יט חלאל בן אדם יקוז טפארוה אפילו מן בעד נוך
נהאר • (ז"א סימן ס"ג)

סימן ד' • אדינים די פסח אלי יגי בלחאד וכו' י' סעיפים

א אורא גא פסח בלאר • מלזוס נעמלו לכריקס
לחאמץ לילת לגומעא מחל אדונוס די קולנא לפוק •
ויחארו גס כן יוס לגומעא מן בעד אהלת דנהאר •

ב מן באער לאחריק לחאמץ • וכלליו כוכו סאב זוג
רסעורות רשבת די קומאן לילת אשבת ולפטור
לכאס • (ז"ע ע')

ג מן בעד מא יפטרו יוס אשבת • מלזוס ינעלו
למנארל וסרבילטאס די כלאו כיהוס • וימסחו
לקרור וטכאסא בלאעיהוס • ואחראס יכסלוהוס • מן
סנת די מא ונטחקהומט כתר לרמת אשבת ויחאמא
טרמא

רנה דינים די פסח וישועה כו

טרמא שלא לנורך • ומלזוס ירפרהוס פי מולאע
מחאוויר • (ז"ע ע"ס)

ד אורא טלושו כוכו מן לפטור יאעטיראך אלכונו
ללגווס אולא ללכאב • ואורא מא לאכש למן
יאעטיה • יכטלו ויקול כל אמורה וכו' וגיטיה כוואסר
לכלי • מתא לילת חול המועד ויחארו • וירוך באלו
כאלך יחארו פלאכאנו אלי פאש יטכך ללעיד • (ע"ס)

ה מראס נעמלו ארענא דלאהרוסא ודלקהווא
דלאעגין • לאיין נכאפו באלך ילסקו פלקררא • ומא
יקרש יכרטהוס כלכעו • ויכאס לחמץ בעין פי פסח •
(ע"ס)

ו אורא לאר וטייב לאהרוסא וגירה פרענא ומא
קדרש יכרטהוס כלכעו • יקרר ושלל לקדרא כשוואי
דלמא •

ז סעורה שליטת די האר אשבת מלזוס יעמלהא ככרי
סאעתיין ונוך קבל אלמגרב • וחראס יעמלהא
ברקאסא • לאיין ענדנא ארין כל האוכל מלה בערב פסח
כאילו כועל ארוסתו כבית קמיו • וולאכן יקרר יעמל
אסעורה כמלה עשירה די הויא ארקאסא למאעגונה
כלמא דלפירות • והאווירא גס כן ארין אורא גא פסח
בשבת מראס יעמל סעורה שליטת ברקאסא דלמא •
וגיר יעמלהא כמלה עשירה אולא כלפירות • (ז"ע ע'
ופ"מ)

ח האר אשבת מלזומין וככרו לתעלה ויזרבו פיהא
שוויא וכער אמא יכוו ענדהוס פשנגאט או ווליאמא
בגון חאן ומילה מא וטלעוש עולוס לס"ת יאסר • באש
פוסאע וברגו ויפטרו • ומא יכוכוש ככסלים פלאווסר
דלחאמץ כ"מ • (פ"מ)

ט אהלחן די לילת פסח • מראס יסרפו יוס אשבת פי
כאטר ליל גיר לאזס וויגרו ווסרפו נהאר לגומעא •
וחאס נהאר יו"ט אלאוול די פסח • מראס וויגר אטבלא
ללול (ס)

רנה דינים די פסח וישועה

לליל גיר חתא לליל ויסרפוקא • (פ"מ)
יוד למלוח הווא באש יטכך פי האר אשכת פלקרור
 רלכשר וזערב במנורפא רלכשר ויקרו דוסו באש
 מא חגיג למנורפא פי וולט אטכאסא רלחמץ • ומן
 כערו יאכור רוך אטכאסא רלחמץ ויכרטהוס כלכעו
 מתל מא ביינאא לפוק • (ס"י)

סימן א"ך • אדינים די עירובי
 תבשילין ובו כ"ד סעיפים

א אירא גא פסח אוולא סאייר לעיואר כנסאר לכמוס
 אלו נהאר לגומעא הווא וו"ט • חראס יטכך לרמת
 אשכת • מן סכת די ותסמא ראהו מכין מן וו"ט לשכת •
 לאכן יקרר וטיוב קררא כבירא אוולא זוג פי לאטר
 אלעור • ואלו ישט מנהוס יקרר יאכלו פשכת • (ש"ע)
 סימן תקכ"ז

ב תקנו לנא חכמים באש געמלו לעירוב • ומן גונחו
 נקררו נטככו פי נהאר לגומעא די הווא עיר
 לרמת אשכת • (ש"ע שס)

ג אסובה עלאש מנאיון נעמלו לעירוב • ותחאלל
 אטכין פלעיר לרמת אשכת • לאיון סין נרפרו דאך
 לעירוב לולת לעיר • ינאסאב האר אטכין די ראנא
 נטככו פי וו"ט לשכת • ראהו מכלט מעא אטכין די
 טכאסא קבל אלעיר • וינאסא האר אטכאיון די ראנא
 נטככו אליוס לשכת מחסוכין כוף אלו דינאסאס פערב
 וו"ט • (מור"ס שס)

ד והארע לעמאל רלעירוב • קכל למגרב די לולת
 אלעיר אלאוול • ויפר ווארר רקאקא • אוו כובזא •
 ושוואו רטכין אוולא לאסא • מיזאן אוקווא די הווא
 כות • אוולא כתר יורפרוס פיירו ויכארך האר לכרכה •

ברוך

רנה דינים די פסח וישועה כח

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
 אשר קדשנו במצותיו וצונו
 על מצות ערוב : ומן בעד יקול
 ברין עירובא יהי שרי לן לאפויי
 ולבשולי ולאטמוני ולתקוני
 ולאדרוקי שרנא ולמעבד כל
 צרכנא מיום טוב קשבת לנא (ולכל
 בני ישראל שבעיר הזאת) :

ה אירא מא יפאמט כלשון הקדש יקרר יקולו
 כלסאן די יאעירף והארע תפסירו כלסאן אלערכי •

בהאר אלעירוב יכון חלאל עלינא נטייבו
 לכובו ונטככו ונעמלו ארפינא
 ונצאוובו שגל אסבת ונשאעלו לקנאדר
 ונעמלו גמיע צוואלחנא פי נהאר לעיר לרמת
 אסבת לינא (ולגמיע ליהוד די פי האר לבלאר) :

ו אפילו פי ספק חשכס יקרר ועמל לעירוב • לאכן
 אירא כאנו ליקור ללאון ערבית וקאלו עמורס
 די ווס טוב בער אמא ספק חשכס מא נקאש ינאשע
 לעירוב • (ט"ז ומסקנת אחרונים)

ז אירא וואאר כאן פשנוגא ולללו מנא • ורעבר
 אלו מאזל מא עמלש לעירוב • ואירא וכמל מנאס
 ומשילו לווקת רלעירוב • ואירא יקטאע פללא וימשי
 ועמל לעירוב תניעלו מנאס • ארין הווא וכמל ללאאר
 ויסמאס

ויסמאח פלעירוב. ומן גונח אטבאיין לשכת יקרר
ועטי ארקיך ולחאס ולכורר ללחאכו די עמל לעירוב
במתנה גמורה. ומן בער מא וטייכהוס ירורהמלו.
(מנ"א עס)

ח אורא ווגר לכבזא וטרף רלחאס לרמת לעירוב.
ונסאחוס מן באלו ומא בארכש עליהוס. אורא קא
ברין עירובא וכו' בער אמא מא בארכש. ונפאע. לאכן
אורא מא קאלט ברין עירובא וכו' בער אמא קא לברכה
מא ונפאעש. (מסקנת אחרונים)

ט למלוה לכבירה הויא באש וכיור טרף רלחאס פינו
לרמת לעירוב. באש תכון עגרו מעאזוזא פלמלוה.
ויחוט דאך אלחאס אורלא טבין פי טכסו ומא וקאטוט
פוק ארקאקא אורלא פוק אלכבזא. באש מא תפטרש
דיך אנאעמא. ולילת אשכת ולקי הארוך. לכבזא אורלא
רקאקא מעא וומדא אורלא. ומין ובארך עליהוס
להמוניא. מא וקטאעש מן הארוך דלעירוב. גיר וקטאע
מן אהאנייא. והאידך ועמל אגרא פלפטור. ופסעודה
סתלתא ולקוהא מעא וואחר אורלא וקטאע מנא.
מן סכת מנאניין עמלנא ביהא למלוה דלעירוב נזיר
נעמלו ביהא מלוות אוכרין. (מהר"ל)

י אטבין דלעירוב ונפאע ככול אטבאע. סווא
מטבין סוואי משווי. סווא כלחאס. סווא
כלחות. ואורא מא עגרוש ונפאע אפילו מן אהכרוט
די גנאכ לקדרא ולאכן מלווס וכו' כזית. (ש"ע עס)

יא לכביר דלכלאך חין ועמל לעירוב ועמל פי באלו
באש ונפאע דאך לעירוב לגמוע נאס לכלאך.
ומין ועמל האידא ונפאע ללוואחד די נאס אורלא
נאנס ומא עמלש לעירוב. ונפאע חתא לעמי הארלות
די מא וערפוש אמאהו לעירוב. וללוואחד די עמל
לעירוב ונאעלו. (ש"ע עס)

יב חין ועמל לעירוב לרמת נאס לכלאך. ונאעאק
ורפיר

ורפיר דאך לעירוב ויעטוה לווואחד בן ארס כביר וכן
דעת. ויקוללו אזכא נהאר לעירוב לנאס לכלאך וואכרו
מן יודו וותמאש כוס ארבע אמות. אורלא ועאליה מן
לארץ טפח. וירגאע יאכרו מן יודו דאך. לכביר דלכלאך
ויבארך וקול ברין עירובא וכו' לנא ולכל בני העיר הזאת
(ש"ע עס) ובאער אמא כאיין בער למלאחוף די קאלו
ועמל בטבאע אכור ארין הווא מתל מא קולנא. (ש"ע)

יג אורא מא לאבוש עלא יד מן וזככי לעירוב. יקרר
וזככי לעירוב לנאס לכלאך עלא יד מראחו. אורלא
עלא יד אכנו ובכתו די הומאן כבאר. (ש"ע עס)

יד אורא טו בן ארס כאנת סאכנא מעאפה פלאר בער
לאלמנה אורלא ותומיס די מא וערפוש ועמלו
לעירוב. מלווס חין ועמל לעירוב ועמל כוונחו עליהוס
וויכחילהוס לעירוב בטבאע די קולנא. ויקול ברין
עירובא וכו' לנא ולכל בני הארץ הזאת. (מנ"א)

טו אורא נאס ומא עמלש לעירוב ותפכר נהאר לעיר
לאוול די גא כלכמים. יקרר ועמל לעירוב פיראך
נהאר על תנאי. ויקול אורא אלווס הווא קול הארא
ונפאעני עירוב. ואורא אלווס הווא יוס טוב חין כרביר
כלוס. ומן בערו יקול ברין עירובא וכו' ומא ובארכש.
(ש"ע ומסקנת אחרונים) ובער מא כאיין בער למלאחוף
די קאלו ובארך ארין הווא מתל מא קולנא.

טז ראש השנה די גאת יוס לכמים ונאס ומא עמלש
לעירוב מא וקדרש ועמל לעירוב נהאר לעיר על
תנאי. (ש"ע)

יז בער אמא עמל לעירוב לולת לעיר. אורא גא
לעיר כלכמים. קראס וטייב יוס לכמים לרמת
אסכת. ומא חלאל יטכך לרמת אסכת גיר יוס לגומעא
(ש"ע)

יח אורא זאעלו אטבין דלעירוב קכל מא כרא יטכך
לסכת באער אמא נקאח לכבזא. קראס יטכך
לשכת

רנה דינים די פסח וישועה

לשכת • לאכן אירא זאעט לכובזא • ואטכוך מאזל •
חלאל וטויב לשכת •

יט אירא כאן ברא יטכך שגל אסכת • ופי וולט טניכו
זאעלו לעירוב כאמל • חלאל וכמל שגל אסכת •

כ אירא וואסער מן ארץ ישראל כאן זיך ענר בעל הכית •
וכאן ראך לעירוב גא בלכמים • ראך זיך מא וקר רש
ועמל לעירוב למול אצאר • לאיון הווא עטור מן
לעירוב • מן סכת די יום לגומעא יתסמשו קול • וענדק
ארין כל שאינו מקויב כדבר אינו מולא אחרים ורי
חובתם •

כא מן בער מא עמל לעירוב ודברו פי מולאע
מאחרו • ירוץ באלו לרוחו באש יכסל טראפו
וינלף רוחו ויכרל קוואייגו • ומן בערו יסדף לקערה
בסאר אטבאע • ומא יחוטט פי קלכקא • למא ולמלאס •
אוולא קלכל •

כתר חכמה בינה

ג' מצות קבאלת ווגהו

חסר	א' כהן ב' לוי ג' ישראל	גבורה
דראע	תפארת	אלביצא
נצח	אלמרור	הוד
לחרוסת	יסוד	לבראפס
	אלכאס	
	מלכות	
	אלקערה	

רנה דינים די פסח וישועה ל

כב חוין וקאלו חסדיך דלקערה • וומרץ עלא מראתו
באש תסאוו לקנאדל ותשעלהום ויחרולקא פי
ווקת אשעיל תקול סאר לברכה •

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך

העולם אשר קדשנו במצותיו

וצונו להדליק נר ישל יום טוב :

ואירא גא פסח כשכת תקול **להדליק נר של**

שבת יום טוב :

כג סאר למזוג דשעיל מלזומא כוקא למרא כתר מן
אראגל •

כד מן בערו ומשו לשנונה ולללו ערכות מעה אכזור
ויוללו בשמחה ובטוב לבב • ויחוט פי באלו אלו

אשכונס דאקו מקאבלתו ותדכל ראעדא קוויא פי
עזאמו • לאיון סאר אלילא לגראדו דיואלסא מתל לילת

כפור כוף אלו כתכנא לפוק פי חוכמות מוסר • ויקול פי
עמידה אהס כחרתנו וכו' את יום חג המלות הזה את

יו"ט מקרא קדש הזה זמן סרותינו וכו' ויאסתס בא"י
מקדש ישראל והזמנים •

סימן כ"ב • דינים די ערבית דלעיד

ובו י"ד סעיפים

א אירא גלד ווכדא אהס חונן • מלזום יכאמל סאדיך
לברכה ויאסתס חונן הרעת • ודיך אסאעא וכדא
אתה כחרתנו • (אחרונים)

ב אירא מנאיון ברא עמידה נסא מן באלו אלעיר •
ומאט

רנה דינים די פסח וישועה לא

ומאט פוי כאלו יקול עמידה דלחול . וקאל מתא האל
הקדוש . וזאר כלמת אתה . וקבל מא זיור כלמת
מונן תפאכר אלי הויא לילת לעיור . וכאמל לברכה די
אתה מונן כאמלא ומן כערו יברא אתה בחרתנו . (בית
השואבה דקס"ט אות ה')

ג אידא גלר וכללא עמידה דלחול ואלאכן קאל פוי
וולט רנה יעלה ויבוא וקאל פיהא את יום חג
המלות את יו"ט מ"ק וכו' יכארג דלחובה ומא ילטמאקס
יעאוורסא . (ש"ע סי' תפ"ז)

ד אידא גלר וקאל פוי מולאע אתה בחרתנו אתה
קדשת . וקטאע אפילו פוי וולט לברכה וייברא אתה
בחרתנו וכו' . (מחכ"ר סי' רס"ח)

ה אידא הווא קאל אתה בחרתנו וכו' לאכן גלר ומא
קאלש את יום חג המלות הזה . גיר קאל את יו"ט
מקרא קדש וברך . יכארג דלחובה . (בית יהורה סימן ד'
וש"ץ)

ו אידא ברא אתה בחרתנו וכו' ומון וולל למורים
טאחלו אספק וואש מן בער מא קאל יעלה ויבוא
וכו' זאר ווראסא והשיאו וכו' . אולא קאל ווראסא
ואתה בחרתנו וכו' . מלזום ירגאע לאתה בחרתנו (גנת
וריום א"ח כלל ד' סי' י"ט)

ז אידא מן בער מא ללא עמידה . טאחלו אספק מא
עירף קאל ללא דלעיד אולא דלחול מא ילטמאקס
ירגאע . (מחכ"ר משס הרמ"ע וב"ה שס אות יו"ד)

ח אידא ברא והאחתם מקדש השבת ופוי וולט כרי
דיבור תפאכר וקאל מקדש ישראל והזמנים . יכארג
דלחובה . ואידא תעאטל כתר מן כרי רבור ירגאע לאתה
בחרתנו . (ש"ע וברכ"י סי' תפ"ז)

ט אידא קאל מקדש ישראל והמועדים ווכרג לחובה .
(שכ"ה ד' ק"ע אות יו"ז)

יוד אידא מא קאלש והזמנים . וקאל גיר מקדש ישראל .
לגבי

רנה דינים די פסח וישועה לא

לגבי אתפלה ווכרג לחובה לאכן פלקידוס מא ווכרג
לחובה . (מנ"א סי' תפ"ז סק"כ ושכ"ה שס וט"ז)

יא אידא גלר לעיד כשבת . מלזום יחתם מקדש השבת
וישראל והזמנים . ואידא גלר ומא קאל גיר מקדש
ישראל והזמנים ומא רכש השבת . מא יוכרג דלחובה .
(מסכנת אחרונים וברכ"ו)

יב אידא קלב וקאל מקדש ישראל והשבת והזמנים .
מא יוכרג לחובה (פר"ח סי' תפ"ז) וארכ שכ"ה
ערער עלא האר ארין וכלאס כל"ע ע"ש אות ב' וקרב
עש"ש סי' תפ"ז קאל אלי וברך דלחובה .

יג מן בער מא קאליו עמידה . מלזום נקראיו להלל
כאמל ומנאיון נכארכו לברכה דלהלל כעמלו פוי
כאלנא באש תנפאענא האר לברכה ללהלל די נקראיו
פלהגרה . ומרשם נקטעו פיה בלהאדרא (פוסקים)

יד אידא גלר פסח כשבת . מא נקולוש ברכה מעון שבע
די הויא מגן אבות ברברו . לאיון לעיקר עלאש
נקולוהא פוי כאטר שמורה מן למזוקין והאר לילא
תתסמא ליל שמורים . הויא מחרווא כלאו הכי . (ש"ע)

סימן כ"ג . דינים דלקידוש וכו

י"ט סעיפים

קדש . א יכארג דלקידוש עלא אשראכ . ומלזום
כאש יתאע עלא אשראכ לחמר . לאיון

הרמב"ן ענדו אידא בארג לקידוש עלא אשראכ לביון
מא יבוזש דאך לקידוש אפילו כריעבר . עלוהא אפילו
כאן ענדו אשראכ לביון פינו אכיר מן לחמר . מא יכארג
לקידוש גיר עלא לחמר (פ"מ סקפ"ז)

ב אשראכ למטייב וליק דלקידוש . (ש"ע סימן תע"ג
ופ"מ)

ג אורא מא לאבא אשראב יקרר ועמל ר' כוסות
בלמאמיו • לאיין תתסמא חמר מדונה מנאיון מא
כאבא אשראב פלכאלא • (רש"ל וב"ס וע"מ)

ד אשראב רזיב וליק לארבעה כוסות • אורא מא
לאבא אשראב • ולאכזן מלזום ורוץ באלו באש יכוון
ראך; אזיכוב פיה אלחלומות דלעסל פו קלבו • ומא אורא
כאן ואבא לבמרו מא וליקא • (אחרונים וע"מ) וכרכ"ו
אות ו"א •

ה אפילו כן אדם די וזוררו אשראב • פי האר אלולא
לעזיזא וקתתס עלא רמו וישרב ר' כוסות • ויקרר
ועמלקהום מזיגה די תלוס וישרב ארוב די רביעות •
ושומר מזוג לא ירע דבר רע • (אחרונים)

ו סווא ארנאל • סווא אנסא מלזומין בהאר למזוג
די ר' כוסות וכסאייר למלכות די האר לילא (ש"ע)
ז אפילו אסגאר שלא הגיעו למינוך • מלזום עלינא
נדרכהום בלמלות די האר אלולא לעזיזא • באש
ינטקו ויתקטיו ואלדיהום • (אחרונים)

ח אשעור דלכאס יכוון פיה קיואך רביעות • ואשעור
דרכינות בינא ונוץ די וטלאע פיה כפי לקסאב
דלא לכעות אקל מן ארכאע ויטרו שוויא • (ש"ע ואחרו')
לאיין אלבינא די זמאן כאנת כירא יאסר •

ט מא כשרבש ר' כוסות פלכאס די פומו דיוק • לאיין
מנאיון פומו דיוק מא יקררש כן אדם ושרבו פרץ
מרא • (מורס וע"מ)

יוד למזיגה דלמא די כמאל לכוסאן תכוון עלא יר
ווא קר אכור ומא ועמלקאש בעל הבית בדורו •
באש יורו עלא רמו דרך חירות • (מור"ס)

יא חין ובארך עלא לכאס אללוול בורא פרו הגפן
ועמל פו באלו באש יפטר אלכאס אתאני בהאר
לכרבה • (אחרונים)

יב חין ובארך שהקיינו • ועמל פו באלו באש יפטר
שהקיינו

שהקיינו די כאן ולטתאקלו ובארך עלא כזית די מלח
מזוג • (כרכ"ו סימן תע"ג)

יג אורא גא פסח בשבת • יברא יקול יוס השני וכו'
אלא מוערו וכו' ואשר בשר בנו ושהקיינו • ואורא
גא בלחול וברא אלה מוערו וכו' • ואורא בלילת לחאר
יקול **יקנ"הז** די הומאן יוין קידוש 'נר הכרלה זמן •
יד אורא נסא ומא קאלא להכרלה • ומא

תפכר גיר חתא ברא להגרה וכמל להגרה חתא
לבאל ישראל • ויבארך להכרלה עלא לכאס אתאני ומא
יקולא בורא פרו הגפן • גיר המכריל וחרהא • (ש"ע)

טו אורא מא תפכר להכרלה גיר חתא לוונט לאעשא •
יקבץ באס דשראב פו וולט לאעשא ויכרך עליה
בע"הג והמכריל וכו' וישרבו • לאכזן אורא כאן פו באלו
באש ישרב אשראב פו וולט לאעשא ימא יקול גיר המכריל
וחרהא • (מג"א) לאכזן ארוב עירוך השלחן קאל אורא
כאן פו באלו באש ישרב פו וולט אסעורה • מא ובארך
להכרלה גיר עלא לכאס אראבב • והאיורא ארין •

טז אורא מא תפכר גיר חתא קאלא לאעשא ובארך
ברכת שמזון • יקול להכרלה עלא לכאס אראבב •

יז ארבעא דלכוסאן די האר אלולא מלזום עלא כן
אדם באש ושרבוס בתכיוא עלא גיהת אשמאל •
ויתכו עלא מכרדא אוולא כורסי אוולא מא ענוד
למכאייד • (ש"ע סימן תע"ב)

יח אורא שרבהום בלא תכיוא • מא ויכרנא דלחוכה •
ומלזום יעאודרהום לטרט אורכא בתכיוא • (ש"ע
שס ס"ז)

יט אורא גא פסח בשבת וברא יקול פלקידוש

**יום הששי ויכלו השמים והארץ
וכל צבאם: ויכל אלהים ביום
השביעי**

רנה קדוש די פסח וישועה
השביעי מלאכתו אשר עשה
וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו
אשר עשה: ויברך אלהים את יום
השביעי ויקדש אותו כי בו שבת
מכל מלאכתו אשר ברא אלהים
לעשות:

אירא גא בלקול וברא

איה מועדי יי מקראי קדש אשר
תקראו אתם כמועדם:
סברי מרגני ברוך אתה יי אלהינו
מלך העולם בורא פרי הגפן:
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
אשר בחר בנו מכל עם
ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו
ותתן לנו יי אלהינו באהבה מועדים
לשמחה חגים וזמנים לששון את
יום חג המצות הזה את יום טוב
מקראי קדש הזה זמן חרותנו
באהבה מקרא קדש זכר ליציאת
מצרים

רנה קדוש די פסח וישועה לג
מצרים כי בנו בחרת ואותנו קדשת
מכל העמים ומועדי קדשך בשמחה
ובששון הנחלתנו ברוך אתה יי
מקראי קדש ישראל והזמנים:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
שרחיינו וקימנו והגייענו
לזמן הזה:

ואירא גא בלילה לחאר קכל מא יקול לכרכס די שחמינו
יקול

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
בורא מאורי האש:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
המבדיל בין קדש לחול ובין
אור לחשך ובין ישראל לעמים ובין
יום השביעי לששת ימי המעשה
בין קדשת שבת לקדשת יום טוב
הבדלת ואת יום השביעי מששת
ימי המעשה הקדשת והבדלת
והקדשת את עמך ישראל בקדשתך:

ברוך

(1)

רנה דינים די פסח וישועה

ברוך אתה יי המבדיל בין קדש לקדש :

ומן כאשר יקול לברכה די שהיונו .

סימן כ"ר • דינים די ורחץ ובו ר'

סעיפים

ורחץ • א מן בעד אלקירות יגיבו קודאם בעל

הבית לקערה די פיהא למלות וסאוויר לקוואויג • וואטורה מקאכלתו פוק אטאכלא • ודיך אסאשא וכלו ודוקוס ומא וברכוש • לאוין ענדא גמיע לקאגא די נלטאקו נמלוהא פי טו משקא • מלוזם נפסלו וידא מן קבל וכלא ברכא • ואמא רנא אווגרוין באש נמלו לבראפס פלכל • עליהא נכלו וירכא דאכא • (ש"ע סימן תע"ג)

ב אידא כאן פי דיך אסאשא די ורחץ עמל מוס קטנים • וכסל ירו • מלוזם ובארך על כטילת ידים • (ערוך השולחן)

ג האר לכסיל די ורחץ • באלך ותואהזא פיה בן ארם מאחר די יטוף אלי מא נכארכוש לברכה • גור מלוזם וכסל מן לאוול לוויר לומין דוואלו מתא ללפולנו • ומן בערו וכסל וורו אשמאל • וועאוור וכסל לכטרא אכאנויא ע"ו לומין ואשמאל • (פוסקים וס"ד כ"ג ע"ב) ד ואמרו רוחו באש מא וכסלס וורו עלא יד אמרא נרה אולא כדומא בויה • וקאר למסאוויל מלוזם בן ארם ירוץ באלו פועלו פי סאווירא לעאם • ומכל שכן פי האר אלילא לקדושה • (פוסקים)

רנה דינים די פסח וישועה לד

סימן כ"ה • דינים דלכראפס ובו ו' סעיפים

כרפס • א ואכר לכראפס אקל מן אוחונא • ויגטסו פלכל • אולא פלמא ולמלא • ויבארך עליוה קאר לברכה

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי האדמה :

ב מין ואכל לבראפס ואכלו כלא תכויא ולמלאקוף די חקת הפסח די מוקול פיוס ואכלו כהסוכה דאקוס מנגרדין לאוין ארוב דלפוסקוס הסכינוו אלי ותכל כלא תכויא •

ג אטעס עלאש נאכלו לבראפס • לאוין כלמת כרפס פיהא אוחיות פרך ס' גרזו וירמזלנא אלי שזיס רבוא כרמו עכורת פרך • (ראשונים)

ד מין ובארך עליוה לברכה די בורא פרו האדמה • ועמל פי באלו באש יפטר למאכלא דלמרור • לאוין למרור מא נכארכו עליוה גיר על אכילת מרור • ולברכה די בורא פרו האדמה ראנא בארנאקא עלא לבראפס ותנפאע ללמרור • (ש"מ ואחרונים)

ה אידא גא פשא בשבת ארס ועמל למלא פלמא פי דיך אסאשא גיר ועמלו קבל מא ודכל אשבת • מן שבת אידא ועמלו דאכא פושבת ותסמא דאקו מבשל • (ש"מ ואחרונים)

ו אידא מא ענדוש לבראפס יקדר ועמל אטובול לאוור כלם ויבארך עליוה בורא פרו האדמה ועל אכילת מרור • (ש"מ)

סימן כ"ו דינים די יחין וכוה סעיפים

יחין * א יאכר מן וולט אהלתא רלמנות אלמנה לוולטאנייא * ויקלמח עלא זוג * נוך כביר ונוך סגור * לכביר ולווה פי וואסר אסרביליטא * ויכביר תאסח למנדיל רטבלא לרמת לאפיקומין * ונוך אהאני וקאטו בין אזוג רלמנות * באש ומלי עליה להמוניא * ולקודם פרוני רלמוניא ראנא ביוננא כולשין *
ב מנהג מליו באש ולווו אנוך רלאפיקומין פי וואסר למסארמא נקויא ויכביר תאסח למכרדא * וסין וסאב ונכדו באש יאכלו * יאוט דוך למסארמא כלאפיקומין די פיקא פוק כתפו * ויתמשא ביה ארבע אמות פי וולט לבית ויקול

כך היו אבותינו הולכים משארותם צרורות כשמלותם על שבמם:

(מסר"טל ות"ו)

ג פי קראש מן מוואסלאש עוואירוס סין וקלמו למנה לוולטאנייא וקולו כסאר אלמנטק

האכרא קצם אללה לבחאר עלא אתנאעש אן טריק * חין כרגו וולאר ישראל מן מאצר לעתיק * ווגרק עדאיינא פי ווצט לבחאר לגמיק * האיידיאך בעורת האל יפוכנא בקרוב מן האד אדיק * ויגיבלנא משיח בן דוד אצדיק * אמן כן יהי רצון :

ד אירא תסידת וואסר למנה לאוולא אוולא אהלתא קכל מא ועמל יאן * אירא ענדו וואסר אולרא לקיאק

למחא וכלפסא * מא באנשו יקרר יאוט אנוך מנהא פלוולט ונוך אהאני ויכביר ללאפיקומין * ואירא תהארסולו למנות כאמליון יקרר וכלפסוס בסאור ארקאק פי כאטר להמוניא די ילטחאקלו ככרות שלמו * ויכוון ועמל אסרר כרוך אטרדאף * (פ"מ ויוסף עליוס)
ה אטעם עלאש מא נקלמו גיר למנה לוולטאנייא * לאיין אירא נקלמו למנה לאוולא ויקאק אלהמוניא כלטחקו נעמלוה עלא למנה אהאנייא די הויא שלמה * וקראס מן גיט די ענדנא ארין און מעכירין על המנות * לאכן ראבא די נהארסו למנה לוולטאנייא * לכרכה דלהמוניא ראנא נעמלוהא עלה למנה לאוולא * וטעם עלאש מן נהארסו למנה אהלתא * ונכארכו להמוניא עלא למנה לאוולא ואכילת מנה עלא אהאנייא * מן סבת די מלזום עלינא נכארכו על אכילת מנה עלא למסארסא כוף אלי קאלו סווארנא עלאש למנה תהסמא לתס עוני * מה דרכו של עני בערוסה * ואירא נהארסו למנה אהלתא * ראחו מלזום באש נכארכו על אכילת מנה עלא למנה אהאנייא מן אטעם די און מעכירין וכו' (מטפ משס סי' תרכ"ו)

סימן ז"ך דינים ומוכר דלהגדה ובו ט"ו סעיפים

מגיד * א סווא ארנאל סווא אנסא מלזומין כלקראייו דלהגדה * ועליהא אנסא דיואלנא די מא יערפוש וקראיו * יאטטו כאלהוס באש וסמעו להגדה * ומא יפאלטארו פיקא אהא כלמא ומן האר אטעם נפירוהאלהוס כתפנייר באש יערפו אנסוס די עמל מעאנא הקב"ה *
ב מלזום כן ארס באש יקרא להגדה כלמא כלמא * ומאסושי

ומאסו כורכא • ויכון פרחאן פי קראויהא כנסים
ונבלאות די עמל מעאנא הקב"ה ואורא יקראהא כהאר
אטבאע • יכון סינורו אלי יכון זוכה להקבלת פני
שכינה • כיף אלי נליבו קאל הזוהר הקדוש פי פרשת בא
וז"ל כל בר נש ראשתי בניאת מזרים • ובהוא סיעורא
קרו כהרה • זמין אוהו למחרי כשינחא לעלמא דתתי •
ער כאן •

ג מלזום בן ארם ירוץ בלו לרוחו באש באך ותזאזא
ותפיסך עלא שי מלזום מן אלמלות די ראנא נעמלו
פי האר אלולא לעזווא • ויאעסאך אנסא די מערופין
וכאדרו ואסר פי האר אלולא ירוצו באלקום לרוקום •
וימיולו ורוניקום ויסמעו להגרה עלה תאוואיל • ואורא
תזאזאו פי האר אשו ראסו ב"מ ולזמקום עונש כביר •
כיף אלי נליבו לאר וואסר **אלמעשה** נורא עומאן
רכונו האר"ו זי"עא • ומרכור פי
ק"ו רכ"ר ע"א • פי וואסר למרא די כאנת דלתהא רוח
רעה רח"ל • וכאנת גיר תכבט בלייר ורגל די מא פוס
קויאך • ועאויאוי לקרוכים די דוך למרא וקאליו מעאסא
ומא ללאו חתא טוביב די מא גאבוהא ירכבו עליהא •
ומא קירום מלארף מן גונתהא • חתא קנעו וקטעו
אלאיוס מנהא • וואסר נהאר משאו לענד ארב לאר"ו
ותכאלו דעווחהא ובקאיו ותכאיו קודאמו ויתדרעולו
באש ונבר עליהום מן גונתהא • וסאן קלבו עליהום
ופיסאע ארסל מעאקום ארב מואר"קו זי"עא חתלמוד
דיואלו באש וטופהא • חין דכל ענדסא ארב מואר"מו
שאף אלו דלתהא רוח רעה • ווכרא יתיר מעא ראך
ארוח וקאללו נחאבך תבדנו כיפאש שארעוך פי דוך
אלעולם • וואש מן עון פיירו באש נקא גולה ונדח
פסאר אלהי אלכול • גאווכו וקאללו סבתו הויא לאיין
כאן עמל אזנות מעא אשת אש וולדת מכו שי ממזרים •
וואר תקלחא ארב וקאללו • אש עאמלת האר למרא
למכונא

למכונא באש מא גית תחקט גיר פיהא ותעארבהא
האר לעראב אלכול • גאווכו וקאללו מן סבת די האר
למרא כאנת כאפרא כשי"ת ועומרהא מא כאנת חאמן
פנסים די יזיאת מזרים • וסין כאנו לפאמילויא דיוואסא
וקראיו פלהגרה ופירחו בלעגאויב די עמל הקב"ה מעא
ישראל • והויא כאנת תתפיסך עליהום פקלכסא •
ותחסכהום כיף למאהבל די וקתפצו • וועליהא גא דכל
פיהא • חין סמאע ארב האר לכלאס זעאף יאסר עליהא
וקאללהא תערף אלי הויא רנעאת כופהא כיף וואסר
אלגויה די תאעבר עבודה זרה ומא ענדסא חתא דווא •
ווכסא פיהא דאיוס האר **ארוח** יעארב פיהא חתא
תכרב אנשמה דיוואלהא שאעדא כשאפרא •
ולאכן ראני נקוללהא אורא תקבל עלא רוחהא מן איוס
ולקוראס באש תכוון תרגאע מן טורקתהא אדוניא
ותחוט פי קלכסא אמונה שלמה ותכוון חאמן כהאר
אנסים ונבלאות די עמל הקב"ה מעא ישראל • ראני
כסלכסא ונכארג מנהא האר ארוח די ראסו יעארב
פיהא • וגאווכתו בלכיכא וקאלתלו יא סודו ראני
טאויעא וקאללא עליא שאיין תאמר עליא • וואר לאסח
עליהא ארב ושאפסא קאכנא פי כלמתהא • ופי דוך
אסאעא גזר ארב עלא דאך ארוח חתא ארב מנהא
וכראת • **ועריהא** כול בן ארם מלזום עליה ועאווד
האר למעשה די קולנא ללעאמילויא
דיואלו באש יורכל פי קלכסום לאמונה די יזיאת מזרים •
וימאטו באלקום מליות באש וסמעו לקראיוא דלהגרה •
וימארו גמיע למלות די האר אלולא כיף אלי ולום •
ד וקאלו פי זוהר הקדוש פי פרשת בא פלווקת די בן
ארם יכון יקרא פסיעור די יזיאת מזרים • ירסל
הקב"ה עלא גמיע מלאכו השרת ויגיו קודאמו •
ויקוללהום דונו כאלכום ואסמעו האר אשכח לעזו די
דאקום וקולו וולארו פי האר אלולא • וואר לפרחא לכול
לו

די ראבוס פראקטן מן סבת אנס די וליאת מלרים . ופי
דין אסאעא וסאכטו מלאכו הסרת כרוסוס קוראס
ישראל וישפוקוס פו פראס כבירא ככותרת אסתמיר
ושוכראן להקב"ה די עמל מעאהוס עגאייב אכבאר
ולרגוס ביר חזקה . וירגעו מלאכו הסרת וטלעו
לקוראס הקב"ה ויעידולו כולשי . ויפראח הקב"ה בשרא
ויכון מתעורר באש יפוכא מן האר אלגלות די פאש
ראנא . מן האר לכלאס יאכר כן ארס וואחד למוסר
כביר . וועמל כוף אלאה בון עיניס ויערף אלו אשכונה
ומלאכו הסרת ראבוס מקאבלתו יסמעולו שאיין יקול .
ולאוס ופארז כלאמו פו קראוית להגרה . **מישר**

לוואחד כן ארס די כאן וטלב ארקה מן ענר
וואחד למלך כשר ורס . ולעקל וורו אלו האר לבן ארס
מלזוס קבל מא וטלבלו . ילטאקס יפכר ווסכור פולטאן .
ומן בערו יכון ענרו לוונאה באש וטלבלו . וטליבא
דיאלו תכון כוואחד למאנירה אלו יכון יקדר כנסת רוח
וכלמא כלמא ויפארז כלאמו באש תרכל למאנא
וראחמא פו קלב אלולטאן . ויחון מננו . ולאכן אידא
ותכלס כורכא סיגורו דאך אלולטאן . כדרא מן אלו מא
יקבללוט טליבתו ויד ינפו מן קוראמו כבזוי גדול .
ועליהא חתא אומנא פו האר אלילא לעזווא די הויא
קרוסה . ראנא נשכרו להקב"ה ונשכולו די פכנא מן
גלות מלרים . וראנא כוירו נטלכו מננו באש יפוכא מן
האר לגלות די פאש ראנא עלא קריב . ועליהא לאוס
אטליבא די נטלכו מננו תכון כרואנא ולעקל . ומהושי
כלכפא . באש כע"ה וסמאע מננא ויפוכנא בעגלא
ובומן קריב . אכ"ר

ה אטעס עלאש מא נבארכוס אשר קדשנו וכו' על
קריאת ההגדה . מתל מא נבארכו על מקרא מגילה
וגיהוס . לאיין האר למשאורא די וליאת מלרים מא
ענרסא חתא חר וקיואן ויכאת יקדר בן ארס וילל יקדר
פנסים

פנסים די עמל מעאנא הס"ת פלכרוג די מלרים . ומא
וקארוש . ועליהא מא נבארכוס עליהא .

ו זאייר טעס אכור עלאש מא נבארכוס מן סבת די
כבר השטרנא פלקידוס די קולנא זמן חרומינו וכו'
זכר לזיאת מלרים . (פר"ח וק"ו)

ז אטעס עלאש מא נבארכוס אשר קדשנו וכו' לשחות
ר' כוסות . מן סבת די מא ראנאש נשרכוים פו
כטרא וואחרא . ומנאיין כאיין לקטיע כונאחוס .
עליהא מא נבארכוס עליהוס . (אחרונים)

ח זאייר טעס אכור . מן סבת די אלכאס אללוול
דלקידוס . ולכאס אהאלת די ברכת המזון מלזומין
אפילו פו שאיר לעיאר . ויכאס מא כקא פיינדא זאירין
אלולא גיר זוג ואירא נבארכו עלא אזוג יאאר כרב ס"ו
לאיין ראנא נשרכו עליהא מא נבארכוס . (מטה
משה סימן תרכ"ג)

ט אטעס עלאש מא נבארכוס לכר"ה די שעשה נסים
וכו' מתל מא נבארכו פו חנוכה ולמגילה . מן סבת
די ראנא נתכלו עלא לפיכך די נקולו פיהא את כל
ה:סים האלו . וכאיין מן קאל אלו ראנא נתכלו עלא
לכרכה די אשר גאלנו וכו' . וכאיין מן קאל אטעס די
מא נבארכוס שעשה נסים מן סבת מא נקולו האר
לכרכה גיר עלא למנוס די הויא מדרבנן . ומא עלא
למנוס דתורה מא נבארכוס האר לכרכה . ורב עמרם
קאל לאיין האר נהאר הווא ווס ישועה וכתר מן אנס .
עליהא מא נבארכוס . (מטה משה סימן תרו"ט)

י חין יקול הא לחמא עניא ויפד אנוך דלמלא די בון
אזוג דלמנות . וייקול הא לחמא וכו' מן סבת
האר אנוך יתסמא לחס עוני שרדכו של עני כפרוסה .
יא חין יקול כל דפין יקבץ פוירו וואחד ארקאקא .
וויאאיראה לרמת לעניוס באש ותבת כלאמו די
קאל כל דפין ויחי ויכול . (מוס"דול נכר הרב ז"ו)

רנה דינים די פסח וישועה

יב קכל כדויאן לקראווי דלסגרה • אלעארא ורפרו
לקערה די פוסא ססרר וילורוסא עלא ריון
לגאשו אלי קאעדון פטכלא חלת כטראת ויקולו סאידא

בכהילו יצאנו ממצרים • אתמור

היינו עבדים • היום בני

חורין • היום פאן • לשנה הבאה

בארעה דישריאל בני חורין

(בירושלם) :

יג חון וכמל אהלוור דלקערה ג' כטראת יקאטסא
פוק אטכלא •

יד קכל מא יכרא להגרה ועמל פי כאלו אלי ראהו
ותבת למזוס דתורה די והגרת לבנך וכו' •

טו לילת פסח די גאת כשבת • אידא כאן ווסרו וסווא
מא יערף ראץ לביות דלסגרה מראס יקראסא
פלמלסאף • לאיון ככאפו כאלך תתעאכס לקנדיל
וינגסאף •

הגדה בלערבי

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא

בארעא

האר אטעאם צעיק • אלי כלאיו גרודנא

אבאתנא

הא לחמא עניא וכו' אהנא פי סאר לפסקא כאיון

קראש

רנה הגדה בלערבי וישועה לח

בארעא דמצרים • כל דכפין ייתי

ויכול • כל דצריך ייתי ויפסח •

השתא

(אבאתנא) פי ארץ מאצר • גמיע אלגיעאן יגי

ויאכל • גמיע אלמאחהאג (למצטחאק) יגי

ויעאייר פסח • האר אסנא

קראש דקרוקים • א' אש לקא הא לחמא מעא כל דכפין
וכו' • ב' עלאש עאווד השתא סכא כטרתין • ג' עלאש
פי השתא סכא אלולא מא קאלא פוסא עברו וכני
סורין • ופתאניא קאל פיהא עברו וכני סורין • אגיד
כאש יתאוואגבו סאר לקושות נסכקו שאיון ענדנא
ארין אלי פי ערב פסח מראס נאכלו ארקאקא כחאל
די קאלו דז"ל כל האוכל מלג עערב פסח כאולו כועל
ארוסתו כבית סמיו • כאש יליב לגאנא לילת פסח ויאכל
מלג מלוג בלגוסטו • ופסאר לכלאס כרומו ענדנא
וואסר לקושיא • לאיון ענדנא ארין עמג סוכות • אלי
אלילא אלולא דסוכה מלוגס כן ארס כאש ואלל כזית
דלפת פסוכה • ועלאש מא קאלולנאש חכמים אלי ערב
סוכות מראס נאכלו לכוכו נהר לכול כאש נליבו לגאנא
לילת אסוכה ונאכלו כזית דלפת פסוכה בלגוסטו •
וכער אמא נליבו קאל מר"ס ז"ל פי סימן תרל"ט אלי
סתא פסוכה מן נוץ נסאר ולקוראס מראס ואלל כן ארס
כאש ואלל פסוכה לתיאכון • אפילו סבי מאזלא לקושיא
דיואלנא פי מולאעסא • לאיון ענדנא פי ערב פסח מן
אלי ונכאס אנהאר מראס ואלל למלג • לאפוקי פסוכה
מא ליכנא מראס גיר מן נוץ נסאר ולקוראס • וואש
למאענא ערב פסח מן ערב סג סוכות • ולווגאכ די
סאר לקושיא הווא • נסכקו שאיון קאל ארב אכודרסא
ז"ל

רנה הגדה בלעריבי וישועה

השתא הכא לשנה הבאה בארעא

דישראל • השתא הכא עבדי •

לשנה

אסנא אהנא לסנא אגאייא פי ארץ ישראל •

האר אסנא אהנא אעביר (כוראס) לסנא

ז"ל אלו מין תימר רבי ווסף האזובי פשכויס • כאנו
ועטוולו ואלכל לכובו לפטיר • מן סבת די הווא תקיל
עלא לקלב ויקרר ינאיון פוכרש בן ארס טונפו כחור •
וואר לאכודרהס קאל • אלו מן האר אטעס כאנו
למזרויס ועטיו לגרודנא פי מזרויס לכובו לפטיר • כאש
מא יגעוש פיסאע • ולפי האר לכלאס תוואגבת
לקושייא רי קשיא • מן סבת מאמר רי למלא הווא פטורא
וחקילא עלא לקלב • אירא בן ארס יאכול מנהא פי
ערב פסח תווקפלו עלא קלבו ומא ינגמש יאכל פליל
קתא קאגא • ועליהא חרמוהא פי ערב פסח • לאכן
פלמאכלא דלחמץ רי מא תטולא פלכרש די בן ארס בזאף
גיר סח סוואייע רווקא כוף אלו מכיון פי ט"ע פי קראש
מן מולאע • מא גזרו פערב סוכות גיר מן נון נהאר
ולקודאס רווקא • וראבא יגיו כלאס למגיר מלית •
הא למא וכו' גרבו יקול האר אלחם עוני רי כאנו
ועטוולו למזרויס לגרודנא פי בלאר מאמר • כאש ינאיון
פי כרוסהס מן סבת רי הווא תקיל עלא לקלב • עליהא
חתא אוחנא מנאיון ראנא נאכלו האר לפטורא וכו'
לאכותינו מלזום עלונא כל רכפון וכו' חתא נגוועו
רוואחנא פי ערב פסח ומא נאכלוהאס נהאר לאכול כאש
ראבא נאכלו מנהא בלבוטו ובלגנא וחגי למזום
דלמלא עניווא יאמר ענר בן ארס •

זאייר נקולו פי אכור • ונסבכו שאיון קאר סווארנא

פלמדרא אסיבה די נכרבה בית המקדש מן

סבת

רנה הגדה בלעריבי וישועה טל

לשנה הבאה בארעא דישראל בני

חורין :

מה

לסנא אגאייא פי ארץ ישראל וולאר לחראר :

אש

סבת רי מא כאנוס יאכלו לחם עוני פי פסח כחאל רי
קאל לפסוק בלחה יהודים מעוני שלא אכלו לחם עוני •
וקאלו גס כן אטעס דלחרכן מן סבת רי מא כאנוס
יעטיו אדרקה ללעניוים • והארד תפסיר כלמת מעוני
מעני • מן סבת רי מא כאנוס יעטיו ללעניוים • ועליהא
למגיר ראסו יקול הא לתמא עניווא וכו' אוחנא פי האר
אלולא ראנא נחבתו למזום די לחם עוני • וזאייר ראנא
נחבתו כל רכפון וכו' • אלו ראנא נעמלו אדרקה • וכשכר
די ראנא נעמלו האר אזוג דלמזרות למלא ולדקה •
כזכותא השתא הכא וכו' • יגונא מלך המשיח בעגלא
וכזמן קריב • (ל"ע)

זוג דקרוקיס רי ב' וב' לונאכ רויאלהוס הווא

כונת כלאס למגיר רי קאל השתא הכא עבדי •
ראסו יקסי וראמר לקושייא • אפילו יגונא מלך המשיח •
אש נרכחו כמגיותו • לאיכון ב"מ נרגעו כטרא אוכרע
ללגלות מתל מא לאר פינא פי בית ראשון ובית שני •
הארד רי רמו וקאל השתא הכא עבדי • ואפילו גאוו
זוג דלגאולות ונכאפו חתא פלכטרא אהלתא ב"מ
ויורנא האיוודא • ועליהא כמל וואגב לשנה הבאה וכו'
בני חורין • תכנו מוכטחין בלי תכון גאולה שלימה רי
מא ווראסא חתא גלות כלל •

זאייר נקולו וונאכ אכור פי האר דקרוקיס אזוג

ונסבכו שאיון קאלו סווארנא פלילקוט עלא

לפסוק

(ו)

רנה הגדה בלערי וישועה

לפסוק די קאל שניאות מי ויבין וכו' . משרל למה"ר
לוואסער לעני די כאן יטלב עלא אליואר . פטרוס
אלעולם הארץ לעני מנאיון סאוובו קקרוש ברוך הוא
באש יטלב . מלזום עליה באש מנאיון ידכל ענד בעל
הכית יקלר ראזו . ומא יפלאחש וויגסו ויקוללו אעטוני
לכובו ולחאס ולחלאוואת וגויהוס . לאיון אירא פלאס
דמוו לקאר אטלאייכ לכול סיגורו ראך בעל הכית וזרעו
מן לארו בירי' רוקניות . עליהא לאזום יקרא חסאבו ראך
לעני וימטשי דמוו כריבלא מלושא . באש יחון עליה ראך
בעל הכית . מן לאוול יקולו למען ה' תעטוני טרף כובו
באש נקוות עומרי . וסון יגיבולו לכובו ירגאש ירגכוס
באש יגיבולו למא באש ישרב ומן בערו ירגכוס באש
יגיבולו שוואי אטביך באש יגוורו ראך לכובו לאיון מא
יקרש יאכלו מאפי ומן בערו ירגכ באש יגיבולו שוואי
לפרוטא באש ימסאח עומו ויכקא יחמשא עלא האר
למאטראח חתא יקרי נושאמו . הארא למשל ראהו
מפיהוס חתא בן ארס די ילטאק באער אלאלחא מן
הקב"ה . מהושי וווקף כפלימת לוויגאח ויקוללו אעטוני
כול מאהו מסאלא . גיר מלזום וווקף קוראמו כקולראן
לקלב ויטלב מן לאוול סאגא קלילא . ומן בערו יטלב די
כתר מנהא חתא יק' צו גמיע נוואלחו . ועליהא דוד המלך
ע"ה . מן לאוול טלב להקב"ה עלא אשניאות די הומאן
סאגא קלילא . ומן בערו קאל מנסחרות נקני די הומאן
לעבירות די יעמלהוס בן ארס ביירו ומא יעטנש
ציהוס ומן בערו טלב גם מזויס וכו' די הומאן לעבירות
דלמויר . חתא אומנא ראנא נטלכו מן לאוול נטלכו
השתא הכא לשנה הכאה בארעא דישראל . די הווא
נמשיו לארץ ישראל וכדך . ומן בערו כוירו נטלכו
השתא הכא עבדו לשנה הכאה בני חורין די נכונו בני
קורין לנערו .

קבל

רנה הגדה בלערי וישועה מ

קבל מא יכרא מה נשתנה ירעד לקערס מן פוק אטבלא
ויאעמלהא עי מוואש אכור באש חין ישועו אסנאר אלי
רפרהא יתקליו עלא ארפיר דוואלהא . והווא יוואנגכוס
בלענין רנס די מלרים ויתכת מלות עשא די והגדת לבנך .
ויפארמ לכאס אתאני באש יקול עליה להגרה .

מה נשתנה הלילה הזה מכל

הלילות

אש אלמאענא אלילא הארי מן גמיע (רוו) אליאלי

מה נשתנה הלילה וכו' אהנא פי האר לפסקא
כאיינין בזאף דרקרוקים . אוול עלא מא תקלא
גיר האר ארבעא דלמתקלאנייאת רווקא . וזאוויר כוונת
האר למתקלאנייאת . מא ראש ינעהאס אלמענא
דוואלהוס . וזאוויר באש וואנגכוס בלפסקא אתאניא
די קאל עבדים סוינו וכו' . ובאש נפחמו כלאס למגיד
עלא אתאויל פי האר ר' שאלות . מן סכת די ראנא
נעמלו פי האר אלילא ג' חוואיון מבלאפין כול וומרא
מבדלא מן לאמכתאס . אוול פי האר אזוג טיבוליס די
ראנא נעמלו . קאלו סייארנא וואסר אטיבול זכר
ללחירות מקאבלת וטבלחס כרס אשר כסף . ואתאני
טיבול זכר לטיט די כאנו יגדמו עי מלרים . ולמנה חתא
סויא פיהא זכר ללעברות די כלסיו גרורנא פי מאלר
לחס עוני . רפיהא זכר ללחירות דלא סספיק כלקס
לסחמין וכו' . אלמרור מא פיה גיר זכר ללעברות די
וומררו את חויהס ומא פיה חתא לר לחירות . אהסיבה
כאלמא זכר לחירות . ומא פיהא חתא לר ללעברות .
ועליהא ראהו יקשי למגיד פי האר לארבעא דשאלות פי
כאטר ראק ישופקוס מבלאפין פי בענהוס כאעץ וראסו
יקול

רנה הגדה בלערבי וישועה
הלילות • שבכל הלילות אין אנו
מטבדין אפילו פעם אחת והלילה
הזה שתי פעמים • שבכל הלילות
אנו אוכלין חמץ או מצה והלילה
הזה

אליאלי • אלי פגמיע אליאלי לאיים אוחנא
נגאמצו (נגדנו) אכליה (חתא) מדרא וואחדא •
וולילא האדי וזג מדראת • אלי פגמיע אליאלי
אוחנא נאכלו לכמיר אוו לפטיר • ואלילא
האדי

יקול מה נשתנה וכו' נרצו יקול כאן יטמאקלנא וא
נעמלוסוס כאמלון זכר ללמירות כחאל אתכייאן אוולא
נעמלוסוס אלכול זכר ללעכרות מתל למרור אוולא
נעמלו כול וואחדא מנהוס פיהא זכר לעכרות וזכר
ללמירות כחאל למנה וטיכולין •

ווגאוב למגיד וקאל עבדוס היינו וכו' וווליאנו
וכו' כוונת לכלאס אטיכולין ולמנה די
פיהוס לעכרות ולמירות • מקאבלת די כוונת עבדים •
וכרבנא ללמירות • ולמרור די מא וורוי גיר לר עכרות •
מקאבלת ואלו לא הולא עדיין וכו' וכוונת כ"מ נרבלו
לחמשים שערי טומאה • ומא יכון חתא תקומה לשונא
ישראל • ולהסוכה די הויא כאמלא תוורדי עלא למירות •
מקאבלת כולנו חמשים כולנו נכוניס • לאיין על ידי די
כרבנא הקב"ה מן מזרים ועטאנא תורתו הקדושה די
נתמאיו ביהא חמשים ונכוניס • רגעו ישראל כנו
פורין לגמרי סודות משעבור מלכות • סירות ממלאך
המות

רנה הגדה בלערבי וישועה מא
הזה כלו מצה • שבכל הלילות אנו
אוכלין שאר ירקות והלילה הזה
מרור • שבכל הלילות אנו אוכלין
וישותין בין יושבין ובין מסבין והלילה
הזה

האדי כולו אפטיר • אלי פגמיע אליאלי • אוחנא
נאכלו סאייר לכדורא • ואלילא האדי אמראר
אלי פגמיע אליאלי אוחנא נאכלו ונשרבו •
סווא גאלסין (קאשרין) סווא מתכייין • ואלילא
האדי

המות • ומא בקא ענדוס חתא לר דלעכרות כלל •
ועליהא נעמלו מקאבלתהא אלהסיכה די מא פיהא חתא
לר דלעכרות כלל •

אוולא נקולו טריק אכורי ונסבקי וואחד לקושיא
עלאש מא נעאורוש נקראיו להגדס
פנהאר • מתל מא ענדנא פלקראיין דלמ ולס די
נקראוהא פליל ופנהאר • ולווגאב די האר אלקושיא
הווא • לאיין אהנא פי באולת מזרים לעוקר דלנאולה
מא כאנת גיר פליל ולוכאן כ"מ זארו תעאטלו ישראל
אפילו סאעא וואחדא • כאנו ורכלו פי חמשים שערי
טומאה כ"מ ומא כאן יכון ענדוס חתא תקנה ק"ו •
ועליהא אלמגיד הארי כוונתו פי האר ד' רשאלות באש
יקסי לקושיא רויאלנא וקאל מה נשתנה הלילה וכו'
עלאש מא נעמלו האר אלמלות אלכול דסדר גיר פליל •
ומא נעאורוהומא חתא פנהאר • כחאל די ענדנא
פלמנילס פליל ופנהאר • ולווגאב רויאלו עבדים וכו'
ואילו

רנה הגדה בלערבי וישועה

הזה כלנו מסבין :

האדי כולנא מתכין :

יגוב לקערה ירוכה פוק אטבלא ויעאדרי למנות ויקול
עכרים וכו' חתא וכממל להגדה . מן סבת דו עגרינא
אדין עלאש למנות יתסמאיו לחס עוני . פו כאטר
שעונן עליו דכרים הרבה .

עכרים היינו לפרעה במצרים

ויוציאנו יי אלהינו משם

ביד

אעביד (כוראס) כוננא אלפרעה פי מאצר .
ווכרנא אלהה אילאהנא מן המא .

ביד

ואילו לא הוילא וכו' עדיין וכו' גרלו ורמו לתירון די
קולנא . לאיין עיקר דלנאולה מא כאנת גיר פליל ולוכאן
תעטלו גיר סאעא וואחדא כאנו ב"מ יכונו נשקעים
בממשותף ט"ט . והאדא די קאל עדיין אנו וכנינו וכו' .
(וע"ל)

עכרים היינו וכו' ויוציאנו ה' וכו' אהנא עגרינא

קראש מן דקרוק . א' עלאש יקול ביד
חוקה וכו' . מנאיין כרנא וסלכנא מאו נפקא מינה ביד
חוקה אולא בלא יד חוקה . כ' אש ראש יקול למגיד
ואילו לא הוילא וכו' עדיין וכו' כיפאש יקרר וידי מא
וכרנאש . האורא הווא עטאנא כלמא ואמרי בן ילאו
וכו' ולאזס יתכת בלאמו"ג . עלאש דל וקאל משועבדים
וכו' ומא קאלש עכרים כוף אלו קאל עלכרויאן דלפעסא
ובאש נוואגבו האר ארקרוקים נסכפו וואחד לקושויא
ככירא

רנה הגדה בלערבי וישועה מב

ביד חוקה ובזרוע נטויה . וארו לא

הוציא הקרוש ברוך הוא את

אבותינו ממצרים עדיין אנו ובנינו

ובני

ביד אקווייא וברראע ממדורא . ואלוכאן לאם

(לאיים) כרנא למקדם אמכארך הווא אילא

אגדורנא מן מאצר . מאולנא אוחנא וולאדנא

ולאד

ככירא די אלמערשים אלכול וקשווסא . עלאש הקב"ה
לטמאק יקלאח קלב פרעס באש עטאש גמוע למכות
מתל מא מרכור עלפעסוקים כי אנו הככרתי ומזקתי את
לכ פרעס וכו' האורא מערוף אלו הקב"ה רמוס וחנון
וטריקו ורמאס אפילו עלא ארשעים מתל מא קל לפסוק
ורממו על כל מעשיו . ואס כן כאן ולטמאק הקב"ה
ועמל פי קלב פרעס וואחד ארמנות . אלו בענין
פרבלא אלוולא די דכלו משה ואהרן לעגרו . מא כאש
ירוך פווגסאס וויטלקאס ככאטרו . ומא כאן יגיב
עליהם חתא מכה . ולווגאכ די האר לקושיא האר
כהקדים וואחד **ארמישל** למא הדכר רומה . לוואחד
כן ארס די עגרו . וואחד לעאכר . וכאן ראך

בן ארס וכארס פי ראך לעאכר פגמוע לכורמא אלעביא
די כאוינא פרנווא באש יאורלו אלדראהים ואסר . וטלו
אויאס כתאר וסווא ותמשא פי האר למאנירא . וואחד
וואחד אנהאר כאן נא עגרו וואחד לתכוב דיואלו וקאלו
גית טלכ מן פללך . וואחד אטליבא ונרנבך מא חרנא
פי ווגי . גאוכו וקאללו אירא קאדרלהא ראני חאנר
באש נקליהאלך . וקאללו לכיר ולמזויא די טולב מנך

הווא

ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה
במצרים ואפירו בקנו חכמים בקנו
נבונים

וולאד וולארנא מתכרמין כוננא אלפרעה פי
מאצר וואכליה (וחתא) כולנא כאייסין (סארקין)
פאהמין כולנא

הווא חמון מן סאר אלמבכון דלעאבר דויאלך ותטלקו
לאיין ראנו נערף אלי דבאחת מן גונתו מאל כחיר מן
כרמתו ופי סאר אסאעא ראסו נקטאע גאסרו
ואראבל אכבר ומא בקאס ונגס יכרס מתל זמן ועלוא
למליח הווא תסאררו וגאווכו וקאללו ראני סאנר
לשאין תאמר עליוא ופי כאטרך ראסו מתארר וכתבלו
נט סאררו ראבא אומא נאפו פי טרוק ארניוא אלי
אפילו דאך אלעאבר ראסו כן חורין לאזס וכוון יסטחו
מן סירו ראייס ומא וכוון ענרו חתא ונגאס כאס
ותקאכאס מעא סירו כלל ואירא סירו כער למרראת
אלטאחקו פי טי לאלמא לאזס עליה יקאסאלו סוכיטו
ומא ענרוס לוונאס כאס ירוץ פי וויגהו לאיין יחוט
קבלתו לכיר די עמל מעאס לי מאררו כלנוסטור דיישו
ומא סויף עליה חתא סאר וולאכן כאיין וואסר כן
ארס אכור די כאן אכור ואסר ומא וכסכס ארמנות
כלל וכאן ענרו וואסר לעאבר אלי ראייס כאן ובארס
פיה כלל ראחא וגא לענרו וואסר לחכוכ ורבכו עליה
כאס יסרמו מן דיק לכרמא ומא לנתלוס לכלאמו
וכאן כול נהאר כואייר ועארב פוס עראכ שריר חתא
קטאעלו גאסרו ומן סמאע כיה אלולטאן דלכלאר
דסל ווראס וגא לענרו ווכרסא ברנא ככלאס אסלו
כאס ועמל פי כאטרו סאר למויף ווטלק דאך אלעאבר
וואסררו

נבונים בקנו יודעים את התורה
מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים
ובר

פאהמין כולנא עארפין אילא אשריעא
ווצאייא עלינא נעאווירו פכרוג מאצר
וגמיע

וואסררו וקארך כן ארס מא טלאע סאכ לכלאס
אלולטאן ומא סאכס יטלק דאך אלעאבר ומן שאפו
אלולטאן אלי ראנו קאלאס ואסר סאמר עלא כוראמו
וקטמוס ללאעלא ובקאיו ילרכו פיה אשוואס מכות
מרדות כלל סאכ ומא אעטא חתא טוע וועאף
עליהוס אלולטאן וקאללהוס לרוך אשוואס זיורלו חתא
ונקטאע לחאס דויאלו ומן סאף רוסו אלי מאשו ימות
תאסת לאעלא כסויף עליה אנטק וקאל ראסו מאסרר
ותסראח דאך אלעאבר ומאס ראבא לעקלויא חורו
אלי סאר לעאבר אשכון עמל פיה לכיר וסרמו הווא
אלולטאן די סויף עלא סירו לאיין לוכאן מא אזור מא
כאס ותסראח דאך אלעאבר ויכאס האראך לעאבר
ענרו לקוראנו כאס ילך סאפוזו מן סירו ויתקכאס
עליה ולווקת די יאפו פיסוק לאזס יכזק פי וויגהו
ויטייס פיה כף אלי וסאכ כאטרו לאיין מא סאף מן
ענרו חתא כיר הארא למאלי ואנמישר ראסו מפוסוס
וואסרו לאיין וסראל כאנו אעביר ענר
פרעה פי מלרו וכאן וכרמאס עיגמוע לכירמא אלעיבא
יא מן אררא ולוכאן הקב"ה אעמל ארמנות פי קלב
פרעה ומנאיין דלכו משה וסרין לענרו וקאלולו כאס
יוטלק וסראל וטלקוס פוסאע סינורו וסראל ובקאיו
תאסת ארממא די פרעה לאיין ראייס לכיר די עמל

רנה הגדה בלערי וישועה
ובל המרבה לספר ביציאת מצרים
הרי זה משבח :

מעשה

וגמיע די יכתר ליעאווד פכרוג מאצר אתרא
האר משכור :

אגרא

מעשהו וסרחוס מן לאטרו מקאכלת עיניקוס .
ופלווקת די יכון פרעה מאחיו פי טי טרארת לאזמהוס
ותפכרו כירו וימשיו ועלוונוס . ומא יכונש ענדוס
אלפוס כאש והאדרו פוס באעד אלכילמא ארוניא . לאיון
כורו אסכק פיהוס די סרחוס מן לאטרו . וישכרו
לראך אלעאכד די טלקו סורו מן גרנו . לאכן ראבא די
הק"כא קלאחלו קלכו ומא כאש יאכא וטלק ישראל מן
גרנו גיר חתא מרמדו הקב"ה בלעאשרא דלמכות .
ותחאוונ כאש וטלקהוס כסיף עליו . ינכא מא עמל
חתא כיר מעא ישראל . וישכרו לראך כן ארס די אלולטאן
סיף עליו חתא טלק לעאכד דיואלו . סיגורו אלו חין
וישראל ויכו עליו לקר ולפלול גמוע אשאר וודוני די
עמל מעשהו . ועליוס לטחאק הקב"ה וקלמלו
קלכו לטובת ישראל . ואס כן ראבא יגולנא מלוח כלס
למגור די קאל עכדוס הוינו לפרעה במלרים וווליאנו
וכו' ולטחאק הקב"ה וברגנא מן ענדו כיר חזקה וכו'
ואידא חקשי וחקול עלאש הקב"ה לטחאק וקלמלו
קלכו כאש אפתאוונ וברגנא כיר חזקה . כאן ועמל פי
קלב פרעה ארמנות וכאן וטלקנא מן לאטרו . ועליוס
כמל ופילו לא הוילא וכו' לכוונא ולוכאן מא ברגנאש
הקב"ה מן ענדו כיר חזקה וכו' עריון אנו וכו' משועבדין
דעיונו לאיון מנאיון וטלקנא מן לאטרו דאיוס נקעדו
משועבדוס ענדו . ולווקת די יכון מקיוו פי כער
אטרא

רנה הגדה בלערי וישועה מד
מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע
ורבי אלעזר בן עזריה ורבי
עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין
בבני ברק והיו מספרים ביציאת
מצרים

אגרא מעשה פי רבי אליעזר . ורבי יהושע .
ורבי אלעזר בן עזריה . ורבי עקיבא .
ורבי טרפון אלי כאנו מתכין פי בני ברק .
ווכאנו יעאוודו פכרוג מאצר

אטרא . יכון מקאכלתא אלכיר דיואלו . ולאזמנא
נמשיו ונעאוונוס פי כול קאללא די יכון קאלל . ומא
ראבא די מא ברגנא מן ענדו גיר כסיף עליוס מא
נפתולו גיר סוואר סאעדו . וינכא ארס לברגא די
ברגנא הקב"ה כסיף עליוס הויל לטובתינו . (ועיון כס'
זי למורא פי פרשת בא אות ג' ומעשה ה')

מעשה ברבי אליעזר וכו' אהנא פי ארס לפסאק
ענדנא וואר ארדוק אש אלקא ארס
לכלאס מעא וכל המרבה וכו' די קולנא לפוס . ולוונאב
הווא לאיון כאיון ד' דטכוע פי בני ארס אלו מא יכברס
בין עיניהוס אסופור די וליאת מלרים . א' די הווא חכס
לאיון וקול פי עקלו מנאיון אכא נערך ארס אלענין על
אלחאק מא ונטחאקשי נעאווד ארס אספור די וליאת
מלרים כפס . ואחלאתא לאוכרין הומאן לכסניס ולויס
ולגדים מן סיבת אלו הומאן כאנו מתרדין מן לכורמא
די מלרים . ועליוס ראס ווולי למגור וכל המרבה וכו'
גרנו ורמזנא פי כלמת וכו' ראשו תיבות דיואלהא
'כסניס' לויס' וגריס אפילו ארדו די מא כאנוס
פלעכרות

מצרים כד אותו הלילה עד שבאו
הלמידיהם ואמרו להם רבותינו
הגיע זמן קריאת שמע של שחרית:

אמר

מאצר • טול האריך אלילא • חתא אלי גאוי
אתלאמדא דאלהום • וקאלו אילהום יא
סיידנא • אלחאק אלווקת די קריאת שמע

דצבאח :

קאל

פלעכרות • מלוזם עלוסום ובחרו להארדא פלעכנו די
וניאח מלרום • ולסכמים ככר מכיונו פי כללמו די קאל
ואפילו כולנו סכמים • ועלויסא גאב ראיוס מן האר
למעשה • לאוין הארו אלו כלנו מגמועין כלנו סכמים
ברוליס ופוסוס לכהנים ולוויס ולגרים • והומאן רבי
אליעזר הגדול די כאן גדול הדור ור' יקושע הווא רבי
וסושע בן סנטה די כאן לוי כיף אלי מכיון פי קדאש מן
מוצאע פיתלמוד • ר' אלעזר בן עזריה ור' טרפון כלנו
כהנים • ורבי עקיבא כאן בן גרים ואפילו הכי כלנו
ועאוודו פונסיס די וניאח מלרום לילא כאמלא • (ש"ה)

הגיע

ומן קריאת שמע של שחרית • אהנא כאוין
עכנא וואסר ארקרוק • רבבא די קאל אלי
אלול לכול והומאן ועאוודו פסיפור דיו"מ • ודאי הניע
זמן ק"ס הווא של שחרית וא"כ של שחרית שאווסק • אגיר
כאש נוואגבו האר ארקרוק נסבכו שאוין קאל אתלמוד
פי כרכות • אורא סי וואסר נסא ומא קראש ק"ס די
ערכית אלול אלכול ועלפגרווא רבבאס קאס קראש
יורבג כוסא רלמוכה די ערכית ודי שחרית • לאכן אורא
מא קראש גיר חתא כראת תשרק אסמש • מא יורבג
רלמוכה

רנה הגדה בלערי וישועה מה
אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי
אני כבן שבועים שנה ולא
זכיתי

קאל רבי אלעזר בן עזריה • האוורא אנא
כיף וולד סבעין אסנא • ולאם

רלמוכה גיר די שחרית דוקא • וולאכן די ערכית לאעמא •
והאר אנדוקיס כלנו ועאוודו פסיפור די וניאח מלרום
אלול לכול חתא נכאס עלוסוס אנהאר ווכראת תשרק
אסמש ומא פטנוס כרוואסוס • עליהס קאלולהוס
אתלאמדא דיואלסוס ראסו וולל ווקת קריאת שמע די
מא וכארב כוסא בן ארס גיר רבבאס • ומא לערכות מא
תנפאעש לאוין ראסי שרקת אסמש • וכרכאכוס מן האר
לקאערא לכול • (רמ"ג)

אמר

ר' אלעזר וכו' הרי אני כבן וכו' אהנא כאוין
וואסר ארקרוק עלאש קאל ככך ומא קאלש
בן • וככר פלגמרא די ברכות דפ"ז ע"ב וואגבו האר
ארקרוק • לאוין וואסר אלכטרא קורדארו לסכמים כאש
וסמוי רבי אלעזר בן עזריה נשיא די הווא ככיר עלא
ליהור • ופי דאך אטונפו כאן פי עומרו סמנטאעש
אן עאס • וחין שאוור לעאמולויא דיואלו קאלחלו גתי
אסגיר ומא וליקלכש תדבאע ככיר עלא ליהור • ופי דוך
הלילא ארקר • וחין קאס מן נעאסו שאף אלסוקו ביא •
ורבאע כיף אזקן די פי עומרו סבעין עאס • ועלויסא
קאל הרי אני כבן שבועים שנה • לאוין הווא מא כאן פי
עומרו גיר ק"ו אן עאס • ובאן ונהאר לנאס מולא
סבעין עאס • וארכ לאר"ו וי"עא ערר אסור רלכלאס •
לאוין רבי אלעזר בן עזריה גא פיס אטיגור די שמואל
הכביא • ומערוק אלי שמואל מא עאש גיר חנין וכמסין
עאס • ומעא ק"ו אן עאס די כאן ועמל ר' אלעזר פ
עומרו

(ח)

רנה הגרה בלערבי וישועה

זכירתי שתאמר יציאת מצרים
בלילות עד שדרשה בן זומא
שנאמר למען תזכר את יום צאתך
מארץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך
הימים

ולאם (ולאום) אזכית ליהוקאל אכרוג מאצר
פליאלי חתא די דרשהא בן זומא בחאל
(כיף) מא קאל אלפסוק אלסבת תדכר אילא
נהאר אכרוגך מן ארץ מאצר טול אייאם
אחייאתך אייאם אחייאתך לאייאם

עומרו סך הכל סבעין עאם ועלויא קאל הרי אנו
כב"ז ע' שנה ומא קאלש בן ע' שנה ס"ה דאטי תיבות
נשמת שמואל הרמתי (ע' המ')

ולא זכיתו שתאמר וכו' אהנא פי האר לכלאם
באיון וואחד ארקדוק מאחר די קולנא בלי
מא כאן פי עומדו גור ס"ו אן עאם אש מן חידוש
הארד די מא ערפש האר ארשה מכאיון הווא סגיר
וקרר וזיר מא עלא באלוש סגיר באש נוואגבו האר
ארקדוק נסכקו שאיון מערוף אלו ר' אלעזר בן עזריה
כאן כהן ומערוף שאיון קאל לפסוק פי עלוי הכהן
ולא יהיה זקן ככיתך וכו' וכל מרבית ביתו ימותו
אנשים ופלרו למפרשים כוונת האר לפסוקים הייא
לאיון כ' גזרות נגזרו עלא אזרע די עלוי א' אלו
ימותו סגיר ושתאנווא גזרה מן סבת די כאיון
פיטבע דלעולם שי נאס די הומאן סגיר וחיבאך
שפארקום ויבאנו כיף אוקנים ועלוי נגזרת עלא אזרע
דיואלו באש ימותו סגיר ומא וזכארוש לשפאר לביון
זאיר

רנה דינים די פסח וישועה מו

הימים ימי חייך הלילות וחכמים
אומרים ימי חייך העולם הזה כל
ימי חייך להביא לימות המשיח
ברוך המקום ברוך הוא ברוך
שנתן תורה לעמו ישראל

ברוך

לאייאם טול אייאם אחייאתך אייאלי ולעלמא
(ולסאדקין) קאל אייאם אחייאתך אדנייא האדי
טול אייאם אחייאתך לייגיב לאייאם אמשיח
מבארך אללה מבארך הווא מבארך אלי
אעטא אתורה (אשרועא) לקומו ישראל

מבארך

זאוויר נסכקו שאיון קאלו סוואדנא פלבמרא די סנהדרין
ולא יהיה זקן וכו' זו סמוכה דהוינו מה יזכאש לזרע
חכם די יליק לרבנות וראבא יגיבא מלוח כלאם רבי
אלעזר בן עזריה די קאל אגא ראני זקן כיף מולא
סבעין עאם וזכית לרבנות ומן קראו יקולו להלכה
עלא לסאנו לאיון אגא בעד אמא ראני כהן מהושי אגא
מן זרע עלוי הכהן וויבאק הארד סידוש עגרו די מא
זכיתא באש יתוקאל להלכה מן יסמי סתא אלו דרשהא
בן זומא

ברוך

המקום וכו' אהנא ענדנא וואחד ארקדוק
אש אקא האר לפסאקא מעא לכלאם אפיקאטי
די בן זומא וחכמים ובאש נלקויהווס כלטקו נסכקו
זוג דעעמים די קאלו סוואדנא עלא אלו כרגו וסאל
מן מנרים קבל אלווקת דיואלהוס די ת' שנה דלגזירה די
בין

רנה הגדה בלערי וישועה
 ברוך הוא • כנגד ארבעה בנים
 דברה תורה • אחר חכם • ואחר
 רשע
 מבארך הווא • מקאבלת ארבעא וולאד
 תכלמת אהורה (אשרועא) וואחד כיים (סארק)
 וואחד צאלם

בין הכתרים • א' מן סבת די כאנו יכארמו פי ישראל
 חתא פליל • וחסכלהוס הקב"ה כדמת פליל באש כמלו
 לחסאכ דויאלהוס למלוז • ב' מן סבת שו מלאכי השרת
 כאנו יסאבטו ויעאונו ישראל פי כדמתהוס • מתל מא
 מביון פי זה"ק עלא אלעסוק די ואלה שנות בני ישראל
 וכו' והאדיק לכרמא די וזרו כרמו למלאכים מעא ישראל
 היוא כמלת לחסאכ די ת' שנה • וכאיון זוג דנפקותות
 אלי יכרנו מן סאר אזוג דטעמים • לאיון מן אטעם
 פלוול די שיל הווא די כמל לחסאכ די ת' שנה זכרנא
 פלו מלוז נדכרו וליאת מלרים חתא פליל • מן סבת די
 הווא סיכה באש כרנא פיסאע • ומן אטעם די קולנא
 דלמלאכים כמלו לחסאכ מהושי לאזס באש נדכרו וליאת
 מלרים פליל • ונפקותא אחאניוא די תכרנ מן אטעם
 אחאנו היוא • לאיון נכנקו שאיון קאלו סייאדנא ע"ה •
 פלו אטענה די באש נלב משס רבינו ללמלאכים פי
 דעות אחורה • די סאכבו ואלרוהא הומאן • לאיון
 קאללהוס כלום למלרים וידתם לפרעה נשתעבדתם •
 ולפי אטעם די קולנא פלו למלאכים כרמו מעא ישראל
 פי מלרים • טאמת אטענה די משס רבינו לאיון חתא
 הומאן כרמו מעאהוס • וראבא יגוולנא מליח אזוג
 דלפקסות פי כענהוס • לאיון מאקר די קולנא לפוק
 כל ימו חייך לרבות הלילות יבקא אטעם דלכרוג ישראל
 קורס

רנה הגדה בלערי וישועה מו
 רשע • ואחר חכם • ואחר שאינו
 ירע לשאל
 חכם מה הוא אומר • מה העדות
 והחקים והמשפטים אשר
 צוה
 צאלם • וואחד צאפי (כטא) וואחד לאייטו
 (לאיינסקו) יערף לייחקצי • (לינשר) :
 אל כיים (אל סארק) אש הווא ייקול • אש
 אשהוד וורצום ווישראיע (ולכאיוס) אדי
 ווצא

קודם זמנס הווא פי סבת שאיון די הומאן כמלו לחסאכ •
 ומהושי מן אטעם די למלאכים עאונוהוס פלכרמה •
 וטענה די משס רבינו באש כרמא אחורה מן למלאכים
 היוא נקוסא • ועליהא ראנא נקולו ברוך המקום שנתן
 חורה לעמו ישראל ולא למלאכים •
חכם מה הוא אומר וכו' • נחאכו נערפו אמאקי
 כוונת אלקושיא די סאר לחכם • ולווגאב
 דלמניד די וואגבו כהלכות הפסח וכו' • וסאיד עלש קא
 כהלכות • כאן יקול הלכות הפסח וכו' • אגיד באש
 נפסמו סאר לפסקא נסכקו וואחר אלקושיא פלו היוא
 מערופא • לאיון ענרנא פלו אסוכה נעמלוה זכר לענני
 כבוד די עמל הק"ה לישראל פכרוהוס מן מאלר • מתל
 מא קאל אלעסוק כי בסוכות הושבתי וכו' • ואס כן כאן
 ילמסקנא נזיר נעמלו סאר למלוה דסוכה פי פסח מעא
 סאיד למלוות די נעמלו פיס • ותירץ רבינו הטור ע"ה
 פי סו' תרכ"ה וקאל מן סבת חורא נעמלו אסוכה פי
 פסח די הווא ווקת כדיואן דכלל אסכאנא • מא יכאנש
 לעמאל

רנה הגדה בלעריבי וישועה

צוה יהוה אלהינו אתכם אף אתה
אמור לו בהלכות הפסח אין
מפטי'רין אחר הפסח אפיקומין :
רשע

ווצא אלהא אילהנא אילכום . חתא חתא
קול אילו : כיף ארדינים די פסח . לאיים מאבלין
מן ווארא פסח לפוואכי :

אצלם

לעמאל רויאלהא מן סכת אלמלוה . לאיון טרוק חנאם
פי דאך אלוקת ועמלו סנוואוול באש ותללו . לאכן
דאכא די נעמלו מלוות סוכה פי חשרו די בראת תדכל
אלאשטא . וטרוק חנאם באש ודכלו לכיוותהוס מן סכת
לכיר די ברא ודכל . מנאיון נקערדו פסוכה פי דאך לווקת
תכאן אלו הייא לשם שמים : זאויר נסכקו שאיון קאלו
למפרשים אמאהו אטעם אלו קרבן פסח וולאנא עליה
הקב"ה . באש נאכלוה על אשכעא ובזרבא מתל מא קל
לפסוק וככה תאכלו אותו וכו' . ואכלתם אותו בחפזון
וכו' . מן סכת די מערוף אלו אלחאס גממי משווי הווא
חאגא כבירא פי מאכלתו . ואירא נאכלוה הווא אלוול
עלא אלגובע ובנחת רוח . מא ובאנש מאכלתו לשם מלוות
קרבן פסח . עליהא נאכלוה מן בעד מא שבאענא
ובזרבא . באש תכאן אלמאכלא רויאלו לשם שמים . ואם
כן הארו הייא כוונת לקושיא רלחכס . די קל מה העדות
די הומאן למנה ולמרור אלו וורויו עדות לישראל על
שלא הספיק בלקם וכו' ועלא וימרירו את קויהם וקחקים
והמשפטים : די הומאן לקחיס די קרבן פסח די ועלם
לא תשכרו בו ולמשפטים די כל כן נכר וכו' . וראנא
נעמלוהוס

רנה הגדה בלעריבי וישועה מה

רשע מה הוא אומר מה העבודה
הזאת לכם לכם וראו ולפי
שהוציא את עצמו מן הכלל כפר
בעקר

אצאלם אש הווא יקול . אש אלכרמא האדי
אילכום . אילכום וולאיים אילו . ועלא
קד (מד) די כררן רוחו מן אלגמלא אכפר
באללה

נעמלוהוס תזכורא לכסיס די עמל מעאנא הקב"ה
פיניאח מנרוס . ואם כן עלאש מא כוירוש נעמלו פי
האר לווקת אלמלוה דסוכה מעא סאד למלוות די
ראנא נעמלו . ועליהא וואגבו אלמגוד וקאללו כהלכות
הפסח וכו' . לכוונת הארו מהישו קושיא . לאיון פי קרבן
פסח עלאש מא נאכלוה גיר עלא אשכעא ובזרבא . פי
כאטר אירא נאכלוה עלא אלגובע ובנחת רוח . מא תבאנש
מאכלתו לשם שמים . חתא אסוכה מלווס עליונא באש
מא נעמלוהא גיר פי דכול למשתא . באש תכאן ותלהאר
אלו ראנא נעמלוה לשם שמים . (נאות ועקב)

רשע מה הוא אומר מה העבודה וכו' לכם ולא
לו . תפסיר כלאס למגוד הווא מן סכת די
קאל כלמת לכס . ומא קאלש כלמת לנו . יצהאר אלו
כררן רוחו מן כלל ישראל . ועלא אצאהר האר לכלאס
רארו לעיב . לאיון חתא אלחכס קאל כלמת אהכס ומא
קאלש אותנו . יבקא ח"ו חתא הווא כררן רוחו מן לכלל .
ואראשונים ע"ה תרנו . מן סכת לחכס קאל מן קבל
כלמת אלהינו די רארו דאלל ככלל ישראל . לאכן האר
ארשע מא קאל גיר כלמת לכס . ולתווסיע לכלאס באש
ודכל

בעקר * אף אתה הקהה את שניו
וּאָמֹר לו * בְּעֹבֹר זֶה עֲשֵׂה יי לי
בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם * לי וְרֵא לו * וְאֵלוֹ

היה

באללה ברוך הוא * חתא אנתי דררץ (אור)
אילא סנאנו ווקול אילו * פי סבת האדה עמל
(ננאע) אלה אילי פכרוני מן מאצר * אילי ולאיים
אילו * וולוכאן

והכל פלעקלויא די בן ארס נלטקו נסבכו וואחד
אלמשר למה הדבר דומה * לוואחד אלולטאן די
כאנו ענדו תלאתא רלעכור * וכאנו וכדמו
לולטאן פי כדמא וואחד * וואחד אנהאר כאן וואחד
לעאבר מנהוס וכרס לסירו עלא ניותו כוף עארתו *
והווא גא קוראמו לעאבר אתאני ותקלאו וקאלו נחאבך
תעארפני אש מן רבאס ענדו סידנא פי האר לכדמא די
ראך תכרמלו לאיון חתא אנה סארו הווא לכדמא ברוחא
די האמר עליוא נכרמלו * ולכארה פליל ליל כאמל ואנה
נכמס פי האר אשו * לאיון מן סבת די מא נערעס ארכאח
דוואו די ורבאס פיקא מא ראנט נכרמלו כנייא * ולוכאן
כונת נערף סינורו תכון כרמתו לאפיוא יאסר * ונעמל
גמיע גוהדי באס נעמללו כאטרו כוף אלילוס * הומאן
כי וולט האר לכלאס * ווללט עליוהוס פלעאבר אהלת *
ושאף ראך אלעאבר אלוול אש מן חרלא כאן חארץ פי
כרמתו * וונטק וקאללו פאס אהללת פי האר לכדמא
אלכול די ראך תשמט פי רוסך ותטויאס גוסדך בלא חתא
רבאס גיר עלא כרשך * אורא לא לכרש חסלך באס אמת
כאן * ואראיו אלו נקוללך הווא קילך מן האר לכדמא *
לאיון

היה שם לא היה נגאר :
תם

כאן תמא לאם (מא) כאן ינפך :
אצאפי

לאיון מן סבתך ראני חתא אנה מזרור * לאיון פלווקת די
כרמא אנה מן לכדמא ועאיורני כוף סירו וקולל
אנהאס יעאני לכאס רלעאבר לאכור אלו ראסו וכרס
כנייא ותכניר * יבקא רבאס ראנא נשופו אלו כאיון
דיפודינסיוא כין האר סווג רלעכור * לאיון לעאבר לוול
הווא ראגל מלוח מן סבת אלו למלתקלנייא דוואלו באס
יעתס ארכאס לסירו * ולאכן לעאבר אתאני כיואן עלא
רוסו אלו הווא ראגל קבית וינכר בלכיר די סירו * מן
סבת די ראסו יעתס באס יאסרכ מן לכדמא ויזיר יעסר
אלגיר עלא לכדמא די סירו * הארא למשל * ואנמשל ראסו
מפסוס וחרור * לאיון לכאס ראסו יתקני עלא אטעס
רלמלוות באס חין יערף אטעס דוואלרוס כוף אלו ולוס
יכון ועמלרוס כנייא ותכניר * מתל ראך לכרוס די כאן
יגרו עלא לאינטיורוס די סירו * ועליקא תקלא וקאל מה
הערות וקאקיס וכו' אשר לוח ה' אלהינו אתכם * מן
האר לכלאס כיואן עלא רוסו אלו ראסו מורס בלאסות
ולאכן ראסו יחאב יערף אטעס רלמלוות * ולאכן ארשע
אנכר פלכור די הקב"ה וקאל מה העבודה וכו' * מענת
כלאמו אלו האר לכדמא די ראכוס תכרמו להק"ה מא
ענכוס חתא רבאס מנהא * ואורא תסמעו לראיו דוואלו
קילכוס מנהא * ווסבאס לראך לעאבר אתאני די נכר
בלכיר די סירו ועאווג עליה אלגיר מן לכדמא * (אמת
ליעקב בתוספת נוסך)

ולוונבא

רלמגיר די קאל לי ולא לו ואליו הוה
שם לא הוה נגאל * כוונתו כהקדים

רנה הגדה בלערי וישועה

תם מה הוא אומר • מה זאת •
ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו

”

אצאפי (כיום) אש הוא יקול • אש האדא •
ותקול אילו • בקוות אלייד כרגנא
אללה

שאון קאלו סווארנא אלי מא כרגו ישראל מן מזרים ניר
בשכר האמונה דיקאמנו בהקב”ה • כחאל דו קאל לפסוק
ויאמן העם וכו’ כי עקר וכו’ • ואם כן דאכא דו האד
ארשע כפר פלאמונה דו הקב”ה • סינורו לוכאן כאן
תאנר תמא פשעבוד דו מזרים מא כאן יכון ענרו סתא
סלאן • וכאן יעירלו מא לאר פי הארוך פושעו ישראל •
דו משאיו פללאס ואללמא מן סבה פעאילסוס •

תם זנו’ נחאכו בערפו אמאסי כוונת למנתקלאנושא
דו האד כן אדם • ואמאסי כוונת למוואקבא
דלמנוד • זאיד דקרוק אכור עלאש למנוד לטמאק יטורל
פי גוואכו • יקדנא מנאיון יקול הוויאנו ה’ ממזרים
וכדן • זכלמת בחזק יד ומכית עבדים שאויטין • ואתירון
דו האד ארקרוקים הווא • לאיון האד למנכוו דאסו יסוף
אלי פי האד אלולא דאכא נעמלו חוואייג בזאף זכר
ליזאפת מזרים • ודללו וואחד אתלמוס פי עקלו ונטק
ותקלא עלא אלי מא חודוס נעמלו חוואייג אובריון זכר
למלתמת ל”א מלכים דו טאדרו עליהוס יהושע וישראל
וקבלו בלארתהוס • ועליהא קאל מה זאת • לכוונה
עלאש מא תעמלו ניר זכר ליזאפת מזרים דוואק ומא
תעמלוש זכר למלתמת ל”א מלכים • ובאווכו למנוד זנו’
גוואכת ה’ בחזק יד הוויאנו וכו’ מענת לכלאס לאיון
פי מזרים מא כאן ענרנא סתא זכות באש כרגו לאיון
חתא

רנה הגדה בלערי וישועה

” ממצרים מבית עבדים •
ושאינו

אללה מן מאצר מן בית אלעבודינא •
וואדי

חתא ישראל כאנו יעבדו ע”ז כוף למזרווס כוף אלו קאלו
דו”ל מה אלו אף לו • וסאכ”ה כרגנא מן תמא בלפורנא
עלא פרעס מן ניר זכות • ועליהא נעמלו זכר ליזאפת
מזרים • לאכן פי מלתמת ל”א מלכים • פי דאך אומאן
כאנו ישראל לרוקים • לאיון ככר קבלו אתורה ולמנוות
דו פיהא • ומאקושי חידוש אידא גלכו ל”א מלכים • לאיון
מערוף פלווקת דו ישראל יעמלו גרן הקב”ה • אינ
אומס ולשוין יוכלס לשלוט בהס • גוואכ”כ מכית עבדים •
לכוונה סווא אנס דו מזרים נס ככור ואסר • פי כאטר
לאיון ענרהוס חק פי מזרים • גמיע לעאכד דו ואסלל
פיהא עומרו מא וזכרב מנסא • ועליהא חסמאפת בית
עבדים • מענתהא דאיוס לעמוד סאליון פיהא ומא
זכרגוש מנסא • ועליהא מא נעמלו ניר זכר ליזאפת
מזרים • (נאות ושקב כתוספת ביאור)

ולפי למשל דו עמלנא לפוק פלפסקא דו עבדים •
תתפסר חתא האד אלפסקא דתס מלית • לאיון
האד אראבל מנאיון שאפנא פתמאנין פי האד אלולא
לעזואל פי רעוות למפלס דלמזרווס • דהאש וקאללנא
מה זאת • לכוונה האד אשו מהושי תאק עליכוס • עוואד
מא תכאפיהוס כלכיר • עלא כאטר דו סרמוכוס
זכרגתו • סאעא תפרמו פטואק דוואסוס ותכאפיהוסוס
כשאר • עליהא וואככו למנוד ופאסמו אלו האד לזרגא
דו כרגנא מן ענרהוס מא כאנתס מן כאטרסוס • ניר
בחווק יד וכו’ וומא ולוכאן בקאפת ליהוס מא כאנוש
יטלקונא • עליהא מא ווואחיונאש נשופו אפילו פי
וויגהוס

רנה הגדה בלערכי וישועה

ושאינו יודע לשאל את פתח לו *
שנאמר והגדת לבנה ביום
ההוא לאמר * בעבור זה עשה יי
רי

ואדי לאייסו יערה ליתקצי אנתי אברא אילו *
כחאל מא קאל אלפסוק וותכבר לבנך
(לוולד) פנהאר הארא קאילאן * פי סבת
הארא אעמל אללה אילי

ווינהסוס * עלא ארוני דו עמלו מעאנא *

ושאינו יודע לשאל את פתח לו וכו' אהנא ענדא
וואחד ארקרוק עלאש קל את פתח לו כאן
ונטמאק יקול את חגור לו * מתל לפסוק דו גאכ והגדת
לכנך וכו' * ובאש נוואגבו האר ארקרוק נסכרו שאיון
קאל אתלמוד פלבמרא דו פסחיס * אלו מלזוס עליונא
פי האר אלילא באש נעמלו חוואיוג מכרליון עלא שאוור
אליוולא * באש חיון יושפו אסגאר האר אתכדיל פי שגל
למוואכל ושדאכ ומחטוטין קודמנא ומא נאכלוהומא
פישאש ונטקו ויהקטיו עלא האר אשי * ותעאלמו
סיווארנא האר ארין מן לפסוק דו קאל והגדת לכנך ביום
ההוא לאמר * והארו כלמאת לאמר שאייטא פלפסוק *
גור גרץ לפסוק ועאלמנא אלו נעמלו פי האר אלילא
מסאיוול מכרליון * באש לוולאד ותקטיוונא * והאר ארין
מרמז * פי כלמת לאמר * אלו לוולד יתקטי ויקול עלאש
האר אשי * ועליוסא ראסו וקול אהנא למגיד ושאינו
יודע לשאל את פתח לו * גרנו וקול אלו ינטמאק בן
ארס וברא ועמל שו מסאיוול מכרליון באש אבנו ונטק
ויתקטיו עלא האר למסאיוול * (סבת פסח)
בעבור

רנה הגדה בלערכי וישועה נא
רי בצאתי ממצרים * יכור מראש
חדש * תלמוד לומר ביום ההוא
אי ביום ההוא יכור מבעוד יום
תלמוד לומר בעבור זה * בעבור
זה לא אמרתי * אלא בשעה שמוצה
ומרור מונחים לפניך :

מתחלה עובדי עבודה זרה היו
אבותינו

אילי פכרוני מן מאצר יקדר מן ראץ אשהאר *
אתעאלם ותקול פנהאר האראך אידא פנהאר
האראך יקדר מן מאול אנהאר * אתעאלם ותקול
פי סבת הארא * פי סבת הארא לאם קולת אא
פסאעא די לפטיר ולמראר מנולין קודאמך *
מן לאוול כאדמין כדמא (עאכדיון אעבארא)
בראנייא כאנו גרודנא

בעבור

זה * כלמת זה יטלאש פי חסאכסא ו"ב *
גרנו ורמז עלא ו"ב דלמנוות דו ראנא
נעמלו פי האר אלילא * ד' ארבעה כוסות * ה' ארוסת *
ו' כרפס * ז' ח' כ' נטילות * ט' אסמוליא * י' אלמנא *
יא מרור * יב כורך * (אבורהס) ועאלא מא חסכס
לקראיווא דלהגדה ולסלל * פי כאטר מא ראס וחסכלנא
גור אלמנוות דו נעמלוהוס כלמעסא * ואמא הארו
תלוייס כלפוס * (שמחת הרגל)

מתחילה

עובדי וכו' נאכנו נערפו אש גא
יקוללנא (ט)

רנה הגדה בלערי וישועה

אבותינו ועבשיו קרבנו המקום
לעבודתו שנתאמר ויאמר יהושע

כל

גדודנא (אבכתנא) וראבא (ורלחין) קררבנא אלה
ברוך הוא לכרמתו בחאל (כיף) מא קא אלפסוק
וקאל יהושע אילא אגמיע

וקוללנא למגיד פי האר לכלאס אלו מן לאוול כאנו
ועאכרו עבודה זרה אש אבכתנא בהאר לכלאס
וזאיד רקרוק אכור מנאיון נהארלו באש וכתכלנא
האר אשו כאן ינטאק וכתבולנא קבל הא למא
אגור באש נהמו האר לפסקא נסבכו שאיון קאל
אתלמוד פלגמרת דו נרדיו קאל רבי אבהו עלאש
עאקב הקב"ה לאברהם אבינו ונשתעברו וולארו פי
מלרים דר"ו שנה וגאורב וקאל פי כאטר די כאן וכתרם
כתלמודי חכמים כתאל די קאל לפסוק וירק את חניכיו
שמאל קאל פי כאטר די קאל כמה ארע כי אירשנה
ורלללו אששך פי כלאס הקב"ה ר' וואנן קאל פי סבת
די רן למיוריון די כאנו ענרו ללוטאן סרוס אלו כאן
ילטאקלו וגיורוס וכליוסוס ענרו ע"כ והאר
למאמר ראשו לעיב ואסר מן כותרת אדקדוקיס די כאיון
פיה א' ראשו מערוק אלו האר לגזירה די מלרים הויל
מגזירה מששת ומי בראשית מתל די דרשו סייארנא עלא
לפסוק די קאל וושכ הים לאיתנו לתנאו הראשין די
שרט מעא לכאמר באש וכוון נקרע לישראל פלווקת די
וכרבנו מן מלרים ב' לאיון נליבו פלווקת די תגללא
הקב"ה מעא אברהם בכרית בון סבתרים כאן וקדר
מעאס במעאזאזא ככירא אלו קאללו אל תירא אברהם
וכו' סכרן סרבה מאר וואר קאללו לזרען כתתו את

הארץ

רנה הגדה בלערי וישועה נב

כל העם כה אמר יי אלהי ישראל
בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם

תרה

אגמיע אלקום האכרא קאל אלה אילאה
ישראל פקטיע (פי מגאז) אלוואר קאעדו
אגדורכום (אבכתנא) מן אדנייא תרה

הארץ הזאת וכיפאש יוכל פלכאל אלו פי וולט האר
למעזאזא וכוון מענישו אלו וולארו יכרמו פי מלרים ב'
אש חאבתו בעל המאמר וכיוון כלמת דר"ו שנה כאן
ילטאקלו יקול ונשתעברו וברך לאיון אש יכרבולנא
מנהא אירא דר"ו אולא אקל אולא אכתר ופאר ארב
מעשה ה' פי ע"א ממעשה מלרים אלו האר לכזורה די
קאל הקב"ה לאברהם אלו וולארו יכרמו פי מלרים הויל
כזורה טובה והאר האר לגוסטו די אברהם לאיון
פי דאך אלווקת כאנו גמיע אלמונדו תאלפין פלכלא
וכלאס כול וואמר ועבר עבודה זרה מן טכאע מן גיר
אברהם אבינו וואסרו די כאן יעבר לש"ית וכאן יעארף
לגמיע לעאלס אלו מא כאן גיר הקב"ה אל אחר ושמו
אחר (כיף לוי כתבנא כתטוויל פי' סי למורא ח"א ע' נח)
וטלב אברהם אבינו מן הקב"ה באש ארע די וכרבנו
וכון מתפרסם על יום אלקותו וכתרן והכטיומו הקדוש
ב"ה האר לכזורה טובה די מאזאלין וולארו ישתעברו
פי מלרים ונקאלת קלב פרעה באש מא יעלקהומש ומן
סבת האר אשו נביב עליוש עשר מכות ומנהוס יערף
אלו מא כאן גיר הקב"ה וואמר פרינוא ולאוים גיר
ועליוסא קאללו כי גר יהיה זרעך בדרך לא להם ועברוס
וענו אותם ארבע מאות שנה ולאכנ מן האר לפסוק
והאר לוי הקב"ה גור ב' דלגזרות עלא ארע די אברהם

א

רנה הגדה בלעריבי ויישועה
 תרח אבוי אברהם ואבי נחור
 ויעברו אלהים אחרים :
 ואקה
 הרח אובו אברהם ואובו נחור וועאברו
 מעאבר אובריין :
 וזכרית

א' וכונו גרוס בארץ לא להם כ' ועברוס וענו אותם .
 ומא כיונש הקב"ה קראש יקערוו פלגירות . וקראש
 יקערוו משעבוד ולעניווי . ומן סבת די ענדנא ארין אירא
 וואסר אעטא מתנה לזוג בני אדם כסתם ומא כיונש
 אשחאל יאכור הארא ואשחל יאכור הארא . ארין הווא
 יקלמושא כשוה . ואם כן מתא אהנא לאזמנא נקולו אליו
 כוונת כללש הקב"ה ר' עאם פלגירות ור' עאם
 פלעכדות ולעניווי . ועליהא אהלמוד ראשו יקשו מלוח
 מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעברו בניו במזרים
 רר"ו טנה עשרא אסטין זאווירין דלעכדות ולעניווי . מא
 כאכו מלזומין יקערוו גיר ר' עאם . וומא עלא עוקר
 דשעבוד די מזרים מה ראשוש יקשו . לאוין ראהו וערף
 אלו לעכדות די מזרים לאזמא באש וכוון מתפרסם
 לאלקות די הקב"ה מן גונתהא עכ"ל . וכהאר לכללש
 יגינא מלוח כללש למגיד . לאוין מן לוול קאללנא לענין
 דלעכדות די מזרים ולכרוג דיואלנא מנהא . הא לחמא
 וכו' עברוס וכו' ומן בערו קאללנא דעוות ר' בניס די
 יתקליו פי שגל ויזאת מזרים ולגוואכ די נוואבדוהוס .
 וכאף למגיד כאלך תקשו ותקול . עללש אהוונא הקב"ה
 להאר לכרמא די מזרים . באש נעירו אנס דיואלהא .
 כאן מעיקרא מא יגורש עלונא האר לגזירה כלל . עליהא
 וואגב מתחילת עובדו ע"ז וכו' ועליהא הוכרח הקב"ה
 באש יקאכט ושראל למזרים ועלא ודקוס וכוון מתפרסם
 אלקותו

רנה הגדה בלעריבי ויישועה נג
 ואקה את אביכם את אברהם
 מעבר הנהר ואולך אותו
 בכל ארץ כנען וארבה את זרעו
 ואתן לו את יצחק . ואתן ליצחק את
 יעקב

וזכרית אילא באבאכום (אובוכוס) אילא
 אברהם מן אקטיע (מן מנאז) אלוואד .
 וועאבית (ומשטת) אילו פגמיע ארץ כנען .
 וזכרת אילא נסלו . ואעטית אילו אילא
 יצחק . וואעטית ליצחק אילא יעקב
 אלקותו יתב' . וקארט הווא לגוסטו די אברהם אבינו
 כיף אלו קולנא .
ואקה את אביכם וכו' אהנא ענדנא וואסר
 ארקרוק . עללש נאב למגיד האר לפסוק
 בשלמא לפסוק לפוקאטו די ויאמר יהושע וכו' מלזום
 יגיבו פי כאטר באש ועארפנא אלו עובדו עכודא זרה
 היו אבותינו . לאכן האר אלפסוק דכרו מן גיר גאלמא .
 וזאוויר דלפסוק כרוחו נקשוו אש אהגזו כהאר אהטווילי .
 וזאוויר דקרוק אכור מן אלוויל קאל וארבה את זרעו די
 ינאאר וולאר ואמר . ורגאע יקול ואתן לו את יצחק
 דווקא . זאוויר עללש מא חסכש ישמעאל . אגור באש
 נתלכו האר אשי נסבכו שאוין קאלו לפוסקים . אירא
 וואסר חטט פי באלו באש יטלאע לארץ ישראל ובאבאס
 מא כללש . ארין הווא ישמאח פי כבוד אב ואם ויטלאע
 לארץ ישראל . ווארו קאלו לאמרוניס אלו מהושי דווקא
 מלוות ארץ ישראל . לא אפילו מלוות אובריין אירא באבאס
 מא כללש ועמלהוס . ישמאח פלכבוד די וואלריס
 ויעמל

רנה הגדה בלערי וישועה

יעקב ואת עשו ואתן לעשו את הר
שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו
יררו מצרים :

ברוך

יעקב ואילא עשו . וואעטית לעשו אילא
גבל שעיר ליוורת אילו . ויעקב וולאדו האבטו
למאצר :

מבארך

ועמל למנות . מתל מא קאל לפסוק איט אמר ואליו
תיראו וכו' אנו ס' כולכס חייבים ככורו . זאוויר נליו
קאלו פלמרש וואיין פזמאן די קאל הקב"ה לאברהם
אכינו לך וכו' . מא כאן יחאב ימשי בלש מא ובלש
מנות כבוד א"ו . והארש די ראש יקול לפסוק ואת
את אכובס וכו' מעבר הנהר . די ראף למואלע כאנו
יעברו פוס עבורה זרס מתל מא קאל לפסוק לפוס
מעבר הנהר וכו' ויעברו אלהים אחרים . ובטלחו מן
כבוד א"ו וא בלש מא יתעאלמש מן פעאיליהוס ארונין .
וואוויר ואלוך אותו בכל ארץ כנען די הויא ארץ ישראל
ומן גונת האר למלוה פטרתו מן כבוד א"ו . וואוויר
וארכה את זרעו די הויא מלות פרוה ורכיה . ולוכאן
בקא פי חולה לארץ מא יוכאש למלות פרוה ורכיה . פי
כאטר חולה לארץ הויא תת למזלות ולמזל די אברהם
אכינו אינו מוליד . כיף אלו מכיון פי בלשם סויאדנא די
קאללו הקב"ה לא מאלטגינות שלך . וואוויר ואתן לו
את ולתק די הויא עולה תמומה ופעסל בולא ומלזוס
יכון בארץ ישראל . ומן גונת האר למסאוויל לכול קולתלו
ימשי לארץ ישראל ויסמאם פי כבוד אב ואם . (נאות
יעקב בתוספת ביאור)

ברוך

רנה הגדה בלערי וישועה נר
ברוך שומר הבטחתו לישראל
ברוך הוא שהקדוש ברוך
הוא מחשב את הקץ לעשות כמה
שאמר

מבארך הארו (סאפן) אתכאו לישראל מבארך
הווא . אדי למקדם מבארך הווא .
יאחסב אילא אלהר לייאעמאל (לונאט) כיף
אדי

ברוך

שומר וכו' שהקב"ה מחשב את הקץ . ארב
אבורהס ע"ה קאל אלו נלטמאקו נקראו
חשב את הקץ לשון עבר מן סכת כבד חסכו הקב"ה .
וומא לגירסא די מחשב הויא לשון הוזה דהוינו ראשו
יאחסב ע"כ . ולאכץ עלא אלסאר כלאמו לעיב מן סכת
כיפאש חואלס לגירסא רוישו די חשב מעא ראף לפסקא
די קאל ברוך שומר . עלא קר כלאמו כאן ילטמאק יקול
ברוך שומר וכו' . ובעד אמא נקולו אלו הארס מקושי
דקרוק . לאיין כוונת למגיד הויא מן אלו זכנא אהנא די
הקב"ה אחסב לקץ ותבת להכטמה רוישו . האווירך ראייס
וכון שומר להבטחות די הבטוחנו עלא יד אכבואיס בלש
יובלנא משית לרקנו שונלה במהרה בימינו בע"כו .
לאכץ נקדרו נלללו לגירסא די מחשב וויגי כלאס למגיד
מלוח . לאיין קאלו אראשוניס ע"ה אלו ישראל מן סכת
די רבנו קבל מא יכמלו ת' שנה במויא ותסעיין עאם
נאקלא . האר אסנין די יתוסאלולקוס דאקוס ווודווהוס
פי האר לגלות . וחין נקאליו האר למסאב די ק"ץ די
יתוס אלנא דין אסאעא יפוכנא הקב"ה גאלות עולס .
ועליה האר די ראשו יקול למגיד אלו הקב"ה ראשו

שומר

דנה הגדה בלעריבי וישועה

שֹׁאֵמֵר לְאַכְרֵהֶם אֲבִינוּ בְּכִרִית בֵּין
הַבְּתָרִים • שְׁנֵאֵמֵר וַיֹּאמֶר לְאַכְרֵהֶם
יֵדַע תִּדַע כִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ
לֹא לָהֶם וְעִבְרוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע
מֵאוֹת שָׁנָה : וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר
יַעֲבְדוּ

אדי קאל לאברהם באבאנא בין אלקטעאן
(אלקטמאח) כיף אדי קאל אלפסוק וקאל
לאברם עריף (פרפאן) תערף הין אנריב ייכון
גסלף פי ארץ לאיים אילהום (ליסוס)
וייכדמוהום וייעאדבו אילהום ארבע מיאת
אסנא • וחתא אילא אלקום (אלאומוס) אדי
יכדמוהום

סומר להכטחה דויאלו חתא להאר אחארוך דויאלנא
כאש נכללו ק"ץ שנים די יתוסאלולנא מן עבדות מלרים
וויגי מליח מתשכ את הקץ עלא האר אטוינפו ראשו
יאסרר • כאש חין נכמלו ססוואל די עלינא ופוכנא מן
האר לנלות • וגאכ ראים למניר מן לפסוק אלי עיקר
לכרמא הויא ה' שנים • וכרמנא די כרמנא ומא וכסנא
גיר מייא ותסעין עאס •

כִּי גַר סופי חיכות רד"ו ועבדום וענו אוחס •
סופי חיכות פ"ו • גרלו ירמו הקב"ה
לאברהם אבינו אלי מא וקעדו עלכרמא די מלרים גיר
רד"ו שנים • ומא יכון קושי השעבוד גיר סתא ותמאנין
עאס כיף אלי מערוף האר לכלאס מדכרי רז"ל •
והיא

דנה הגדה בלעריבי וישועה נה

יַעֲבְדוּ דָן יִהְיֶה וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ
בְּרִכּוּשׁ גָּדוֹל :

וְהָיָא יִשְׁעֻמְדָּה לְאַכּוּתֵינוּ וְלָנוּ •
שְׁלֵא אַחַד בְּלִבְר עֵמֵד עֲרֵינוּ
לְכַלּוּתֵינוּ

יכדמוהום אנשארע (חכיס) אנא • ובער דאלף
(ומנוורא) יכרנו בכסאב (כטעו) כביר •
הייא אדי ווקפת לגדורנא (לאכאנתנא) ולינא •
אדי לאיים וואחד מכלאף (כס) וואקף
עלינא • אלא

וְהָיָא שעמדה וכו' הראשונים פלרו לי הארו והיא
שעמדה ראנעא עלא להכטחה די מדכורא
פי כרון סומר הכטחה • ורכינו האר"ו זע"א פלר אלי
האר"ו וז"א ראנעא עלא אשכונה די ראשו מעאנא
פלבלות • כאש תחרונא מן גמוע ארווקאת די יגורו עלוינא
מעא אומות העולט • ולאכן כקררו נעמלו וואחד
אחצניר קרוב לכלאס ארכ האר"ו • לאיון קאלו סויארנא
ע"ה חין הכסא שלם ואין השם שלם עד שימחה זכרו
של עמלק • לאיון שם הו"ה מכתוב ז"ה ונאקן ו"ה •
ולכסא מכתוב כ"ס ונאקן אות א •
מתל מא קאל לפסוק כו די על **כִּס יוֹה** •
וחתא ירושלים מכתובא ירושלם נאקלא

אות י' והאר"ו לחרוף סנאקליון הומאן
אותיות **וה"א** • דסוינו ו"ה די שם הו"ה י' די
ירושלים • א' ולכסא • ועלוינא ראשו יקול
למניר הארו לחרוף די וז"א הומאן די ראשום מעאנא
פלבלות כאש ודרנו עלוינא מן לכוורות ולרות די ועמלו
עלוינא

רנה הגדה בלערכי וישועה
לכלותינו * אלא שבכר דור ורור
עומדים

אלא די פנמיע גיל וגיל
וואקפין

עלונא אומות העולם *

אלא שבכל דור ורור עומדים עלינו לכלותינו
והקב"ה מלינו מידם * כיף אלו מעירוף אלו
דאיוס לבוים ועמלו עליונא לעלילות * והקדוש ברוך הוא
יוקף מעאנא ויגותנא וישוונא עליהום * ולא ר וואחד
למעשה כורא ומדכור פו חמדת ימים * וואיון פו
וואחד למריונא כאכו לבוים די פוקא וברהו
ליהוד ויאסר די מא יאאבוט יסמעו ליוסס דליהודי *
וטול אויאמהום יפטשו אסכאיוב עלא ליהוד * וואטו
פו באלהום באש ופיו שונאי ושראל מן אדניו * לאר
וואחד לכטרנא מנאיוןקררב חג הפסח טלעו לבוים לענד
אזולטאן דלבלאד וקאלולו יא טוויל לעומד תועלם
אלי דכלנא לזיואר אליהוד וליכנא וואחד ארומי מדכות
ומגבר פו דמו וזאיוודין עליה ליהוד * וסתכרנא עליה
בתלמית אלי דכוסה באש יאכרו דממו באש ועגנו למלה
ולחרוסת * וכאן קאער קוראס אזולטאן וואחד ארשע
נורר יהודים * והוא וואחד מן למגברין דזולטאן * לי
מא כאן יחמל יסמאע ויסס דליהודי * וזעאף וקאס
בעאיועא כבירא פובאס אזולטאן מן כותרת אשנא די
פו קלבו עלא ליהוד * ותכללם בכלאס קבוט וקאלאס
עלא ליהוד ויאסר * ותתא גמיע דאך למגלם מאטו
וורניהום לכלאמו * וכדאו גוסטו ככלאמו * ועמלו
קוראנו כביר ככלאמו * ונטקו מתא הומאן וקאלו
לזולטאן * יא טוויל לעומד ללה ינורדך וטוויל עומדך *
אומנא גיר כוראמך ולאכן עלא חאגא מן האר אטכאש
מא

רנה הגדה בלערכי וישועה נו
עומדים עלינו לכלותינו והקדוש
ברוך

וואקפין עלינא לייקאציונא (לויפנונא)
ולמקאדס מבארך

מא נקררוט נלכרו עליהא * ואירא סייארתך מא תעמלג
אשראש די האר למקטול * לאזמנא אומנא כווקפו
ונכלפו דיות האר למקטול ונסתנקמו מנהום מן גיר
לאורדין דיואלך * גאורכום אזולטאן וקאללהום סמעו
יא גמאעת אלכאראכא * וואיון לאזמנא נעטיו אשוכראן
ותסביו ותמגור לרב אלעאלמין זולטאן אלחאק אלרי
ושראש כול וואחד עלא קר פועלו * וראכא נורוכום
גמיע לכירב די האר אנאס די יסככו אסכאיוב עלא
ליהוד באש יזורוסום מן גיר חאק * ותכנו תעאורו
האר לתכאיוא לוולארכום ולולאד וולארכום חתא
לתאזיר אזאמאן * ופוסאש אטלס כרוס עלא אמר
אזולטאן * באש גמיע ליהוד די פילבלאד וינגמעו ויגיו
לענדו ללמגלם * והאיוודך לאר נגמעו ליהוד לכול וטלעו
לענד אזולטאן * וסין דכלו לענדו * קאללהום אזולטאן *
נחאככום חוואגבוט עלא שאיון נטלב מנכום * תועלמו
אלי דור המלך עליה אסלאס נולת עליה דוח הקדש
וכתב פלמוולחאף דיואלו אלמערוף אלפסוק דו קאל קנס
לא ינוס ולא יושן שומר ושראל * ואנא קשאחלי פו האר
לפסוק קושיא ככורא * לאיון מנאיון קאל הנס לא ינוס *
די אפילו אנעאס לכפיו מא כאנש ענדו * מכל סכן
אשינה די היוא אדקאר ממש * ועלאש קאל ולא יושן *
גאורכום ליהוד וקאלולו * יא סידנא הארי מהשו קושיא *
לאיון טרוק לפסוק יעאורד לכלאס כמלות שונות *
והאיווד בואף דלפסוקים כוף האר אטכאש * כלאהום
מתא קאלאיו כלאהום * ומן בערו קאללהום אזולטאן
נתום

רנה הגדה בלערי וישועה

ברוך הוא מצילנו מידם :

צא

מבארך הווא יפוקנא (וכלנא) מן ידיהום :

אכרת

נתום מן סבת דו מא תערפו חתא מסאלא עליהא מא
קדרתוהו תוואגבו האר לקוטיא באש מא יכונס לפסוק
מעאוויר וולאכין אנה דו ראמי שופת בעימי שאיין לאר
דארו ותוואגבלי לפסוק עלא אתאווייל וצוויר וויגהו
לגמיע דאך למגלס וקאללקוס תועלמו אלי נכארת
פילל לארתלי וואחד לקיטיא אלי אנעאם מא גאש לעימי
ועומרו מא נערך אלכס ולכרגות ולכריגלס ונכארת
פילל נגמאש עלייא מן כול גיהא חתא קטעולי לאממי
ומא גמדתא בשפר כלל ובקית מסאויר ואסר ומן
כותרת לעראב אלי תעארבת חתא דאקאת עומרו
ותקלקת וקומת לבסת חוואיני ורגת ללאר לכראטיא
זכקית נחפלאויר פיהא אנה נחמא וסמאעת חום
דו בני אדם מאשיין פי נוץ אליל קולת כוף קליית האר
אשיאי פי האר לווקת מאזאלין בני אדם פאויקין רגבת
מן אטיקאן ואנא נאוף רבאעא צפירא מאשיין וראפרין
עלא כתפהום וואחד בן אדם מייית ובאנת לקמרא
תנוו כוף אסמא חון שופת האר אשי פיסאש רסלת
ג' רנאם מן לכוראם דוואלי באש ומשו וסתכברו עלא
האר ארעווא דו האר אנאם דו מאשיין פי האר לווקת
ולמייית פוק כתפהום ועלמת עליהום בומון אללה
אלעאלי באש מא יקולגלי גיר לאסא וקון משאיו
ודגבו שאפו וואחד אראגל מקטול ראפדינו עלא
כתפהום פלאן ופלאן אשכאיין דו גאיו יאכוו בליהוד
וסמעהום יקולו אלי דאהום מאשיין ורמיייה פי דרב
ליהוד ולבאק ווולגו ארעווא ללולטאן ויקולולו אלי
ליהוד

רנה הגדה בלערי וישועה נו

צא ולמד מה בקש לכן הארמי

לעשות

אכרג ותעאם אש פתאש לכן אכאדע (אלמילוי)

לי אעמאל

ליהוד קחלוה באש יאכראיו ארס דיושו ועמלוה פלמלה
ולחרוסת ופוסאש ארסל אלולטאן עלא הארוד
אהלאתא רלכוראם אלו שאפוקוס וגאיו אשטאיו
סהארקוס קוראם דאך למגלס עלא לאסא ולפא ומן
קאצאיו בלאמהום נטקו גמיע דאך למגלס וקאללקוס
מנאיין שופתו מסאלא מן האר אטכאש עלאש מא
קנדרהומא וגיבחקוס ללולטאן גאוובוסום דוד
לכוראם מן סבת אלי אלולטאן רסלנא בזרבא וקאלנא
גיר נרגבו עלא האר אשו וגאיו נעודלו וזאויר מנאיין
משינא פוסאש עלא לאורדין דו סידנא מא באש
ענרגא לווקת באש נסלחו ונכרגו וקומאן באש כתר
מנא ורענא נכדרוסם עלינא חון קאצאיו כלמהום
צויר וויגהו אלולטאן לליהוד וקאללקוס דאבא וגי
תפציר לפסוק בו הנס לא ינוס ובו עלא אתאווייל
דקיינו הווא יסהבת שמו מא ונומם כלל וזאויר ולא
יושן לכוונה מא יכלליש בן ארס ורקד מתל מא לארלי
לייא ועלאש האר אשו באש וכוון שומר ישראל אלי
וקרזוס מן כול דוקא וטוירלו נעאשו באש נרגב מן
אטיקאן ונחרוסום ופוסאש אמר אלולטאן עלא
האר אשכאיין דו גאיו ורמוו אלגלנאח עלא ליהוד
באש ינאעטיו פייד ליהוד ינאמלו פיהום שאיין וקב
כאטריהום וקאוירך באש וערבוהום ליהוד תערוב
למות חתא ברגת רוסהום שאפירא בשאפירא בן ואכרו
כל אויבך ה'

צא ולמד ובו מן האר לפסקא יבאקאר אלי אתפציר

נחאש

(יור)

רנה הגדה בלערבי ויישועה
לעשות ליעקב אבינו שפרעה לא
גזר אלא ער הזכרים ולכן בקיש
לעקור

לייאעמאל ליעקב באבאנא אדי פרעה לאם
אגזר אלא (גיר) על אדכורא ולכן פתאש
לייקלאע

נחאע הוא שערמה . הווא כוף כללם ארכ לאר"ו
זיע"א די ראבעא עלא אשכונה . ומאיהו ראבעא עלא
לככטחה . וברלו יגוב ראיה . אלי לוכאן מא אשכונה
די כאנת פי מעאוונת יעקב . כחאל די קאל לפסוק והנה
אנכי עמך ושמרתוך וכו' . כאן כ"מ לבן ותגלב עלא
ועקב אבינו . וזיארדא אלי אשכונה כרוחה גאת לענר
לבן פי דיק אלילא אלי סמאע כלהארבא . וקאלתלו דוך
באלך תתכלמתי כללם רוני מעא יעקב . לאוין כאנת
כוונת לבן כאש יאכר מן יעקב אנסא רויאלו ונגמוע
וולארו ומכסבו . מתל די קאל לפסוק ויען לבן ויאמר
ליעקב הכנות כנותי וכו' וכל אשר אתה רואה לי הוא
ועלויא קאל ארמי אובד אבי . ואפילו לפשט די כלמת
אובד הווא עמל למעשה כפועל ומאיהו גיר בלמחשבה
מתל די קולגא . וראקו דש"י ע"ה פי פרשת כי תבוא
וואגב האר לקושווא . לאוין ענדנא ארין פי אומות
העולם למחשבה רעה רויאלהוים יומסכאלהוים הקב"ה
כוף אלי עמלוהא ממש . ומנאוין חאט פי בלו לבן כאש
וכאויע לפאמולווא די ועקב ותסמא כוף אלי זויאעהוים
כבר . ועלויא קאל עליה לפסוק ארמי אובד ממש . זאויר
נקררו נקולו אלי כוונת לפסוק די קאל ארמי אובד אבי
הווא עמל למעשה כפועל . לאוין קאל תרבוס וונתן כן
עוויט פי פרשת כלק לויכלעם הווא כרומו לבן ומערוף
אלי

רנה הגדה בלערבי ויישועה נח
לעקור את הכל שנאמר ארמי
אובד

לייקלאע אילא כולשי . בחל מא קאל אלפסוק
אלכדאע (אלמילי) עארם

אלי כלעם הווא די עטא דאך אראי למסוור לכלק
פלמעשה די פערד וקאללו אירא תסמאע לראוי
סוונרו תגלב עלא ליהוד ותפני אשונאים
די ישראל מן ארנווא ורוץ כאלך לשאוין נלכר עלוך . לאוין
מערוף אלי אולהוים די האר ליהוד מא יתאכש אונות .
עלויא תעטו וואמר לאורדון ותסראת אנסא רויאלנא
כאש וכוכו יביעו וישריו מעא ליהוד ותקארכו מעאהוים
כאש ועמלו מעאהוים אונות . ולאכן ווליקוים כאש באלך
ועטווקוים אשראב . ופי דאך לווקת כאן אשרב דלגוים
מאזל מא תתארם עלא ליהוד . ואירא ועטויווקוים
אשראב ויסכרוהוים בער אמא ועמלו אונות ראבו מא
יעאקבהומש מן סבת די הומאן אנוסים מן אשכרא .
ודכל פי באלו לעזוי די בלק האר אראוי ופיעסא אעטא
אורדון עלא האר אשו . ונטלקו גמויע אנסא דלגוים
ועמלו לוקאנדאת . וכאנו יביעו פיקוים שגל למאכלא
ושראב ולכאם וגירהוים . וכאנת כול לוקאנדא וואקפא
אמרז זקופא ענר אלכאב רויאלהא . ולראכל קאעדא
למסכונא דזונא מזוונא מאמרקלא . לאכנסא לבאם ענים
ושערהא מסכול ריחא רלאעטוראת תלכר מן לכעיר .
וחון כאן ליהודי וגו ענר כאב ללוקאנדא ותשתחי נפשו
כאש ישרי זו חאגא . תקאלכו האריך אוקופא בכבוד גדול
ותקולו עלאש וואקף ענר לכאב . תקדר תדכל לראכל
וענרד מא תתפרג פי חוואויג מלאש די עומר עינך מא
שאעהוים אגיר מן הארו די ראהוים אקבאלתך . ותבקא
תלמט עלוי ותנווי פיק תתא ודכל . חון ודכל יאוף
למסכונא

רנה הגדה בלערי וישועה
אובר אבי וירד מצרימה ויגר שם
במתי

עאדם באבא וואהבט אלמאצר זוסכן תמא
בנאם

למסכונא רוויס מקאכלתו קאערט פוק קאנאפי. הויא
תשופו ופוסאע תרבל פיהא דום דעס דוקק מן
מוצעהא ותקאעדו ותעטרין עליוס בלמעאגן עלא
כול שכאע ומוואכל וגירוס. זקין ליקודו מא יחובש
ואכל מעשאשקוס תלומו ותקוללו עלאש אוחנא נתקארבו
מעאכוס ונתוס דאיוס תבאעדו מנא. מא תערעש
אלי אוחנא וולאד עאש מעאכוס. לאיון גירנא תרס
באכא דו אכרהס באכאכוס. ובאכא דו קרן גירנא.
ואירא ערפת מאכלתנא מן גונת ארביחא טלאע אסכין
אנתו בידך. דכאש שאיון יחוב לאטרך מן לכרי
זלננמו. גיר ארלא עלונא ומא יכוסך תתא ליר. ומן
כותרת לנרו דויאשא טיטע ליהא ויקעור. ופטר מעאשא
אפי וולט לפעור יטלכ כפומו באש תעטילו אשראב
יגרו מאכלתו. ופוסאע תרבל פו דאך בן אדם דום דעס
ווינאס דינו. ותפלאש מעאשא וטלכא פו דבר עבירה
ולמסכונא תשמל לעזו לרוקא ותואגבו ותקוללו
מא נעמללך לאטרך גיר תתא תברא אנתו תעמללי
לאטרו ותקוס תבאויאע ללמעכור דו פעור דויאלו.
וינאזוכא דאך ליקודו וקוללהא האד לאגנא מא
נקדרש נעמלהא. אלו נקוס נעבר עבודה זרה.
תואגבו הויא ותקוללו אגא מא דאנט נקוללך
תאעכרהא בלמעזא גיר תכוו נלך לנכניך פוקא.
ופעור הארא הווא לעבודה דויאלו. ומן כותרת רום
סערה דו כאנת תרבל פו הארך בן ארס כאן יסמאע
לכלאמא. וטיעלהא פו שאין תטלכ מנא. ומן לאוול
כאן

רנה הגדה בלערי וישועה נט
במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום
ורב:

ויירד מצרימה אנוס על פי הדבר
ויגר שם מרמר שלא ירד
להשתקע

בנאם קלאל. וכאן תמא אלקוס (אלאוס) קווי
אעצים וובתיר:

וואבט למאצר מקהור עלא אמר אללה
ברוך הוא. ווסכן תמא לייעאלם אדי
לאם האבט לייחגרק

כאן אד אשו ותאעמאל כסותיא. ומעא למחול לארו
יעמלו סאר אשו בלעניא וירללו גאשו כתור ענד
אזונות. ונלכ עליוס קב"ה וקטל מנהוס בלמנפס
ארבעה ועשרין אלף כוף אלי קאל לפסוק ויהיו המתיס
במגפס כ"ר אלף. ואייר נסכקו שאיון קאל הרב גלי
רוויא. מן סבת רי לכן קל יגר סהדותא בלשאן אחרגוס
פיו וולט אחרוס דו הויא לשון הקדש. סככלא לגלות דו
מזריס. ועליוס קאל לפסוק ארמי אובר אבי. עלא
לכן דו הווא בלעס לויאע כ"ר אלף מן יעדל מן גונת
אראו דו לבר עלא כלק. וואייר וירד מזרימה. כאן
לינא סבה באש הבאטו ושראל למזריס פיו סבת כלאמו
דו קאל יגר סהדותא בלשאן תרגוס.

ויירד מזרימה אנוס וכו' למעש' לכול יקשוו אהנא
לאי ארבעא תעליר וירד מזרימה הווא האבט מן
באטרו. וכיפאש יקול למניד אנוס. ועלא אכאהר אלי
הארו מאהושו קושיא כלל. לאיון יעקב אבינו. מן לאוול
כאן

רנה הגדה בלערי וישועה

להשתקע אלא לגור שם • שנאמר
ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו
כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך
כי כבר הרעב בארץ כנען ועתה
ישבו

לייתגרק אילא לייסכן תמא • פחאל מא קאל
אלפסוק וקאלו אילא פרעה לניסכן פלארץ
גינא • הין לאיים ראעייא ללגנם אדי לאעבידך
(לכוראמד) הין אקווי אלגוע פי ארץ כנען •
וראבא (ורלמין) יקאעדו

כאן פי באלו ומשו וסוף יוסף סכנו וירבאע לארץ ישראל •
לאכן מנאיון פטרוס אתגלל עליוס הקב"ס וקאללו אל
תורס מרדס מלרומס כי לבוי גדול אשימך סס • עליוסא
בסיף עליוס משא קעאר פי מלרוס • והארס די גא
וערפנא למגור • לאיון כאף באלך נגלדו ונקולו אלו
האכט ועקב כאש וסכן פי מלרוס מן באטרו • עארפנא
הווא אלו להאכטא לרומת אסכנאן באונס • ויגו מליח
די קאל מלרומס ומא קאלש מלרוס • לאיון מלרומס
וטלאש פי ססאכטא ספ"ס • מתל ססאכטא ש"ג"ס • גרלו
ורמולנא אלו לשכינא הווא סככתלו כאש האכט למלרוס •
והווא דיררנת עלונא מן למלרוס • ונקולו וואחד ארמו
ויר"ד ר"ת ישבו רד"ו • ומלרו"מה ססאכטא שכי"ס • גרלו
ורמולנא עלאש מא קאעדו לגור רד"ו ומא כמלוש ת' סנה
מן סכת די שכינא כמלתהוס ססאכטאס מתל מא מכיון
פי כלאס רבותיו ז"ל •

וכני

רנה הגדה בלערי וישועה ס

ישבו נא עבדיך בארץ גשן •
במתי מעט כמה שנאמר •
בשבעים נפש ירדו אבותיך
מצרימה ועתה שמך יי אלהיך
ככוכבי השמים ררב:

ויהי שם לגוי גדול מלמד שהיו
ישראל מציינין שם לגוי גדול
ועצום כמו שנאמר וכני ישראל פרו
וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד
ותמרא

יקועדו ראבא (אלאן) עאביראך פי ארץ גושן •
בנאס אקלא • כיה אלי קאל אלפסוק בסבעין
נפס האבטו אנדודך (סכסחד) למאצר
וראבא (ורלמין) גאעלך אלה אילאהך כיה
אנגום אסמא ללכותרא :

וכאן תמא אלקום (אלאוס) אכביר ליעאלם
די כאנו ישראל מיימרין תמא אלקום
אכביר וואעצים • כיה אלי קא אלפסוק ואוולאד
ישראל תמרו ורבכו וכתרו ותקוואו פי גרא
גרא • וותעאמרת

וכני ישראל פרו וכו' פיר' פיו סו למורס ס"כפ' שנות
סות ט' תפניר מליח וסר •

ורכ

רנה הגדה בלערבי וישועה

ותמלא הארץ אתם :

ורב כמה שנאמר (ואעבור עליך
ואראך מתבוססת בדמיך
ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך
בדמיך חיי) רבכה בצמה השדה
נתתיך ותרכי ותגדלי ותכואי בערי
עדים שרים נכוננו ושערך צמח ואת
ערום וערית :

וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו
עלינו

והתעמרת אלארץ מנהום :

וכתיר פחאל מא קאל אלפסוק רבווא כוף
אנבאת אלפראן (אנויעא) געאלתך
ווכרתתי ווכברתי וגיתי פי תויין אזיון (גלובכא
גלובכא) תדדיך (פואזלך) ארתצוובו ושארך
נאבת ואנתא ערייאן וערייאנא :

ווקאבחו אילנא למצריים וועארבונא ווגאעלו
עלינא

רב כמ"ט ואעבור וכו' מלוזם עלונא נקראו כוף
האר לגידסא די כחכאלכוס לאיון האידה קל
ארב לאר"ו זע"א . וקורדאר מעאס ארב אזולאיו פי
שמחת הרגל .

וירעו

רנה הגדה בלערבי וישועה סא

עלינו עבדה קשה :

וירעו

עלינא כדמא אצעיבא (קאלמא) :

ווקאבחו

וירעו אתנו המצרים ויענונו וכו' כאיון אהנא כ'
דקרוקים : א' עלאש קל אנתנו כאן ולטאק
יקול לנו : ב' לכלאס מעאורד לאיון וירעו סויא ווענונו
ועלאש קאלהא כטרתי . וסויארנא וואגבו אלי תפלו
וירעו אנתנו . הווא רלונא רעים וקטאים . ולאכז נחאבו
נערפו אש מן ארבאח ענדוס חון עמלונא רעים
וקטאים . אגור באש נפיקמו לכלאס עלא אחרויל נסכקו
סאיון קאלו סויארנא פי זזה"ק אלי אווב כאן נכר עלא
פרעה וקאללו טול ממונס ושענדס כפולמא קסויא .
ועלא האר אהנכור די אווב ענדא ווארד לקוסיא
לאיון אש מן מנפעא ענדו פרעה פי האר אראי וענכא
כוונת האר אראי פי שי למורא ח"כ פ' שמת . כהקדוס
סאיון קאלו סויארנא אלי לעניות תכרנג כן ארס מן
דינו . וזאיד קאלו סויארנא אלי פלווקת די יכונו יטרש
ועמלו כאטר אשי"ת און כל אומס ולשון וכולה לשלוט
בהם . ועליהא אווב קאל לפרעה אידא כאטרך באש
תגלב עלא ליקוד ותחכס פיקוס כורלקוס גמיע רזקוס
חתא ורגעו עניוס . ומנאיון ורגעו עניוס וכרגו מן
דינהוס מן סבת די לעניות מעברת הארס על רעת קוגו .
וריד אסאעא תקרר תבדמקוס בעכורה קשה . וומא
אידא קעדו פי מלאסתהוס מא תקרדע עליוסוס דאיון
כל אומס ולשון וכולה לשלוט בהם . וראבא יגונא תפלו
למגוד מליח וירעו אנתנו דהיינו רלונא רעים וקטאים
ורגאש יביון באש עמלונא רעים וקטאים מכח ויענונו .
די כדאלנא רזקא ורגאענא עניוס . ומן סבת האר

אשי

יא 41

רנה הגדה בלערי וישועה
וירעו אתנו המצרים כמה שנאמר
הבה נתחכמה לו פן ירבה
והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם
הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה
מן הארץ:

ויענונו

ווקאבחו אילנא למצרים כיף אלי קאל לפסוק
אראוו נתכייסו (אויף נחמקו) אילו
רבתימאן (קלללל) יכתאר ווייבון הין תצארפנא
לטראר (ללעריך) וויינזאר חתא הווא עליא
כארהיננא ווייטארד פינא (ווישערך) ווייטלאע
מן אל ארץ:

ויעארבונא

אשו ויתנו עלינו עבודה קשה לאכו ליידקום כאש יתכמו
פונא ובהאר לכלאס יגינא מליא כלאס למגיד די קאל:
וירעו וכו' כמה שכתב הכה נתחכמה וכו' וללאהר
אלו כלאס למגיד לעיב יאסר מן סבת די ראהו
וגיב ראהו מן פסוק לפסוק וכו' לאוול מא יקדנאש
סתא יגיבלו ראהו מן פסוק אכור לאכן כלכלאס די
קולנא יגי מליא לאיון קאלו סויארנא פלמררש הכה
נתחכמה לו כואו וכטל מהס את השבת כואו וכטל
מהס את המולה ועליהס למגיד ראהו ועארפנא
כאש מן סבת וירעו אותנו די רגונא רעוס וטטאוס הווא
מן סבת הכה נתחכמה לו די בטלו מננא למנוות:

ויענונו

רנה הגדה בלערי וישועה סב
ויענונו כמה שנאמר וישימו ערו
שרי מסים למען ענורתו
בסבלותם

וועארבונא בחאל מא קאל לפסוק וויאעלו
עליה קיאר אלזראמין (באש)
לסבת ויעארבו פי

ויענונו

כמ"ט ושימו עליו שרי מסים וכו' גרנו
למגיד וגיב ראהו אלו ויענונו תפלוהס
לשון ענוות מתל מא פלרנא לפוק ומן סבת די עמלו
עלינא שרי מסים וכאנו יאכרו מננא לגראמא סתא
דגאפענא ענווס זאוויר נקדרו נקולו תפלוה אכור מליא
ונסכקו אלו מערוף פי טרוק לעולם אורא וואסר
אלולטאן ואמר עלא כוראמו באש וכרמולו כעד לכרמא
לזוואלס לכלאר אולא עמלשו עליהוס זו לטווא כאש
יאכר מנקוס לראס כוונתו קיין מן סבת כאש ועמל
למנפעא דלכלאר ומקושו כאש ועארב ארעווא דיואלו
ולוכאן חכוך ענרו למנפעא לכלאר מן גיר לכרמא
דיוואהוס סיגורו מא יטאקלהומא לאכן האר למקטוע
ארץ די פרעה מא כאנת כוונתו פי לרמת ישראל גיר
כאש ועארב הוס ומקושו למנפעא לכלאר וכאיון
פרנא להאר לכלאס לאיון קאלו סויארנא פלמררש
עלאש חסמאיו מסכנות מן סבת די משא ארוך די פרעה
פי האר לכרמא ורגאש מסכן די הווא עני וליוסס די
פיתוס וורו אלו למוזאע די כאנו יכנו כאן יגרק
פיתוס ותהוס כולעו וליוסס די רעמסס וורו
ראשון ראשון מתרשש ועליהס למגיד חאב ועארפנא
אלו תפלוה לפסוק די קאל וירעו וכו' ויענונו האר
לעראב די עארבונא מקושו מן סבת מנפעא לכלאר:

גיר

רנה הגדה בלערי וישועה

בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה

את פיתום ואת רעמסס :

ויתנו עלינו עבודה קשה כמו

שנאמר ויעבדו מצרים את

בני

פי כדמתהום וובנא אתשור (כלרסן) מכאון

לפרעה אילא פיתום ואילא רעמסס :

ווגאעלו עלינא כדמא אצעיבא (קסמא) כחאל

מא קאל לפסוק ווכרמו מאצר אילא

אוולאד

גיר כוונתם באש וטיחולנא גהדנא וכעד אמא מא וכן

ענדוסם חתא רבאח . וגאב ראויה להאר לכלאס מן

לפסוק די קאל וישמו וכו' ויבן ערי מסכנות לפרעה

את פיתום ואת רעמסס . אלי מן האר לוסאמו דלבלראן

וורוי אלי בעד אמא באנת ענדו לרורא פי האר לכדמא

אפילו הכי כאן וכארס ישראל להכעום באש ועאדכוס .

(חסד לאברהם)

ויתנו

עלינו וכו' כמ"ש ויעבדו ופר' בפרך . אהנא

ענדנא ב' רקדוקים א' מא תקול ויתנו גיר

פי וואאר די ועטי וואאר למתנה ללאחבו ואהנא אש מן

עטייא כאוונא באש יקול לשון ויתנו . כאן וטחקלו

לפסוק יקול וישמו וכו' . ב' וכי יגוב ראיה מן פסוק

לפסוק . אגיר באש נפשו לכלאס כסבכו שאיין קאלו

דבותינו ודכדנהו פי שי למורא פי פ' שמת . אלי תפליר

בפרך כפה רך . לאיין מן לאוול כאנו למלריו ויכדמוהוס

כלינארא . כול נהאר כנהאררו . ומנאיון שאפו למלריוס

אלי ליהוד תולצו בלכדמא . קטעו עליוס לונארא .

ורגשו

רנה הגדה בלערי וישועה כג

בני ישראל בפרך :

ונצעק א' יי אלהי אבותינו . וישמע

יי את קולנו . וירא את

עניינו ואת עמלנו ואת לחצנו :

ונצעק

אוולאד ישראל בלקצוחא :

וועאייטנא אילא אללה אילאה גדורנא

(אכאחנא) . ווסמאע אללה אילא

צותנא . וורא אילא גבננא ואילא אשקאנא

ואילא אזחאמנא :

וועאייטנא

ורגשו וכדמוהוס באטלי וואפי דוך אלראסיס לאווליון .

רגשו ואלכדמוהוס מנהוס . ועלויא דאשו יקול למגיר

אלי ויתנו עלינו עבודה קשה . מעטתא אלי כאנו מן

לאוול וכדמוהוס ועטיארוס לינארא וינרק פיהא לשון

נחינה . וואר סבה די עבודה קשה . וגאב דאוס להאר

לכלאס מן אלפסוק די קאל ויעבדו מלריוס את בני ישראל

בפרך . די אומות בפרך . וומאן כפה רך . (חסד לאברהם)

ונצעק

אלהי אבותינו . ומא קאלא אלונו . ב' הארי וישמע א'

את קולנו שאוטא . לאיין ככר דכר שם הויה מן לאוול

וכאן וטחקלו לפסוק יקול וישמע את קולנו וברך . ג'

לאיין למכוון די תפליר עניינו ועמלנו ולאלנו הווא לשון

לעד ויקארו חיון יקול וואקרא מנהוס . אגיר באש

נוואגבו האר ארקדוקים כסבכו שאיין מערוף אלי גזרת

בין

(יא)

רנה הגדה בלערי וישועה

ונצעק אל יי אלהי אבותינו כמה
שנאמר ויהי בימים
הרבים ההם וימת מלך מצרים
ויאנחו בני ישראל מן העבדה
ויעקו

וועאייטנא (וללונא) אילא אללה אנדרונא
(אכאטנא) בחל מא קאל לפסוק
וכאן פי לאייאם לכתאר הארו ומאת צולטאן
מאצר וותנאהרו אוולאר ישראל מן אלכרמא
וועאייטו

בין סבתים הייא ת' שנה מתל די קאל לפסוק ועברום
וכו' ת' שנה וישראל מא קערו פי מזרים ניר רר' שנה
וא' כ' סארוד ק"ץ שנים די וכססו פאיון משאיו וקראש
דלגוראכט אהוקאלו עלא סאר לקושיא ונקולו ששה
דטעמים מנהום די ולזמנא ללענין רייאלנא (א) מן
סבת אלו אשכונה די כאנת מעאסום פי מזרים הייא
כמלת לחסאב די ק"ץ שנים (ב) מן סבת די לחסאב די
ת' שנה יכראו מן לווקת די ללאק ילחק וזון חסאב מן
כלוק ילחק וניו חסאב ת' שנה כאמלון וחס כן לחכות
כרמו חתא סומאן פלגלות (ג) מן סבת די מאזלן ישראל
וקבלו אהורה ואחנא ענדנא אלו אהורה הייא חסללך
בן ארס מן שעבור מלכות לאיון ענדנא הקרט משקיע
מירו שעבור (ד) מן סבת דאבא די ישראל כאנו וברמו
פי מזרים חתא פלול כמלו לחסאב די ת' שנה (ה) מן
סבת רכוו סכניס די וולרו ישראל ששה בכרס א' וכאיון
מן קאל ס' וכאן גאשי חתיר פי ישראל וכימת ת' שנה
כרמוסא

רנה הגדה בלערי וישועה סר
ויעקו ותעל שועתם אל האלהים
מן העבדה:

וישמע יי את קולנו כמה שנאמר
וישמע אלהים את נאקתם
ויזכר אלהים את בריתו את אברהם
את

וועאייטו ווטלעת עאייטתהום אילא אללה
מן אלכרמא:
ווסמאע אללה אילא צותנא בחל מא קאל
לפסוק ווסמאע אללה אילא
עאייטתהום ווהפכר אללה אילא האערו
אילא אברהם

כרמוסא פי רר' שנה (ו) מן סבת אלו קושי השעבור
השלים סמין לאיון לגורה די ת' שנה סורא וברמוסא
מרייטין ולמזרייס כאנו וואסמוסוס פילכרמא בלא
ראסא ורמנת וומין כאנו ורמוסא פנסאר ועליסא
דאבא ינינא חפניר לפסוק עלא אהאוול ונלעק אל ה'
וכו' לכונה ונצעק די הייא אללא די ללונא להקב"ה כאש
וצוקנא מן סאר לגלות די מזרים קבל לווקת די ת' שנה
ובלאק לפסוק לא נקשו כיף שיך ירגנסים קב"ה קבל
ווקהיום עליסא לפסוק כרוקו ראס יוואגב סאר
הטעמים די דכרנאסוס כאמלון אוול טעס א' ה' ונאו
קאל על ה' דהיינו מן סבת אשכניה די ראשו מעאנא
פלגלות כמלת לחסאב די ת' שנה וואויר אלקוי
אכדוטינו די ת' שנה כמלוסוס לאכות מתל מס קולנא
פיטעס אהאני וואויר וטעס א' אש קולנו די הייא אהורה
די

רנה הגדה בלערי וישועה

את יצחק ואת יעקב :

וירא את ענינו זו פרישות דרך
ארץ כמה שנאמר * וירא
אלהים את בני ישראל וידע אלהים :
ואת עמלנו * אלו הבנים * כמה
שנאמר * ויצו פרעה לבר
עמו

אילא יצחק ואילא יעקב :

וורא אילא גבננא (פרשנא) הארא אעזיל
(פרשאן) אטריק אל ארץ בחל מא קאל
לפסוק וורא אללה אילא אוולאר ישראל וחאן
אללה :

ואילא אישקאנא הארו לוולאר בחל מא
קאל לפסוק ווצא פרעה לגמיע
קומו

די מאזלו וקולו מן גונתהא נעשה וגשמע * ונ"כ חסמא
קול בחאל די קאלו סויארנא עלא לפסוק די קאל קול
קול יעקב ותורה חסכב לקיור' ללכך ארס בחל די קולנא
הקדש מפקיע מדי שבור * וזאיר **וירא** אה ענינו זו
פרישו' דרך ארץ די כאנו ופרקוסוס מן נס אהוס
כאש יברמוהוס פליל * וליאלו נפעוהוס כאש כמלוהוס
לחסאב די ח' שנה * וזאיר **ואת** עמלנו אלו הבנים *
די יסתמאיו עמל די כן ארס מן סנת די יסקא
עליהוס כגופו וכממונו כאש יכריהוס * ורבו הבנים
נפעוהוס

רנה הגדה בלערי וישועה סה
עמו לאמר כל הבן הילוד היארה
משליכהו וכל הבת תחיון :

ואת לחצנו זה הדיחק כמה
שנאמר * וגם ראיתי את
הלחץ אשר מצרים לחצים אתם :

ויוציאנו

קומו קאיילאן גמיע אלולר די יכלאק (זדאר)
ללוואר תרמיווה * וגמיע אלבנת אתעאיישו :
ואילא אוחאמנא הארא אוחאס בחאל מא
קאל לפסוק וחתא ראית אילא אוחאס
די מאצר יזאחמו אילהוס :

ווכרננא

נפעוהוס ללחסאב די ח' שנה * וזאיר **ואת** לחצנו זה
הדיחק די סווא קושו השעבור נפעוהוס לכמאל ת'
שנה מתל מא קולנא פיעעס אלכרו *

(האר לענין די קושו השעבור מגמוע מן כלאס רבותינו)
וראבא גינא נערפוכוס שי סאגא מן קושו
השעבור די כאנו וכדמו ושראל * מכלאק

עבורה קשה דלכנויאן די כאנו וכדמו * קאלו סויארנא
אלו פרעה כאן מרץ כרעת ונאעעתולו אטובכא אלי
הרווא ריאלו די נפעו ונטקלו ירבאס מן וולאר
דליקוד מיוא וכמסין לככאס וק"ץ פלעטייל ויכסל
בדמאוס * וזאיר שרט מפאוס כאש כול וזאיר מן
ישראל יכון יכנו טאנטו דלאגור פנאסר ולוואר די
מאנקאר מן סאבו לאגורא אוולאר זוג וכנוולו וולאר די
פלמיט פי מונאע אלגור די כסו * ויכאיו דוך
אלולאר

אלולאד ועאויטו פו קלב לבנויאן חתא חטלאע
 דוקוס שאערא בשאערא וואלדקוס עזאויזו יקסעו
 בעינוקוס ויחלדו וזאוייר מא כאנוז וליו חנסא
 דליהוד ימשו ויכלו מן רם נרות באש ומנעוקוס מן
 פרוה ורביה וקב"ה ללפלהוס מדה כנגד מדה וגאב
 עלא למזרויס מכת **ד**ם ורגאע גמויע שמה די עלבלאד
 דם מקאבלת דם נרות די מא כלהומש ויכלו
 ומארתת הדגה אשר כואוד מקאבלת די כאנו וקוטלו מן
 וולאד ישראל עלכנויאן וכממו באש ובטלו לכרכה די
 ועקב אבינו די קאל וודגו לרב בקרב קארץ זאוייר חין
 כאנו וקאליו ישראל לכרמא דלכנויאן ויחאכבו וריוחו
 יקבלוהוס למזרויס כסיף עליהוס ויגזרו עליהוס באש
 ומשיו וגמעלוהוס שקלים ורמשים באש ולעאכו למגאב
 אסגאר דיואלהוס וגאב עליהוס קדרוש כ"ה מכת
צפרדע די הומאן שקלים ורמשים מדה כנגד מדה
 ושו לטרפת מנאיון כאנו וכמלו כרמתהוס
 ויחאכבו וריוחו וקבלוהוס כסיף עליהוס באש
 זכנסוהוס לסוואק דלבלאד ומקאבלת האד אשי גאב
 עליהוס קב"ה אל מכה **דלכנים** ורגעאת גמויע
 לארץ דלבלאד כניס וטעם אכור להאר
 למכה די כממו וזיועו ישראל די תמתלו לתראב כחאל
 די קאל לפסוק וקיה זרען כעפר הארץ עליה קראע
 תראבוס כניס ושו לטרפת חין כאנו ישראל וכמלו
 לכרמא וקבלוהוס כסיף באש ומשיו וזיוולקהוס לוקוש
 מן לללא באש ולעאכו כיהוס לוחאמא דיואלהוס
 ומקאבלת האד אשי גאב עליהוס קב"ה מכת **ערוב**
 די הומאן גמויע וואקויש לללא וכאנו
 ואכלולקהוס פלוייתאמא דיואלהוס וזאוייר טעם אכור
 מן סבת די כממו למזרויס באש ופניו שונאו ישראל מן
 ארניוא די תמתלו ללחות מתל די בארעהוס ועקב
 אבינו גור ארוה וקורק ושכר שמור גרם יהו הן נחש
 נפתלי

נפתלי חולה כנימין זאב וגירקוס עליהא גאב עלא
 למזרויס לחיות די פנארוס ושו לטרפת מנאיון כאנו
 ישראל וכמלו מן לכרמא ויחאכבו וריוחו כאנו וסויפו
 עליהוס באש ורעאלוקוס גנמהוס ובקיהוס ומקאבלת
 האד אשי גאבלהוס קב"ה מכת **דבר** וקטלתהוס
 גמויע מכסכהוס וטעם אכור להאר למכה מן סבת
 למזרויס כאנו וקבלו ליהוד פלווקת די קאלאיו
 כרמתהוס ויודטו עליהוס למארתת ויחארתו עליהוס
 באש וריוחו לכהאויס דיואלהוס מן לכרמא ועליהא
 דואהוס קב"ה פלכמהוס דיואלהוס ושו לטרפת חין
 כאנו ישראל וכמלו כרמתהוס כאנו וקבלוהוס למזרויס
 כסיף באש וסלנולהוס למא לכארד ויכרדו להוס אסכון
 להכעיס באש מא ולקיהומש וריוחו ומקאבלת האד
 אשי גאב עליהוס קב"ה מכת **שהין** די מא וקמלוש
 אלמא פוק לממהוס סווא בארד סווא סכון
 וטעם אכור מן סבת די כאנו ומנעו כנות ישראל מן
 אטבולה חתא הומאן מנעאהוס קב"ה מן אלמא די
 מא ויחאמלוהש פוק לממהוס מן לגראש די פיהוס ושו
 לטרפת חין כאנו וקאליו ישראל מן כרמתהוס כאנו
 וקבלוהוס כסיף עליהוס באש ומשיו וזיוולקהוס אסגור
 פו גנאוינהוס עליהא גאב עליהוס קב"ה מכת
ברד ובלאלהוס גמויע גנאוינהוס ואלו תבאקא מן
 אסגור כמלתולהוס **לארבה** ורגמויע האד
 אפאעריכ די כאנו ועאדכו פו ישראל כאנו
 למזרויס ונגמעו כעלהוס בעץ פליל באש יזכרו אש מן
 עראב אגרוד די ועמלו באש ועאדכו ליהוד מתל די קאל
 לשפוק והיה במחשך מעשהוס ועליהא מקאבלת האד
 אושי גאב עליהוס קב"ה מכת **השך** ומן סבת די
 דאויס כאנו וכממו באש וזיועו ישראל די
 יחאמאיו כן ככור די קב"ה גאב עליהוס האד למכה די
מכת בכורות וקאדו אלמגרת דאנא כנוינהוס
 לקוראס

רנה הגדה בלערי וישועה

ויוציאנו יי ממצרים ביד הזקה
ובזרוע נטויה ובמורא
גדול ובאותות ובמופתים: ויוציאנו

יי

ווכרנא אללה מן מאצר בייד קווייא וברראע
מנהודא: וובמוכיף אכביר:
וובלימאיר וובלאענאייב: ווכרנא
אללה

לקוראם פי מוצעוס כחטוויל:

ויוציאנו ה' ממלכות וכו' דרשק למגיד לקוראם
אלו הקב"ה בכבודו ובעלמו כרוב ושרא
מן מלכים וקשאו אראשונים האורא נליבו פסוק מביין
פי פרשת חקת וישלח מלאך ויוציאנו ממלכים לאר לכרוב
די אבותינו כאן עלא יד למלאך ומשוסי עלא יד הקב"ה
ודע"י תורץ פי פ' חקת אלו האר למלאך הווא משה רבינו
די כאן שליח די הקב"ה כאש ימשי ענר פרעה ויקוללו
כאש יטלקהוסי ויאין הכי נמי ווקת לכרוב האבט הקב"ה
ברוקו וברגהוסי מן מלכים: ובאין אהנא וואחד ארמז
מלאך בראש חיבות 'משה' לוי' אהרן' כהן'
לאין הומאן אזוב פיהוסי כאנו ומשוסי ענר
פרעה פי כאטר ושראל בשל די קאל לפסוק הסי המדברים
וכו'.

לאבן

לפי האר לכלאם אלו הקב"ה הווא די כרוב
ושראל והווא די עמל מכת בכורות מתל די
כמל למגיד והכתו כל כבוד וכו'. אס כן עלאש אנטחאק
הקב"ה ויוציא כאש נעמלו קדם על המשקוף ושתי
המזוזות: כאש ינעאפרו אלו הומאן ביות די ישראל ומא
ודללהוסי

רנה הגדה בלערי וישועה סו

יי ממצרים לא על ידי מלאך: ולא
על ידי שרף: ולא על ידי שרית:
אלא הקרוש ברוך הוא בכבודו
ובעצמו: שנאמר ועברתי בארץ

מצרים

אללה מן מאצר: לאם עלא ייד מלאך: ולאם
עלא ייד תועבאן (תארק) ולאם עלא ייד מרסול:
אלא למוקדם אמבארך הווא בווקארו וברוחו
(ובקווחו) בחאל מא קאל אלפסוק ונגווי פי ארץ

מאצר

ודללהוסי למשחות: מתל די קאל לפסוק פי פרשת כא
ועבר ה' לנגוף את מלכים וראש את קדם על המשקוף
ועל שתי המזוזות וכו' ולא יתן המשחות לכא אל בתוכם
לנגוף: ולפי כלאמנא די קולנא אלו הקב"ה בעלמו עמל
מכת בכורות: מא כאנשו יטחאק נעמלו חתא וומארה
מן סבת די הקב"ה לפטו נגלו כל תעלומות: וראשו
האר לקושיא קושיא כבודא ואסר וכזאף דלמלאחיק
תוואערו פיהא ולגוואכ די יכהארלנא לחות פי האר
אלקושיא הווא אל גוואכ די קאל ארכ בעל מעשה ה'
וואין הקב"ה עטא לאורדין לגמיע מלאכיו חבלה כאש
ודללו לגמיע אכיות למלכיים ויברוכוסי חתא ועומו
פולעראש: ולאכן מא וקתלהוסי: והאר לאורדין כאן
שווא עלא אלככורות דלמלכיים: שווא עלא די משוסי
כבוד: ולאכן מן בער הקב"ה רכל לביות אלמלכיים:
הווא בכור כרשו עומרו ולכקויא כלאקוסי פוסיאורוסי:
ועליהא דאכא די מן לוול כאן עטא לאורדין ללמשחותים
כאש ימשי ומלרוסי קאלנא הקרוש כ"ה כאש נעמלו

לימארק

רנה הגדה בלערכי וישועה

מצרים בלילה הזה והבתי כל בכור
בארץ מצרים מאדם ועד בהמה
ובכר אלהי מצרים אעשה שפטים
אני יי :

ועברתי בארץ מצרים אני ולא
מלאך

מאצר פילילא הארי • וונצרב גמיע לבכר פי
ארץ מאצר מן בן אדם וחתא לבהמה ופי גמיע
מעאבד מאצר נעמל (כנע) אשראייע (מכוס)
אנא אללה :

וונגו פי ארץ מאצר אנא ולאיים
מלאך

לימארע עלא כובאן לביות • באש מלאכי חבלה יעארפו
ביות ליהוד ומא ילורוקומש • ובהאר לכלאס וגי מלית
שאין קאל לפסוק פי ע' בא • ואמרתס זכח פסח זכו
אשר פסח על בחי בני ישראל במצרים כנגבו את מצרים
ואת בחיני הגול זכו ופי האד לפסוק פיה זוג דרקדוקי •
א' די קאל כנגבו את מצרים • וכי הקב"ה צרב למצרים
לכול • האווא מא נלכו צרב גוד לכבודות • ב' ואת
בחיני הגול • כאן ונטאקס יקול ואותכו הגול • לאכן
כלכלאס די קולנא וגי לפסוק מלית לאין למצרים לכול
כצרכו ומרצו ע"י מלאכי חבלה די עטאקום הקב"ה
רשות • ואחנא סלכנא מן סבת אלכיות די כאן עליהוס
ארשים • ומין כאנו מלאכי חבלה ישערו ארשים מא כאנוש
ודלכו מן סבת די מערופין אלי הומאן אכיות די ישראל •
ועברתי בארץ מצרים • אהנא באין וואחד
ארקרוק

רנה הגדה בלערכי וישועה סח

ארקדוק • עלאש קאל האר אלשון די ועברתי • ומא
קאלש וכאחי בארץ מצרים • וסויארכא פילמרש פלרו על
פי משל לואחד למלך בשר ודם די כאן עגרו ואחד
לוולד וואחד די כאן עזוז עליה ואחד וואחד

כטרא כמס ראך אלווולד פי באלו באש ומשו ולפר לכו
בלאר וווסאע לאטרו • ומין סמעו לחאב הארוך לכלאר
אלי כנו רלוטאן ראקו מאגי ענרהוס כרגו בככארהוס
כסגארהוס כנסאקום ועארדולו חתא רכל לענדהוס
לכללאר • ועמלולו גמיע לככור די פירנייא • ומן בער
מא גאוו סי אויאס ורייאס • גאוו לעגרו לככאר רכללאר
וגאבולו בער אריגאלוס מן רשאב ומן פלא ומאאר
דיואמנט וגורוס • ותשורו בעלסוס כאפען לחאב
לכללאר וותפקו באש ירצוק לולטאן עליהוס • וואאידך
לאר • ומין סמאע כאכאס כשאין עמלו לחאב דוך לכללאר
לכנו • פיסאע חתא הווא ככר פיקוס ורסללסוס רינגלום
כתאר וקירקום מן לגראמא די קראש מן עאס • וסממא
יוסס דוך לכללאר עלא ויסס אכנו ופרקו גמיע כאש
רכללאר • ווארו מוטאויפון מעא אכנו רלוטאן אויאס
כתאר • לאר וואחד לכטרא רכלת רוח רעס פיוואלין
לכללאר וטיוחו אתלארא עלא אלולטאן כרוחו ככל מיני
בזונות שבעולם • וקבצו לכנו די ראהו מלך עליהוס •
ואטוהו פולחאס • וכאנו יערבו פיה עדאב שריד •
ומין סמאע אלולטאן כטוריקהוס לפאסרא • קאל
לחאב למגלס די קאערין קוראמו ראנו נרמת עלא
אלכיר די עמלת מעא האר לכופאר • ולאזס פליווא
כוול ליוסס רכללאר אלו סמיתקא עלא ויסס אכנו •
ופיסאע גמאע עסכר כהור ומשא טארד עלא הארוך
לכללאר וכלאסא • וכרא אכנו מעאו וריגאע למועבו •
הארל למשל • ואנמשל ראקו מפקום וואקרו • לאין ושרל
מסוכין וולאר מלך מלכו המלכים הקב"ה מתל די קאל
לפסוק כנוס אתס לק' לאיכס • ומין משא יוסף למצרים
קאכלוק

רנה הגדה בלערי וישועה

מלאך • והבתי כל בכור אני ולא
שרף • ובכל אלהי מצרים אעשה
שפטים

מלאך ונדרב גמיע לבכר אנא ולאיים תועבאן
(סארק) ופי גמיע מעאבד מאצר נאעמל (כלאע)
אשראייע

קאבלום למצויים ועמלוו בכור כתיר וכברום עליוסם
בכאל די קאל לפסוק ויוסף הוא השליט על הארץ •
ובאערוו ארסל פיעע עלא ועקב אבינו ורסללום
קרארץ ואסר באש יגי הווא ולפאמילויא דוואלו בכבוד
כביר • ומנאיון נפטר ועקב אבינו עמלוו בכור כביר
פלכבורה דוואלו כוף אלי קל לפסוק ויבכו אותו מצרים
ע' ווס ופי דאך לווקת קל הקב"ה מנאיון דאחום ועמלו
האר לכבוד אלכול לוולאדויהתא אנה נכאפיהום בוואחד
אלגור וכסמני ליוסם דו מצרים עלא ווסם גן עדן • כוף
אלי קאל לפסוק כגן ה' בארץ מצרים • ומנאיון הומאן
הלף ראיוהום וכאנו ועארבו ישראל בעבודה קשה • קל
הקב"ה מלזום עליוס נזוללהא ליוסם די סמיתהא עלא
ווסם גן עדן ונליתהא • מתל מא קאל לפסוק מצרים
לשממה תהום ועליהא קאל לפסוק ועברתי בארץ מצרים
די תפירהא תזוויל • אלי זוויל מנהא אליוסם די גן עדן •
והבתי כל בכור בארץ מצרים • אהנא כאיון וואחד
ארקרוק כלמת בארץ מצרים שאיוטא לאיון
כבר קאל ועברתי בארץ מצרים • ובראיו האר ארברא
דלכבורות הווא פו מצרים • אגיר באש נוואגבו האר
ארקרוק נסבוק שאיון קאלו סווארנהא אלי למצויים כאנת
עארחהום ודפנו לכבורות דוואלהום פו ביותהום • וסון
גאתהום האר ארברא דלכבורות כאנו ודכלו לכלאב
לבוות

רנה הגדה בלערי וישועה סט
שפטים אני ולא שרף • אני יי אני
הוא ולא אחר :

ביר

אשראייע (מכוס) אנא ולאיים מרסול • אנא
אללה • אנא הווא ולאיים אכור :
בייד

לבוות דלמצויים וואפירו עלא ריך לקבוראת דליתאמא
דוואלהום ויברנרוסם עלא ווגאסה לארץ וואכלווסם •
וכאנו למצויים מוקליון מושוויין עלא האר לפיתא די
נפאנו ועליהא דאיהו יקול לפסוק והבתי כל בכור בארץ
מצרים • גרנו יקול אפילו הארוך לכבורות למיוטין די
מרפונין פילארץ גאת עליוסם האר ארברא דלכבורות
וגברווסם לכלאב וכלאוסום • ווארא די קאל דור המלך
וויך כל בכור בארנ'ס דהיונו אפילו הארוך לכבורות די
מרפונין פילארץ מא סלבוט •

אני ה' אני הוא ולא אחר • אהנא כאיון וואחד
ארקרוק • מנאיון קאל ובכל ליהו מצרים אעשה
שפטים • וויבטל גמיע עברה זרם די פירניוא סיגורו
מא כאן גיר הקב"ה וואחד פירניוא • וואש גא ווארשלא
למגיר פו האר אררשה די אני הוא ולא אחר • אגיר באש
נפאמו כוונת למגיר נסבוק שאיון קאלת אלמנשה פו
מסכת ע"ז (רנ"ד ב') לאר וואחד **ארמעשה** אלי
וואחד לכטריא תקלאו לפאפאזין די
רומא ללכמיוס די ישראל וקאלולווסם מנאיון הקב"ה
פיוורו לקודרו עלה גמיע שאיון פירניוא והווא מא ווארש
עברה זרם ויכרשהא • עלאש מא ופניסהא מן ארניוא •
גאווברוסם ללכמיוס וקאלולווסם פו באטר ולוכאן האר
אנאש די ועברו ע"ז מא כאנו ועברו גיר ללמסאלא
(יב)
די

רנה הגדה בלערי וישועה

בִּיר הַזֶּקֶה זֶה הַדְּבָר כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר *
הִנֵּה יָד יי הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר
בְּשָׂרָה בְּפִסּוּסִים בְּחֻמְרִים בְּנִמְלִים
בְּבִקֵּר

בייר קווייא הארא לאמר (לפנא) כחאל מא
קאל אלפסוק * האורא צרבת (קוררת)
אללה כאיינא פי מכסבך אלי פילפראן (פינייעה)
פילכיל ופילחמיר ופילגמאל ופילבקר

די מא פיהא חתא לאלקא ללכני אדם ענדכום לחאק לי
לחום הקב"ה ויטלסא * וומא סארו וענדו לשמם
וללקמר וללמא וגירסום די סומאן מסאוויל די מלזומין
יכונו פירויניא למנפעעת גמוע לכלאויק * ועליהא
מנאויין מא ומכנש ויטל סארו די פיהום אלוואלח מא
כטלש חתא לאו צרין רעבו אלפאפאזין קשאולסום כאן
ינטחאקלו ויטל ע"ז די מא פיהא חתא ללחא * ולאוכרין
די כאויין פיהום אללסא מתל ששמם ולקמר מא ויטלסומש
גאורכוסום חכמו ישראל וקאלסום אירא יעמל הקב"ה
כוף כללמכום וינו סארוך די וענדו ששמם ולקמר
וגירסום וקולו מן חלו כטלו לאוכרין וסארו כאקוין
ומא כטלוש * וכאק סיגורו סארו פיהום לממש ומא
קדרלסומש ח"ו * אגור אלעולם כמנהגו נוהג ושוטים
שקלקלו עתודים ליתן את הדין * וראבא ויגלנא כללס
למגיר עלא חתאווייל * לאויין מנאויין הקב"ה כטל גמוע
למעאבדי די מאזר וכקוית עכורות זרות מתל ששמם
ולקמר וגירסום חלו מאזאלין וואקפין * ונלרו כני אדם
ויקולו חלו ח"ו עכורות זרות לאוכרין פיהום לממש *
וסראוייה מן חלו מא כטלסומש * עליהא קאל חני סוא
זלף אחר * (ר"מ אלשז ז"ל)

ובמופתים

רנה הגדה בלערי וישועה ע

בְּבִקֵּר וּבְצִאן דְּבֵר כְּבֵר מְאֹד *
וּבְזִרְוֹעַ נְטוּיָה זֶה הַחֶרֶב כְּמָה
שֶׁנֶּאֱמַר * וַחֲרָבוֹ שְׁלוּפָה
בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַם :

ובמורא גדול זו גלוי שכינה כמה
שנאמר אז הנסה אלהים
לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת
באתות ובמופתים ובמלקמה וביר
הזקה ובזרוע נטויה ובמוראים
גדרים בכר אשר עשה לכם יי
אלהיכם

ופילבקר ופילגנס * אמר (לפנא) אקווי גרדא :
ובדראע מנדורא הארא אסייף * כחאל מא
קאל אלפסוק וסייפו מסלולא פיידו
מנדורא עלא מדינאת אסלאם (אל קורס) :

ובמוכיף אכביר הארא אשהיר (חוכשיף) נאוור
אללה מבארך הווא בחל מא קאל
אלפסוק אוו אלי גררב אללה לייגי לייאכד אילו
קום (אום) מן ווצט קום (אום) בתגריבאת
בלימאייר ובלעגאייר ובטראד (וכלעראד) ובייד
קאווייא ובראע מנדורא * ובמוכאייף כבאר
כיף אגמיע אלי אעמל (לנאש) אילכום אללה
איללהכום

רנה הגדה בלערי וישועה

אלהיכם במצרים לעיניך :

ובאותות זה המטה כמה שנאמר

ואת המטה הזה תקח

בדרך אשר תעשה בו את האותות :

פי כול כילמא מן סארו וסארוק מן לכאס דשראב פי וולט
אליואן ואליו ראפר אליואן וסארוק שוואי דלמא וסארוק
ועמל פי כול כילמא מן אלעטר מכות ושו יטט פילכאס
דשראב מראס וסארוק פי לאטר בזוי אוכלין ורארו
עובר עלא כל תשחית גור ויד פיס אטראב וסרכו פי
גל וטראל סארו סכרת רבינו סאר ז"ל וקורדארו פוסא
רוב סארונוס וכאיון טעמים סוכרין על פי ססוד
עלאס מראס נסארוק לשוואטא

ובמופתים זה הדרם כמה שנאמר

ונתתי

איללהכום פי מאצר לחאצראנד (לעיוניך) :

ובלימאיר הארא לאעצא (לקניב) בחאל מא

קאל אלפסוק וואילא לאעצא

(לקניב) האדי תאכר פיידך אלי תאעמל (תנעט)

ביה אילא לימאיר :

ובלעניאייב הארא אדרם בחא מא קא אלפסוק

ונגעל

ובמופתים זה הדרם וכו' סונא כאיון וואאר

סארוק לאיון כלמת ובמופתים סווא

לשון רבים ומלוזס ותעאלס מנהא זוג סאנת סאעפ

מא תעאלס מנהא גיר מסאלס וואארק די הווא דס

ועלא

רנה הגדה בלערי וישועה עא

ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם

ואש ותמרות עשן :

דבר

ונגעל לעניאייב פיסמא ופילארץ אדרם ונאר

ווקציב (ועסלוג) אדוכאן :

כלאם

ועלא קד סאר סתאעליס כאן וסאכלו לפסוק יקול
ובמופתים ועלא סלסאר אלי סארס מוסו דקרוק מן
סכת די מערוק לי סאר סלמכה דס כאנו פוסא קראס
דלמופתים לאיון מן כאנו ימשו ליהוד ורפרו למא
די סארו דס מן סלוואר כאן וסאכלו לונו וירגאע מא
כיף סאללו ומנאיון כאן וגי למלרו וסארו מן ויד ליהודי
כאס יסרכ סוכטו כאן וירגאעלו דס פיודו ומא כאן
וירגאע פיוד למלרו מא גור סאס וסרו כנראווס מן ענר
ליסודי כיף אלי סאנא ככונו לקוראס פי מכת סרס
ועליוסא מלוס סאיון קאל לפסוק ובמופתים לשון רבים
ספילו מא סארו וסאכלו גור עלא סרס וסארו וסארו
נקולו וירגאע סארו עלא כילמת ובמופתים כלשון רבים
לאיון למגוד גרצו ותעאלס אלי סארו למופתים פוסא
דס ואש ותמרות עשן מתל סתאעליס די סארו ותעאלס
מן אלפסוק די גאכ ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם
ואש ותמרות עשן לאכנ עלא קד סאר לכלאס כאן
ולטסאקלו למגוד יקול ובמופתים זק דס ואש ותמרות
עשן וכו' סאניר לוורגאב די סאר סארוק הווא כיף אלי
סוידן סרוטב"א ע"ס לאיון קאלו סווארנא פולמדרס לי
סון כאנו סלמרווס ורפרו סלמא מן סלוואר כאן וירגאע
דס גליואן פיודרוס ומן כותרת סלליווא די כאנת פוס
כאנו וסודו מנו סארוק דנאר לסמא וכאנו וירגו דרך

סאראוור

רנה הגדה בלערי וישועה

דבר אחר * ביד חזקה שתים *
ובזרוע נטויה שתים * ובמורא
גדול שתים * ובאותות שתים *
ובמופתים שתים :

אלו עשר מכות שהביא הקדוש
ברוך

כלאם אכור ביד אקווייא זוג * ובדראע
מנודרא זוג * ובמוכיף אכביר זוג *
ובלימאיר זוג * ובלעגאייב זוג :
הארו עשר צרבאר אלי גאב למקדם
מבארך

אשר אויר דולאן ועליהא קאל למגיד ובמופתים זה הדיס
לאיון מן דאך ארס כאנו יכרבו מנו אגאר ואדולאן
ולארו מנו עגאייב כתאר * ועליהא קאל ובמופתים לשון
רבים *

דבר אחר וכו' גרץ אלמגיד ועאלמנא תפסיר אכור
פילפסוק די וויולאנו וכו' אלי ביד חזקה הומאן
זוג דלכלמאת מקאבלת זוג דלמכות די הומאן דס
לפרדע * וכורוע נטויה גס כן זוג כלמאת כנגד כניס
ערוב * ובמורא גדול זוג כלמאת מקאבלת דבר שחין *
ובאותות היוא כלמא בלשון רבים ומיעוט רבים שנייס
היוא מקאבלת כרד ארבה ובמופתים קתא היוא כלמא
בלשון רבים מקאבלת קשך מכת בכורות * ויכסא פו קאר
אלפסוק דאהוס מרמזין אלעשר מכות *

אלו עשר מכות וכו' **דס** גינא נעלמוכוס אמאסו
אטעס לי הקב"ה כדאלהוס מן לוול כהאר
אלמכה

רנה הגדה בלערי וישועה עב
ברוך הוא על המצריים במצרים
ואלו הן * דס *

צפרדע

מבארך הווא עלא למצריים פי מאצר * והארו
הומאן * אדרס * לגראן

למכה דרס * מן סיכת די אלמלרויס כאנו ועאכדו לוואר
וכאנו יקולו וואיון אלוואר הווא אלאלאה די ללקסוס
מתל די קאל לפסוק לי יאורי ואני עשיתי * ועליהא
כדא הקב"ה צרכ ללמאעכדור דיואלהוס וראנו דס * כאש
ועטנו עלא רומקוס אלמלרויס * וירגעו מן טורקתקוס
אלקביחא וירכל כוף אללה בין עינוקוס ויטלקו ויכולו
מן דרמתקוס לאיון לאוס יחסו פו כאלהוס ויקולו
וואש מעבורהוס די כאנו מתכלין עליה אכלאת לארו
ונטפאת נארו * הומאן די כאנו ועאכדו וואמנו כוס *
וא מן דראש יכון תליתקוס * **משל** לוואחד לקאיויר
די כאן ענדו וואחד לעכד * וכאן דאך

לעאכד מעאמר בלגאות ואסר אלי קתא וואחד מא כאן
יסלך מן קבאחתו לא לולטאן ולא שיטאן * וסיבה דיהאד
אלגאות די דללתו היוא מן גונת לאענאיוא די סירו *
ולתאק כבארו לולטאן * לאיון ארנויא לכול שכאת מנו
ומן קבאחתו * ורסללו אלולטאן מעא כוראמו כאש
וירגעו עליה ויקולולו וירגע מן אטרקתו ארנויא * ומא
טלאעלו קסאב * חין סמאע אלולטאן לימאל עעמיותו
קאל אלולטאן מעא באלו * אלו מהוסי לאכור דיואלו
ועמל עקלו מעא וואחד לעאכד קאשאך * ביר פוסאע
דסל אשוראש דיולו ווגאכו סירו כרומו מכתף וכטאה
כטיוא ככורא ומאטו פוסאבס אללאס * חין סמאע דאך
לעאכד בלגבא די נולת עלא סירו * דללתו ארשאדא
ותחאלחילא וטאקת ראנו וירגע כיופ סתראב *

כאיון

לאיון קאל מעא עקלו אורא סידו לאענאויא ריואלו
לארלו האר אוי ויאעסאך הווא רי גיר עאכר אשאך
הארד למאל ונמשל מפהום וואחרו: לאיון קא הקב"ה
אנא נכר סודקום רי הווא לוואד למאעכור דייאלקום:
וסיגורו יקנר קלכום דלמלרוים ויטלקו ישראל:
ועליקא קא הקב"ה למטה רבינו אמור ל אהרן קא מטן
וכו' ויהי דם וסיבה רי עמל הקב"ה האר אצרכא דרם
עלא יד אהרן ומא עמלהאש עלא יד משה לאיון לוואד
כאן אעמל לכור מעא משה רבינו פילווקת רי כאנת
דמאחו ומאס פיה ומא צרכתו למוגא דלוואד:
וקאללו הקב"ה למטה רבינו וקוואת ראך לעזיו מנאיון
אלוואד עמל מעאך לכור מא וואלמכט תלרבו כוידך
ותברללו לוי וירגאע דם ומא יליק ונלרב גיר עלא
יד אהרן כאך:

והאד

אצרכא דרם כאנת וואערא ואסר עלא
למלרוים לאיון אעילו לבזאק דייאלקום כאן
דם וחתא אטוואכל ולכראסא ולאקוויט רי כוואתום
כאנו מסכונין דם ומין כאנו למלרוים ורקרו פו
פראשאתום אוולא וקאערו פוק כורסו אוולא פוק
חאגרא מין כאנו וקומו מן מולעהום וליכו חוואייגהום
מטליון ברם וקומאן יתמשאיו פיוסוק וארם וקטר
מנהום כוף אלי קאל לפסוק ויהי דם ככל ארץ מלרוים
וכעליט וכאכניט ומן האר אלמכה דרם תעאשרו ישראל
וכסבו מל אענים לאיון מין כאנו ומשו למלרו וליהודי
ועמרו אלמא מן טו מולאע מנאיון ועאמר למלרו
קולתו וליכהא דם לאפו וליהודי וליכהא מא נלוי ויאסר
וויגי למלרו וטלכ מן דאך ליהודי ויקוללו אעטינו נשרב
מן קולתך וימולרו ליהודי אלקולא כלככור: הווא חגי
פיוורו ויכלב למא רי פיהא וירגאע דם מנאיון וליכהא
דם וירגאע לליהודי מולאשא הווא וקבלהא ליהודי
פיוורו וקוואת מל חאגא כבודא מתל מא כאנת מן
לוול

צפרדע

לגראן

לוול פירוך אסאעא יגי דאך למלרו ויקול לליהודי מא
ונפאענא גיר נשרבו אנא ונתי פרץ מרא מן קולל
וואחרא ויקבץ כול וואחד געאכתו פיוורו ויחאטוהום
פו קלב למא וכול וואחד ישרב מן געאכתו וכאן ליהודי
ישרב למא לאפו ולמלרו ישרב ארם מין שאפו למלרוים
אלי מא ענדקום חתא דיימוריו קאלו אלי סיגורו האר
אשי הווא שגל אסחור ומטה וואהרן צארו עלא גמיע
אלמא רי כאיון פו מאלאר ועמלו פיה אסחור ורגאע
דם וותפקו בעלום באפץ כאש ויאפירו אכיואר גדר
ויגדרו מנהום אלמא באש ישרבו ומעאדכו וקאלאו
חתא מאפירו אכיואר אוכרין הומאן כראו וטלעו למא
מנהום ולאכבה דם לאפו ולאכר מין מא טלאע פיוורו
חאגא חלזמו נשריו אלמא מן ענד ליהוד כגראקים:
לאיון גאפו בלאעטש ומין כאנו וכללו לליהוד חאק
למא מא כאנט וירגאע דם והאר למכה דרם מחלוקת
פיהא פלמדרש כאיון מן קאל לי מטה רבינו מן קבל מא
גאב עליקום האר למכה עמל פיהום התראה כ"ד יום
כאש וטלקו ישראל ומין מא לנאקולו דין אסאעא גאב
עליקום האר למכה דרם וטאלת ענדקום ז' אויאס:
וכאיון מן קאל בלמקלוב להתראה ז' אויאס וטאלת
כ"ד יום וחתא פו סיוור למכות באוינא האר למחלוקת:

צפרדע

קאלו סיוואדא אלי האר אצרכא דלגראן
מן לוול מא כאנת גיר גראנא וואחרא
כוף לי קא לפסוק ותעל הלפדרע והווא צפרת וואחד
אחלפירא ונגמעו מעאשא גמיע לגראן רי פלווידאן
ועמלו חרבו פו מלרוים וכאיון מן קאל אלי האר
לגראנא כרוקאא כרג מנהא זרועא דלגראן אכנט
למלכוט והאר אצרכא דלגראן כדאת מן לוול פו פרעה
ומן

ומן בעדו פי קוויארן • ודיך אסאעא כרמת פלמזרויס
מתל מא קל לפסו' וככה ובעמ' וכו' • וכאנו אלפרדעיס
למזורין די הומאן כבאר וסמאן • מא יעגבסום ימטור
גור לענד פירעה • ובקייט לגראן די הומאן לעאף כאנו
ידכלו ענד למזרויס ומין כאנו למזרויס ישרבו למא •
בא הכיט למא לכרוסהוס כאן ירגאע אגראן • וכאנו גיר
ליוטו ויעאווקו פוכרוסהוס • וכאן למזרו יגו פוסוק
מתל לאעגובא מן סכת לעוואט דלגראן די כאן יעאויט
פי כרשו כוף אליו קאל לפסוק על דבר העפרדעיס • די
הווא ארבור דלפרדעיס די כאן פובטנקוס • ומין כאנו
למזרויס יעאגנו כזוהוס כאנו ידכלו לגראן לווט
לעגין ויאכלוה ומא וליואלהוס גיר זו קליל • ובקייט
לעגין מין יעמלוה כיבו ויטייכוה פולפראן ימנאין כאנו
והארסו לכזובא וליבו קלכהא מעאמר בלגראן ומין
כאנו למזרויס יטכרו באער אטכאויך • הומאן יפרגו
אטכין פטכאסא באש יאכלו והומאן וליבו כאמל אגראן
במאל די קל אלפסוק ובתנורין ובמטארותין • ומין כאן
למזרו יערק לאממו • הווא ימד וידו באש ומאך לאממו
והווא וליבו כאמל גראן • ומתא אטראכ ולאסיוט
די מאזר מין כאן יגו עליהוס שי נוקטא דלמא כאן
ודגאע כאמל גראן • ומתא פראשטהוס מין כאנו ידכלו
ירקרו פיהוס וליבוהוס מפרשין בלגראן • וכאנו
ודלולהוס מין לקמניגא ולמאס • מתא דאקת סויאטהוס
מין האר לנלכא די נולת עליהוס ופרעה כאן ראץ
לאהמוס די האר אשו לאיין לגראן לפינו מא כאן ורלכ
ינזל גיר ענדו מתל מא קולכא • ומין שאף פירעה אליו
לארתו זרה פיסאע רסל עלא משה ואהרן וקאללהוס ייא
סויאדי זכרו עליוא לאיין מא תפוכונו גיר נתוס מן האר
למאלא די פאש ראני • ועליהא נרגכוס באש תללו
עליוא לאילאסכו' ווול מני האר אכרכא לקווא דלגראן
וועוף עליוא ברכא • ואנא ראני קאנר לגמיע שאיין
חטלכו

חטלכו מני ונעמלכוס כאטרקוס ונטלק אוולר עאמכו'
ליסור • והארדך אנהאר כאן נהאר אלכארי די חסאב
למכה • ועליהא משה רבינו גאווכו וקאללו אלכר עליוא
לגרא • והאיוירדך גאר אלגרא אלכאס קאס משה רבינו
ולללא להקב"ה • ומאתו גמיע רוך לגראן די כאנו פי
לכלאר וכאנו למזרויס יגמעו אכרוש אכרוש מן רוך
לגראן מתא כנות עליהוס לכלאר מן כותרת ארוסא •
לאיין הקב"ה אעמל מעאהוס מדה כנגר' מרה • קונטרס
די הומאן כאנו יעארבו פי ושראל ויזכרוהוס זרב למות
מתא כאן ימרץ לחמהוס ויכנו • עליהא כאפאקוס
הקב"ה בהאר לכנו דלפרדעיס :

וקארו

סיווארנא אליו האר למכה דלפרדעיס הווא
עמלת אשלוס מין אוולאר כוש ובין לאסאב
מאזר לאיין כאנת מלחובא כבודא בינאטהוס עלא קראש
דלגנאין ולמלאכאח • לכשויס יקולו דויאלהוס הומאן •
ולמזרויס יקולו דויאלהוס • ומין גא האר לגראן פי גמיע
אחרוד מאזר • כול וואמר אערף מויעו • ולמוזאע די
דכלו פיה לגראן סיגורו הווא דלמזרויס • ולמוזאע די
מא דללוה • סיגורו הווא דלכושויס :

ומן

אללא די לללא משה • וקאל פללאתו רק בואור
תשארנה • עליהא ראהו מאזל לתארוך אליוס
וואמר למין דלגראן פלוואר די טלוס יוסמו אל
תמסאח • וייוקולו אליו שי מראת יכרג מן לוואר
ויכלאע קראש די בני אדם אליו וליבוהוס
וואקפיין • ומא יאחכס פיה לא רלאץ ולא חאגא אוכרא •
גיר די הווא יעאלס ויעאין באש חגילו אכרכא פי בטנו
יקצו לאלא ויקטלו • ויקולו אטובכא לי האר אטאכע
דתמסאח ענדו וואמר לארס • וגמיע מן ארס די ומס
פלגוף דיווא אפי' מן בער מא מאת ינלאר דאך מן ארס •
(רבי' כמיו פ') וסיבא דיגאח האר למכה דלפרדע עלא
יוד אהרן ומא גאחשו עלא יוד משה • מן סכת די לוואר

בנים ערוב *

לקמל לכלאש *

כאן עמל לכור מעא משה רבינו מחל מא קולנא לפוק
פומכת הרם :

בנים

קאלו סוואדנא אלי פו האר אצרבא דלקמל
כאנו פיהא ו"ד רטובע אסגורא די פיהוס קד
לכיוא דלגאנא ולכבירא די פיהוס קד אלכיוא דלואזו
וכול וואחד מן למזריים כאנו עליה כנוס חסאב עשרה
קבאב ועליהא פתורה מרשת מכתובא כלמת כנוס כנס
נאקלא וו"ד ומרשת מכתובא כאמלא כליו"ד באש
תרמונא לעשר קבין דלכנוס די קולנא ומרשת חוואת
למזריים מן האר אצרבא למסורא עליהוס לאיון ברא
מן לגוף דיואלהוס די כאן מעאמר חתא ללחיות די
ביותהוס ופראשתהוס מסבוגין בלקמל וחתא לארץ
כאמלא מפרשא בלקמל וואפרו חסאב דרעיון מן לארץ
ומא כאנא ובאן אתראב דילארץ כיף אלו קאל לפסוק
כל עפר הארץ היא כנוס :

ערוב

קאלו סוואדנא אלי האר אצרבא דלערוב
כאנת וואערא עליהוס ואסר בחר מן למכות
די גאזו לאיון הארוך מא כאנו ועמלולהוס גור אלער
פלגוף דיואלהוס לאכן האר למכה דלערוב ברא מן
אלער דלגוף דיואלהוס כאנת תקטל פיהו יאסר והאר
למכה דלערב האללהא הווא כאן רסללהוס הקב"ה גמיע
לאחוש לקבאב די פירנווא מתל אסבועא ואגמורא
ולחלאף ולדיוואב וצבועא ולאחשושא ולאעקארב וגיהו'
וכאנו יקטלו פלמזריים בלא חסאב וקטלולהוס חתא
מכסכהוס באל לגנס ולבקר וגיהוס בלא חסאב
ובכלל לערוב גאבעליהוס הקב"ה גמיע שקלים ורמשים
די פרכיוא מתל לכריות ולבק ונמל ונאחל וארזו
וגיהו' וכאנו יקרולהוס פי עיניהו וידללו לארדניהוס
ויעארבוס

ויעארבוס עראב לעיב חתא לארו למזריים וסארבו
וידללו לביותהוס ונלקוסוס עליהוס כאש מא ודללש
עליהוס מן האר לכלאש ויבאזו מחכוסין פי ביותהוס
ליל ונאסר ורסללהוס הקב"ה וואסר לוואשא דלכאסר
ווסמא סילונית וטכאע דיואלהא הווא ירוסא טוואל
חסאב עשר אדרע וראן האר למין דסילונית יטלעו
פוק אלטיחאן די בות למזריים ויחקבו סקופאתהוס
ויהאסרו לכשכ ויטוולו דיקוס לוולט לביות וואללו
לכיואב ופי דין אסאעא כאנו ודלכו דכאויאע רכאויאע
דילאוסאויש לביותהוס וואכלולהוס וולאדהוס וקטלו
פיהוס קטיל קווי לאיון כאנו ודלכו עליהוס זאעצאנין
בפורלא קוויא פו כאטר די כאנו גלקו פיווגהוס לביות
מן לוול וארבלא דיואלהוס לבללאר מן לוול דללו
בלקארוא לאיון חין גאבהוס הקב"ה למזריים גאב
מעאהוס תראב די גאבתהוס לי פאיון כאנו באש יבאזו
קוויין לאיון פטרוק ארטיא לאואאייש פי גאבתהוס חכון
פיהוס לקארוא יאסר מתל מא ביונא פי שי למורא פי
ק"ב פ' וארא אות :

זחין

למזריים שאפו אלו מא כאן ענהוס חתא
סלאך מן לערוב כאנו ויהרבו ויכרבו מן
בללאר באש יסלקו בעומודהוס ולמזריים די ענהוס
ליתאמא כואף כאנו ומשוו ודגבו ליהוד באש יבכלולהוס
אולארהוס ויתקאליו פיהוס וכאנו ודלכו חות רעות
לביות ליהוד ויכטפו הארוך למגאב דלמזריים מן בין
דיהוס ויאכלוהוס ופילווקת די תקאלאת למכה
דלערוב ורגעו למזריים להארבאנין לבללאר כאנו
ומשוו לזיאר ליהוד ויטלולהוס ויתאמתהוס די כלאו
ענהוס פקדון וכאנו וואגבכוס ליהוד וקולולהוס מן
גית אולארכוס עליהוס אמונת שמים וארץ לאבן ווסעו
כאטרבוס מעאנא ומוטו באלכוס ונעמלו לחסאב
מעאכוס תועלמו סו' אלו שי מנהוס דלל לעזיו דסבאע
וכלאקוס (יג)

דבר
לאמר

דבלאקוס • וזו מנהוס דכל למקנף דרוב כלאקוס • וזו
מנהוס ראקוס מקאבלתכוס קאערדין פרכנא מעמיון •
מן דעוות אנאחל רי קרלוהוס פי עיניהוס וזי מנהוס
כלמאיו וטראשו • מן דעוות שקאס ורמשוס די דלולוהוס
פי אורניהוס • וכאנת מנרבא כנודא ונוואח פי כיות
למזרווס עלא אלי כלאו זיארקוס ונטפאת נארקוס :
ומנאין שאף פדעה האר לגלכא לקוויא רי נזלת
עליקוס כלא עאפא רסלו כלמגיתא עלא
מנה וואקין • וקאלולוס כלמרנבא מן פללכוס נדרו
כופאש תכברו עלינא וחללונו לאללה אילתהבוס באש
ישק וירקאס עלינא ויוול מן אעלינא לכוטו ונעטייכווס
כלמא פאלאברא אלי חין יאעפי עלינא ראבו ונסלכו •
ראנא חאלרין באש נטלקו באנו ישראל • וימשו יעמלו
גרץ הקדוש ברוך הוא • ופוסאע משה רבינו קאס לללא
עליקוס • ועמללו הקב"ה לטטרו וגמוע דוך לוואקאיש
די כאנו פלכלאר משאיו למוראנעהוס • וכקאת לכלאר
מהאניא מן ראך לערוב די כאן פיקא • וסיבה עלאש
הקב"ה מא קטלש דאך לערוב תמא פלכלאר • כוף אלי
קטל אנפירדעיס פלכלאר • לאיון לוכאן קטלקוס • כאנו
למזרווס יכון ענהקוס מנפעא כנודא מן גיאת לגלוד
דיאלקוס • והקב"ה מא גרלוש ונפאעהוס • ועליהא
ברקוס וטרדקוס מן לכלאר לרוך לאוואקאיש לכול ומא
קטלקומש תמא פולכלאר :

דבר האר אלרבא דלקאמר די גאת עליקוס
קטלקהקוס גמוע מכסכהקוס מן לגנס ולכקר
ולכיל ולקמור ולגמאל וגירקוס • וכאנת זרבא קוויא
יאסר מן סבת די מן גונחאש כלאת לארקוס • ופטנו
בחלפאן דקויהוס אלי כאנו מתלופין פלאעבארא
לפאקרא

שחין
לגראם

לפאקרא די כאנו ועאכדו ללכבש • לאיון ראקוס ישופו
כעיניהוס אלי גמוע לככאש די כאנו פלכלא ראקוס
מרמיון גיפא • וערפו אלי מא כאן גיר הקב"ה וואחד
פדניא • וקאר למכה דכר מא כאנת גיר פלמכב
דלמזרווס • ואלאכן גמוע לכסמה די כאן אלוהודי וסל
פיקא • בער דמא כאנת דוך לכסמה פי אאר למזרו מא
כאן יורלהא חתא חאגא • וכאיון זי מן למזרווס חין
סמעו מן משה רבי' אלי ראקו מאשי יגיב עליקוס למכה
דרבר • קראו חסאכהקוס ווככאו גמוע מכסכהקוס
פיוניארקוס ומא טלקוהומש וסרקו פולכלא כיף
עוואקאיש • וקאר ל מכסכרו כאן מקרו פי לויארקוס •
הוא אלי מנאע מן האר אלרבא דרבר • וגאב עליקוס
הקב"ה האר אלמכה וקטל כהאיומהוס • באש קומאן
וכאפו עלא רוקהוס ויכממו באלך הקב"ה יגיב עליקוס
האר אלרבא וימותו • ואפילו הכי בקאו פיעמוייתהוס
וואר אקלאת קלכהוס • ומא חאכוש יטלקו ישראל מן
ברמתהוס :

שחין תועלמושי האר אלרבא דלגראס • כאנתלהוס
לעינא וחסר לערעה וללמזרווס • אלעאב מן
סאור אלמכות אלי גאזו • לאיון למכות די גאזו כררא
מן גסמהוס • וולאכן האר אלרבא כאנת פלנוף דיאלקוס
ברוח • לאיון כאנו מעאמרין בלגראס מן ראקוס חתא
לרבליקוס • ואללו למולול ככור אלי אנשק לחאמהוס •
ותהאדרא ורכנו ותדוד • וכאן אדוד יאכל פי לחאמהוס
והומאן חאיון חתא עאפו רוואקוס • וכאנו יטלכו
למות ומא ולחאקוהאש • וחתא וואחד מן למזרווס מא
מנאע מן האר אלרבא דשחין • סווא ככור סווא סגור •
וכער אמא כיונא אלפוק אלי למכה דלערוב כאנת פי
גופהוס

בופהום • אפילו הכי האר למכה דלגראס כאנת לעאב
מנהא כואף • מן סכת עלמכה דלערוכ כאנו גאשו ואסר
מן למזרים אלו הארכו בדרא מן לבלאר ותמנעו מנהא
וולאכן מן האר ארכא מא לאכו חתא סלאך וגמיע די
הארב וכרג מן לבלאר נכר ותעאמר לגוף דוואלו כאמל
בלגראס • וכאנו למזריים מין תגי פוקהום נקטא דלמא
סווא בארדא סווא סכונא • כאנת תלמטההום לחמהום
ותחקקהום מתל אנית אלמאמיא די תנויל עלא אלמאס
למדין די בן ארס די וובקא גיר משווי ומקלי כיהא •
ואטעס עלאש הקב"ה מא גאב עליהום האר ארכא גיר
כפית הככשן די סווא ארמאך ארקיק דלפראן • לאוין
למכשפים דלמזריים כאנת כוונתס באש יכיועו ישראל
די הומאן מדאריון ורמיו רוסהום לככשן האש על קידוש
שמו יתברך • מתל מא ליכנא פי אכרהס אכינו ע"ה
פרעווא די נמרוד • ומכניה מושאל ועזריה וגירהום
די מסרו עלמס לככשן האש • וועליהא גאב עליהום
הקב"ה האר למכה ברמאך דלפראן • והאר פית הככשן
לארו פיה ג' רנסים • אנס אלוול • אלו משה ואהרן עמרו
דיהום מלוח בראך ארמאך • מתל מא קאל לפסוק מלא
כפנוכס • ומן בערו ראך ארמאך די כאן פליודין די אהרן
זארו פליודין די משה רבינו וסאע פוירו כולשו • ורמאה
משה רבינו לסמא • כאאל די קאל אלפסוק וירקו משה
השמימה וכו' • ואנס אתאנו • אלו פי טרוק ארטייא בער
אמא בן ארס וכון גבור יאסר • מא יכונס ענרו פורלא
באש יעאללו שי משאלא לפוק אכתי מן מויאת ארראע •
ואטעא הקב"ה למשה רבינו גהאר ככיר • ועאללא ראך
ארמאך יאסר חתא וולל לכשא הכבור • וקלכו הקב"ה
ורגאע ראך ארמאך לכול שחין עלא גמיע בן ארס
ולבסמה די פי מאלר • ואנס אתאלת • לאוין פי טרוק
לעולם מין בן ארס יאגד עבאר דתראב ושתתו פלארן
פרץ מרא האראך אתשתית מא יקדרס ומשי ללבאער
ואסר

ברר

לברר

ואסר • לאכן אסנא רוק אלמאפנא די משה דרמאך השתת
עלא גמיע בלאר מאלר • וכאיון מן קאל אלו האר למכה
דשחין בקאת לאסקא פיקוס חתא אלו מאתו • מתל מא
קאל אלפסוק פשחין אשר לא תוכל להרעא • והאר אשו
לכול לארלהום • ומא רטאבס קלכהום כאש וטלקו ישראל:
ברר קאל הקב"ה למשה השכס בכקר וגו' הכנו
ממטור כעת מאר ברר ככר וגו' אטעס עלאש
קל הקב"ה למשה באש יקוס בכרו פלכאס • לאוין פרעה
כאן יערק פואש מן וואקת תללאך אלמכה • מן סכת לאו
דאהו שאף אלמכות אלו גאזו אשחאל קאערו ומשאוי •
ומין שאף לעזיו די פרעה לאו האר ארכא דשחין תקאלאיו
איוואמהא למעלומין • פלולא אתאנווא כמס פי כאלו
פרעה באש אלכאס בכרו ומשו יאהרב ויאעטו דאלו
ללכלא • פי כאטר באלך יגולוסי משה רבי' ויגיב עליה
בער אלבלכא אוכרא • והקב"ה די סווא בוחן לבות
וכליות • ערף גמיע תכמומו וקאללו למשה קוס בכרו
ולאבס עליה קבל מא וכרג • והאיווד לאר קאס משה
פלכאס בכרו וודכל לענר פרעה וקאללו דאהו יקוללק
הקב"ה באש לאזס חטלק ישראל • ואירא מא חטלקהומס
דאהו גרא פי האר לווקת • וורשס כיירו פלחוט וקאללו
מין חוולל אשמס להאר למוצאע • דאהו ינוול מן אשמא
ווארד לאכרד קרוי יאסר לויקטל גמיע בן ארס וולכהאויס
אלוי ותולאכו פלכלא • ועליהא חסמאע לכלאמי וסווא
למנפאעחד: באש תגמאע גמיע מכסכך לאו דאהו פלכלא
ותדללו למכאונך • ולעזיו די פרעה מא טלאע חסאב
לכלאס משה רבינו • וכללא גמיע מכסכו פלכלא • ואלאכן
כאיון שינאס מן כוראס פרעה די דל פי באלהום כלאס
משה רבינו וכאפו • ופוסאע ככאיו גמיע מכסכהום •
אלגרא

אדגרא

פוי דאך אלוקות גאב הקב"ה וואסר
ארום אקווו מתחת אשתא * ומין כאנו
והאבטו אנקוט דשתא מן אסמא * כאן יקאלהוס דאך
ארום ונפך פוי דוך אנקוט וכאנו ונמדו וירגבו תלב *
והאר אתלב כאן פוי וולטו נאר קווייא * ולון דו דאך
אתלב כאן מתל לבוטילויא רלבלאר בייך * אלו יכון פוי
וולטשא חאב ארומאן * דו תעטו אשדוק דיישא לאמורא
ולכיווא * ופוי כאן דאך אתלב האללו מא וטרוק רלמא
קין יגי פוק אנאר לאזם וטפיהא * אהנא עמל הקב"ה
וואסר לעגב קווי אלו עמל אשלוס בון למלאך דו מווכל
עלא למא ובין למלאך דו מווכל עלא אנאר * **משך**
למה הרבר דומה לזב קוויאר דו הומאן כוראם
אלולטאן ולאכן כאנו דאיים קונטרא בעלהוס באעץ * לוי
כול וואסר כאן ועתה יפער ללאכבו וואסר לאפאפרא באש
וקטלו וירטאמנו * ואללאכן אזוג ביהוס כאן ומאכהוס
אלולטאן ואסר * ותתא הומאן כאנת ענדהוס מעאזא
כבירא פולוטאן * נאר וואסר נהאר גאת וואסר למאשלא
כבירא אלו גטאת עין אשמש מן כותרת אלגאשו * ומין
סמשו דוך אזוג רלקוויאר כהאר אלגאשו דו גא וטארר *
חלאקאיו פוי בעלהוס ועמלו אשלוס בינאתהוס * לאיון
קאלו פוי בעלהוס אלו פוי האר אשאעא מא וליקלינאש
נקעארו פלמנארבא ומא ונפאענא גיר נעמלו אלוכל
בינאחנא * ונטאררו פוי הארו לכלאב באש נבוינו ווגהנא
ורגלחנא ויכוון ענדנא אונור אכביר מעא אלולטאן *
הארר למשל * ונמשל ראהו מפוס ווארו * לאיון אלמא
ונאר דאיוס מא ותאמלוש בינאתהוס ומין ותלאקא למא
מעא אנאר לאזם וטפיהא * ופי האר אלמכה דלכרר דו
קוויא טראר דו עמל הקב"ה פלמזרייס * תלאקאיו פוי
בעלהוס וכאנת אנאר תשעל פוי וולט אתלב דו הווא
מא ומא נטפאש :

ובאן האר לכרר יטוים עלא גמוע אסגור וואסר אהוס
ולכרר

ולכרר דו ותכאיו פילארץ כאנת תהבט ריך אנאר פוי
וולטוס ותמקסוס ומין כאן יטוים לכרר עלא לכהאיוס
אלכותרא מנהוס כאנו ומתו פוסאע * ולכקוויא דו כאנו
ותפאטלו פילמות דיואלהוס * הומאן ולקפו ונדרו ל
מזרייס ודכוסהוס באש ואכלהוס * ומכאיון כאנו ורפרו
למאמהוס * כאנו והאבטו אטוורא מן אסמא וילטפו דאך
אלמאס מן בון ודיהוס וואכלוה * באש מא יכון ענדהוס
תתא מנעשא מן דוך לכהאיוס * ותתא בני ארס לוי כאנו
וכרגו ברר מן בוותהוס כאן יטוים עליהוס אלכרר
ויקטלהוס :

והאר

אלכרר דלכרר קאלו סווארנא אלו גמוע
אלוואסרא דו כאנת תנול עליהוס מן אסמא *
כאן אטול דיישא סתא רטפחוס * ג' רטפחוס לפוקטיון
כאנו כאמלין נאר * ונ' רטפחוס אתחתאניון כאנו
מלכטיון אנאר ותלב * ומין שאף פרעה ולמזרייס לוי האר
אלכרר דלכרר גאתהוס קווייא ואסר * ארסל פרעה
ועאייט עלא משה רבינו * קאללו ק' הדרוק ואנו ועמי
הרשעים * (ואטעס עלאש מא הדרוק עליו את הדין גיר
פוי האר אלמכה מן רון אלמכות אלו גאזו * לאיון פוי
האר אלמכה עמל הקב"ה דרקה וכיר כביר מעא פרעה
לוי עאלמו עלא יוד משה רבינו וקאללו ועתה שלח העז
את מקנך וכו' דהיינו באש יכוון יגמאע גמוע מכסבו *
ומא יכלהומש פילכלא לא ומתולו * ושווא וסאוויר
למזרייס מן כותרת ארשעות דיואלהוס מא טלעו סאב
לכלאס משה רבינו * וכלאיו כהאיומיהוס פלכלא כיף
עארתהוס ומאחולהוס) וראבא ויא משה רבי' נרגבך באש
השוף כיפאש תראווי האר אדעווא * ותללוי לרב
לובכאנהו באש וזולמן עלינא האר אלכרר * וכוון מהאנו
אלוי מן בעדו נטלק ישראל מן גיר תעטיל וכוון תאמנו
לוי מא באקיות ככרב אטרוק עליך אכתר וואוידאך לאר
רב משה מן קוראמו לכררר מן לכלאר וכללא להקב"ה *
ורתב

הרבה

לגראר

ורחד רדך אלכרד אלי כאן נאזל כחאל רוי קל לפסוק וילא משה מעם פרעה את העיר ויפרוש וכו' וחדלו הקולות והכרד וכו' וקאלו סויאדנא אלי רדך אלכרד לי כאן נאזל בקא מעאלק פלאהווא ולעתיד לבוא פי מלממת גוג ומגוג ינזלו הקב"ה עליהם מחל מא קאל אלפסוק פי גוג ומגוג וגשם שוטף ורבינו אלנבוש וכו' וחין טאף פרעה לי משאת מן עליה האר למכה רנאע לעמיותו די פאש כאן מן קבל ווקלאת קלכו ומא חאכש יטלק ישראל :

ארבה

תועלמו אלי האר אלמכה דלארבה די הווא לגראר כאנת עליהם זרבה לעיבא ואסר לאיין מן כותרת לגראר אלי גא עלא למריוס חתא לארת ארנויף מסכונא כחלא עליהם מן סבת אלי כאן לגראר מחל אסחאב פיסמא חתא גטא עין אשמש ולקמר ולאתת ארנויף זלסם ולמא עליהם חתא מא כאנוש וטופו פי בענהום באען וחין כאנו והמשאיו פיטורקאן כאן לגראר וטור עלא ווינהום ויעמולקום עיניהם וויטראהום ארנויף ורסללהום הקב"ה ואחר אטכאע דלגראר די כאן פיה סם המות וכאן ירמו אסם חין כאן יקרן אלמזריוס ומאתו גאשו כחור מן למזריוס מן לקרין דלגראר די כאן יקרלהום ורסללהום הקב"ה תלאתא רטכוע דלגראר פי האר אלמכה אלי הומאן ארבה ילק חסיל כיף אלי קאל דוד המלך ע"ה פיתהלים אחר ויבא ארבה וילק ואין מספר ויתן לחסיל יבולם וולאכן מא כאנוש ינזלו פרץ מרא אתלאחא ביהום עלא אתלאחא ויאכלוסא גיר כול גינס כאן ינמאע ויאחרו ויאכל מן טכאע ויאחר מתל לילק כאן מקאכל אלגללא דלארן כאש יאכל מנהא ומא כאש

כאש ודכל רמוז פי מאכלת אסגור כמל די קאל לפסוק פיה ויאכל כל עשב בארלם וגו' וזוג רטכוע לאורדון דלגראר מא כאנוש ותכלטו מעא הום פי מאכלתהום והאר אלמכה דלגראר גאנת עליהום מן בער אלמכה דלכרד לאיין אלמכה דלכרד כאנת פי שהאר ארר וחין תקאלת ובראת תכראר לארן בלעושוב וסגור כדאיו ולקארי כלטת עליהום האר למכה דלגראר וסורתלהום סעאדהום אלי מא כלאתלהום חתא וחקא כררא פיסגור וולא פילעושוב דלארן והאר אלמכה לירמא חתא פי בלאר גושן די כאנו סאכנין פיהא ישראל מן סבת לאיין למזריוס כאנו ענדקום גנאיון ואסר פי בלאר גושן ועליה תלזם לגראר כאש ודכל לגושן כאש וקאגו הארוך לגנאיון דלמזריוס כלמאכלא ואורא כאנשו בער לגנאן דלמזריו אלי כאן ליקודי טרא לכורדא די פיה מא כאש לגראר ועמל פיה חתא צרורא מן סבת די ראהר פי דמת אליהווי

וסיבה

די גאב הקרוש כ"ה עליהום האר אלכרבה דלארבה לאיין חין כאנו ישראל וקאצנו לכירמא דלכנויאן ויחאכבו ומשו וריווחי כאנו וקבלוהום למזריוס בסיף עליהום כאש וירעולוהום מן לגללא וסגור ועליהא הקב"ה צויאעהום פי גמיע גללהום וחין גאחהום האר אלמכה דלגראר עליהום פרחו ביהא שוויף לאיין כאנו יגיבו לכוטאת וזיורו לגראר וימלקום וירקרוה פילכוטאת וכממו פי באלהום אלי בער אמא זאעתלהום גמיע לגללא דלארן אתכלו עלא אתרקוד דלגראר די ראהו מרקד פילכוטאת ענדקום כאש וגיבו וקוותו עומיקום וחין רסל פרעה עלא משה רבינו ורגבו וזללא להקב"ה כאש ויפר מן עליהום האר אלכרבה דלגראר כאן ארסל הקב"ה וואחר אריות גרבי קארוי ואסר ויפר גמיע רדך לגראר מן בלאר מאנר וחתא לי כאן ענדקום פילכוטאת ממלאם

חשך

אצלם

ממלאם טוירו דאך אריות ורמאם ללכאאר • וכאנת
 מנפעא כבורא לבלאד מאאר מן גינת אללא רוי משה רבי
 די ללא באש רתפר ראך לגראד לאוין חתא להאר אתאריך
 מא יקדרש ירבל אלגראד לגמיע אוקלים מאאר • ואפילו
 אלו כאוין טו כטראת • יגו לגראד עלא בלאד מאאר
 באש ומשו לבלראן אוכרין • מא ענדוש אורדין באש יקרב
 ללגלא רוי אוקלים מאאר • ומא יקדר ועמל פיהא חתא
 צרורא • וואעמל הקב"ה האר אנס • באש גמיע בן ארם
 יבון ותפכר לאענאויב די עמל הקב"ה פוי מאאר • לאוין
 חין ישוף אלגראד יגו עלא מאאר ברומא ומא ילורש
 גלחא ותפכר לענאויב די הקב"ה אלו גאב עשר מכות
 עלא למארויס • ומן גמלחא גאב לגראד • וכללא רוי
 ללא משה רבינו כאנת מנפעא כבורא רוי מא בקאש
 וצאאר אלגראד פוי אוקלים מאאר ומא ילורומש כלל •
 ועליה קאל לפסוק פוי האר אלמכה דלרבה ולמען
 תספר באזני בנך וכו' • דהיינו באש יבון ענדו לבן ארם
 מא יעאוור לאולארו ולחופלאנו • מן סבת לפירכא רוי
 האר לגראד רוי חתא לתאריך אליוס מא יקרבס לגמיע
 אוקלים מאאר • וכער אמא יגו עליהוס מא ולורלהוס
 חתא חאגא מן לגלא דלבלאר •

חשך

האר למכה דללאם כאנת צרובא קויוא ואאר
 עליהוס • לאוין האר לחשך • כאן האללו מן
 לחשך רוי גהינס • וכאן יכאן כוף א לבאב לכחאל • וכאן
 פיה לממש מחל לחאגא רוי תנקבן פיליור • קלאו סייארכא
 אלו לגולד רוי האר אללאם כאן גולד ארוואל • וקער
 ענדוס האר אללאם סית אייאם • תלת אייאם א אווליון
 מא כאן ענדוס גיר אללאם רווקא • ולאכן כאנו
 למארויס יקדרו יקומו ויקאערו • ומין ישאעלו לקנדיל
 פוי

פוי כויתקוס הומאן ישאעלוסא והייא תנטפא וומרהא •
 ותלת אייאם אתאנין קווא אללאם עליהוס כואף ולאר
 לו קאער מא יגנס יווקף ולוואקף מא יגנס וקער • ואלו
 הווא קאער וראלו מתאנייא מא יגנמש וקאערהא • ואלו
 ראנו מקאערהא מא יגנמש ואמיהא • ומא כאנו יגנמו לא
 ואכלו ולא ישרכו • מן סבת רוי כאנו מחל לעור אליואבס
 אלו מא יגנמו ויארכו לא יוד ולא רגל וזארלהוס הקב"ה
 עראב פוק עראבהוס • אלו בקאו פאטנין בלרבתהוס
 וכאוגאעסוס • וכער אמא לכותרא דלמרגא דלעולם מן
 אדוכא רוי פיהוס מן סבת למרן מא יפטנוש כאוגאעסוס
 הארו כאנו יפטנו ככולשו • ועלא קד ללאם רוי קולנא
 ונפאס כוונת אלפסוק רוי קאל לא ראו איש את אקני
 וכו' לכוונת הייא פתלת אייס א אווליון לא ראו איש את
 אקני רווקא • ולאכן פתלת אייאם א אווליון לא ראו איש את
 אוויור דלא קמו איש מתמתיו • ומא כאנו יגנמו ויארכו
 לא יד ולא רגל • ומאחו גאשו כאור מן אלמארויס פוי
 האר למכה דלאם מן סבת אלגוע • ולכותרא מן למארויס
 רוי יבס לחמהוס עלא עלמהוס וריגעו מחל למומיא •
 ולכייא מנהוס דללהוס ארכל וכאן וויגהוס כוף
 וויגהא אלמיותין :

וסיבה

רו גאב עליהוס הקרוש ב"ה • האר ארכא
 דלחשך לאוין קאלו סייארכא אלו לעזוז רוי
 פרעה ושו מן למארויס כאנו יעמלו לעבירות בסתד •
 ומין כאן למארו ותלאקא בשו ווילד מן אולאר אליהוד •
 כאן יבא יחל פיה חתא מא ישופו אאר ומן בערו
 יקטלו ומין כאן כאבא דיראך לוויור ומשו ושכו ללולטאן
 וללחוכאס דלבלאר • וזרפוס ויקולולו אורא ענדך
 אשפור רוי ישאקרו אשכון קטל אכנך נעמלולך שרעך מא
 כאנשו מא תווגאעלנאש דולנא • וימשו למגבון רוי ראך
 אליהודי בפחו נפש • והאר אתלכור כרנ מן ענר פרעה
 בסתרא • באש יכונו למארויס יקטלו וולארת אליהוד
 פילווקת

פילוואקה דו מא יאופהוס חאר לא מגרי וולא ישראל .
ומין סאף פרעה אלו טאל סאר אשו דוך אסאעא לטחאק
ופלאח ארעווא ללמזריים . באש וקטלו לאולאר כנאסר
כחאל דו קאל אלפסוק וילו פרעה לכל עמו וכו' ועלווא
בסיכה דו קומאן כאנו ועמלו לעבירות וספיכות דמים
בסתר מתל מא קאל אלפסוק והיה במחשך מעשהס
לרבהוס הקב"ה כהאר למכה דלחשך . זאוויר טעס אלורי
לאוין קאלו סוואדנא אלו פי דאך אזמאן כאנו שי נאס מן
אליהוד קרובים ללמלכות . וכאנו עשירים ואסר מן
לראהוס ולמלאכאת ולגנאווין דו כאנו ענדהוס . ומא
כאנש ענדהוס גוסטו ולרבו מן מזרים ווסאמחו
פיוואקהוס . ונחחויכו מיתה פי בית דין של מעלה . וקאל
הקב"ה אירא נקטלהוס קבאלת למזריים בלסר . יעררו
למזריים יאסר וואלרו גוסטו . לאוין יקולו חתא ליהוד
דאהוס ומתו כיפהוס . ומא יכונש ענדהוס לער קאווי .
עליקא גאב הקב"ה האר אלרביא דללאס ללמזרים . באש
מאתו גמיע דוך ארשעים דו פיוארל פי וולט דאך אללאס
ומא פטנוש ביהוס אלמזריים בלמות דוואלהוס :

ופי דאך אהארין דו כאנת חכרס פולמזריים האר
למכה דללאס כאנו ומשו ליהוד לביות למזריים
ויאאלולהוס סנארקהוס . ויכשפולהוס עלא גמיע
דיוקהוס מן עלא ורהאב וכסאווי וניהוס . זמא כאנו
ואלדולהוס חתא חאגא . ומין וולל אטונפו באש ורבו
ישאל מן מאלר וולאהוס הקב"ה ושאלה אשה משכנתה
וכו' . כאנו ישראל ומשו לענר למזריים באש וטלבלהוס
בער לחורוייג . כאנו למזריי' וואגבוהוס מא ענדהומי
לאוין כאנו יכאפו לאויכון חין יאלרוהוס ונכרוהוס
פיהוס ומא דו רוקומי יגו ליהוד יכרבוהוס ויקולולהוס
כיפאש תקולו אלו מא ענדהומא לחאגא לפלאמיא .
דהווא דאהו מחטוטא ענדהוס פילמוזאע לפלאמיא לאוין
פילוואקה דו כירמת אלרביא דלחשך . דללא לביותכוס
ורנכא

מבת בכורות :

צרכאת אלבכארת :

ורנכא עלא גמיע מכסכוס . פי דוך אסאעא כאנו
למזריים ועטיו לליהוד גמיע שאוין וטלבלהוס . לאוין
כאנו למזריים יקולו פי באלהוס לוכאן האר אליהוד
כאנת כויתהוס באש ואלרולנא חוואוויגא . כאנו
ואלרוהוס פי אוואס לחשך . ומא כאן מן יערף ביהוס :
מבת בכורות תועלמו אלו האר אלמכה
גאתהוס קוויא ולעיבא ואסר
לאוין ראנא נשופו ליגאזו עלא דאהוס גמיע דלמכות .
ומא האנש קלבהוס באש וטלקו ישראל . ומין גאתהוס
האר אלרביא פוסאע רטאב קלבהוס וטלקו ישראל .
ופיהאר אלרביא דלכבורות מאתו ביהא כותרת למזריים
ככארהוס כסגארהוס . לאוין מערוף אלו מזרים הווא
ערות הארץ . וכותרהוס מנטסין פיונות . ומן כותרת
אזנות דוואלהוס כאנו קראש דנאס דלמזריים אלו
עומרהוס מא גאבו לאולאר מעא נסאהוס . וכאוין אלו
הומאן בחורים דו מא ענדהוס אנסא . ומנאוין כאנו
ימשו ועמלו אזנות כאנו וואלרו לאולאר מעא אזנות
ויבאוו הארוך לאולאר לכול דזונות מסוכין בכרוין מן
וואלדוהוס . וכיהא כאנו קראש דלפאמילויאת דלמזריים
יכונו ענדהוס . עשרה וי"ב חן אולר והומאן בכורות .
לאוין למסבוגא דו ומאהוס עמלת אזנות מעא קראש
דלכחורים וכול ווילר מחסוב בכור מן באכאה ולכול
חקאלאיו מן ארניא כהאר אלרביא וואוויר לגוירא כאנת
חתא ללככיר דלכית . וכאנו קראש דלפאמילויאת וזיעו
מן ארניא כאמלון מן כבירהוס חתא לסגירהוס . לאוין
כאן כול וואסר בכר מן כו וואסר . ומין וואלא האר
ארכיבלאסיון פילבלאר מן גיהת האר אלרביא . כאנו
לאולאר כרוהוס וקומו כסלוקאתהוס וימשו וזמנו
עלא (יד)

רנה הגדה בלערי וישועה

עלא וואלדיהוס וויכרוהוס ויקלוקוס אנהוס סיכת
כדועתנא אלי מא טלקחוס ישראל מתל מא קאל לעסוק
למכה מזרים בככרוהוס מענת לכלאם אלי לככורות
כדוחוס כאנו ומשו וזרכו וואלדיהוס וואיר כאת
עארתהוס לי וואסר דומאתלו לוולר לככר דוילוי אקבל
מא דפנו יומשו לענד למעאלס ויעמללו אתנו וירא דוילוי
וירכבהא פי קוואלרו ויעאלקהא פי וולט לבית ודיך
אסאעא ידפן הארדך ליתים פי וולט ביתו וסין גאת
עליהוס האר אלמכה רלככורות עמל הקב"ה וואסר
לענגב לככור אלי כאנו וישו וואסר הוס ריך לקוואלרוס
דורות ללארץ ויותהארסו טראף טראף וכאנו ידכלר
לכלאכ לבויהוס ויאפירו עלא ריך לקבוראת דליותאמא
דוואלקוס ויכרגוהוס עלא ווגאה לארץ ויאכלוהוס
והומאן וסרו כעיינהוס ויותהאלרו ויבקאיו וכוו
ויוכרו עלא טימת למול דוואלקוס די טאם פרץ מרא
וכאן אהלמוס ודשו פי עממוס ולחאמהוס לאיון
כאפו עלא רוואקהוס לאיוכוון הומאן בכורות ומא יפטנו
כרוואקהוס חתא תנול עליהוס אגרבא עלא געלא
וומתו ופוסאע נגמעו גמוע למזרוים רבאעא וואסר
ודכלו פרץ מרא לענד פרעה וקאמו פי וויגרו כליותא
ולאעיואט ווארו וכוו ויוכרו ויוומו קודאמו ורהאש
פרעה עלא עמלאהוס וקאללהוס אחכווילי אש קליותכוס
ונטקו וקאללו עלאש קבנת פי האר חלקולחאן אראן די
מא הטלקט ליהוד באש סכבתלנא האר למחאיון אלכול
וראבא דאנא נקולולך אידא מאזלת קאבן פי כלמתך
ובקית פיקולחאן אראן תכוון מעלום אלי סינורו גמוע
האר לאיקלים די תאמת חכמתך כאמל ויכלא ומא ויקא
פיה חתא חאר

וחין סמאע פרעה כלאמהוס נלנך בלביכא ונטק
וקאללהוס יא כוואני לקאס מעאכוס וחתא
אנא הארדא פאש ראנו נלמס אליל ונאסר אלי מא הא
יגיו

רנה הגדה בלערי וישועה פב

יגיו לא מאכלא ולא שראב ולא נעאם מן כותרת
אהלמוס ויאכר מאקו פי הארדך למכדין דוילוי אלי
כאנו סיכה להאר אשו לאיון הומאן אלי עטאוני
ארשו ותכוד חתא וולנונו להאר למחאיון אלכול ופי
דיך אסאעא קאם פרעה ערוואן מן לקאטרו דוילוי
וקוים גמוע לפאמולויא דוילוי וולאר ובנאת וקוים
חתא כהוס בנת פרעה אלי הווא אורתו וקאללהא אש
האר ארקרא למשומא מא גיבת ככר לרניוא לאיון
לכלאר ראחי גאעח ועליהא לפאירדא הווא לאזם נתי
תקום מעאנא תקלילנא האר לקאיוא פי כאטר ענדא
סינורו מא יקרר חתא חאר וסלכהא מן גירך ופוסאע
לבסת חוואייגהא ומשאת מעאהוס ותאכעין ווראהא
גמוע אגאשו די מאלר וכאן פרעה מאשו פוסוק וראנו
ערוואן ורגלו אפיוואן ויותקלו מן וואסר לוואסר באש
וכאעחולו אלאר אלי פאיון סאכנון משה ואהרן וכאנו
ותלאקארהוס אולרת אליהוד וותפוסכו עליהוס
ויקולוהוס אידא ראכוס חפתשו עלא משה ואהרן
רהוס וסכנו פונאר לפלאנווא וומשו גמוע דאך
לגאשו להארדך אלאר וירגעו כפחי נפש וירגעו ויתקלו
לגירהוס וכאנו ותפוסכו עליהוס מן האר למאנירא
ומא תקכלו כלאר די משה ואהרן גיר חתא טלאע שעאר
פילסאנהוס וסין ווללו לנאר משה ואהרן כראיו וזרכו
עלא באב אלאר וכרג משה רבינו סאלהוס באב אלאר
ומנאיון קרם פרעה באש יתכלס מעו סכך נטק משה
וקאללו והאר אלמגיווא אלי בית נתי פי נוץ ליל (פנלאף
אלוילוי) חתא לענדי נסית שאיון קולתלי כפרמד אל
חוסף ראות פני וראבא כוף קליותך גית ביודך וכיבלך
חתא להינא וטאם פרעה עלא ווגהו ובקא ותמרנ כין
רגליה די משה רבינו ויכבי וזוואח קודאמו וקאללו
יא סירי נתי רגל לאחב למחאננא וראחמא סון ושפך
עלויא ונר מן גורכני לי גית ושקית לענדך פי האר לווקת
גאוכו

דנה הגדה בלערי וישועה

באווכו משה רבינו וקאלו חכון מעלוס אלו מא ענרוס
לונגאס באס נשוף מן ראך אנהאר אלו קולתלו כו ביום
ראותך פנו ומות וורפו ובלק לכאכ פי ווינהו ובלאס
יגויאס כוף אלכלב ורבל הווא אלמולאעו

חין

שאפת כתיס אלה די פרעה אלו פאס כאן מן
סכת ריך אחרופא די זרפו משה רבינו תקרמת
הווא ולארט תלרב עלא כאב אנאר ותעאויט ותקול
יא משה לעזו די קלבי אלו ריכתך כוף אכני כיפאס
נסיתני וכסית מא רבבית ראני נשוף אלו

תבת פווא שאיין וקולו פלמתלא אלו גאב עלא לעיין גאב
עלא ללאטר ופיאסע אגרא משה רבינו ותללא ללאב
וקאבלאס בלפרחא וקבלאס מן וויהא ורבלאס ללאלא
דיואלו וקאפרהא ככבוד גרול ורהסת כתיס יאסר
פי סוואיין אלמוכיליס אלו כאנת תשוף פי דוך אללאס

אלו עומרהא מא שאפתהוס פי זמאנהא ושאפת אהרן
וגאשי כתיס מן ליהוד קאערין עלא טבלא ככירא ומואכל
עלא כול טבאע מנלזין קוראמהוס והומאן וכיופו
ויפרמו ויאעטו ואתסכיס ותמגיר לרבי לוכאנהו ומן

שאפתהוס כתיס פי האריך אלכמלא אלכול רצרת
עיניהא לסמא וכאנת מתא הווא תעטו אחרמגיר
ושובראן לרב ארניווא וקאלת מקיס מעפר רל מאשפת
ידיס אכיון ומן בערו טאחת בין רגליו משה רבינו עלא

ווגהא והווא תרגב ותדמס פיס ותקוללו דאכלתך
גיר בטלוס די טלאעתך מן אלוואר וס לכתך מן אלמות
ורפת עליך מאל כתיס וכברתך ופכלתך עלא גמוע
ארניווא וראויס מא כונת כאחלק גיר כראך אלעזו

ופי האר אסאעא ראני נשכר ונחאמר לרב אלעאלמין לו
כאיון גוהרו עלא יודך ועליהא מא תירולס פי ונהו
כאס תמון ותספק ותרחס עלא גמלת לפאמיליית דייאלאס
נטק משה רבינו וקאללהא יא וימא יא עזוית
קלבי ועאויני אס מן ראניו לאחקך פי האר
אומאן

דנה הגדה בלערי וישועה פג

אומאן אלו גאב הקב"ה אלכט ולגנב עלא למארויס עלא
יודי אנא ראני נערף סיגורו אלו מא טאקארך סתא
סאגא ועלאס ראך בהאר לגבינא לכול באווכתו
בתיא וקאלתו וואש ינפאעני סוין ככוף אנא מהאנויא
וואסרו וגמוע לפאמיליית די כרוואני

מאחולאוס גמוע ככורארהוס וליל ונהאר מא קטעאנת
אחיבונא ולמנרבא ונוואס פי כוורתהוס ואנא לא
מאכלתי מאכלא ולא שראבן שראב מן גונתהוס וואעסאך
אלו טארלי נעאס וכבאס נכמס פי סכת פרעה אלוטאן
כאוי אלו הווא מערוף כבוד די ומאס לאויכון תגלושו

האר אברבא ותאכללו ראני הווא פי וולט כלאמהא
וורכל פרעה כרומו לענד משה וורכאע וכאויאעלו
וטאח קוראס רגליה והווא וכבו ולייט וירגב פי משה
כאס ישוף כיפאס ינאכר עליה כאס יסלך באווכו משה

רבינו וקאללו כוף סתא מא רכלת פיס האר רוח סערה
וראעדא לקוויא גיר פי האר אברבא מן סאור אברבא
אלכול אלו גאזו עליה נטק פרעה וקאללו תכוון מעלוס
אלו הווא כבוד מן וימאס ויכאך באלך ומות באווכו

משה וקאללו כון מהאני אלו מן האר אברבא מא וכוון
ענרך סתא כוף לאכן נכברך אלו מאזאלא תגילו וואסר
אברבא אורא ככירא כתר מן הארו פי דוך אסאעא
עזאע פרעה ורכלו כוף ככיר ונטק וקאללוס קומו

לאו מתוך עמו וגו' באווכו משה רבינו וקאללו ערף
אס תהדר מן פומך לאיון אומנא מהומי כרוואני די
נקומו נכרגו פיליל עלא גפלא סתא לאלכאס פי לו
אנהאר נכרגו נכרגו באווכו פרעה וקאללו ראני

מקלק פי סכת ראני כאיוף עלא רמו ועלא לגאשו דייאלי
באלך ינפאנו מן ארניווא באווכו משה רבינו וקאללו
אורא ענרך גוסטו כאס תרחפר מן עליוכוס האר אברבא
אברג לללאסא וכארת בפומך וקוללהוס ליהוד בהאר
למנטק הרו אסס לעלמכס הרו אסס עברו של
הקב"ה

רנה הגדה בלערי וישועה

הקב"ה • פי דוק אסאשא כרג פרעה למסווד אסאשעד
עלא דאיו ומא עמללו וכאן ועאיוט פי וולט לפלאשא
וקול • יא לויסוד תכוכו מעלומין אלי מן דאבא ראכוס
מחרין וראכוס רבנתו עביר אללה ותעאלא • ותקדרו
תמשו תעאכרוה • ומא וקדר תתא קאר ועאטל עליוכוס :
והאר א לרבא די מכת בכורות די גאמקוס פילול •
מא כאנחז חלפי חבאלקוס פוסאע • גיר
כאנת תרשטו פי עלאמקוס • וימות נולקוס • ותקא
לזכאח באש מאתו לכול פרץ מרא • וסיבה הויא פי כאטר
באש ידללו לויסוד הנבאח לזויארהוס ויטופיקוס וימרחו
ברוח ויקטעו פונטמה אטמאח דויאלקוס • וגמיע דוק
לככורות חין כאנו וטופו פוליסוד ותפרגו פי חאלקתוס
כאנו ויורו ותונגעו וסאר • ושי נאם מן למזריים • חין
שאפו קאר אלרבא קוואת עליוהוס • כאנו וקארבו
וולקרהוס פי זואר אליקוד • ופילו הכי מא סלכוס •
לאיון אלכאח חין כאן וקוס ליהודי מול אנאר • וליב
לאולאר דלמזריים ענדו ויכסין מויתין פי וולט לפראש
מעא אולקרהוס • ואלקרהוס דליסוד מא כאן ענדרהוס
תתא באס :

וסיבה די גאב הקב"ה עלא למזריים קאר אלרבא
די מכת בכורות • לאיון הומאן כאנו
ותמנאיו באש זכוינו ישראל די סמאקוס הקב"ה כנו
ככורו ישראל • מקאבלת קאר אשי קטללסוס הקב"ה
לככורות דויאלקוס • וטעם די קטל הקב"ה אפילו ככור
השכי ושפחה אלי הומאן נאם בראניין • לאיון ולוכאן מא
קטלסומם • כאנו למזריים וקולו קארדו אלי מנעו מן
למות מן סבת עכורה זיה דויאלקוס לי ווקפת מעאקוס •
ועליהא זאעו תתא הומאן • זאייר נקולו טעם אכור •
ונסכקו וואמר **אלמישר** למה סרבר דומה לוואקאר
אלולטאן די טול • זמאנו מא כסכו הש"ת גיר
וולר וואמר • וכאן זכוינו עליה וסאר • קאר וואמר לכטרא
טאק

רנה הגדה בלערי וישועה פר

טאח דאך אלווילר מריץ לפראש • וטאל פי מרצו קוואס
כתאר • תתא דאב לאמנו ועלמו • ומא כקאח פיה גיר
ארוח טאלעא סאכטא • ופי מרצו • כאכולו לכאכ מן
לעדריין • לאיון אלי הומאן חכאכ כאנו דאיוס דאלקין
כארגין ענדו ותקטיו עליה • ומאסולין וסאר מן גונתו
אלי דאיוס ופתחלו פידוויאן מן מוזאע למוזאע באש
יברא • ולאכן אלי הומאן עדוואן כאנו פראקאנין פיטויא
דויאלו • ומא כאנז ענדקוס לונגאח באש ישורו פיה
וירגבו עליה • גאזו כעד אלאיאס גאב רוחו דאך לווילר
ווברא מן מרצו • חין שאפואלולטאן באבאח אלי ראקו
גאב לאחתו • סמאח חאכס פי וולט לבלאר • וקין שאפו
מאשי פי רונגאח מליאח • רסל וגאבלו בנת מן כנאח
אלולטאן וזונגאלו • פי לולת עורסו רסל אלולטאן
בראוואח וואערץ עלא גמיע נאככו אלי כאנו דאיוס
מהאולין וראכלין כארגין ענדו פיומאן אלי כאן מריץ
וגאיו ופראח מעא אבנו • ולאכן סארדך לעדוואן די
כאנו ותמנאיו פיה למות עטא אורדין וקטלסוס לכול •
הארא למשל ונמשל ראחו מפסוס וואחרו • למלך הורא
מלך מלכו המלכים הקב"ה • ואכנו הומאן ישראל אלי קל
עליהוס לפסוק כניס אתם וכו' • וישרא כאנו פישעכור
ענד פרעה פי מזרים • מתל דאך אלווילר אלי כאן גאיוס
פי מרצו • וולאכן פי דאך אזמאן די כאנו פישעכור •
כאנו זו מן למזריים אלי הומאן כאויעין אללה • כאנו
ותונגעו פי סבת אלעבר אלי פאש כאנו ישראל • ולכותרא
מן למזריים מעא לאעכור וזכויים דויאלקוס • כאנו
יפראו כטיאח דשונאוס די ישראל • ועליהא פילווקת אלי
פך הקב"ה ישראל מן מזרים • ובראיו מן מרנהוס אלי
פאש כאנו • וותפק מעאקוס באש ועטויס תורתו
הקדושה • ורגעו ישראל מתל סתן וכלה • סארדך למזריים
ולעכור וזכויים אלי כאנו ופרקו פולעיר די ישראל קטל
לככורות דויאלקוס • וולאכן ערב דב אלי כאנו מגוירין

רבי יהודה היה נותן בהם סימנים

רצ"ד ע"ש ב"א ב"י

רבי יהודה כאן יגאל פיהם לימאיר

פיסת ישראל זכאיו וזכרו מעל ישראל וקבלו מעל הים

אחרת לענות

וראבא אלי קאנינא שבל עשר מכות רבאעבא

כדיוולכוס עלא יד מן תכווני לי הומאן

דס לערדע כניס תכווני עלא יד אהרן וסונה די מא

תכוונש עלא יד משה רבינו לאוין לוואד כאן עמל

אלכוד מעל משה פלווקת אלו רמתקו וימאס פי קלכו

ועליהם מהושי טרוק עליה וכאפיה כשאר ויברללו לורו

וורו דס וגראן ותא לארן עמלת לכיר פיה פלווקת

אלי קטל למגרו ורפנו פלארן ומהושי טרוק עליה ירון

תראכס קמל ברד ארכה חשך תכווני

עלא יד משה לאוין הומאן גאו מן לאויר ומשה רבינו כאן יאחכס

פיסמא ופלארן ערובדבר ומכת בכורות

תכווני עלא יד הקב"ה בעלמו ושחין תכוון עלא יד הקב"ה ומשה

ואהרן וקולו אטעם לסר די סאר למכות על פי

וואחר אלמשל למה הרבי רומה לאוין פי טרוק

ארניוא סורא וואחר אלולטאן עלאת עליה

וואחר למרוגס לאוס מן לאוול וכתבלהום בראות

וקוללהום כאש וכוכו וטעוולו ואורא מא סמעולוס

לכלאמוי ורסל ונלקלהום לפיון דלמא לי מנאיון ושרכו

ואורא בקאיו פי עמיותהום ומא סארלוס ורסל לעסכר

דיואל וטארדוהום כלבאררן ורלאן ומין יסוף לי מאולין

עאליון

עאליון ורסל גאשוי די נאכא לאוקלוס דיואלו ועאונו

דאך לעסכר ואורא סאר אשי לכול ומא טאעוס ואעטי

אורדון לנמוע אטוכנויא דיואלו כאש לאוס ומשו

וטארדוהום כלכומכא ולכורא ומין יסוף אלי סאר אשו

לכול ומא עטאוס למאיונא דוך אסאעא ואמר עליהום

לאוס ורלו עאוואס לסאדיך לכלאר ויקבלו גמוע

לגאשו די פיקא וורמיהוהום פילאכאס ואורא בקאיו

פי קולטאן אראן דיואלהום וקטל גמוע ככארהום

כאש יסופו אסגאר אלי תאסת מנהום וירלו תאסת

אטאעא דולוטאן לאוין אלולטאן מא ענדוש גוסטו

כאש תכוון לכלאר לאווא מן לגאשו סארא למאל ואנמשל

מפיהום וואחרו לי מן לאוול הקב"ה ברך נלקהום למא

די גאכ עליהום מכת דם ומא נגמוש ושרכו למא ומן

כערו רסל עסכרו ועאיוטו עליהום אלו הווא

מכת צפרדע אלו כאכו ועאיוטו פוכרוהום ומין

בקאיו פי עמיותהום טארד עליהום כלבאררן

ורלאן אלו הווא מכת כנים לי כאכו ורלו פוגופהום

כיף אלבאררן ורלאן ומנאיון שאפקוס מא

טאעוס טלק פיהום כלכומכא ולכורא אלו הומאן

ערוב דבר שחין ברר ומן כאערו רסל

גאשו ועאונו לעסאכר אלו הווא מכת ארכה ומן בערו מין שאף

מאולין פללאמהום אטאקוס פיל סאכס

די הווא מכת חישך ומנאיון סאר אשי לכול ומא

סאכוס וטלקו ושראל מן ברמתהום דוך

אסאעא גאכ עליהום מכת בכורות וקטל

ככארהום וואר למכות לכול

מתלהום מאול הקב"ה וגיבחהום לעתיד לכא עלא אומות

העולם כיף אלו קאל לפסוק כימי נאחך מארן מלרוס

אראנו נפלאות בעללל וכומן קריב אמן כן יסו רנון

רנה הגדה בלערכי וישועה

רבי יוסי הגלילי אומר מנין אתה
אומר שלקו המצריים במצרים
עשר מכות ועל הים לקו חמשים
מכות במצרים מה הוא אומר ויאמרו
החרטמים אל פרעה אצבע אלהים
היא ועל הים מה הוא אומר וירא
ישראל את היר הגדולה אשר עשה
י במצרים ויראו העם את י ויאמינו
כיי ובמשה עבדו :

כמה לקו באצבע עשר מכות
אמור

רבי יוסי הגלילי יקול מנא יין אנתו תקול ליה
נצאראבו למצריים פי מאצר עשר צרבאת
ועלא לבחאר נצאראבו כמסין צרבא פי מאצר
אש הוא יקול וקאלו אסאחרין (פלמזומון)
אילא פרעה קודרת אללה הייא ועלא לבחאר
אש הוא יקול וראה ישראל אילא אצרבא
לכבירא אדי עמל (נחש) אללה פי מאצר
ווכאפו אלקום מן אלה וואמנו באללה ובמשה
עאברו (ובמוסס כדומו) :

קראש נצאראבו בצרבא (פלמזומון) עשר צרבאת
יקול

רנה הגדה בלערכי וישועה פי

אמור מעתה במצרים לקו עשר
מכות ועל הים לקו חמשים מכות :
רבי אליעזר אומר מנין שכל מכה
ומכה שהביא הקדוש ברוך
הוא על המצריים במצרים היתה
שד ארבע מכות שנאמר ישלח בם
חרון אפו עברה וועם וצרה משלחת
מלאכי רעים עברה אחת וועם
שתיים וצרה שלש משלחת מלאכי
רעים ארבע אמור מעתה במצרים

לקו

קול מן ראבא (רלמון) פי מאצר נצאראבו עשר
צרבאת ועלא לבחאר נצאראבו כמסין צרבאת :
רבי אליעזר יקול מנא יין אדי גמיע צרבא
ווצרבא אדרי גאב למקדם מבארך הוא
עלא למצריים פי מאצר כאנת די (נחש)
ארבעא צרבאת בחאל מא קאל אלפסוק
ייצאלט (ינחש) פיהום אצטיר (נר) גצבו אצנט
וולגצב ווציקא תצליט רקאקן אקבאח
אצנט וואחרא . וולגצב זוג . ווציקא
אתלאחא תצליט רקאקן אקבאח ארבעא
קול מן ראבא (רלמון) פי מאצר נצאראבו

רנה הגדה בלערי וישועה

לקו ארבעים מכות ועל הים לקו
מאתים מכות :

רבי עקיבא אומר מנין שכל מכה
ומכה שהביא הקדוש ברוך
הוא על המצרים במצרים היתה
של חמש מכות שנאמר ישלח בם
חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת
מלאכי רעים חרון אפו אחת
עברה שתים וזעם שלש וצרה
ארבע משלחת מלאכי רעים חמשי
אמור

נצרכו ארבעין צרכאת ועלא לכהאר נצרכו
מייתין צרכאת :

רבי עקיבא יקול מנאין אדי גמיע צרבה
ווצרבה אלדי גאב למקדם מכארך הווא
עלא למצריים פי מאצר כאנת די (כחאע)
כמס צרכאת כחאל מא קאל אלפסוק יצאלט
פיהום אצטיד גצבו אצכט וולגצב ווציקא
תצליש רקאקן אקבאח אצטיד גצבו וואחדא
אצכט ווג וולגצב אתלאתא ווציקא ארבעא
תצליש רקאקן אקבאח כמסא קול

רנה הגדה בלערי וישועה פו
אמור מעתה במצרים לקו חמשים
מכות ועל הים לקו מאתיים וחמשים

חמש ארבעין צרכאת : אכסא יצא
כמה מעלות טובות למקום עלינו :
אלו הוציאנו מצרים
ולא עשה בהם שפטים דיינו :
אלו עשה בהם שפטים
ולא עשה באלהים דיינו :
אלו עשה באלהים
ולא הרג בכוריהם דיינו :
אלו

קול מן ראבא פי מאצר נצרכו כמסין צרכאת
ועלא לכהאר נצרכו מייתין וכמסין צרכאת :
קראש דרגאת מלאחת לאללה מכארך הווא
עלינא :

לובאן כרגנא מן מאצר
ולאס אעמל פיהום אשראייע
לובאן אעמל פיהום אשראייע
ולאס אעמל פמעבאדרהום
לובאן אעמל פמעבאדרהום
ולאס קטל אבכורהום
לובאן (טו)

רנה הגדה בלערכי וישועה

אלו הרג בכוריהם

ולא נתן לנו את ממונם דיינו :

אלו נתן לנו את ממונם

ולא קרע לנו את הים דיינו :

אלו קרע לנו את הים

ולא העבירנו בתוכו בחרבה דיינו :

אלו העבירנו בתוכו בחרבה

ולא שקע צרינו בתוכו דיינו :

אלו שקע צרינו בתוכו

ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים

שנה

לזכאן קטל אנכורהום

ולאם עטא אילנא אילא מאלהום יכפאנא :

לזכאן עטא אילנא אילא מאלהום

ולאם כוק (ps) לינא אילא לבחאר יכפאנא :

לזכאן כוק (ps) לינא אילא לבחאר

ולאם גווננא פי ווצטו פי לייבים יכפאנא :

לזכאן גווננא פי ווצטו פי לייבים

ולאם גארק אעדאיינא פי ווצטו יכפאנא :

לזכאן גארק אעדאיינא פי ווצטו

ולאם קאם צוואלחנא פילבאר ארבעין אסנא

רנה הגדה בלערכי וישועה פח

שנה

אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים

שנה

ולא האכילנו את המן דיינו :

אלו האכילנו את המן

ולא נתן לנו את השבת דיינו :

אלו נתן לנו את השבת

ולא קרבנו לפני הר סיני דיינו :

אלו קרבנו לפני הר סיני

ולא נתן לנו את התורה דיינו :

אלו נתן לנו את התורה

ולא

אסנא לזכאן קאם צוואלחנא פילבאר ארבעין אסנא :

ולאם ווכלנא אילא אלמאן יכפאנא :

לזכאן ווכלנא אילא אלמאן

ולאם עטא אילנא אילא אסבת יכפאנא :

לזכאן עטא אילנא אילא אסבת

ולאם קרבנא לקודאם גבל סיני יכפאנא :

לזכאן קרבנא לקודאם גבל סיני

ולאם אעטא לינא אילא אתורה יכפאנא :

לזכאן אעטא לינא אילא אתורה

ולאם

ולא הכניסנו לארץ ישראל היינו
 אלו הכניסנו לארץ ישראל אח
 ולא בנה לנו את בית המקדש היינו
 על אחת כמה וכמה טובה כפולה
 חזיון כפולת למקום עלינו
 הוציאנו ממצרים עשה בהם
 שפטים עשה באלהיהם הג
 בכוריהם נתן לנו את ממונם קרע
 לנו את הים העבירנו ברתוכו
 בחרבה שקע צרינו בחוכו ספק
 צרכנו
 ולאם דכללנא לארץ ישראל
 לוכאן דכללנא לארץ ישראל
 ולאם בנא אילנא בית אלמקדס יכפאנא
 עלא וואחדא קראש וקראש מרנא
 ומתאלתא לאללה מבארך הווא עלינא
 ברנא מן מאצר אעמל פיהום שהאייע
 עמל פימאעבורהום קטל אבכורהום
 אעטא אילנא אילא מאלהום כזאק (קס)
 אילנא אילא לכחאר גוונא פי ווצטו פי
 לייבם גרק אעדאיינא פי ווצטו קאם
 צוואלחנא

צרכנו במדבר ארבעים שנה
 האכילנו את המן נתן לנו את
 השבת קרבנו לפני הר סיני נתן
 לנו את התורה הכניסנו לארץ
 ישראל ובנה לנו את הבחירה
 לכפר על כל עונותינו
 רבן גמליאל היה אומר כל מי
 צוואלחנא פילכאר ארבעין אסנא ווכלנא
 אילא אלמאן אעטא לינא אילא אסבת
 קרבנא לקודאם גבל סיני אעטא לינא אילא
 אתורה דכללנא לארץ ישראל וובנא אילנא
 אילא אלבית למוכתארא לייגפר עלא גמיע
 דנובאתנא
 רבן גמליאל כהן יקול גמיע אדי
 לאיים
 רבן גמליאל וכו' אהנא פי סאר לפסקא ענרנא
 וואחד לקושיא ככירא עלאש רי מא קלט סאר
 אלת מסאוויל מא זכרגט דלסוכה ולסכן כאש נוואנכו
 סאר לקושיא נסבכו וואחד אטעם עלאש נעמלו סכורך
 פי סאר סלולא לקרושם ונסבכו וואחד אלמשר
 למס דלוואחד למלך סלוי כאנת ענרו וואחד
 סלכנת עזוזא יאסר עלויה מן סבת סלוי מא כאנת ענרו
 גיר הייא וואחד וויאדאס כאנת כאמלא מן כולגי לא
 פלעקל

שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח

לא

לאיים (אלו מה) קאל תלת מסאייל האדו פי פסח

לאם

פולסקל ולא פיוון ולא פו ננעת ליריון ומן כותרת מעותו פיהא גאיו מן גמיש לכלראן קראש די אולאה אללאטן באש יכטבוסא ומא כאש ורלא באבאשא יעטיקאלהוס לאיון קאל פי עקלו אורא וזוג כנתי מעא אולארת אללאטן יקאר יליר מא חכברט בין עוטיקוס וכונו וחסקרה ויגו לגיכין עלא כנתי עלוהא כמס דאך אלולטאן מעא באלו וקאל אלי מא ינפשו וזוג כנתי ניר לוראחד די טול עומרו פילעניות באש סיגורו וערף קומתה ויעוסא כוף אלו ולזס וסאיירך לאר ונקא יעטש פולבלאר חתא טאש פוירו וואחד בן ארס מן עאמילויא מליחא וקווא עני וקסר ופוסאש רסל כוראמו ונאכוסלו ואמר עליוהוס באש דללוס ללאמס ולכסוס ליכסא עלומא דללטינא ואמה עלא לכנאיון כנאולו וואחד אלאר עלומא ופונטורלרו בוף אלי ולזס ומין כרבוס מן לאמס ולכסוס דוך אליכסא לעלימא אמה עליוהוס באש וגיבוס לעירו ומין גאכוס קאללהוס אלולטאן נאכב דוך לחוואיון לקודוס גאי כאנו עלוס ורפדרו פולכונא ונאר ווגהו וקאל דאך לורלר לאומך חוואגד רומך באש תעמל לעורץ מעא כנתי גילא כלא תעטול גאורכו דאך לחתן וקאללו למשן ה' תעמל פווא מזווא תסתנאני אוומאח קאלל כורמאן נגמאש שו נליב באש נסיב נלרף עלא ראלי פולעורץ גאורכו למלך וקאלו מא ענדך חתא תלמוס לאומך אגתי תעמל לעורץ וגימע שאיון וליסך פי שגל לעורץ דאהו מווגד ופוסאש אמר אלולטאן עלא כוראמו ועמל וואחד לקומטו ככיר וערץ

לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח

מצה ומרור

פסח

לאם יוכרן מקדר מלזומו והאדו הומאן פסח לפטיר ולמראר

קרבו

וערץ עלא גמיש לקוויאר ולמרקאנטייוס דלכלאר באש וגיז ללעורץ די כנתי ויתעשאו עגרו ומן כותרת אורבא דיכאנת ענדהוס לכוראס דלולטאן באש וווגדו לששא חתא לכבוו מא עמרלסומס ואראוס ללעראן וטויבוס פטיור מן כותרת אורבא די פאש כאנו באש יעמלו לעורץ פיסאש לאיון כאנו כנתיין כאלך לחתן ונדס ומין קסרו יתעשו ושאף דאך לחתן כרבו מן דאך אטכאש פוסאש קאס מן מונעו ורפד כרבוס מן דאך לכבוו ורכל כיהא ללערא אלולטאן ונקא יעטש עלא חוואיון לקודוס די ככאלר אלולטאן חתא לאכסוס ולווא פי קלכסוס דוך לכרבוס ונכאסא מן אויחם מן זואג דיאלסוס וואחד ונכאסא קאמת וואחד לעאויטא בין לערץ ולעורלר וסמאש אלולטאן ועו כיה פי כאטר כנתי ורסל עליה וקאללו כוף קלייחך תעמל לעראורא מעא כנתי וואש נסות דוך לעניות די פאש כונת וכנתי הייא דר' רפדתך ארבתן וראבא ענדך לונבאש באש חבבן כנתי נסות דוך לחוואיון למקטעין די כאנו עליך ושיאש אמה עלא כוראמו ומשאיו ללכונא ונאכרלו דוך לחוואיון סומאן יאאללו דוך לחוואיון באש ווריהו ימלו ושיאש דוך לכרבוס עטורא מנהוס די כאן כבא לחתן פי לילת לחופה ורהאש אלולטאן פי דוך לכרבוס וקאל כוף קלייחך ונטק לחתן וקאללו יא טאוויול לעומרו עלאש

פסח ישגיו אבותינו אוכלין בזמן

אזח קוזם ביוצת הפסח שבית

קרבן פסח אלארי באנו גרודנא (פסחנס) יאכלו

חזינו י"ז אזה חסם חסו פילוקת

עלש תקקדני סאר לכוכוס הייס חכיון עליוס אליו סכס
 רחגל מליס לטוין סכני כרוסך זרכת ועמלת לערוך
 פיסאפ פי כסטר כופת כאלך נכרס זמא מוכס כנחך
 זמא בלוטפס אטונפו סחא כס וזמל לכוכו סכרס למשל
 וכמשל רסו מפקיס לטוין סונגס פי סר סולס רכנס
 נעמלו קרס דלסווייב די סומסן סימן ללסירות וכאף
 קרס ס כאלך דרלכנס לנסוח וככרו דוסחנס עליוס
 וולסנס חק"ס סכס נכסלו למרוכ זכסס נככרו לעכרס
 די כוננא ברסס ענד פרעס מתל רחך סכסיב סולטסן
 די כסן סכלו ענו וזוכו סולטסן מעס כנוס וככלו
 סוויאוכו לתכסירס ולסכן עמל סק"ס סאר סטוכס
 מעס יסרסל כסס מל נכרדוסי פי ככטדנס וזכק סלנס
 סוקרס וולסנס כסס נכסלו למסס די סווס צוכרעל סס
 טלס סספוק כלסס של סכותינו לסחמין די מנסס וכיון
 סליו יסרסל ככרסוס סק"ס מן גמיע לסומות מתל
 דרך סכסיב די כוירו סולטסן מן דון סכסס לכול
 וזוויר וולסנס עלס קרבן פסח די סווס על סס ספס
 וכו' סליו מנו ונסר סליו סק"ס סכורנס מן דון לסומות
 לכול ועלוקס סלל כסן כורכן פרך מרס וסכלסוס
 כסס יסכלמנא סליו מן למרוך מס דרלכנס סחא גסוח
 וטוין סכלנס כוננא עכרוס ומן למסס ופסח כסס מס
 חכון ענרנס סחא סוקרס ועלוקס קסל רכן גמלוס כל
 מי טלס סמר וכו' לס יולס וכו' לטוין סומסן ללמנפעס
 דוילסנס מתל מס קולנס (סליו) כקלס סינוי):

פסח וכו' ככר סרכ מוסריו נכסרס כספר מוסרו
ה

שבית המקדש קיים על שום מה

על שום שפסח הקדוש ברוך הוא

על פתי אבותינו במצרים שנאמר

ואמרתם זכה פסח הוא ליי אשר

פסח

פילוקת אלחי בית אלמקדס וואקפא (סלכנס)

עלא סיבת האש עלא סיבת אלארי שפק

מקדס מכורך הוא עלא ציאר גרודנא

(סכנס) פי מאצר ככאל מא קאל אלפסוק

ותקורלו דכוח שפק הווא לאללה אדרי

שפק

סרף סליו פסח כלמוליו פ"ס סמ"ך ח"ס וטלפס פיחוס

סרף גרדו וסמלנס סליו לורסחד סליו יכוו סרף פי

טגל פסח כופ סליו ולוס יחסכלו כופ סליו סכנס סרו"כ

מלות דסודס כסמליו ונסאר לכלסס ויגוס מליס סטוין

קסרו ול סמנס סת **המצות** סל סקרו סמלות לס

המצות ונוכנס כקדרו כויר ורסחד

פסח סר פסח סלכור מליס יסר י לטוין חון נככנו

מצות כלמוליו וטלפס פי ססככס סרו"כ כוס מלות

סרף וכלמוליו **כוס** 80 יכסא פי סר לססוק
צדו 104
ואו 13
חיו 416
סן סכל 613

סכוסב ענדו כופ סליו
סכנס למלות דסודס
לכול לטוין פי כלמט **מצות** כרוסס וטלפס לסכסב

רנה הגדה בלערבי וישועה

פסח על בתי בני ישראל במצרים
בנגפו את מצרים ואת בתינו הצילו
ויקד העם וישתחוו
מצה זו שאנו אוכלין על שום מה
עד שום שלא הספיק בצקם
של אבותינו להחמיץ עד שנגלה

עליהם
שפק על א ציאה אולאר ישראל פי מאצר
פיצריכו אילא מאצר ואלא ציארנא פך
(כלץ) וורכאע אלקום וובאיעו
לפטיר האדה אלאדי נוחנא נאכלו עלא סיבת
האש עלא סיבת אדי לאם תעאטל
ענינהום די גרודנא לייכמר חתא די הגלגל
עליהום

רו תרו"ג מצות כוף אלו קולנא
מצה זו וכו' אסנא ענרנא וואחד ארקרוק לאינו
פי כרויאן לסנה קאל למגיד סא לסמא עניא
וכו' ויחסר אלו אטעם דלמלה הווא עלא כאטר דג
כאנו ואכלו מנו אבותינו פי מלרים פילאויאס דשעבות
סאעא אסנא ריהו יקול למגיד אלו אטעם דלמלה הווא
פי כאטר שלא הספיק בצקם ולטמקו וכרגו כורכא
ולווגאב די חסר ארקרוק הווא לאינו קאלו סויארנא
אטעם עלאס כרגוסו סקב"ה לישאל פיסאע ערדף
לווקת ומא סתנאסומא סתא וכמלסוס לכוכו לאינו
סקב"ה שארע ללמלריים מרס כנגר מרס מן סיבת חין

כאנו

רנה הגדה בלערבי וישועה צב

עריהם מרך מלכי המלכים הקדוש
ברוך הוא וגאלם מיד שפאמר
ויאפו את הכצק אשר הוציאו
ממצרים ענות מצות כי לא חמץ
כי גרשו ממצרים ולא יכלו
להתמהמה

עליהם צולטאן צלאטן אצלטין למקדם מבארך
הווא ופכהום פיסאע (פסראע) כחאל מא קאל
אלפסקו ווככוו אילא לענין אלאדי כרגו מן
מאצר קורצאת כטאראת (בראחק פטאוויר) חין
לאם כמיר חין נתטרדו מן מאצר ולאם קדרו
לייחעאטלו

כאנו ישראל פי מלרים כאנו למלריים וואכלוסום לכוכו
לפטרי כאס וכו' פי כרוסוס ומא ינועו פיסאע
ויתופירו מא יעטוסומא ואכלו זו טונפו וכער סמא
זו כטרפת כאנו ישראל ועאגנו לכוכו פי זיוארסוס כאנו
לעזאיו דלמלריים ומשו וקלקוסום כאס ומשו וכרמו
ומא וכלוסומא אטונפו די כאס וכמלסוס לכוכו
ומקאכלת סאר אשו כרגוסו סקב"ה כורכא ומא
ללאסומא סתא וכמר לעגין דיואלסוס כאס ירמולקוס
אלו דאך לנכך די כוורו פילכוכו די כאנו ואכלוסו פטור
דאכא דאסוס יבורוס כלערסא וכקא דאכא אונג
אטעמיס דלמגיד הומאן אמת עלא כאטר למלה
אכלינאסא פילאויס לעכרות די כוננא פיסעכור די מלרים
וזאידר אכלינאסא פילאויס לכירות לווקת די כרגנא
סקב"ה מן מלרים ומן סיבת די ענרנא ארין מתקיל

בגנות

רנה הגדה בלערי וישועה

להתמהמה וגם צדה לא עשו להם:
מרור זה שאנו אוכלין על שום מה
על שום שמררו המצריים
את חיי אבותינו במצרים שנתאמר
וימררו

ליתעאטלו וחתא לאעוואין (ווארד) לאם
עמלו (נעשו) אילהום:
למראר הארא אלרי נוחנא נאכלן עלא סיבת
האש: עלא סיבת אדי מררו אמצריים
אילא חייאת נדודנא פי מאצר כחא מא קאל
אלפסוק

בנות ומסויס בשכס עלוסא מול להגדה מן לאוול
קאלנא זכר ללכות די הווא אטעס דלמלה די אכלו
אכסנתא בארעא רמזים פי וקתא אשעבור ופישאד
לפסקא די מלה זו כמל אטעס דשכס שלא הספיק וכו'
די הווא זכר ללחירות:
מרור וכו' כאוין אסנא וואסר ארקרוק לאוין
מערוק אלו למאכלא דלמלה זכר ללחירות:
ולמאכלא דלמרור זכר ללכותא וועליסא כאן ולטאקלו
מול אלהגרה יכרא בלמרור הווא מן לזול ורוך אסאעא
למלה די הווא זכר ללחירות די כאנת מן בעד אשעבור
וארב מהרו ט ע"ס וואגב סאד ארקרוק לאוין ענרנא
מערוק אלו בן ארס חוין וכו' פי וואסר אלעזר מא יפטן
בראך אלעזר גור קתא מן בעד מא יראויח ומא טול
אומאן די הווא פולרה מא יכונט יפטן ברואו כחאל די
נעכו קא אואר הקדוש פי ע' בשלח ו' ל בר נש כה איהו
שכין

רנה הגדה בלערי וישועה צג
וימררו את חייכם בעבודה קשה
בחומר ובלבנים וכל עבודה
בשרה את כל עבודתם אשר עבדו
בהם בפרך:

בכל

אלפסוק וזמארו אילא חייאתהום פלכרמא
אצעיבא (קאלנא) בטין וובלאגור ופיגמיע
אכרמא פלפדאן (פליעא) אילא גמיע כרמתהום
אלרי כרמו פיהום בצעובא (קאלנא):
פגמיע

שכין כדון ודע תכירו דגרמוי תכירו דרוקיע עד כאן
ועליסא יונא מלית אסטרור דלמגור די כלל למרור
אחא לתאלני לאוין כאש יעדפנא אלו מן בעד מא שפק
עלוינא הק"ה ועמלנא לקרנן פסק וברנא מן מלחום
ואכלוינא אלהמה על סג שלא הספיק וכו' ריך אסאעא
פטנא בלמרור אלו מררו למלחום חייאת ברונא
פי מאלרי וכו' וואסר ארמו אסנא לאוין כילמח
מרור יטלאע פי אסאבא מו"ת ועליסא קאל למגור
שמררו אסאבא אכונתו: לאוין כאנו דאוין מן לחוים
דוואלסא ויטלכו למות כ"מ:

ובעבודה קשה בחומר ובלבנים וכל עבודה
בפרך: אסנא (קאלנא) וואסר ארקרוק:
לאוין מן לאוול קאל אלו לעבודה הווא מומה ולכנים
אסאעא דנאע יקול וכלל עבודה בשד: לאכז עלא קד
לכלאס אלו קולנא לפוק עלא לסאן למדרש יבו מלית
איו מן בעד מא כאנו ושרא וקאלנו כרמת לכניאן וואסר
וריוקו (טז)

רנה הגדה בלערכי וישועה

בכל דרודה תיב אדם להראות את
עצמו כאלו הוא יצא ממצרים
שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא
לאמר בעבור זה עשה יי די בצאתי
ממצרים

פגמיע גיל וגיל מלזום בן אדם ליזוארי אילא
רוחו ביה אלי הווא כרג מן מאצר בחא
(כיף) מא קאל אלפסוק ותכבר לבנך (לזולדך)
פנהאר האדאך קאילאן פי סיבת האדא
עמל (נעש) אלהה אילי פכרוני מן

ורווקר פכנו וקבלוהו ססוף וכרמולקום כרמח סוכרין
שיכטרות וקבלוהו וזיידולקום ושי כטרות וקבלוהו
וזרעולקום סגור פי גכאיון וזטרטולקום וזטרולקום
וזי כטרות וקבלוהו וכנסולקום לסוואק ושי כטרות
וקבלוהו וסכנולקום למא וכן עז הר קנייאת סוכרין
ורכבא ינוקא כללס לפסוק מליח לאיון מן לאוול ככנו
יעזרבוהו פילכרמח רלכניואן די הווא חומר ולכנס
ופילווקת די ככנו ימאכר ומשו וריומו ככנו וכרמוסו
כל עכורס כסדס :

בכר דור ודור וכו' בעבור זם עשה ה' לי וכו' שלח
את אבותינו וכו' שלח אף אותנו גאל עמס
ססמאר וזאתנו סוליא משס וכו' ססנא ענדנא וזסמאר
סרקרוק עלא למנר די עללס לטמאק יזיר וגיכלנא
סאר לפסוק די וזאתנו סוליא משס לאיון יקרנא פסוק
לוול די בעבור זם עשה ה' לי די רסו מנין פיה עלי
נוקנא כרגנא מן מלרוס רזא ככנא ינטמאק אל פסוק

די

רנה הגדה בלערכי וישועה

ממצרים ושלח את אבותינו כלכר
גאל הקדוש ברוך הוא אלא אף
אותנו גאל עמהם שנאמר וזאתנו
הוציא משם למען הביא אותנו לתת
לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו

לפיכך

מן מאצר אלי לאיים אילא גרודנא (אכסתנא)
מכלאף (כס) פך למקדאס מבארך הווא גיר
חחא אילנא פך מעאהום פחאל (כיף) מא
קאל אלפסוק ואילנא כרג מן תמא לסיבת
יגיב אילנא ליאעטי אילנא אילא אלארין
אלי חלק לגרודנא (אכסתנא) :

עליהא

די וזאתנו וכו' וארבע כמה רי עיושא ז"ל תירץ סאר
סרקרוק וקאל לאיון ולוכאן מן לפסוק סלוול וסמרו
נקדרו נקולו כוונת לפסוק די קאל עשה ה' לי סווא דאס
יהדר עלא סארך סרור די כרג מן מלרוס רווקא
עלוקא זאר גאכ סאר לפסוק די וזאתנו וכו' כלס
יעלמנא עלי חתא נוקנא כרוקנא מחזכין סלרי כרגנא
מן מלרוס וסובה די נוקנא כרוקנא מחזכין כוף סלרי
כרגנא מן מלרוס לאיון לוכאן קערו גרודנא פי מאנר
סעילו סאעא וזסמאר סוכרא ככנו כר מוכן ידכלו פי
סמסס סערי טומאס ומא ככאן וכוון ענדוס חתא תיקון
לס סומאן ולס סולארסוס וזולאר סולארסוס ועלסס
רסו יקול לפסוק וזאתנו סוליא משס לכונס עלי ספי

נוקנא

רנה הגדה בלערכי וישועה

ויפר לכאס דשראכ פיירו וויקול

לפ'כך אנהנו חייבים להורות
להרר לשבח לפאר
לרומם להרר ולקלס למי שעשה
לאכתינו ולנו את כל הנסים האלו
היוציאנו מעברות לחרות
ומשעבוד לגאולה ומיגון לשמחה
ומאכל ליום טוב ומאפלה לאור
גדול ונאמר לפניו הללויה

הללויה

עליהא (עלם סדרתן) נוחנא מלומין נשכרתי
ונהאללו ונסבחו ונפכרו ונעאליו
ונבאהנו ונקאלסו למן אלי עמל (נכחע)
לגדודנא (לכאסתנא) ואילנא אילא גמוע
אחגריבאת האוולאי כרננא מן לכרמא
להחריר ומן לכרמא ללפכאך ומן אנכאד
(לנבון) ללפרתא ומן לחון לנהאר מליח ומן
אצלמא לצאוו כביר ונקולו לקודאמו שברו
לארלה
שברו
נוחנא כרוואסתנא מחסוכין כין אלם כרננא מן מלרוס

סללויה

רנה הגדה בלערכי וישועה צה

הללויה הללו עברי יי הללו את

שם יי : יי שם יי מבורך

מעטה

שכרו לאללה שכרו יא עביר (ואכודאס) ללה
שכרו אילא ייסם ללה : יכון ייסם איללה
מכארך

הללויה סללו עברי ה' ראשו תיבות דיואלסוס

וטלשע חסאכמו" לה גרבו ורמולנא סאיון
קאלו סווארנא פוזלמוד לוי נאר וואמר אלמעשה
פוזדו יוהשע בן חנניה סלוי כאן מערדך
קירוב למלכות וכאן כבוד עלם ליהודי נאר וואמר
אנאסאר קאל אלולטאן לרבי יוהשע ולוכאן תסמעו
אלרתי ותשמעו מלוח סוואסו כרנעו סומס וואמר
ונסטוואסו פירין נאווכו ר' יוהשע וקאללו אירא כתי
רזית כההך לחאבא סתא סנא רננו דאקודרו מעאך
ועמלג קטוט לייך כונאסתוס סלוי עלם טונעו די תלת
סוואס ירבעו וסטוואסו לסומס וואמר נאסר סתלת
סוואס טלשע ר' יוהשע לענד אלולטאן מלכוס כתפילין
וטלית לסוין סוואירא כאנת עארדו דסוין מא יתמשאס
סדיבע סמות כלס לזית וספילין וסון סאפו אלולטאן
סלוי לכאס ככרי גס לענדו דסאס ופירין ססאעס תפכך
וקאללו לר' יוהשע פאיון לכלמא די עטיתני ב"ט יידך
סלוי עלם טונעו די תלת סוואס כסטוואסו פירין נטק
ר' יוהשע וקאללו סתא סנא מא גית לענדך סאר סלככא
גיר עלם סאר למסל' אכאס סגיו סנתוס לכול ותכנעוסי
והרנעו יקוד כופנא וואכרו אלולטאן וקאללו סאר
לסאקא מא סקדרס סליר פירנוואס וואס לכביר יתכאס
סאגיר וסנתוס דכאס ססת ארמא דוואלנא עלוס

ל"ז

מעשה ועד עולם: ממזרח שמש עד
מבוא מהלל שם ירם על כל גוים
י על השמים כבודו: מי כיי אלהינו
המנביהי לשבת: המישפירי לראות
בשמים

מן דאבא (רמין) וחתא ללאבדא (לרוואס):
מן שריק (זלוק) אשמש חתא לגיובו: משכור
יבם אללה: מרפאע (עאלי) עלא גמיע אל
אומאם אללה: עלא אסמא ווקארו: מאן
(אשכון) כייף אללה אילאהנא אלעאלי לסוכנאן:
אלמאחדור (אלוואטני) ליינצר פיסמא

לאזם תתבענא פירין נתאענא: נטק ד' יהושע וקאלנו
נוחנא מא יקדרש ולי נרבעו עלא דינכום פי כאטר
נוחנא מלכתין וכיפאש נקדרו נרונו לערלה מחלכום
לאכנאנתום תקדרו תתלתנו ותסטוואקו מעאנא רעדנא
מן קאר למעשה אלי מן ספת למלוא דלמילא די ענרנא
מא יקדרש ולי נרבעו נתבעוואס פי דינכום כ"מ
ומערין כ"כ שאין קאלו סווארנא אלי אומות העולם
הומאן חתא שבעים שרים: וישראל סומאן לחלק די
הקב"ה: מתל מא קאל לפסוק כי חלק ס' עמו וכו':
ועלואה רמזלנא דור המלך ע"ס אהנא פי קאר לפסוק
ד' חמולס: לכונגה אלי מן גופת למלוא דלמילא ראוים
נכונג ענדי ס' ומא נכונג חתא אשרים כייף אומות
העולם:

ממזרח שמש עד מבואו וכו': קאלו סווארנא לי
אברהם אבינו לווקת אלי כללך: כאנת
וולרתו

בשמים ובארץ: מקומי מעפה דל
מאשפת ירים אכיון: להושיבי עם
נרובים

פיסטא ופילארין: אלי יווקף מן אתראב למסכין
(אלעיף) מן למזאבל ירפע אמגבון: אי יגלם (כאש)
יקער) מעא אסאכיון

וולרתו ומאס פי וואטר למערה: לאיון כאנת באופא
מן לבזירה די נמרוד פי כאטר כאן שאף נמרוד פינגוס
בסתננים אלי מאזליקוס וואטר: כן אדרס פירנווא לי וחיו
אדיו ומן ויק אסאעא גזר עלא ארנווא לכל כאש לווינלי
די וכללך לאזם וקטלוסו: וסין סמעט וימאס די אברהם
כהאר לבזרס משאח תככאת פי וואטר למערה: ותמא
וולרת אברהם: וסין פטן כרוסו אברהם ושאף אשמש
כמס אלי סווא חלוקה וכאן ובאיועלסא: ומנאיון גא
אלול ושאף לקמרא רגאע כמס אלי סווא חלוקה ובאן
ובאיועלסא: מנאיון לבאח נהאר ושאף לקמרא משאח
וברגת אשמש: דין אסאעא בקא יבמס מעא ראלור
וקא לי סינורו כאיון וואטר לאוס פירנווא די וימאסו
ובאן וואעבר להקב"ה: וסארה די ראהו וקול לפסוק
ממזרח שמש עד מבואו מהולל ס' ה': לכונגה מן סנת
שריק אשמש ולגיוב דוואלסא וכון מהולל סמו של
הקב"ה: מתל מא לוכנא פי אברהם אבינו:

מקמי מעפה דל מאשפת ירים אכיון: פנה ארבע
מדרג בתורוה"ל: וואיון דור סמלך שאף
כרוס קדרס שאיון מאזל ולי פי תאטר אומאן ועלואה
קאל קאר לפסוק: לאיון לאר וואטר **אלמעשה**
נודא: לאיון כאן וואטר אלולטאן רלעכר
קיוו ראענוס: ויסמו לולטאן סולמאן: ופי ראך
אתארוך

רנה הגדה בלערבי ויישועה

נדיבים עם נדיבי עמו : מושיבי

עקרת

אסאכין מעא אסאכין קומו : אלי ירחב (אלי

ירור

אתאריך כאת ירושלם תאסת חכומת לגרוב : ומתא האר
הגולטאן וטארד עלא לגרוב בעאסכר קווי וכתור ועאנו
הללה ונלכהוס : ודכלו גמוע גאסוס לירושלם וקבנאס
וטאעולו גמוע נאס לכלאר : ומון תראתב פי ללטנתו :
האמר עלא גמוע לקוויאר דוילר : באש ועמלו לפוסוכלו
ד ויאלהוס ויפתשו חתא ויכו למולאע אלי גאיון כאנת
מכנייא בית המקדש : וטקאיו ותעארבו דוך לקוויאר
בגמוע גהרהוס : ועוויאו ופתשו באש ויכו למולאע
ומא לא ברהוס : וסוף דבר קטעו לאויאס ועמלו פי
באלהוס באש מא ופתשו כתר : ולאר ווארד אנהאר
ווארד מן דוך לקוויאר כאן ותמטא פיטריק ושאף ווארד
ארומיאל אזקופא מאשיאל פיטריק וקופא פוק ראלהא
מעאמרד כזיכל ולווסאך : תקלאהא וקאלהא פאיון
מאשיאל בהאר לקופא דזיכל פוק ראנך : גאוובתו
וקאלתלו ראני מאשיאל ביהא באש נרמיהא פולמוכאע
לפלאתי : תקלאהא וקאלהא פאיון לארד ופאש מן מולאע
סאכנא : גאוובתו וקאלתלו : ראני סאכנא פי בית לחם :
וגיבת האר לקפיפא דזיכל כלכבוד באש נפריהא פי
דאך למולאע : תקלאהא וקאלהא וואש גאכך מן בית
לחם חתא להינא מא כאנת מולאע פאיון חרמי אזיכל
באש חשקא האר לבוער לכול : גאוובתו וקאלתלו ויא
סידו תכון מעלוס אלי עכרנא קבלה מן גרורנא : גמוע
לואארד אלי ירמי אזיכל פי דאך למולאע וואעסאך דו
וגיבו מן מולאע בעיד חתא להנאך ונחלו איגארד כתורא
מן ענר רב אל עאלמין וירכל ללגינא כנכאטו פי דגלו
ועיניא

רנה הגדה בלערבי ויישועה צו

עקרת הבית אם הפנים שמחה

הרלויה :

בצאת (גד) גחזי יא : זאוף זיאסא

ירור) אצילאח (עקמת) אלכית : אום לוולאר

פרחאנא שכרו לאלא :

פכרו

ועיניא מאעמיון : חון סמאע ראך לקאיור כללס דוך
אזקופא כמס פי באלו וקאל אלי סיבורו הארד הווא
מולאע בית המקדש : זאנארא מן כותרת לבונך
ולעדאווה דו עאריון לליהור : אתגרו באש וזיישו האר
למקאס למוקדס וואעלס מן ארנייא : ועמלו וולאויא
לאולאררוס וואפלאנסוס באש ועמרו כזיכל חתא
יזאסאס ויסס האר למולאע מן ארנייא : ועיסאע משא
דאך לקאיור וואכא גמוע ארעווא ללולטאן : ועיסאע
הארד ללולטאן עלא גמוע כודאמו באש ימשו וכמלו
דאך למולאע מן דאך אזיכל וואיווד נאר כקאיו וכמלו
חתא כיינו עלא לאחיוט די בית המקדש : ומון סמאע
אלולטאן סולימאן אלי כאן למולאע די בית המקדש
פראס פראס כבורא וסאר : וואר כתר לכראמין חתא
כמלו למולאע מלוח מן דאך אזיכל ויסל כוטאת דלמא
וורד ומא זאאר וסיוקו ונכפו דאך למולאע כוף אלי
ילזס : וואעמל פי דאך אלמוכאע ווארד אלגאמאע באש
יללו פוס : לאיון קאל מכאיון האר למולאע הווא קרוש
לאזס ונקבלו אללאות דוואסוס פיס : ועליהא דוד המלך
ראשו וקול מקימו מעפר דל : מן סיבת דאך לאחפור די
כאנו יואפרו פיתראכ : כאנת אחקומה לרל די הווא בית
המקדש וכאש לארת האר אחקומה לבית המקדש : מן
סיבת מאשפות ירוס אכיון די הווא דאך אזיכל אלי כאנת

ראפרא

47

י

רנה הגדה בלערי וישועה
בצאת ישראל ממצרים בית יעקב
מעם לעז : היתה יהודה

לקדשו

פכרו ישראל מן מאצר • גמאערת (נאר)
יעקב מן קוים עגמי : כאנת יהודה
לקדמו

ראפרט דוך ארומייט אזוקופט :

בצאת

ישראל וכו' היתה יהודה וכו' עיון בתוכחות
מוסר אלי עמלנא פו לכדיון • תפליד מלוח
פתח תמא •

היתה

יהודה לקדשו וכו' הים דאס וינוס וכו' מן
האר לפסוקים ונהאר מן סיבת די היתה
יהודה לקדשו • עלויסא הים דאס וינוס • וכאמת נחאבר
נערפו באש מן סיבה • אגיר באש נפקמו האר לכלאס
נסבכו שאין קלו סויארנא ע"ה • אלי חון משא משה רבינו
ענר לכחאר באש ועמל קרועת ים סוף • גאווכו שרו של
ים וקאללו מא עמכש רשות באש תקומאנר עליוא •
לאיון אכא אכבר מנד • מן סיבת די ללאקית קבלך • אכא
ללאקית יום אתלאתא • ואנתי מא ללאקית גיר חתא ליום
אגומעא • יבקא לכחאר באנת אסכרא רויאלו לי ווללאק
אלוול הווא אלי ענרו לגראדו כחר מן נאכבו • ואלאכך
גליבו קאלו רכותיו אלי יהודה מן סיבת די הווא עמל
קידוש השם ורמא רחו ללכחאר הווא לוול עלויסא זכה
ללמלכות • וכער אמא הווא ארשאכשע דלכוואן וכאן
ולטחאק למלכות תכוך לראוכן די הווא לכבוד • אפילו
הכו זכה ללמלכות יהודה • יבקא בער אמא הווא סגיר
יקדר וזכה ללמעלה לאיון לעיקר הווא לפעאיוול דיל כן
ארס • והארו כוונת אפסוקים מן סיבת די שאק לכחאר
אלי

רנה הגדה בלערי וישועה צח
לקדשו ישראל ממצרים בית יעקב
מעם לעז : היתה יהודה
לקדשו
פכרו ישראל מן מאצר • גמאערת (נאר)
יעקב מן קוים עגמי : כאנת יהודה
לקדמו

לקדמו ישראל מן חכמתו : לבחאר רא (ננר)
וואהרב • ליירדן יתוואכר (ננר) • אורא : לגבאל
שטחו כף לכבאש • כדויאת כף אוולאד לגנם :
אש אילך יא לבחאר הין תאהרב • אליירדן
תתווכר (ננר) • אלוורא : לגבאל תשטחו כף
לכבאש כדויאת כף אוולאד לגנם : מן קודאם
אסייד כאלק אל ארץ •
מן

אלי יהודה זכה ללמלכות ואפילו הווא סגיר לאר די
מוקדם פילמעלס הווא למלוח • עלויסא הים דאס וינוס
ואפילו הווא כבר מן משה רבינו פילכלוק • מא ענרו
לאש וליק ומשה רבינו כאן אכיר מנו פילגראדו פו לאטר
אל פעאיוול מלאח רויאלו • באש ותעאלס אל כן ארס אלי
אל כוכור פילסטין מא ענרו האש וליק באש וכון ענרו
גאוס סרוסה ולעיקר דיל אסויכות ולמעלס דיל כן ארס
הומאן אחרים ולמעטוס טובים כף אלי קולנא וסיכנא
פו משה רבינו ע"ה • וכף קאלו רכותיו ז"ל אס זכה
הארס אומרים לו אתה קרמת למעשה כראשית ואס לאו
או"ל

רנה הגדה בלערכי וישועה

מלפני אלוה יעקב : ההפכי הצור
אגם מים חלמיש למעינו מים :
ברוך אתה יי אלהינו מך העולם
אשר גאלנו וגאל את
אבותינו ממצרים : והגיענו הגילה
הזה : לאכול בו מצה ומרור : בן
יי אלהינו ואלהי אבותינו : הגיענו
למועדים ולרגלים אחרים הבאים
לקראתנו לשרום שמחים בבנין

עירך

מן קודם אילאה יעקב : אליקלב אסכור
(אנוואנס) מרוג אלמא אסכור לאעיון אלמא :
מבארך אנתא אללה אילאהנא צולטאן
אדינייא אדי פכנא וופך אילא גרודנא
(אכאנתנא) מן מאצר : וולאחקנא (ווללתנא)
ללילא האדי לינאכלו (כאש כאכל) פיה לפטיר
ולמראר : כדאלך אללה אילאהנא ואילאה
גרודנא לאחקנא (תוולננא) לווקות ולעייאר
אוכרין למאניין למקאבלתנא ללעאפייא :
פרחאנין פי בנייאן בלארך

או"ל יתוש קרמך שלשול קרמך ה' וזכנו לעסוק בתורה
ובמלות תמור כל ומו קיונו וכזכות התורה ה' ומסר
לבאלנו כמקרה בימונו אכ"ר :

רנה הגדה בלערכי וישועה צט
עירך : ויששים בעבודתך : ונאכל
שם מן הזבחים : ומן הפסחים :
אשר יגיעדמן עד קיר מזבחתך לרצון :
ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל
פרות נפשנו : ברוך אתה יי גאל
ישראל :

בלארך : ומשנשקין (וסרסאנין) פי עבארתך :
ונאכלו תמא מן ארבאייח ומן לפסאייח אלדי
ילחאק (ויוולל) דמהום עלא חיש מדבחהך
לרצא ונשכרו אילאך : שוכראן גדיד : עלא
אסלאכנא ועלא פכאך נפוסנא מבארך אנתא
אללה פכאך ישראל :

ושרכ אלכאס דשראכ כתכויא : ומא יכארכש מן קבל
כרכה די כורא פרו הנפן : לאיין אלכרכה אלולא אלנו
כארכנא פילקידוש : קייא חפטר נמוע אשראכ די ונשרכ
מן כשרו ופילו די פי וולט למאכלא :

סימן כ"ח די רחצה ובו ח"י
סעיפים

א מלוס יכסל יודו מן וואסר אל כלי די ורפר רביעית
רלמא : ואורא כאן אל כלי מא ירפרש טיעור די
רביעית פסול דאך אל כלי לנטילה : (ש"ע סימן קכ"ט)
ב אל כלי די פיה רביעית רלמא : וקררו יכסלו מנו
תלאתא דנאס וכתר :

רנה דינים די רחצה וישועה

ג האר לכסיל ונטמאק וכוון ופרג לטרתיו עלא כול יד
וידא ופרג עלא ודו לומין אלולא ומן בערו ופרג
עלא וידו אסמל וידגאע ופרג עלא וידו לומין
ווכמל בסמאל (ע"ט)

ד ונטמאק וכל יודו סתא ללכדיואן דלמפלל די
דראעו

ה ירוץ באלו ל בן ארס באש וכל יודו מלוח בוף אלי
ילום לאיון קאלו סווארנא גמוע וואחד די
וואהזא פוכסיל יודיה דאפו חויב כדוי כ"מ ונעקר מן
העולם וקאל רבינו האר"י ז"ל אטעס לאיון פוליווין
דול בן ארס פיהוס עשרה רבאעין די הומאן מקאבלת
עשרה מאמרות אלי ללאקת ביהוס אריוווא ומנאיון
האר ל בן ארס דאפו מזלזל פילכסיל די וידו די פיהוס
עשרה אלנעות עליהא נעקר מן העולם ב"מ

ו קאלו סווארנא רז"ל אלי על נטילת ידים ראשו
תיבות עכ"ו גרנהוס ורמוולנא אלי גמוע אלי
וואחד פני נטילת ידים וסכב לרוחו לענוות כ"מ וקאלו
פיתלמוד קל רב סדרא מן סבת די אנא מוואק נעאמר
יודי כלמא פי וקת לכסיל דזקני הקב"ה במאל כתיר
ועליהא למנהג דלעולם יקולו פילווקת אלי וכללו
יודיהוס מלא יודינו מברכותי די הווא ראשו תיבות
מו"ס ומן סבת האר אשו ומעושר מתנות יודין ירזקו
הקב"ה שפע טוב ונקדרו נידו וואחד ארמו אביר
לאיון ולונו על נטילת ידים סופי תיבות למו"ת גרנו
ירמוולנא אלי לוואחד די מא ועמלא אנטולה בוף אלי
ילום וסכב לרוחו למיתה ב"מ ועליהא וא סווארנא
הארנו באלכוס פי האר לחאנא וראשו מא פויהא סתא
מזרוק דרראקוס אלי עלאש זכאף בן ארס ומא יוואעוש
ארו חין ויד פוקהוס קטרא דלמא זאוורא וארדכא
דאפו ועמל פוקא וואחד למנפעא לרוחו אלי זכא
לעושר וכבוד ואורך ימים ושנות חיים

ז קאל

רנה דינים די רחצה וישועה ק

ז קאל רבינו האר"י ז"ל אלי לוואחד די מא וכלאש
יודו בוף אלי ילום וכוון מתגלגל פולפרע לי ראהוס
מעשטו גיר פולמא וכאיון וואחד ארמו פי האר לפסוק
אזו עבר על נפשנו המים הזודונים ברוך ה' של"א
כתננו טרף לשינהס ראשו תיבות של"א נט"ל גרנו
וומולנא לי לוואחד די מא כלסל יודו כראו וכוון מתגלגל
פולפרע די הווא דאיוס פולמא ווינו מלוח שאיון כמל
לפסוק נפשנו כלפור לכוונה לי אנפש דול בן ארס הווא
פלמה תכון כוף אלפור די הווא לגראן כלגלגול וזוכא
לאר וואחד אלמעשה (מרכור פי שכמי בעל סס
טוב דף ג' ע"ג) לאיון האר אסויד ר'

ישראל בעל סס טוב כאנת עאדתו מא יקראש קראויתו
פילבלאד פי כאטר באש מא יקאווסה ויכטלוה מן
קראויתו ודאיוס ויכר ללגבאל ויקער יקרא וואחד
בהתבורות לאר וואחד לכטרס לרז לברא מן אלבלאד
כוף עוואוידו ובקא ותמשא סאכב תלת איוס ותלת ליואי
ומן בערו פטן כרוחו לי דאפו בעיר עלא לבלאד יאחד
ודאש וכמס פי באלו אלי מא וולל באער האר לבועור
לכול גיר סוגורו כאיון בער אלאלקא אלי כתבלו אשו"ת
כאש יקליהאן הווא פי האר סתלמוס והווא גאית קוראמו
וואחד אלגראנא כבירא יאחד אלי מן כותרת כבורהא
סתא כאהתלו כוף וואחד לוואישא וסתא עגב פיהא דאך
אסויד עגב כביר ותקלאהא וקאלהא אש תכון אנתו
ובאווקתו אלי הווא דאפו פי וולטא מבלגל וואחד
סתלמוד חכס לי ויסמו פלאן לבלאטי וליוס סכבת כמס
מיוית פאס והווא פי האר אלער דלגלגול ובער אמא
פוזמאן ארב לאר"י די כאן תיקן קראש דנשמות הווא מן
כותרת לעכירות גאכוס פי האר לגראנא פי מולאע כלי
אלי מה פיהא כני ארס מוגרודין באש יזיב סתיוקון ריווא
תקלאהא ארב אש מן עכירות עמל באש אכלל פי האר
אלרה לכול גאוורו וקאללו מן סובת די וואחד לכטרס

זה האר

רנה דינים די רחצה וישועה

זההה ומא עמלש נטילת וידים כוף אלני ולום וטלאע
אשטן וקטרנ עליוס קודאס בית דין של מעלה ובאורכוה
כ"ד של מעלה אירא פי כאטר האר לעבירה וואקדרא
מא ותעאקבש עקאב כביר ולאכן אירא האר לעבירה
סבכחלו כאש ועמל עבירו אוכרין ריך אסאעא נעמלולו
עונש כביר ויכלץ פי פעאווילו ארוניין קון סמע אשטן
האר לכלאס לאר ותסלט עליוס וכול ווקת יגוויה כאש
ועמל לעבירות ועבירה גוררת עבירה וכאש ותמשא
פיללאס ואכלמא חתא מאת פועמיותו ומן סוכת אלני
סבאב עמיותו הויא לעבירה אלאולא די נטילת וידים
עליוסא קון מאת גזרו עליה פי בית דין של מעלה כאש
יתגלגל פילפרדע די הווא דאיוס פילמא ולדאבא יא
סירו ראני בית כין יוריד ומא באבך סהס ותברך להאר
למוזאע ניר כאש תעמל אתיקון דיואלני ותסלכנו מן
האר להמוס די פאש ראני לאיון סמענת מן בית דין של
מעלה וואיון קון יגזו או לרוק מן האר למוזאע ועמל
אנטילה מן האר אלוואר ושרכ מן האר אלמא כלברכס
כלכוונה יכון ענרו תיקון והאיווד לאר פיסאע דאך
אסוור עמל מתל מא קאללו ולארית מיותא דאך
לגראנא וסלך דאך לחכס ולאר תיקון לנשמתו ע"כ מן
האר למעשה ורפר בן ארס וואאר למוסר כאש יכון אארץ
פונטילת וידים כאש מא וואקאעש רומו פי האר להמוס
לכול

ח אלמא די נעמלו ביה אנטילה ויטחאק יכון נקי
ואירא תברל לונו פסול לנטילה (ש"ע ס' ק"ס)
ט למא די תעאמלת ביה למלאכה חראס לנטילה (סס)
יוד אירא ווארא כבאלמא פי קררא גירא כאש יגרבא
אירא לחיטא אוולא מתקובא הארץ אלמא פסול
לנטילה לאיון ותמא אתעמאלת ביה מלאכה (כרכ"ו)
מסס בית רור ס' תק"ל
יא אירא סאטשי כוררא פילמא כאש מא תרבאלש
הארץ

רנה דינים די רחצה וישועה קא

הארץ אלמא פסול לנטילה (מנ"א סס)
יב אלמא די שרבו מנו אלבאב אוולא אלכלאב כשר
לנטילה (ש"ע סס ס"ד)
יג אלמא די כדרו פיה אלקרעא דשראב פסול
לנטילה
יד אלמא סבון כשר לנטילה (סס ס"ו) ולאכן רש"ל
וחארס אירא כאן גליואן בזאף
טו אלמא מאלא אוולא מכנוא ריחחו פסול לנטילה
(ש"ע סס)
טז ולטחאק ינקו לפארו מן לווסך למא קבל אנטילה
ואירא ענרושו כאתס פיירו ווולקא כאש מא
תכונש לחנויה (ש"ע סס)
יז חין וקאלני לכסול כער אמא כסל יורו חתא לרראעו
מלזום ועאלו לנאעו לפוק (מקובלים) ומן כערו
יבארך האר לכרכה

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
אשר קדשנו במצותיו וציונו
על גטירת ידים:

ה מן כאערד מא כארץ אירא שאף ויריה משמלני כלמא
בזאף מא ימסקהומש פיסאע פוסרכוליטא גיר
וקטר אלמא לוי פוקהוס וריך אסאעא (כן מוכס מרכרו
מר"ן ס' ש"כ ס' י') ומן כער יקול האר למזמור
מזמור לדוד יי רועי לא אחסר: בנאות דשא
ירביצני על מי מנחות ינהלני: נפשי
ישובב ינחני במעגלי צדק למען שמו: גם כי
אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי
שבטך ומשענתך המה ינחמני: תערוך לפני
שלחן

רנה דינים די רחצה ויישועה

שלחן נגד צורדי דשנת בשמן ראשי בוס ריה :
אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבת בביית
" לארץ ימים :

**סימן כ"ט . דינים די מוציא מצה
ובו י"ג סעיפים**

א מן בער האר אשי ורעד אסרר דלמלות פיירו אונג
אמאס ואנון פייואלטקוס ויבארך האר אונג דלברכו

**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
המוציא לחם מן הארץ :**

**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
אשר קדשנו במצותיו וצונו
ער אכילת מצה :**

ב חין ובארך על אכילת מצה ועמל פי באלו אלו האר
אלכרכה יפטר ביהא קתא למנה די נאכלו פולכורך .
(ש"ע) זמן די אכילת מצה עיין לקמן סי' ל"ג סעיף ז' .
ג מן בעדו יהאדם (וקסר) מן למנה לפוקאנייא שיעור
כזית דלסמוליא לכול וואחד אלו קאערין פיסעורה
ויהאדם (וקסר) גם כן שיעור כזית לכול וואחד מן אנון
דלמנה לרוסטאנייא לרמת אכילת מצה . וינטלסוס
פילמל . ויכלסוס פי מרא וואחדא בתכויא . ואורא מא
יקדרש יאכלסוס פרץ מרא . וכרא מן אלאוול יאכל
לאמוליא . ומן בעדו ויאלכ כזית דלמנה . (ש"ע סי' תע"ה)
ד שיעור די כזית קאלו סווארנא אלו הווא קד אנון
דלכויא . ולאכז ארב ליון לנפש סיה וארכ ראשון
לליון

רנה דינים די מצה ויישועה קב

לליון די ארכ קוים כן עטר ז"ל קאלו אלו הומאן כוילו
האר אשיעור די כזית ולאכו פיה שיעור כולא כאמלא .
וסווארנא די קאלו כזית הווא נוץ כולא . מן סיכת אלו
אלכויך די הארך אומאן כאנו כבאר יאסר . אלו לכויא
די זמאן קר זוג דליוס . וקתא אהשכ"ץ ח"ג סי' ל"ג קאל
אלו לכויך די האר אומאן סגארו יאסר ומא וילקלנאש
כקויו כיהוס . עליהא כול כן ארס ירוץ באלו לרוחו
ויוויד פישיעור באש יוכרב מן אספק . לליון אורא עמל
קל מן אשיעור . מא וקדרש די מא עמלא מצוה כהלכתה .
גיר דאסו זאר עמל וואחד לעון כביר די ברכה לכטלה
ס"ו . לליון הווא נטק פולכרכה על אכילת מצה וסתם
אכילה ככזית והווא מא כלשא כזית .

ה אורא כאן זקן ומא קדרש ויאלכ למנה יאכסא . חלאל
ישמכסא בלמא קתא תרטאכ ויאכלהא . (ש"ע סימן
תס"ה ס"ד)

ו אורא כאן מריץ ומין ישמכסא פילמא תלורו . חלאל
ירטכסא פישראכ . (מג"א ח"ג ס"ק ז')

ז אורא מן בער מא כלל למנה טאסלו אספק . אורא
דאך אשיעור דלמנה פיה שיעור כזית אולא . מלזוס
ורבאע ויאלכ כזית אכור כלל ברכה . (פסח מעוכין
ס"ק זר"ע)

ח אורא כלשע למנה כלל מדיב וכרב דלחובה . (ש"ע
סי' תע"ה)

ט אורא כלל קר נוץ דזיתונא מן אלמנה . ורבאע כלל
אנון דזיתונא ויוכרב דלחובה . ורווקא אורא מא
בטאש בניאקוס שיעור אכילת פיס די הווא שיעור
מאכלא די ארכאע דלכזית . (ש"ע ח"ג ס"ו)

יוד די מצה גוולה מא ויכרנא ביהא דלחובה . ועליהא
ירוצ באלו אל כן ארס פילווקת די וטויב אלמנה
ירשמאש באש מא תבדללוש . ויאשעמל מלוש באש ווקת
יעמל למנות כול וואחד יקול בתכיון גמוע אלו תכיות
פיורו

רנה דינים די מצה ויישועה

פיירו אלמנה דיואלו ראנו געטויקאלו דאכא מן במתנה
וסין וקולו האידרא מא יכון ענדנא קתא חשש די מלה
גזולה (הנמ"ו פ"ר מה' חמץ ומלה)

יא אפילו לילא אהאנויא די הויא מדרכנן מא ווירגיש
בן ארס דלחוכה במלה גזולה (שאגת אריה ס"ה)

יב קלו סווארנא לי אלוואקד די וכון חארץ פולמאכלא
דלמנה וועמל כוונתו לשמים ויאכל אשיעור כוף
אלי ילזאס יכון מוכטא אלי מא ויגדלו קתא הווק לעאס
לכול וקארד די רמז דוד המלך ע"ה פילפסוק כו' מכל
'זרה' הילנוי ראשו תיבות מג"ה (פ"ו המדבר)

יג אורא זוג דנאס כאנו פיטרוק אולא פילחבס כ"מ
ומא כאן ענדקוס גיר כזיה דלמנה ואורא וקלמנה

בינאקתוס ויאכלוה קתא וואקד פיקוס מא יוכרגו
דלחוכה די אכילת מנה ארון הווא ועמלו גורל בינאקתוס
ואלי טלאע פיה אלגורל הווא יאכלו כאמל וסין ועמלו
האידרא אפילו הארץ די מא כלאס ונחסב עמל מלה
לאיון סבכ ללאסכו באש עמל מלה כוף אלי ויטחאק
(שערי תשובה)

סימן ל

דינים דלמרור וכו' י"ב סעיפים

א עוואידנא געמלו למרור כלכץ ולאכנ קלו לפוסקו
אלי סין וקבץ לווארקא דלכץ מא יקטאעש ראנהא
לאיון תמא עוקר למרורא

ב מליח הווא באש מול לכית ברקו וירוף בלו ללמרור
באש יכון ונקיס בלווארקא לאיון מלו פיקוס ארור
יאסר אולא וקארץ לפאמליויא דיואלו עלא האר אשו
אידא הווא מא נגמש וקאל ארכ קוים אכואלעאש ויא
ז"ל באער תמא האר למסלא לאזם בן ארס וקארץ עליהא
פי

רנה דינים דלמרור ויישועה קג

פו סאוויר לויאס פו האר אלולא די לולת פסח די הויא
קרושא מלוס בן ארס וקרוקוס וועמל גמוע גוהדרו
באש מא וגו ליוור קתא מכסול כ"מ לאיון השטן מקטרג
כשעת הסכנה ומנאיון האר אלולא הויא קרושא יאסר
וסין בן ארס ויהאק אפילו בעון כפוף ולאחאק עליה
עונש כביר ווייב ליוור אשטן באש יכון מקטרג עליה
פושטוס כ"מ וקתא פילכראפס וסאוויר לכורדא וכון
יבדקוס בגמוע גוהדרו ויכון מעלוס בן ארס אלי
ענדנא אלוואקד די יאכל בשר סוויר מא וכון עובר גיר
עלא לאו וואקד ולאכנ די יאכל דורא וואקדא פו וולט
אלכורדא ראהו וכון עובר עלא למסא דלאיון ויבאק
ארור וואער קתא מן לחאס אלמאוף ועליהא ירוץ באלו
עלא קר מא יקרר

ג שיעור כזית דלמרור ויטחאק ויכונו לאוראק מגמועין
ומעאפנין בענקוס קתא מא וכון לכווא בינאקתוס
וראנא כתכנאלכוס לפוק פירוינס דלמלה סעיף ד' וואיון
שיעור כזית הווא שיעור כולא די האר אזמאן

ד מן בעדו ונטץ אלמרור פילחרוסת ומא ועאטלוש
יאסר פולחרוסת באש מא תבטלש למרורא כתאעו
וסין ורפרו מן אלחרוסת ינעלו באש יבאק פיה אטעס
דלמרורא (ש"ע סו' תע"ה)

ה יחרץ באש באלך וכללי אלכץ פו וולט אלמא קסאב
ארבעא ועשרין סאעא באש מא ירבאש לאיון אידא
טאל האר אשיעור פולמא ונחסב כוף אלי דאקו מטבוק
מן סכת די ענדנא דין ככוש כמבוסל ומא ווירגיש ביה
דלחוכה (מג"א סו' תע"ג סק"ו)

ו מן בעדו וקבץ פיוורו אשיעור דלמרור ויקול האר
אלכרכה

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
אשר קדשנו במצותיו וצונו

על אבילת מרור :

ויעמל פוי באלו אלי האר אלכרכה תנפאש חתא ללמרור
דלכורך . ויאכלו בלא תכיוא . מן סבת לא אלמרור זכר
ללעכרות . ואחכיוא הייא זכר ללקורות . עליהא מא
נחכיוא .

ז אורא בלאש למרור ומא מרגוש מא ווכרגש דלחוכה
לאיון ולטחאק וכוון אטעס דלמרורא פוי פומי . ומין
ויכלעו מאיפטנט בלמרורא דוי פוי : (ש"ע סי' תע"ה ס"ג)
ח מלזום ואכל אלמרור פרץ מרא ומא ווקטאש פוי
מאכלתו כלל . (פ"מ ס"ק רס"ח)

ט טעס די מא נכארכוש אשר קדשנו במלותיו וזדנו
על טובל הסרוס . לאיון הווא טפל ללמרור .
ומנאיון בארכנא עלא למרור וקד . (פ"מ סי' רע"ט)

יוד ימרו ריהו לן ארס באש חין וקטאש לאן מן לבגאן
באלך וקטעו בסכנן דלחמץ לאיון מן סיבת די
אסכין תזום פולקטוע דלכונו ותבלע אלחמץ ורחבא די
יקטעו כיהא אלכך תרגאש תטלק אלחמץ אלי מבלוש
פיהא פיקלב אלכך (פ"מ ס"ק ט"ו) ופוי האר אזמאן די
ראנא כשריו אלכך מן אסוק . אלמלוח הווא באש חין
ידכלו ללאר וקטאש טרף מן אלגדר דלמרור וירמיה .
וחתא פוי סאיור אלכדרתא אלי ושרי מן אסוק וקטאש
אלמונאש אלי נקטאש כסכין דלחמץ .

יא אורא שי וקודי משא ללכאורא רלגוי באש ושרי
לאן מא וקטאש כיוודו לאן אלי ווכרג כיה דלחוכה
דלמרור . גיר יקול ללגוי וקטאשלו : לאיון ענדנא אדין
סחס גוים גזלנין לקרקע די מואליהא . וכאקויוא דין
לקרקע מחסוכא פוי רמת מולאסא . ומין איהודי וקטאש
אלכך כיוודו ראסו יעמל האר אלמנוה דלמרור כלגזל
(פ"מ סי' ט"ו) לאכך ארכ חק יוסף קאל אליחאל וקטאש
איהודי כיוודו מן סבת ראנא נערפו אלי האר אלכך זרעו
אלגוי כיוודו ועליהא מא פיה חתא חשש גזל כלל .

יב יחך כלאו לן ארס באש חין יאכול אלמרור ומרגו
בגמיע סנאנו לאיון ישראל ענדנוס ל"ב שינויס
מקאבלת ל"ב נחוכות סכמה . וכב"ס וטלאש פוי סאכנו
חיו"ס על דרך והסכמה תחיה בעלוי . והווא כהאר
למאכלא וכוון ממחך למות די פילמרור (של"ה) אלכוונה
דלכלאס לאיון כלמת מרור"ר וטלאש פוי סאכנא מו"ת
באש ירמזנא אלי פוי ווקת אלמאכלא מלזום עלא לן
ארס ותפכר נהאר אלמיתא ומא תרללו אלגאות וקאלו
סויארנא אלי כאיון שי חסידים פוי וולט אשולחן דייטאס
די ואלכו פוקו דאיוס מעמול פיה וואחד אתוקבא . באש
פוי וולט למאכלא ושרפו דין אתוקבא ויתפכרו לחופרא
דלקבור ומא תרללרומא לגאות . ועליהא נוחא ראנא
נעמלו לכיוא פוסדר . באש נתפכרו אלגילות ומא
תרללנאש אלגאות . (פי המרבר ד' ס"ח)

סימן ל"א . דינים דלכורך ובו ג'

סעיפים

א ואכר פיודו שיעור כזות מן אלכך . ושיעור כזות מן
אלמנה אתאלתא . וילוויקוס פרץ מרא . וונטסו
פלמרוס . ומא ינטחאקש ינפן אלמרוסת מן עליה .
וואכלו בלא ברכה . (ש"ע סי' תע"ה וע"מ)

ב ומין יסאכ ואלכו יקול

זכר למקדש כהדר הזקן שהיה

בורכן ואוכלן בבת אחרת

לקיים מה שנאמר על מצות

ומרורים יאכלוהו :

רנה דינים דלכורך וישועה

ורוך אסאעא ואכלו כתכויא . (ש"ע ע"ס)
ג מלוח הווא באש ירוץ באלו אל בן ארם לרוחו . מן
אלווקת אלו וכרא אלקידוש אללוול חתא וואקת
אלעשא . מא יהדר חתא שמה בטלס . פי כאטר באש
מא יכונש ענדו הסחודעת מן לברכות אלי בארץ לאיון
לברכה די בורא פרו הגפן דלקידוש תפטור לכאס אתאני
די גאל ושרא . ולברכה די בורא פרו הארמה די בארכנא
עלא אלכראפס תפטור אלמאכלא דלמרור וכן עזה"ר .
עליהא מא יהדרס כלל (ש"ע ע"ס) . ורווקא שמה בטלס
לאכן אלהדרס די הויא אזולאח רסרר מא כאן חאגא
אלא אהדר . (פ"מ טי) וקאל ארב ח"ו ר' כ"ז ע"א אלו
כאיון טי חסידים . מן אלו ובראיו אסדר חתא וכמלוא .
מא תוברגס אלהדרס עלא פומהוס כלל ואפילו לוראלא
רסרר מא יהררוהוס גיר בלשון הקדש ואלו הווא נלסא
בהכירן בן ארם ועמלקא .

סימן ל"ב . דינים די שולחן עורך
וכו כ' סעיפים

א חין בן ארם וראב ותעאשא . ועמל כוף אשו"ת בין
עינו . וינטחאק יכון וערף אלו אשולמן הווא לפנו
ה' . ומא ועמל חתא קלות ראש כ"מ .
ב ומא וכונש יאכל כוף ארעבתון די הווא מלהוף . גיר
ואכל עלא עקלו בדרך ארץ ומא כאן מן ראש יגרי
וראש . (ש"ע ס' ק"ע ס"ד)
ג אידא כאן ענדו טי לוף . מא יכונש ירוץ באלו פיה
פי וולט למאכלא . באש מא יקאשמוש . (ש"ע ע"ס)
ד ירוץ באלו באש מא ותכאעס פי וולט למאכלא .
לאיון יסכב לרוחו אלתרץ כ"מ ברא מן אלו ענדו
אוסור רטויף נעשו באפו . (ש"ס ס"ו)
ה אידא

רנה דינים די שולחן עורך וישועה קה

ה אידא להארלו באש יסרכ שראב פי וולט אלעשא .
מא יבארכס עליה בורא פרו הגפן . לאיון אלברכה
די בורא פרו הגפן דלקידוש תפטור כולשו מתל מא קולאס
לפוק . ואידא גאכולו טי שראב אכור פיסעורה ובארץ
עליה הטוב והמטיב .

ו ונטחאק אלכביר די קאער פי וולט אסעורה . קווא
ומד יודו אללוול פי גמוע אטבאיוף אלו ונאכו פי
וולט אסעורס . (ש"ע ס' קס"ח)

ז מראס בן ארם יאדר פי וולט אלמאכלא . לאיון
נכאפו באלץ יקדים קנס לושט ותווקפלו בעד
אלוקמא ויסכב לרוחו אסכנה כ"מ . (ש"ס סימן ק"ע)

ח אקשא ארב אזולאו ע"ה . האורא ראנא נשעו פי
האר אומאן קראש מן כטרא נהאררו פי וולט
אסעורה ומא יכון ענדנא חתא באס . ונאווכ פי כאטר
הומאן כאנת טרויך מאכלתהוס בתכויא לברא . ועליהא
מנאיון והאררו יסכבו לרוקהוס אלרורא יאסר . ולאכן
פי האר אומאן רויאלנא דימא נאכלוש בתכויא בעד אמא
נהאררו פי וולט למאכלא מא יכון ענדנא חתא לרורא .
ועלא קד האר אלכלאס פי האר אלילא אלקדושה די לילת
פסח די ראנא נאכלו בתכויא דרך חירות . מלזוס ש כן
ארם ירוץ באלו לרוחו באש מא יהדרס . (ברכ"ו
סימן הנזכר)

ט מלזוס ש כן ארם ירוץ בלו חין יגיכולו אטכסירטנון
יכון ושוטט באער לחאגא פיטבטי . באש מא ויהארש
כוף אלמלהוף . (מסכת ריך ארץ)

יוד מא יקברס ארקאקא נקוטא פיודו ויאכל מנהא
בסנאנו . גיר יכון והארס (יקסר) מנהא ביודו
טרויף בטרויף ויאכל . (מור"ס בהנהא ע"ס)

יא אידא כאנו טי לויאף עלא טבלתו . וגאכולהוס
בעד אלמאגא מא יאכלו . מא ורפרוש דוך אלוואף
מן קודאמהוס אלמאכלא ויכברו בלוולר די בעל הבית
מן (יח)

רנה דינים די שולחן עורך וישועה

מן גיר אירא בעל הבית עטא הוה ארשות דיק אסאעא
יקדרו ועטיו לאכנו דו בעל הבית • (ש"ע סס)
יב יקרא סאכנו לן ארס באש פו האר לילא מא יאכלא
בזאף פילעאשא • פו באטר באש תכוון ענדו לבגאנא
ללמאכלא רלאפיקומין • לאוין אירא ואכל כן ארס
אלאפיקומין עלא אשבעא ואסר • יתסמא ראהו כלאס
פוק אכילה גסה • ועלוו נאמר ופושעים יכשלו כס ב"מ •
לאכן אירא ואכל אלאפיקומין בלגאנא ומא יכוון תקול
עליה מאכלתו • עליו נאמר כי ישרים רכבי ה' לדיקים
ולכו כס •

יג כאוין טו מוואלאע אלי מן בער מא יקצווי לעאשא
קבל אלמאכלא רלאפיקומין • וגיבו לכוון אלמאס
אלמשווי וואכלו • ומין עאדתהוהם יאכלו אללי מא
באארמולסומט ויבאקווי פו עאדתהוהם • (ש"ע סו' תע"ו)
יד לבלראן די עאדתהוהם מא יאכלוט למאס למשווי •
קראס יאללו אלמשווי סווא דלכמה סווא דלגאג
לאוין נכאפו לאויכוון חין ישופוהוהם אנאס יאכלו • יקולו
הארה למאס דו קרבן פסח • ורהא יאכלו ברא מן בית
המקדש די חויב כרת ב"מ •

טו אלמוואלע די מא עוואיירהוהם יאכלו אלמאס
אלמשווי • סווא טכך למאס ורגאע שוואה • סווא
שוואה מן לאוול ורגאע טככו • קראס יאכלו • (פר"ח
וח"ו)

טז אירא וואחד כאן מריץ ונאעיתלו אט וכבא באש
יכוון יאכל למאס אלמשווי • בער אמא הארדין
לבלאד עאדתהוהם מא יאכלוט • יקדר הארדך למריץ יאכל
ראפו' כאן ענדו מריץ די מא פיהש אסכנה • (מג"א וח"ו)

יז אליו עוואיירהוהם ישווי אדראע פו ערב פסח באש
ועמלו אסרר ביה פיליל • ימרוו רוהוהם באש מא
יאכלוהוהם פילילת פסח •

חי אירא נסא ומא שוואש אזרוע פו ערב פסח • ומא
תעכר

רנה דינים די שולחן עורך וישועה קו

תעכר חתא לליל • קראס ישווי לאוין מהוסי ראוי
ללמאכלא • ויבאקא ראהו ועמל מלאכה פו יווס טוב שלא
לזורך • (בית יורה סי' כ"א)

יט האר אלאיסור דללי • קראס פילולתין די פסח
ופינהארת דוואלהוהם ג"כ קראס נאכלו אללי • (כו'
סי' הנו') ולאכן ארב מגן ארבהס סי' תע"ג • קאל אליו
מא קראס אלמאכלא דלמשווי גיר פיווג אליואליו די פסח
ולאכן פינהארתת קלאל • ועליוהא אירא נסא ומא שוואש
אזרוע פו ערב פסח חלא ישווי פיליל • מן סוכת דו יקדר
יאכלו פינהאר ומא יתסמאש ביטול שלא לזורך • וארב
שוורי ברכה קאל לויאריות די בית יקורה מהומוסי ראות
קאס רדוין הווא כיף כלאס ארב מג"א אליו מהוסי קראס
למשווי גיר פיווג ליואליו די פסח אמא פינהארת קלאל
ישווי ויאכל • ויבאקא אירא נסא ומא שוואש אזרוע פו
ערב פסח • ישווי פיליל לרמת באש יאכלו פינהאר •
כ ועמל מלוח לן ארס באש יטכך אזרוע ומא ישוויש
כלל • ויסלך רוחו מן האר אספיקות לכול ויקדר
יאכלו פיליל •

**סימן ל"ג • דיני צפון אלי הווא
לאפיקומין ובו כ' סעיפים**

א בער מא קאלא לעאשא יגבר דאך אנוך דלמלא אליו
רהאו מככו ללאפיקומין • ויקלמו עלא גמיע
לפאמוליוא ויאעטיו לכול וואחד מנו שיפור זוג דזותוכאת
זית ח' זכר לקרבן פסח • וזית ב' זכר ללמלא אליו תחבל
מעא קרבן פסח • ויאכלוהם בתכיוא בלא ברכה גיר יקול

זכר לקרבן פסח הנאכל על השבע:

(כאה' ט' ופ"מ וש"ע סי' תע"ז ומנהגים)
ב אירא

רנה דינים די צפון וישועה

ב אירא מא יקררש ואכל שיעור די כ' רות'מן אפיקומין ואכל גור שיעור זית א' די סווא קויאן כילא וואסרא וברך (ט"ע ס)

ג ארב כנסת סגרולה עארטו יאוט ריך למאארמא לי פיהא תלווי לאפיקומין עלא כתפו וקבץ פיירו וואסר לאעלא וילכס סכאטו ויקול

בך היו אבותינו הולכים משארותם צרורות בשמלותם על שבכם :

ויתמשא ארבע אמות פי וולט לכית ויקול

ובכה תאבדו אותו מתניכם חגרים געדיכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אותו בהפזון פסח הוא ליי :

(פ"מ סימן ט"ו)

ד יארו רוחו אל כן ארס באש מא יבטאש פילעשא כזאף . פי לאטר אלאפיקומין באש ואכלו קבל נוץ לי . (ט"ע ס) לאיין מערוף אלי אלאפיקומין זכר לקרבן פסח . ועננא ארין פי קרבן פסח מא כאן יתכל גור קבל נוץ אליל .

ה אירא מא כאן ענרו גור שיעור כזית די מלה שמורה . מלוזס ועמל האוירא . יברא יבארך לקידוש . ויעמל אסדר רלהגרה כוף אלי ציוננא פויסימניס אלי גאזו וסין ווולל ללהמוניא ומני עלא ראקאס רלעאשא . ומא יבארך עלואס גור אלברכה די המוניא לחס וכו' וואסראס . ומא יבארכש על אכילת מלה . ויתעשאש . וסין יקאני לעשא . וברך ראף אלכזית דשמורה ויבארך עלואס על אכילת מלה ויאכלו עוואן לאפיקומין כתכויא . (ט"ע ובאש ט"מ סימן תפ"ב)

ו אירא

רנה דינים די צפון וישועה קי

ו אירא כאן שי וואסר מריץ . אלי מא יקררש ואכל כתר מן כזית מלה . אוולא שי וואסר די מא כאנת ענרו אפילו ראקאס כלל . ומא וכסב גור כזית מלה וואסרו ויעמל האוירא יבארך לקידוש עלא אשראב . ויעמל אסדר דלמרור . מתל מא קולנא לפוק . וואכל למרור ואטכיך רלעאשא . ומן כער מא יקאני עשאתו . וכאל יודו ויבארך על נטילת ידים . ויבארך המוניא לחס ועל אכילת מלה עלא האראך לכזית רלמלה לי ענרו וואכלו כתכויא . (מנ"א סי' תפ"ב ס"א)

ז האר ארוניס די קולנא . אלי מן כער מא קאלאש לעשא ויבארך על אכילת מלה עלא לכזית די ענרו .

ח דווקא אירא מא גאזש נוץ אליל . לאכן אירא גאזו נוץ אליל . ואכל האראך אלכזית רלמלה בלא ברכה די על אכילת מלה . ומא יבארך גור לברכה די המוניא לחס וכו' .

ה אירא כאער לוואסר כאן ענרו שי אונס פי לילת פסח פינוץ אליל אלאוול כחאל אירא כאן מלאפר אוואלא פולחאבס כ"מ ומא גא לאארו חתא גאזו נוץ אליל . ויבארך לקידוש ויכסל יודו ויעמל להמוניא ויבארך המוניא וכו' לאכן אלברכה נתאע על אכילת מלה מא יבארכש (שו"כ מן לסאן דגול מרבכה . סי' תפ"ז)

ט אירא קבל מא יאכל לאפיקומין . נסא וכסל יודו למיס אחרוניס . אוולא קאל עשווני מייס אחרוניס נכסל יודו . ופי ריך . אסאעא הפכר וואיין מא כלאש לאפיקומין יקרר ויבדו ויאכלו . ומא ילטאקאש ויכסל יודו ויבארך המוניא לחס וכו' . (ט"ע ס)

י אירא חתא כסל יודו ויבארך ברכת המזון . וקבל מא בארף עלא לכאס אהאלת די ברה"מ תפכר לי מא כלאש אלאפיקומין . מלוזס ויכסל יודו ויבארך על נטילת ידים ויבארך המוניא ויאכל לאפיקומין . וירגאע יבארך ברכת המזון . וריך אסאעא ויבארך בורא פרי הגפן עלא לכאס אהאלת וישרבו . (מר"ן ס)

וא אירא

יא אורח מא תפכר בלאפיקומין גיר חתא בארד כורא פרו הנסן עלא לכאס אתאגא נאשעו אורח האר ל בן ארס עארדו גמיע רקאקא די ואכל פי פסח שמורה משעת קלירה . מא ילטאקשו ורגאע ואכל לאפיקומין וייהכל עלא ארקאקא די כלא פי וולת לעאשא . ואורח עארדו מא ואכל אשמורה גיר פוסדר . לאכן סאור ארקאקא מן לקמאח דסוק . מלזום ואעוור וכל יורו ויבארך המוליא וואכל דאך לאפיקומין די מחרוז משעת קלירה . ואורח האר אל בן ארס אפילו אסדר ברזו מרזוי מתאע אשמורה . מא יסקאש ורגאע ואכל לאפיקומין . (כן משמע מרכיו מר"ן)

יב אורח מא תפכר בלאפיקומין חתא שראב אלכאס אראבע . מא ילטאקש ורגאע ואכל לאפיקומין כלל . ואפילו אסדר עמלו מן מנה שמורה . ורקאקא דלעאשא מן לקמאח דסוק . (כ"מ ג"כ מרכיו מר"ן סס) **יג** אורח לעאשא מא כלא פיוס גיר רקאקא דלעירות . ואסדר עמלו מן רקאקא דלקמאח דסוק . מלזום ורגאע ואכל לאפיקומין כללסול ולסמוליא וכרכת המזון ורווקא גיר אורח מאזול מא כמלש ברכת מלך מהולל בתשבחות . (כ"מ מרכיו מר"ן)

יד אורח לאפיקומין משאלו יקרד ועמל לאפיקומין מן מנה שמורה אוכרא (מור"ס סס) ולפיו האר לכלאס אורח כאנו גאשי כתור פילעאשא . ומא יקרהומש דאך אנון דלמלא אלו מלכו ללאפיקומין לשיעור לכול וואחד יקרר והארס (יקאסר) מנה אוכרא שמורה ויפרקלסום אשיעור מנהא .

טו עוואיידרוס ושיטו טרויף מן לאפיקומין ויחוקכו ויעאלקוה מעאסום לשמירה יקררו וקאערו פו עארחהום ומא ענדרום חתא איסור דתקיב פיו"ט . (מנ"א סו' ח"ק סק"ז)

טז מן בער למאכלא דלאפיקומין חראס ואכל חתא סאגא

חאגא (ש"ע סו' תע"ח) ומנן אכרהס קאל אפילו אשירוב חראס . גיר לכוסות אלו מאזלון דווקא . וקא יעקב קאל אשירוב והאורח ארין .

יז מא ואכלש לאפיקומין פי זוג מוואללאע (מור"ס סו' תע"ח) וטעס סווא לאזין לאפיקומין זכר לקרבן פסח ועננא ארין פי קרבן לא ואכלנו מחכורה לחכורה .

יח אורח ברא ואכל לאפיקומין ונעאס פי וולת למאכלא . ומן בערו פאך . חראס וכמל בלמא כלא דאך לאפיקומין . ורווקא אורח סווא רקד קממ . לאכן אורח כאן גיר מתנמס חלאל ורגאע ואכל לאפיקומין . (ש"ע סס ומור"ס)

יט אורח כאנו גאשי כתור ועמלו סדר . וקררו שי נאס מנהום ולכותרא דוואלסום בקאיו פאיקין . אורח פאקו דין אראקדין ורגעו ואכלו . (ש"ע סס)

כ אורח קררו קבל למאכלא דלאפיקומין ופאקו יקררו ואכלו לאפיקומין . (מור"ס)

סימן ל"ד . מוסר ודינים די ברך ובו א"ך סעיפים

א מלזומין ישללו לכוסאן וועאמרוהום כשראב לרמת לכאס אתאלת די ברכת המזון . ודיך אסאעא ועמלו מים אחרונים .

ב מים אחרונים מלזום ופרג אלמא עלא יורו פילויאן ומא וכסלש יורו פוק לארץ לאזין רוח רעה תנוול עלא דאך אלמא . ולוואחד אלו וגו פוק דאך אלמא וכלר ב"מ . (ש"ע סו' קש"א)

ג אטעס עלאש נעמלו מים אחרונים . לאזין גמיע למאלא אלו פירויניא לאזם וכון פיה מלח סדומית . ואטעב די מלח סדומית יאעמו לעינון ב"מ . ונוסאקא מן סוכת

סיבת דו כלונס למלח דלסמוליא ודו פוטבוך וגורו .
כלא יו בקאשו לאסק בעד למאלח פיודו ומון ומוט ויוד
עלא עינו ויורלו שו צוררא כ"מ . (גמרס ומג"א סומן
הזוכר)

ד למא למלרד וליק למיס אחרונים . (מר"ן סס) ולאכן
רש"ל קאל מא וליק נור למא לבארר רווקא .

ה חין ועמל מוס אחרונים מא יכסל נור חתא לנזך די
זכאעו . ויהאכט זכאעוס לתחת כאש תזול אזוהמא
די פיהוס . (ט"ע סס)

ו חין ועמל מוס אחרונים מא וכתרש למא פוק וידיה
זואף . לאוין האר למא הווא חלק די סטרא אחרא
וחין וכתר מנו חתבקט פיה סטרא אחרא כ"מ . (מורה
בא זכב סו' ג' ס' קו"ד וט"הר)

ז מוס אחרונים נקדרו נעמלוהוס כגמיע למשקים .
(ט"ע סס) ואפילו אלמא די פסול לנטולת ודוס
ראשונים די כתבנא לפוק פירוים די רחלק . כשרוס למיס
אחרונים . (מג"א סס)

ח לוואחר די יתואהזא ומא ועמלש מוס אחרונים
וקלאר עומרו כ"מ האיוורא וואגבו מן אשמא לוואחר
ארב כזיר על יד שאלת חלוס . (ברכ"ו סו' הנו')

ט חראס ללכן ארס יהרר בין לכסיל די מוס אחרונים
לברכת המזון . וראנא כתבנאלכוס וואחר למעשה
נורא די תלמוד ארב אלאר"ו פי שו למורא פ' חוי טרה
דף קס"ט . ואפילו ברברו תורה חראס וקטאע . לאכן
קאל ארב אלאר"ו האר למזמור ולפסוקים די ראהוס
מכתוכין לקוראס ילטחאק נקראוהוס .

למנצח בנגינות מזמור שיר : אלהים יחננו
ויברכנו יאר פניו אתנו סלה : לדעת
בארץ דרבה בכל גוים ישועתה : יודקה עמים
אלהים יודקה עמים בלם : ישמחו וירננו לאמים

כי השפט עמים מישר ולאמים בארץ תנחם
סלה : יודקה עמים אלהים יודקה עמים בלם :
ארץ נחנה יבולה יברכנו אלהים אלהינו : יברכנו
אלהים וייראו אותו כל אפסי ארץ :

אברכה את יי בכל עת תמיד תהלתו בפי :
סוף דבר הכל נשמע את האלהים
ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם :
תהלת יי ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו
לעולם ועד : רגלי עמדה במקהלים
אברה : יי :

יוד מלוה עלא אל כן ארס כאש יפטש עלא אומון
וכפרט פי האר אלולא אלקדושה ואשרנו די קדרו
השו"ת כאש וקאעד לעניוס עלא טבלתו ויתבת כל
דכפין ויתו ויכול כוף אלי ולזס .

יא יוגר רוסו ויקעד עלא אשולאן דיואלו באומה
וכיראה ויכוון לאבס חוואייגו כוף אלי ולזס . ומא
יכונשי חוואייגו מזוולין מן עליוס ורווא קאעד בקלות
ראש פוק אשולאן . ומא יתכיש פי ברכת המזון . גיר
יקעד מלוח ויאערף שוי שכונת רס ונשא ראשו מקאבלתו .
מתל מא כיוונא אלפוק סו' כ"ז פולמוסר דלהגדה . וואר
וואחר **אלמעשה** נורא פי וואחר כן ארס אלי כאן
טול אויאמו מתנהג בחסידו ובידידת
שמים ולרקה כוף אלי ולזס . ובעו"הר כאנת פיה וואחר
אלולא אלי גמיע לאולר שוי וורארלו . מא יבראש ביה שוי
דאיים ומתולרי וברא זכונא כבורא פי האר אשו ומא ערף
מא ושאמל . עניא מן ארויית ועניא מן אלקמיעות ומא
קלא חתא לאלחא . וואחר אנהאר כאן קאעד קוראס
ארב דלכלאר . ושאפו מהמוס יאסר . נטק ארב וקאללו

רנה דינים די ברכ וישועה

אשכיה דאח מהמוס גאווכו לרכ וקאללו יא סודי אש
כקולך אלי טראלי לויא מא טרא חתא לחאד תועלס יא
סודי אלי קראש מן אולד וולדתלי אלמרא ומא יבטארז
תמן אויס חתא וימותו ומא ערפת מא נעמל ולווס
יא סודי נטלכ מן השו"ת ומנך חכבר עלויא אש מן רווא
נעמל באש וישולוי לאולאר ותנולוי האר אלגוררא מן
עלא קלכו פי דוך אסאשא תקלאה ארכ עלא טרוקתו
פי האר לעולס ואחכלו כולשו ושאף אלי ותמשא פי
טורקא מלוסא ואסר כוף אלי וולא אשו"ת ובקא וכמס
דאך ארכ טוינפ ואסר ומן בערו תקלאה וקאלו נחובך
תעודלי כופאש עארדת פי ווקת מאכלתך ופי ברכת
המזון גאווכו וקאללו יא רבי תועלס אלי באער
אלכטראת פי זמאן אליך נדכל מן אסוק עויאן ומן
כותרת אסכאנא לי עיאי נקנט וכוול חוואייגו מן עלויא
לפוקיין באש נפויסכאר ויוואלי לרוקת דלפטור אוולא
דלעשא ונקער נאכל וחואייגין לפוקיין מהומשו עלויא
מתל לכרכוס ולגלולא וכמל למאכלא ובכארך ברכת
המזון בלא חוואייג גאווכו ארכ וקאללו הארי הווא
סיכת כריעתו כון תסמשא לכלאמי תקבל עליך באש
מן ליוס עומדך מא תאעמל האר לפאלטא וראייס מן
תקער פישולתן תבקא לאכס חוואייגך כאמלון ותכארך
ברכת המזון כיהוס באומה וביראה ואנא לאמנך אלי
מן אליוס ולקוראס ועטיך הקב"ה לאולאר דלאקווא
ולעיש והאיוודך לאר תקבל עליה לוואיווא דרכ ועטלו
אשו"ת לאולאר ויפד בן ארס מן האר לכלאס וואמר
למוסר לאיון אפי פי סאיור לאוואס ראנא נשופו קראש
חמור האר לעון ללוואמר לויכארך להק"ה בלא חוואייג
וכלא כוונה וואעסאך פי האר אליא אלעווא די הווא
קרושה אלי מלזוס כול וואמר ועמל קודרו באש ובכארך
ברכת המזון כוף אלי וטחאק ומא יסכב חתא קטרוג
כ"מ לרווא

ו"ב אפילו

רנה דינים די ברכ וישועה קי

יב אפילו כאן עגרו אורס וענדנא ארוין פי סאיור
אלאוואס אורס מכרך פי האר אליא די לילת
פסח מלזוס בעל הבית הווא יקול אזמון לאיון לפסוק
קאל טוב עין הווא יבורך אל תקרו יבורך אלא וברך
ומין זול עגרו אלארס וחכת שאיון קאל כל רכפין וכו'
יתסמא טוב עין ועליה הווא ובכארך (מור"ס סימן
תע"ט)

יג אירא כאנו תלאתא קאערין פויסעורה יקול בעל
הבית נברך שאבכלנו משלו ויוואנכו הומאן
ברוך שאבכלנו משלו ובטובו הגדול חיינו :
וירנאע בעל הבית יקול ברוך שאבכלנו משלו
ובטובו הגדול חיינו ואירא הומאן עשרה יקול
נברך אלהינו שאבכלנו משלו ויוואנכו ברוך
אלהינו שאבכלנו משלו ובטובו הגדול חיינו :
וירנאע הווא יקול ברוך אלהינו שאבכלנו משלו
ובטובו הגדול חיינו :

יד וסין ובכארך בעל הבית ברכת המזון ועאללי חוסו
שווא ולי קאערין קוראמו יקולו מעאה ברכת
המזון כסויאסא (ש"ע סו' קפ"ג) ולאכין הומאן יסבכו
וכמלו אלכרכה באש ולנתולו לכעל הבית אלכרכה די
ובכארך ויוואנכו אמן וכן עזה"ר חתא וכמל ברכת
המזון (מור"ס)

טו אפילו זררו אשראב וסכר יקדר ובכארך ברכת
המזון בעל הבית (ש"ע סו' הכזכר)

טז גמוע לוואמר די ובכארך ברכת המזון בלכוונה
כלמא ככלמא באומה וביראה וירוך באלו לתצטור
לכלאס אלי ובכארך מן פומו וכוון מוכטח אלי הקב"ה
יכוון משגוס עליו ויווגרלו למזונות דלפאמולויא ריואלו
בריוס (ס' הקינוך פ' עקב) ולאך וואמר אלמעשה
רכרו

רנה דינים די ברוך וישועה

דכרו ארבע ס' חסידים סי' מ"ו פי וואסער בן אדם אלו כאן
מאת בקולר שנים ומן בעד קראש מן עאם גא דאך
למיות ברותו פילתלום ללקרובים מתאשו ותקלאווה
כישאש דאשו פי דין אלעולם ובאווכהום וקאללהום
דאשו פילתה צרורה אלו כול נהאר ושארעוק שרועאת
עלא כול טכאש מן סיבת דו מא כאנש ובארך לברכה
דלהמוליא וברכת המזון בלכוונה כלמא כלמא כוף אלו
ולטחאק וכאנו יקוללו פי ווקת אשדאש מנאיון מא
כאנש ירוץ באלו פילברכות ויקוללוס כלמא כלמא
ובקא מא כאנת כוונתו גיר באש ועאמר כראו ועליהא
לזמו ותעאקב האר לעונשין לכול מן האר למעשה
יפטן בן אדם מעא רוחו וירעד וואסער לאמוסר באש יכון
דאיוס ובארך ברכת המזון ככוונת הלב כלמא כלמא
ומהושו ועמלהא כוף אלחמל עלא כתפו אש מן סאעא
ותהאנא מנהא ויקוס לפמות ועמל אלברכה מתל
למאכלא אלו כאן יאכל בלנוסטו ומא תקלקס מתא
פולברכה דו הווא להקב"ה ולטחאק מא ותקלקס פיהא
וואערף אש דאש וכרפ עלא פומו ושכרו כעול מן
השמים :

ין ברכת המזון כאמלא מא כאינונש פיהא האר אלחורף
ף לאיון לוואסער אלו ובארך ברכת המזון כוף לוי
ולזם מא יכאף לא מן חרון אף ולא מן שגף ולא מן
קלף (כ"ח סי' הנזכר וס' הרוקס סימן של"ו) מן האר
לכלאס יסוף בן אדם ויעמל לכיר מעא רוחו באש יקרא
ברכת המזון כהונן ומא יבלאש מנהא מתא חורף וקל
ארב אור חרש אלו סמאש מעי מגירי אמת וואיון ארב
בעל בית חרש עליה אסלאס כאנת עארתו דאיוס מא
ובארך ברכת המזון גיר פילמולחאף באש מא וליואש
מנהא מתא חורף וירעד בן אדם וואסער קל ומומר וואש
ארב בית חרש ע"ה די הווא גאון ומפורסס ומא
כנחאסכוט נוחא אפילו אחראב דו כאן יאעפעס עליה
ואפילו

רנה דינים די ברוך וישועה קיא

ואפילו הכי כאן ובארך מן למולחאף באש מא תמשלו
קתא כלמא יאעסאך נוחא דו מא ענרנא לאש נלוקו
אלו ולטחאנא ברולו באלנא לרוואסנא כוף אלו ולזם
רבפרט פי האר אלילא למפלא דו סלכנא השי"ת פיהא
מן חמשים שערי טימאה אלו מלזום נעמלו לפוסוכלי
דיואלנא באש נכתו גרין השי"ת כוף אלחאק

ברכת המזון

ברוך הוא וברוך שמו וברוך זכרו לעולמי עד :

סיחוד מתחיל מכאן

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הן אותנו
ואת העולם ברו בטובו (סאוינדא ולטחאק נקראיו
כוף אלו ביוננא מן לסאן
ארוקס וב"ח אלו מא כאנש לחורף די ה פי ברכת
המזון ואירא נקראיו כוף לגורסא דלמלחאף כאיון
כלמת סמעדיף די פיהא ה ועליה נכדאיו הן אותנו דאש
וכו' (יר אהרן) בָּחַן בַּחֲסֵד בְּרִיּוּחַ וּבְרַחֲמִים
נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו וטובו
הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון
תמיד לעולם ועד כי הוא זן ומפרנס לכל
ושלחנו ערוף לכל והתקין מחיה ומזון לכל
בריותיו אשר ברא ברחמיו וברב חסדיו באמור
פותח את ידיו ומשביע לכל חי רצון ברוך
אתה יי הן (ברחמיו) את הכל :

על ארצנו ועל גחלת אבותינו נודה לה יי
אלהינו על שהגחלת לאבותינו ארץ חמדה
טובה ורחבה (הנשים לא תאמרנא ברית ותורה)

חיים

(יט)

רנה ברכת המזון וישועה

חיים ומזון * על שהוצאתנו מארץ מצרים *
ופריתנו מבית עבדים * (הנשים לא תאמרנה ועל
בדידתך שחרזמת בבשרנו * ועל החרתך
שלמרתנו * ועל חקי רצונך שהורעתנו * ועל
חיים ומזון שאתה זן ומפרנס אותנו :

ועל הכל יי אלהינו אנו מודים לך * ומברכים
את שמך * כאמור ואכלת ושבעת וברכת
את יי אלהיך על הארץ הטובה ומוזנין את הכוס
כסאומרים על הארץ הטובה אשר נתן לך * ברוך אתה
יי על הארץ ועל המזון :

רחם יי אלהינו עלינו ועל ישראל עמך * ועל
ירושלם עירך * ועל הר ציון משכן כבודך *
ועל היכלך * ועל מעונך * ועל דבירך * ועל הבית
הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו * אבינו *
רענו * זוננו * פרנסנו * כלכלנו * הרויחנו * הרוח
לנו מהרה מכל צרותינו * ואל תצריכנו יי
אלהינו לידי מתנות בשר ודם * ולא לידי
הלואתם * (שמתנתם מעוטה וחרפתם מרוכה *
אלא לידך המלאה והרחבה * העשירה
והפתוחה * שלא גבוש בעולם הזה * ולא נכלם
לעולם הבא * ומלכות בית דוד משיחך
תחזירנה למקומה במהרה בימינו :

ואם חל נשכח אומר

רצה והחליצנו יי אלהינו * במצותיך ובמצות
יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה *
כי

רנה ברכת המזון וישועה קיב

כי יום גדול וקדוש הוא מלפניך * נשבות בו
וננוח בו (באהבה) כמצות חקי רצונך ואל תחזי
צרה ויגון ביום מנוחתנו * והראנו בנחמת ציון
במהרה בימינו * כי אתה הוא בעל הנחמות *
והנחם שאכלנו ושתינו חרבן ביתך הגדול
והקדוש לא שכחנו * אל השפחנו לנצח ואל
תזנחנו לעד * כי אל מלך גדול וקדוש אתה * ע"כ
אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא יגיע יראה
וירצה * ישמע יפקד * ויזכר זכרוננו
וזכרון אבותינו * זכרון ירושלם עירך * וזכרון
משיח בן דוד עבדך * וזכרון כל עמך בית
ישראל לפניך לפליטה לטובה * לחן ולחסד
ולרחמים * ביום חג המצות הזה * ביום טוב
מקרא קדש הזה * לרחם בו עלינו ולהושיענו *
זכרנו יי אלהינו בו לטובה * ופקדנו בו לברכה *
והושיענו בו לחיים טובים בדבר ישועה ורחמים *
חוס וחנו וחמול ורחם עלינו * והושיענו כי אליך
עינינו * כי אל מלך חנון ורחום אתה :

ותבנה ירושלם עירך במהרה בימינו * ברוך
אתה יי בונה ברחמי בנין ירושלם אמן *
בחינו ובחיי כל קהל בית ישראל תבנה עיר
ציון ברנה * ותכון עבודתך הקדוש
בירושלם * וארמון על משפטו ישב בקרוב
כבראשונה * ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
לעד האל * אבינו * מלכנו * אדינו * בוראנו *
גואלנו

רנה ברכת המזון וישועה

גואלנו • קדוּשְׁנו • קדוּשׁ יַעֲקֹב • רוֹעֵנו • רוֹעֵה
יִשְׂרָאֵל • הַמֶּלֶךְ הַטוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל • שְׂבָבֵל יוֹם
זוֹם הוּא הַטֵּיב לָנוּ • הוּא מְטִיב לָנוּ • הוּא יֵטִיב
לָנוּ • הוּא גִמְלָנוּ • הוּא גִמְלָנוּ • הוּא יִגְמְלָנוּ
לְעַד • הֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרִיחַ וְהַצְלָה וְכָל טוֹב :
הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁתַּבַּח עַל כְּסֹא כְבוֹדוֹ : הַרְחֵמֵן
הוּא יִשְׁתַּבַּח בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ : הַרְחֵמֵן הוּא
יִשְׁתַּבַּח בְּנוֹ לְדוֹר דוֹרִים : הַרְחֵמֵן הוּא קָרֵן לְעַמּוֹ
זְרִים : הַרְחֵמֵן הוּא יִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְנִצְחַת נִצְחִים :
הַרְחֵמֵן הוּא יִפְרַנְסֵנוּ בְּכְבוֹד וְלֹא בְבוּזִי בְּהַתֵּר
וְלֹא בְאִיסוּר בְּנַחַת וְלֹא בְצַעַר : הַרְחֵמֵן הוּא יִתֵּן
שְׁלוֹם בְּיַמֵּינוּ : הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁלַח בְּרַכָּה וְהַצְלָחָה
בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ : הַרְחֵמֵן הוּא יַצְלִיחַ אֶת
דְּרָכֵינוּ : הַרְחֵמֵן הוּא יִשְׁבֹּר עוֹל הַגְּלוּת מִהֶרֶה
מֵעַל צוּאֲרָנוּ : הַרְחֵמֵן הוּא יוֹרִיבֵנוּ מִהֶרֶה
קוֹמְמוֹת לְאֲרָצֵנוּ : הַרְחֵמֵן הוּא יִרְפְּאוּנוּ רַפּוּאָה
שְׁלֵמָה רַפּוּאָה גּוֹפִינוּ נַפְשֵׁינוּ רוּחֵנוּ וּנְשַׁמְתֵּינוּ :
הַרְחֵמֵן הוּא יִפְתַּח לָנוּ אֶת יְדוֹ הַרְחֵבָה : הַרְחֵמֵן
הוּא יִבְרַךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ בְשֵׁמוֹ הַגְּדוֹל כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּכָל
מִפְלָ כָּל • כֵּן יִבְרַךְ אוֹתֵנוּ יַחַד בְּרַכָּה שְׁלֵמָה •
וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן : הַרְחֵמֵן הוּא יִפְרוֹשׁ
עֲלֵינוּ סִבַּת שְׁלוֹמוֹ : הַרְחֵמֵן הוּא יַפְעֵ תוֹרָתוֹ
וְאֶהְבֵתוּ בְּלִבָּנוּ וְתִהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל פְּגִיעוֹ לְבַלְתִּי
נַחֲטָא :

רנה ברכת המזון וישועה קין

ברכת האורח

הַרְחֵמֵן הוּא יִבְרַךְ אֶת הַשְּׁלַחַן הַזֶּה שְׂאֵבְלָנוּ
עֲלֵיו וְיִסְדֵּר בוֹ כָּל מַעֲדָנֵי עוֹלָם וְיִהְיֶה
כְּשִׁלְחָנוּ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ כָּל רַעֲב מִמֶּנּוּ
יֵאָכֵל • וְכָל צָמָא מִמֶּנּוּ יִשְׁתֶּה • הַרְחֵמֵן הוּא
יִבְרַךְ בְּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וּבְעַל הַסְּעוּדָה הַזֹּאת
הוּא וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ • בְּכָנִים שְׂלֵא
יְמוֹתוֹ • וּבְנָכְסִים שְׂלֵא יִתְמוּ • לֹא יְבוֹשׁ בְּעוֹלָם
הַזֶּה וְלֹא יִכְלַם לְעוֹלָם הַבָּא • וְיִהְיֶה נִכְסוֹ מִצְלָחִים
וְקָרוֹבִים לְעִיר • וְלֹא יִשְׁלוֹט שָׂטָן בְּמַעֲשֵׂה יְדָיו
וְאֵל יִזְדַּקֵּק לְפָנָיו שׁוֹם דְּבַר חֲטָא וְהִרְהוּר עֵין
מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם : ט"כ

הַרְחֵמֵן הוּא יַחֲיֵנוּ וְיַפְגֵּנוּ וְיִקְרַבֵּנוּ לְיְמוֹת
הַמְּשִׁיחַ וּלְבִגְנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְלַחַיִּי
הָעוֹלָם הַבָּא : מְגִדוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכוּ וְעֵשֶׂה חֶסֶד
לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹר וּלְדוֹרָעוֹ עַד עוֹלָם : כְּפִירִים רִשׁוֹ
וְרַעֲבוֹ וְדוֹרְשֵׁי יי לֹא יַחֲסְרוּ כָּל טוֹב : גַּעַר הַיִּיתִי
גַּם זְקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק גָּעוֹב וּזְרַעוֹ מִבְּקִישׁ
לֶחֶם : כָּל הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוּוֶה וְזַרְעוֹ לְבִרְכָה : מַה
שְׂאֵבְלָנוּ יִהְיֶה לְשִׁבְעָה • וּמַה שְׁשֵׁתֵינוּ יִהְיֶה
לְרַפּוּאָה • וּמַה שְׁהוֹרֵרְנוּ יִהְיֶה לְבִרְכָה •
כְּדַכְתִּיב וַיִּתֵּן לְפָנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיִּזְתִּירוּ כְּדָבָר יי :
בְּרוּכִים אַתֶּם ליי עֹשֶׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ : בְּרוּךְ
הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּי וְיִהְיֶה יי מְבֹטָחוֹ : יי עוֹ
לְעַמּוֹ יִתֵּן יי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם :

רנה דינים די ברוך וישועה

חי חין וקאלי ברכת המזון ובארך עלה שכאם דשראב
חלי פיידר
**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי
הגפן :**

ויעמל פי בלו חלי בהאר חלברכה יעטר לכאם אראבאע
דלקלל וישרבו בכוויא ומא ובארכט מן ווראה ברכה
אחרונה • (ש"ע ס' תע"ד)

יט חראם ישרב אשראב בין האר לכאם אהלת ללכאם
אראבאע (ש"ע סס) ומתא סאייר למשקים דיוסכרו
קראם ישרכהום ולאכן למשקה דו מא יסכרש חלל ישרבו
(ט"ז סס)

כ מן כשרו ועמרולו לכאם אראבאע ויחטאו קוראמו
ויכמל עליה כמאל להלל • (ש"ע סס)

כא ושרא קרושים ועוואוירקום וואערו עלה רוקום
באש וכסלו אלכוסאן פי כול כטרא קבל מא
ועאמרקום ואפילו כאנו נקיין •

**סימן ל"ה • דינים למלזומין לסדר
ובו ו' סעיפים**

א גמיע למסאייל די האר חלילא דלמאכלא ושריב לי
מלזום עליונא באש נחיו פיהום • אירא גלר ועמל
כער לחאגא כלל תכויא ולטמאק וירגאע ויעאורדהא
בתכויא •

ב אהכויא די האר חלילא מא נעמלוהא גיר פי ווקה
למאכלא ושראב • ולאכן פי ווקת חלברכה ולטמאק
וקער מלוח וובארך וואעמל כוף הש"ת מקאכלתו •

ג אירא בארך עלה לכאם חלאוול דלקודוש בורא פרי
הגפן • ומא עגבוש דאך אשראב וגבר שראב אכור •
ועאמר מנו לכאם אהתנו וקרא עליה אהגרה • אירב כית
יהורה

רנה דינים זולמליין וישועה קיד

וקורה פי ס' נ"ג קאל וואיין ושראב האר לכאם אהתנו
ומא ולטמאקס ובארך עליה הטוב והמטיב • ולאכן אירב
חזולא פי ברכי ווסף ס' קע"ה • קאל וואיין מלזום
ובארך הטוב והמטיב • ומתא אירב ערוך השלמן פי ס'
קע"ה קורדאר חלי לאום ובארך ברכת הטוב והמטיב
וקאויירא ונאאר מן כלאם מנג אברהם ס' הזכר •

ד אירא שרב זוג דלכוסאן לאויליין • ומן כערו פולכאם
אהתאלת די ברכת המזון גאכולו שראב אכור אכור
מנו • חין ושרבו מא ולטמאקס ובארך הטוב והמטיב •
לאיין ראסו קל פי ברכת המזון אברכה די הטוב והמטיב
ותנאעאע האר חלברכה להאר אשראב חלגיד • (מג"א)
ומתא פולכאם אראבאע אירא גאכולו שראב גריר מא
ולטמאקס ובארך הטוב והמטיב • לאיין האר חלכאם מא
כבארכוש עליה בורא פרי הגפן מן סוכת די תכלנא עלה
לכאם אהתאלת ולכאם אהתאלת כבר בארכנא עליה הטוב
והמטיב פי ברכת המזון •

ה אירא נאנס ומא עמלש אהרר פילילת פסח בחאל
אירא כאן פולמרכב ומא טלאע ללבלאר חתא לנהאר
חולא כאן מרוץ פיליל וברא פונהאר • מא ונאעאע ועמל
אהרר פונהאר • לאיין מלת מזום וגירקא לחוכה רויקאום
פיליל (ברכ"י) ולאכן חלקידוש וברכת אהינו אירא מא
קאלקומש פיליל מלזום וקולקום פונהאר • (ש"ע סימן
ער"א ס"ח ומג"א ריש ס' תע"ג)

ו מנהג מלוח באש פי האר חלילא גמיע לברכות לכול
ברא מן נטילת ידיים וברכת המזון • יכון ובארכהום
חלכביר די פולכות • וגמיע לגאשו די קאעדון ומיילו
וודניהום ליה ויעמלו פי באלקום באש יברגו דלחוכה
בלברכה רויאלו • אכיר מן חלי כול וואקד ובארך לרותו
ברכה שאונה לריכה • (זכור לאברהם ד' קכ"ה משם
אחרונים) וקין וקאכו וברגו דלחוכה בלברכה דלכביר
דלכית • מא וואגכו גיר אמן ומא כרוך קוא וברוך שמו
מא

רנה דינים למלוזמין וישועה

מא יוואגבוק מתל מא כיוונא פו טו למורא ק"א ד' קס"ז אות ו"ג . וקאר ארין קורדארו עליה ארכ מסר"ט אבוקב ז"ל בספר דבר שמואל . וארכ מכתם לדור פאררו ז"ל . וארכ מטא יורה למסר"ו עויאש . וארכ רגול מרבב . וקורושי רבו זאב . דכרוס ארכ אזולא פו מראית העין ויוסף אומץ . ומן סיבת די שופא קראש דנאס תקלאוונא עלא האר ארין לאיון להארלהוס קורושי עליהא כתכנאלכוס גמיע לפוסקים אלו קורדאר פוה .

הלל

ועאמר אלכאס אראבע ויכמל עליה כמאל דלהלל ומראיון נקראו האר אלפסוקים די שפוך וכו' מן סיבת די פו האר אלפסוקים ראהוס מרמוזן קראש מן נסים די עמל הקב"ה מעא ושראל .

שְׁפוּךְ חַמְתָּךְ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ וְעַד מַמְלְכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ : כִּי אָבַר אֶת יַעֲקֹב וְאֵת נְוֵהוּ הַשְּׂבוּי :

אהרק חמייתך אילא לאומאם אדי לאם יעצארפוך . וועלא אצל'אטן . אדי בייסמך לא מן נאדראיו . חין פנא אילא יעקב . ואילא מנולו אכלאיו :

שפוך

חמתך . אהנא פו האר אלפסוקים ענדא קראש דקרוקים . א' חין קאל אל הגוים . מנו נערפו אלו מא יערפוש הקב"ה . ואשר לא ידעוך שאויטא . ב' לממלכות הומאן אגוים ועלאש עאווההוס . ג' אש מן נחוינת טעם אלו קאל כי אכל את יעקב וגו' אגור כאש נפסאמו האר אלפסוקים עלא אחרוויל נסבין וואחר

רנה הגדה בלערי וישועה קטו

וואחר אלמעשה אלו כאן זאר פו רומא נקלנאס מן למולחאף כתוב יר מן כמני ורני המערב . לאיון פו רומא כאן אלמנהב דלמלכות דור אחר דור אלו גמיע אלולטאן אלו ותלטאן ברוד לאזמו ועמל וואחר לקפל ברוד עלא וואחר לכורב אלו כאנו פיה סבעא דלכובאן מגלוקין דאיוס . ואפילו אללאטן מא כאנוש ועארבו אש דארו פו הארדף לכורב . לאיון האר אשו כאנו ועמלוה מן ומאן וחתא וואחר מן אללאטן מא קדרש יפחש פו האר למאגא כוף קלית האר לכורב אלו מגלוק דאיוס . וואחר לכאטרה כאן מאת אלולטאן דלכלאר . ונגמעו גמיע נאס אלכלאר ובקאיו וכממו בעלהוס באפן אשכון ירוכוס לולטאן . וואפיו עלא וואחר מן נאשכ אלכלאר אלו הווא ראו וסגון למלכות . משאור לענדו וקאלולו באש ויגאש לולטאן עלהוס וגאווכהוס וקאללהוס ראני מאנר באש נעמללכוס באטררוס ומא נרוגש פו ווגהכוס . לאכן מא אגיטאר אטלובא דיואלכוס גיר חתא הגמעו נאס אלכלאר כלמקאנטווא כלפאפאזון ויגיו לענדו ועטווינו כט וירהוס וואיון וקבלו עליהוס פו שאיון נגור עליהוס . ודיך אסאשא נקבל אטלובא דיואלכוס . קאלולו קולנא אמהיו לגזרה די תחאב . קאללהוס מא יאירש נקולכוס גיר חתא נאכר כט וירכוס . ומא ברנו מן קודאמו גיר חתא עטאוולו כט וירהוס אלו ראהוס קאלבין עליהוס פו שאיון וגור עליהוס . וקעאר פו מולאש אללנא ועמל חאג אללנא פוק ראנו . וכאנת פיסטא כבירא פו דאך אנהאר . אלגרא ארסל עלא אלכבאר דלכלאר גאיו קודאמו . וקאללהוס נאשכ מנכוס הארדף לכורב מול אסבעא דלכובאן תחאלוקולי . נאשכ נערף אש דאש פו קלכו . נטקו וקאלולו יא טוויל אלעומור הארי מסאלא וואערא . לאיון מן אלו כלאקת ארטיא קראש מן לולטאן תללנו פו האר אלכלאר וחתא וואחר מא

רנה הגדה בלערי וישועה

טלאע פי באלו באש יחאלו ווארדא כול וואמד אלי ורגע
לוטלן ויור קפל מן ענדרו באש וגלקן . סאעא אנהו תקום
הכין עורץ גרר דללאטן לאוולין לי גאזו פירנייא . עלא
קר עקלנא אלי ראך תנור רותך פי האר אלמסאלא אולא
העמלהא . נטק אלולטאן וקאלהום . קלרו מא תטוולו
לאזם תחאלולו האר אלכורג נדכל נסוף אש פי קלבו .
מא באנטי ראהו רנוכסום עלא רקכתהום . מנאיין אמעו
הארוך לכבאר ווקפו וגאבו גמוע למדארין וקאלו גמוע
דוך לקפלא תא לי גי דוך לכיכאן רלכורג . ודכל אלולטאן
הווא אלול לראך אלכורג . ובקא ינור מן מונאע
למולאע ושאף פיה וואמד אסנרוק דהאב כאמל וחאלו
ולאבו מעאמר בלעשוב כורר ואסר . ובאן יקלב פיהום
ושאפהום כיף אלי דאבא נקטעו מן לארץ ודהאש
אלולטאן ואסר פי האר למסאלא . וקאל כיף ויור הארא
חסאב אלפין סנא אולא כתר . והאר לעאשוב אהנא
מכניין . ומאזאלין טרוין וזורר . ופוסאע גמאע
לפאפאזין דלכאאר וגזר עלוהום באש לאזם יכירוה
דעוות האר לעשוב כיף תתא הארא חסאב אלפין סנא
ומכניין פי האר אסנרוק ובאקוין כורר . ואירא מא
יקולולו לאזם יקטאע רולהום . ונטקו וקאלולו וא טוויל
לעומור לאזם תעטינא טינעו להאר אלמסאלא באש
נוואגכוך . קאללהום אלולטאן ראני נעטיכום תלאחין
ווס טינעו ונהאר אלוואמד ותלאחין אירא מא ככרתוניש
לאזם נקטעוהום מן ארנייא . ופוסאע דוך לפאפאזין
דכלתהום ארעדא ותחאלולא ודכלו לכית התעלות
דיואלהום . וברמוס לייאמאח וקומאן לאכסין תלאס
כיף עאדחהום ומא קלאיו תתא לאלמא . ופי נהאר
אתלאחין ווס רלגזירה . כאן וואמד אזקן פי דוך לאלאר
ענדו סנעאאלולאר . ובאן פי עומרו חסאב מייא וברמסין
עאס לי רנלו קריב ללחאפרא באש ומות . ועוואיידהום
הארוך לאולאר, פי כול נקאר לאזם ורגבו עלא כאכאהום
וישועו

רנה הגדה בלערי וישועה קטו

וישופו אש וכילו . פי ראך אנהאר וולא וואמד מן
למנאכב נהאר קיראמו ורגב עליה כיף לעארא וומאן
גארא . פילול חין דכלו וקדרו . נטק ראך אשיך וקאלהום
יא אולאריו כיף תתא אליוס לא בינא לא נאהרא באש
הרגבו עליוא כיף עוואיידהום . גוואכורו וקאלולו ויא
באכאנא אש נקוללך תועלס לי כוננא מלחיון פי האמנא
וסוואר סעארנא . ולראבא בקא בסלאמא . לאיון גרא
אלכול מאשיין ומותו . ומא ראה יעוו בינא גור ארמייא
דיואלו מעא למככאר . וולא מן ורגב עליה . ופטן מעא
דומו ראך אזקן וקאללהום עירולו לקנייא דו האר אשו .
וחכאולו ארעווא בתמאס שאין גזר עלוהום אלולטאן .
וגאווכהום ראך אזקן אולא הארו הייא ארעווא מא ויכוון
ענדכום תתא כוף . לאיון אנא ראני עארף ברעווא ונרא
כיף יכאח אנהאר ארווני לקוראס אלולטאן ואנא
נחכילו ארעווא . והאירך לאר אלנרא פלפברייא רלכאס
דפרוה לראך אזקן עלא כתפהום . ודכלוה לענד
אלולטאן ורכעו וכאייעו ללולטאן וקאלולו אליוס
אטינעו דו עמלת מעאנא וראנא בינא באש כככרוך
ברעווא .

ונטק

ראך אזקן וקאללו ללולטאן יא סירנא אעטו
באלך לייא ואנא הווא אלי עאס בלאחכאייא
כאמלא . תועלס אלי האר אסנרוק דהאב כאן לכאח
וואמד אלולטאן יסמו פלוני . והווא אלגיל אראבאע
לאליפו כנו די עשו . ובאן עמל פיה ששים רבוא
דלאעשוב מקאכלה ששים רבוא די ישראל . ואעמל וואמד
אסימן פיהום לי טול ומאן דו הארוך לעשוב כורר וכנו
ושרא קיימים פילעולם . ואירא ויכסו ראהום יתבטלו
ח"ו מן ארנייא . וולאכין ראני נקוללך אירא ליהוד יקדרו
יקראיו עליה אלהנרה וקארר פי לילת פסח . ראשו
ווללאק מן דוך לאעשוב וואמד כן ארס ויתלטלן עלא
ארנייא והווא יכטל ישראל ומלך המשיח חס ושלום .
ואירא

רנה הגדה בלערי וישועה

ואורא מא קראיוט עליה אסדר דלהגדה די לילת פסח
ראסום ישראל ויקוואו ויבטלו ללטנת ארום . מין
סמאע אלוטאן האר אלכלאס רכל פי באלו ופוסאע
עאיוט עלא אלמעאלמין די יערפו ועמלו אסנארק
ווראסום דאך אסנרוק . וגור עליסום באש לאזם
יעמלולו וואסר אסנרוק כיף האראך ממש לא פילכובר
וולא פוסכיהא לא זאיד לא נאקן . וברא אלוטאן דאך
אסנרוק אלו ברמולו למעאלמין . ועאמרו באכניס
טובות ומרגלוות עלא כול טכאע וכמאל כתור ופוסאע
רסל וואסר מן כוראמו וקאללו נאסאך דאכא פי האר
אסאעא חמשי תעאיוטלו עלא ארב דלכלאר די הווא
הרבי דליוקור . ומשא יגרי עאיוטלו ורכל ארב לעגד
אלולטאן ראלו לראלו וקאללו חכוו מעלוס אלו אנא
ראני גריד פולטנא . וראני נאוך פי האר אנלארא די
האמה ללטנתו נאס גרארין ומא עגרי חתא אמאן פיקוס
ומשא אטונפו ומכו ועלאיו עליוא ויאכרולו גמויע רזקי .
עליהא נאסאך האר אסור ביני וכוך . לאיון ראני עמרת
האר אסנרוק בלמאל ובאכניס טובות ומרגלוות וקאללו
קוראמו ווראלו שאיון פי קלב דאך אסנרוק וראני
דיסיראריית (אשתאיה) באש אכתי הווא לו תכילי ענרד
האר אסנרוך . וקאללו ראני נוולוך באש האר אסנרוק
מא תוולוש מן קוראמד . עמלו הווא פי מוצאע אטכלא
פוקו חקרא ופוקו טאכל ופוקו תרקד . באלך תגפל
עליה לא וכלאסאך פיה שי חאר ויסרקהולך . וראך תשוף
אלי גמויע ארוק אלו נכסב ראשו פי קלבו . ויבא ענרד
פיקרון חתא לומאן די נלטמקו ונט לכהולך .

אש עמל דאך אלוטאן . פי מוצאע די יעטי לרב
דאך אסנרוק אלו מעאמר ברזק . עטאלו דאך
אסנרוק אלו מעאמר בלאעאוב . וסאך ארב מא גאב
כבר לרניוא . לאיון אסנארק כאנו ותשאכשו בעלסום
באען . וסאך ארב רפר דאך אסנרוק עלא יד וואסר
למאמאל

רנה הגדה בלערי וישועה קיו

למאמאל וגאכו לכיתו ומאטו פולמוצע אלו פאיון יקעד
הווא . וכאן גמויע נוואלמו כמאל לקראיוט ולמאכלא
ושראכ מא כאן ועמלהוס גיר פוק דאך אסנרוק . אפילו
לילת פסח מא סאב ועמל ארב אסדר גיר פוקו . ומין
דכל ארב מן ערבית פילולת פסח וברא יקול אלקידוש
אלה מוערו ה' . סמאע ארב וואסר למאס ועאיוט פי
וולט כיתו ויוקול כרוך דיון האמת חמץ כנית . וסקת
ארב ובקא כיף למדהוש עלא האר אשמועה רעה אלו
ראשו יסמאע . וכמס וקאל אלו מקרה סוא . ורבאע
ארב רפר אלכאס רלקידוש וברא יקול אלקידוש וסווא
כרב וואסר לקול אכור ויקול כרוך דיון האמת חמץ
כנית . ואפילו הכי מא באנש יאמן ארב וכמל אלקידוש
דיואלו ושרב אשראכ כתכיוא . הווא ברא ועמל אסדר
וכרב קול אכור ועאיוט בקולו קולות ויקול כרוך דיון
האמת וכו' . וקאמו לפאמולויא ררב בעאיוטא כבודא
וקאלולו חתא לאיון קאעד סאקת עלא האר אשי וקאס
יפתח מן מוצאע למוצאע באלך ילובשו חמץ פילבית ומא
לאב חתא חאגא . ופוסאע קאל ללכריס דיואלו באש
לאזם ימשי ועאיוטלו עלא גמויע לקהל ולחכמים ורכניס
דלכלאר באש וגיו לעגרו . וקאיורך לאר גאיו גמויע
אלקסל בלחכמים ברבניס לכול לעגרו . וקאללהוס ארב
עגרי אונור באש תעמלו אסדר דלהגרה מעאיוטא לולא .
גאווכוסו וקאלולו ראנא חאצרון לשאיון תטלב מננא .
ומתא נוחנא ענרנא גוסטו . ופוסאע קעדו קוראמו
ובראיו ועמלו מעאס אסדר דלהגרה . הומאן כיף בראיו
והווא כרב וואסר לקול ועאיוט ויקול כרוך וכו' . וסמעו
גמויע דאך לגאשי אכול . קלסאס ארב ראכוס תסמעושי
חאגא . נטקו וקאלולו ראנא סמאענא ובקאיו כיף
למרהושין . מא עטלהוס גיר כול וואסר מן דאך לגאשי
ווקף בשמאעשו פיידר ויפתשו מן מוצאע למוצאע באלך
ילובשו פילבית שי חמץ ופתשו ומא לאכוס ומא טלאעש

רנה הגדה בלערבי וישועה

פי באלהוס אלי פי דאך אסנרוק אלי עטאלו אזולטאן
פיה אלחמץ. לאיון דאהוס וערפו אלי מעאמר בלממון
דזולטאן.

ונטק

ארב וקאללהוס. לאיוכוון פי האר אסנרוק
דו דאנא פוקו נאכלו פיהסו בעד לאיסור
דלחמץ. ופיהסאע רפרו מן פוקו גמוע זושלמך למאכלא
אלי כאנו פוקו וקאללו. הווא סאללו וילא העבל הזה.
ולכו פי קלכו וואחר **בריה** לילאקת מן דוך לאעשוב
דו כאנו פי קלכו. וגמוע דאך לנאשו כאפו
יא סר מן דוך אל בדוה. ומן לכוף דו כאפו מנהא כול
וואחר כפן פיידו סכין מן פוק אטבלא. ועיוואו וזרבו
בסכאכן פי דוך ללליקא ומא מאחת ומא עמלו פיהא
סתא פועל כלל. ובקאיו דוך אלחממים וארבעים גיר כוף
למרהוואן. ויהאדרו ויקולו בעלהוס באעץ אש האר
אשו אלי עמל לונא הקב"ה פי האר אלולא. ומא ערפו
מא ועמלו באש יכטלו האר לקליפה. ופיהסאע נטק ארב
וקאללהוס עלא קד תלמומי אלי סיגורו מא נקטלוהא
ונקטעוהא מן ארנייא גיר בפומנא כונו רבאל וברך.
ובראיו וקראיו אסלימות כלביכא ויקולו ויעבור וכו'.
וקבל הקב"ה ללאהוס וברך וואחר אלקול מן אסמא
וכאן וסמאע ארב והומאן וקולו לאוס ירשס ביידו ארב
עלא גבון הארדך לברוה אשס לפלאנו דו וברך מן לפסוק
לפלאנו. וירשס ביידו גם כן עלא קלב הארדך לברוה
ליוסס לפלאנו. וכן עזה"ר עלא רגליהא ליוסס לפלאנו
ותמות הארדך לברוה. והאיוודך לאר קאס ארב עמל
לכוונה לשמות וכאן ירשס ביידו פוק גבינהא והיוא כאן
ותהארס למאמהא שוואי שוואי. סתא רשס פיהא אשמות
לכול ותקאלאת מן ארנייא ורגעאת מא לאפו. ופירחו
גמוע דוך לחממים ורבעים אלי אלקליפה תבטלה מן
ארנייא. וקאללהוס ארב הווס הזה יוס בשורה וכאן
פירחאן ואסר. וקראס גמוע דוך אלחממים ורבעים
וקאללהוס

רנה הגדה בלערבי וישועה קיה

וקאללהוס באש לאזס כול וואחר ימאו לזאר וועמל
אסרד דלסגרה מעא לפאמלייא דיולו בפרחא כבירא.
והאידראך לאר כול וואחר מן דאך לנאשו משא
לזאר ועמל אסרד כוף אלי ילזס

ובקאיו לבלאד לכול פאיוקוירוק לילא מן כותרת לפירחא
ומא גאהומס אנעאס ותתא לזאס עליהוס אנהאר
והומאן בשמחה וכשירים. לזרא לזאס רסל אזולטאן
עלא ארב באש ינו לענרו. ומשא יגרו לענרו לאיון
אזולטאן הארדך לילא מא גאלו סתא נעאס. וכאן
וראעו אומתא ולזאס אנהאר באש וסתכבר. ומון רבל
לענרו ארב קאלו ראנינטלב מכך באש תרודלי לאמאנא
דו כבית ענרך. גאווכו ארב וקאללו ראני סאגד לכרמתך
באש לאזס נגיכהולך. ופיהסאע משא מעו וואחר לזרים
ועטאלו אסנרוק רפרו עלא כהפו ובאכו לזולטאן.
ופיהסאע גרא אזולטאן וקאל דאך אסנרוק ולאב גמוע
דוך לאעשוב יאכסין וחדל לונקוס עלא לי כאנו. לאיון
אזולטאן וערפיהוס לורר ואסר ובקא כוף למרהוואן דאך
אזולטאן. ותקלא אזולטאן לרב וקאללו האר אסנרוק
נחאלשי ענרך אוולא לא. לאיון אנא דאנו כסוף אלי
סיגורו נחאל. יבוהא לאזס תקוללו אלחמץ. פי סיבת
עלא לפעריק דו נערך לי האר לאעשוב מן זמאן והומאן
כורר ופילווקת אלי מריתו פיידך קלבתו ביידו וכאנו
כורר ואסר. ומן כותרת לכוף לי כאן כאיוף ארב נכר.
וקאללו כוף אלי עטויתוני בקא מחרו עלא אמאנתו
ותתא וואחר מא מד יידו פיה. וחלפלו אזולטאן
זועטאה האער בלי מא יכוון ענרו סתא לוף גיר וקוללו
אלחמץ כוף לאר. ווברא דאך ארב יעאורר לזולטאן
גמוע ארעווא דו לארתלו פיליז. וקאללו יא טוויל לעומד
תכון מעלוס אלי לבארס פיליז דו הווא לילת פסח.
כרית נקול פוקו אסרד. וברך וואחר למאס יעאיוט
כהאר למנטק ויקול כרוך דיון האמת חמץ כבית. וכמללו
ארעווא

רנה הגדה בלערי וישועה

ארעווא לכול אלו לאר ורהאט אלוטאן ואסר וקאללו
ראבא ראני ערפת אלוטאליה דויטאכוס ראיוס מעאכוס
וירון באלו ליכוס ופונמויע ארוקאט דוינון עליוכוס
ואכר לער פי סוכתכוס וויכקא אנה אש ראניקאער פי
האר לנלרא ומא פטנתא כרוקי ראבא ראני תפקת באש
ברגאע יהודי מתלכוס ופיסאע רסל עאויאט עלא גמויע
מנבריו ומכאלאס ארעווא באמלא וכווא ראסו תפק
באש ורגאע יהודי וביא ראני נקולכוס באש תלברו
עלא בלאדכוס ותשופו אשכון ורגאע לולטאן עליוכוס
והאירדך לאר רגאעראך אלוטאן לרת תורתינו הקדושה
וברוך האל שכר בשראל עמו וזאיר נסבוקו לאיון
פי אומות העולם וזר רטכוע שו מן אלואמות כופרים
בש"ת ועברוס אלו אלעולם הווא קדמון ושו מן
אלואמות אלו עברוס אמונה שלימה פיש"ת אלו כלק
אלעולם ולאכן מא יכונש משגיח פושראל לאיון ככר
סולק אלהאנחה דוואלו מנהוס ותרכוס ח"ו ועלוהא
ראיוס יפתשו וזויעו ישראל ח"ו מתל למעשה דוי קולכא
וראבא יבונא מליח כלאס אלעסוקים שפוך חמתך אל
הגוים אשר לא ירעוך דוי הומאן כופרים בש"ת לגמרי
וגם כן ועל ממלכות אשר בשמן לא קראו אלכוונס
יכון שופך חמתו הקב"ה חתא עלא לאומות דוי הומאן
מאמינים בהקב"ה ויקולו אלו הקב"ה רמא ישראל
ומא ראש ירון באלו ליכוס כתר וישראל מסמיין
ממלכות על שמו ות' כחאל דוי קאל אלעסוק ואתס תהיו
לי ממלכת כהנים וגוי קדוש ודרשנאסא לי לשמי
ועלוהא הקב"ה יכון שופך חמתו עליוכוס פי כאטר
פולממלכות דוי אשר בשמן דוי הומאן ישראל לא קראו
והראיוס כו אכל את יעקב וכו' פתשו באש וזויעו ישראל
ב"מ ומא טלאע בירכוס מתל למעשה דוי רכנא :

רנה הגדה בלערי וישועה קיש
לא לנו יי לא לנו כי רשמך תן
כבוד על חסדך על אמתך :
למה יאמרו הגוים איהנא אלהיהם :
ואלהינו בשמים כל אשר חפץ
עשה : עצביהם בסף וזהב מעשה
ידי

לאיים אילנא יא אלהה לאיים אילנא הין
לייסמך אעמי לווקאר : עלא פצלך
ועלא חאקך : עלאש יקולו אלאומאם פאיין
דאבא (לאן) אילההום : ואילאהנא פיסמא
גמיע אדי אסרגרין עמלא (תאככ ננאע)
מעאברהום פנא ודהב עמאל (ננעאט)
ידיין

לא לנו ה' לא לנו וכו' אסנא כאיון וואחד קדוק
עלאש קאל כטרתיין לא לנו לא לנו כאן יקול
לא לנו כי לשמן תן כבוד וברך אגיר באש נעסמו האר
לעסוק עלא אתאויל נסבוקו שאיון קאלו סוואדנא אלו
גמויע לוואחד אלו יטלב לש"ת ויללוי פי כאטר לאכבר
והווא כאן מנטשאק דיק אטליכא לרוחו ווואגברו הקב"ה
ליק ותנפעו לרוחו הווא לאוול דויך אשאעא תנפעא
ללאכבר דוי עלא מן דאסו יטלב וזאיר נסבוקו שאיון
מרכור פי זוהר קדוש אלו הארו אל בני ארס ראיוס
פוללאוותהוס מא ולממו גיר פירוואתהוס ווטלכו
להקב"ה ויקוללו עטונא למאכלא עטונא אלכאס
וכוואש ישכרו ללכלאב אלו ראיוס וכמון גיר אלמליח
הווא

רנה הגדה בלערי וישועה

ידי אדם: פה להם ולא ידברו עינים
להם ולא יראו: אונים להם ולא
ישמעו אף להם ולא יריחון: ידיהם
ולא

ידין בן אדם: פום אילהום ולאם יתכלמו
עינין אילהום ולאם ינצרו: וורנין אילהום ולאם
יסמעו: אניף אילהום ולאם ישממו: ידיהום
ולאם

הווא אלכן אדם פיווקת אלי וכו' ואללי להקב"ה ועמל
פי באלו אלי אלעיקר די ללקתו הויא באש וטלב עלא
אשכינה אלי האסי חאללא פילגלות: לאיון סס הוי"ה
ברוך הוא טול זמאן די ישראל פילגלות מכתיב
י"ה ונאקן ח"ו"ה מתל די קאל לפסוק כי יד על כס
יה' ואס כן דאכא אלי נוחא לעיקר דללא רויאלא
להקב"ה הווא באש יפוק הקב"ה אשכינה מן אלגלות
נכאפו באלך בעד אנאס וכממו ויקולו אלי האד אטליבא
אלי ראנא נטלכו באש תנפך אשכינה מן לגלות: שכוונה
דיואלנא הויא באש נוחא כרוחנא נטלכו מן אלגלות לי
פאש ראנא: על דרך כל המתפלל על כבירו הוא נענא
וכו' ונוחא גס כן כהאד טליבא אלי נטלכו לשי"ת יפוך
אשכינה מן אלגלות הויא מנפעא לינא באש נטלכו נוחא
לאווליון: והאדיו כוונת דוד המלך ע"ה פוכלאמו האד
אטליבא אלי ראנא נטלכו להקב"ה ונקולו לא לנו ה'
מאקושי כוונתנו באש אטליבא תנפעא לינא ונכונו
נגאלין תחילה: ע"ד כל המתפלל וכו' הוא נענא: גור
באמת לא לנו: ולעיקר דלכוונה דיואלנא הויא כי לשמן
תן כבוד באש תנפך אשכינה מן אלגלות וכוון סס
יקו"ה

רנה הגדה בלערי וישועה קב

יהו"ה כאמל (מהר"ו שאראף)
אוולא נקולו תפליד אכור: ונסקו וואחד
אלמעשה די וואחד לעני לי כאן ענו
מרוד והווא מן פאמיליוא מליחא:

ובעו"ה מן כותרת אלעניות אלי תבקטת פיה: פילוו
אלמאכלא ושראב מא באנא ולמאקסא: וכאנו ענדו
לאולאד ואסר אלי כול וואחד יעאויט עליו מן גוסתו:
ולאכן כאן ענדו וואחד אלקרוב דיואלו אלי כאן מערוף
מרקאנטי כבוד ואסר: וכאן מוואאלך בעד למראת ימשי
יזרס ענדו וכאן וסין עליה כשינליב: וסין קרבת גמעאת
פסח ומא לאב פיירו פילוו באש ישרי רכטא דלכראשס:
וסתחא ימשי לענד דאך אלקרוב: וכאן ודכל לנארו
כלכיבא ויורג כלכיבא עלא סוואר מזלו וסאערו מן
גמיע אנאס לכול: ומן גמלת אלפאמיליוא כאנת ענדו
וואחד אלכנת אלי כאן פיו עומרהא תלאתין עאס: ובקא
יכמס מעא באלו: תחא להארתלו וואחד לעלא ומשא
יגרו לענד הארך אלקרוב אלעשיר: ודכל לענדו והווא
ובכו: נטק הארך אלקרוב וקאללו: אשכינה יבכו קוללו
אש לנו: תחא כרד שוויא מן דאך לביבא אלי פאש כאן:
ומן בערו קאללו יא כן עאמי תכון מעלוס אלי לכנת
כברתלי והאדיו שחאל תחא חאר מא כטבהאלי: וליוס
ראשו טאש פיירו וואחד אלחתן מן פאמיליוא מליחא לי
טלב מני באש נוונהאלו: ועליהא ראנו טחת כון ירוך
תלאבר עליוא כופאש נעמל: לאיון יא באוו לכנת כברת:
ואידא טלקת מן יודי האד אלחתן קערתלי אלכנת כוף
אלמטה פילכות: ואידא בעו"ה יורג עליהא בעד סס
רע: אחסב פי באלך אלי אלפאמיליוא לכול תערדאת
והטויתקוס רזקוס כין אנאס אלי מא ננמטס כביירו
דוחא קוראס אנאס: עליהא אידא תכוף תפריג עליוא
בוואחד נליב נדפעא ענד אראבל וכוויאח מנהא:
ויונחסבליך כוף אלי דאך תעמל וואחד ספר תורה
פישנונא

פישנוגא . ומא למקאלף דלכנאח דיואלו לאוכריון מאזליון
ומשו סגאר . מן אהנא לראך לווקת . ועמל אש"ית
קראש מן באב ונדפנהום חתא הומאן . ודכל כלאמו פי
באל האך אלקרוב לעשיר . ופוסאע בלא תעטיל . דכל
ללאלא דיואלו ורפר שכארס דזרוו עלא גלקהא
וועטאהלו . וקאללו משו קף זונגהא ותהאנא מנהא .
דאהו ברוד ה' עטיתך סך מליחאש תעמללסא לתוואייג
אלי ולומהא . ובמיע אלמלרוך דלעורס ושאייע . ומשא
דאך למנכוו בוואחד אלפרחא יאסר . ווהבט עלא טרויקר
לסוק ושכארתו פיירו . בדאקא מן ארמכא כויל לקמאח
ל' וילמו ללעיד ורסלו ללארוי ומשא הווא גאר' בלמלאזן
דלמדרקאנטייף ושרא גמיע לתוואייג אלי יכוסה
ללפאמילויא דיואלו ללעיד . וכמל כשרוכאח ולמוואחוי
ולפרוטא עלא כול טכאע . וזיון ביתו כמוכלים עלא כול
טכאע פי כאטר לעיד . חתא קאלא דין אשכארס . ומא
בקאש פיירו אפילו פרוטה קטנה .

והאדראך

למנכוו דלעשיר אלקרוב דיואלו . מא
גאב לכר דרניוא . מא ראס פי באלו
גור דאה דפן לכנת ל' כאנת וואקפאלו לווגהו ותהאנא
מנהא . ראך לעני גווי פסח מטראח כוף אליוזס . ובאז
שו אייאס . ופי ל"ג לעומר גאוולו לכטאבין בלקוח
עלא כנתו . ומא ערף מא ועמל . וכמס מעא בלא באש
ירגאע לענד אלעשיר אלקרוב דיואלו . יאכר מן ענדו שו
כניב כוף אלעאדא וזמאן גלאר . הווא מאשו פיטרויקר .
ותלאקא ביה וואחד לאמס חכיכו יאסר . וקאללו פאיון
ראך מאשו מן האר אטרויק . תלפתלך גארך . אולא כוף
קלייתך ובקא יסמט עליה בלכלאס חתא חכלאו אדעווא
דו קרובאח פסח ואדיקא אלי גאזת עליה ותחבולה אלי
עמל מעא ראך אלעשיר מן דעוואת כנתו וקאלא לאלמא
ובווי לעיד כוף לבוסטו דיואלו . וראך תשוף יא חכיכו
אנא עמלחאס בלכורב והו' ת' ראהו עמלחא בלאח .
לאיון

לאיון אליוס אנא פי עתו . ושו דאלל ושו בארן וכטכולו
למסכונא דלכנת . ושרטו עליוא באש נכרגלהא רוטא
מליחא ועמללסא עורס כוף אלי יזוס . וראני מרווך
לאיון מא ערפת מא נעמל מא לכתשו לא חנון ולא רחום
פי האר אלבלאח אלי וסון עליוא גור אלעשיר לפלאני דו
הווא קרוב דיואלו . רבי וכתר כירו דאיוס וסון עליוא .
וראכא ראני מאשו לענדו . מא יפך ווסאיוולו גור הווא .
וענדו סיגורו אלי מא יורלש פי ורגסי . גאוובו ראך
לאמס וקאלו ראני נשוף אלי לעקל דיואלו מאש פואלו .
לאיון כיעאש וטלאש פילבאל אלי האר אלכין ארס מאזל
יאמן פיך ויאעטיך כתר . מנא יין לעאכת עליו אלכטרא
לוולא וקולחלו לרמח לאוואג דו כנתך ועטאך סך גדול
ומשית זויאעתהוס פילמלארף דלעיד וגירו . באש מן
ווגאס תקאכלו ותקולו עאוור עלא זואג דו כנתך .
לאיון וכאף ועטוך לאיוכוו תעאוור תמסיהוס פיללאס
ולכנת תקער בלא זואג .

עליהא

עלא קד עקלי . אראיו אלי נעטוך הווא
הארס ארגאע ללארך תלאחב מעא
לכטאבין כשרוטאח אלי בונאחכוס . וכור מעאך אלחתן
ברוחו . ומשו לענד אלקרוב דיואלך ובדכולך לענדו טיח
ותמרג בין רבליה ותתכבאלו . וקוללו יא בן עאמי . ראני
עארף אלי עמלת פאלטא כבירא מעאך אלכארח דו פסת
ואלאכין אש פיירו מא נעמל . רבי מא יטייח בוך אומאן .
לאיון מערוך אלי אלעניווא מעברת ארס על דעת קונו
רמ"ל . וראכא הארס הווא אלאס . האוואראס אלמתן אלי
כטבת לכנתו בלכתבא . ומורלו לכוואגט דשרוטאח
פיירו וקראהוס באש ינאסח אשו . וראך תערף אלי האר
אלחתן הווא נאס מלאח ומן פאמילויא דו בכאיון אנאס .
ואירא נטלקו מן יודי בקאחלי דוך לכאויכא פורכנא
לדורו דורות . ואשכון יערף אש מן גלכא תכר' מנהא .
ועליהא אדראסוס ל' תעטו עטוהוס פייר אלחתן כרומו .
מא

רנה הגדה בלערי וישועה
ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא

יהגו

ולאם ימסו (יברכשו) רגליהם ולאם יתמשאיו
לאם ינטקו

ומא ורכל פיירו חתא לולדו וסאיוראך עמל דאך אלעני
מול לבנת רגאע לטרוקו פך מעאסום פולכטבא וברא
אלחחן פיירו ומשא לענרו וחסדר מעו כוף אלי וולאס
אלחכס לאחכו ומאן קלכו דאך אלקרוב ועטא סך גרו
לראך אלחחן ומשאיו עמלו זואג רויאלסום ע"כ
כרגעו לכלאמנא לאיון ראנא נשופו אלי הקב"ה ראהו
ועמל מעאנא קראש מן כיר בלא חסאכ ובעד אמא
ראנא כומנא נעמלו מלוות ומעשים טובים כוף לי ולום
מא וקראש באש נכאפיו אלכיר די ועמל מעאנא הקב"ה
אפילו קד נוקטא מן אלכאסר כחאל די קאל אלפסוק
מה יתרון לארס בכל עמלו שועמול חתא השמש ופלו
סויארנא בעד אמא ועמל אל בן ארס מלוות ומעשים
טובים בלא חסאכ מא וקרו מא יכאפיו ללכיר די הקב"ה
אלי אל בן ארס יכוון פילאס ולכאס ישרקלו השמש באש
ושוף אלו יכאס דאבא מא ענדנא חתא ווגאס באש
נקדרו נטלכו להקב"ה חתא טלובא מתל דאך אלעני די
סטא יווארו ווגאו ללקרוב רויאל באש ועטילו למרוק
דיואלו דלעורס מן סיבת אלי ככר עטאס אלכטרא
אלוולא ורפסום וכאש מן ווגאס רגאע וטלכני לטרא
אוכרא חתא כומנא ככר הקב"ה ראהו בלפנא כתר מן
אלמלוות אלי עמלכאלו ועלויא ראנא נקולו לא לנו
וכו' אלכוונה מהושי מן סיבת אלמלוות אלי עמלנא
ראנא נטלכולך וחאויר לא לנו מא חעטיונא פיורנא חתא
חאגא מתל דאך אלעני די קאללו מא חעטיונא פיירו
האוורא קוראמן ועטוה אש אמא חאכ סאיורך חתא
נוקנא

רנה הגדה בלערי וישועה קכב
יהגו בגרונם: כמוהם יהיו עושיהם
כל

ינטקו באחלוקהום (בנראגמהום): כיפהום יכנו
עאמלינהום (לאנעוניהום) גמיע

כומנא ראנא נקולולך כי לשמך חן ככור
ידיהם ולא ומישון רגליהם וכו' אהנא כאיון
וואמר ארקרוק עלאש פילפס ופילעין קאל
פה להס עניס להס וכו' ופילוירין ורגלון כול וקאל
וריהס רגליהס ומא קאלש ורוס להס רגליס להס ופלו
מהר"ז אב"ד מקראקא זל"ה בהקריו שאיון קאלו סויארנא
פולגמרא וואיון ע"ז אלי תהרסת (תקלרת) אטראף
דויאלאס חלאל לאכן ליוירין ורגלון אורא באקיון לאס
חראס לאיון כאיון מן אללואמות די ועברו ללויר דליויר
וומרהא וללויר דרגל וומרהא ועלויא פילפס ולעונו
ולוורנין וניף די ענדנא ינטקו מלקיון מעא אלגוף די
עבודה זרה ודיך אסאעא חראס עלויא לטמאק יקול
פה להס עניס להס אזנוס להס אף להס לאכן פילוירין
ורגלון קאלנא כלמת ודיהס ורגליהס באש ורמזנא ארין
די ענדנא אלי אלויר דליויר ורגל וומרהא חראס
לאיון כאיון די ועברו ללויר וומרו ורגל וומרו

לא יסנו בגרונם אהנא כאיון זוג קרוקוס ארקרוק
ליוול כאן ינטמאק יקול ברין להס ולא יסנו כאל
די קאל פילפס ופילפס פה להס עניס להס וכו' ועוד דאס
ככר קאל פה להס ולא ירכרו ועלש רגאע יקול לא
יסנו בגרונס אגור באש נפסמו נסבכו שאיון קאלור
סויארנא ע"ה אלי נכוברנר כאן עמל וואסר שס קרוש
פיוס אל עבודה זרה דיואלו וכאנת תכלס ורניאל
ע"ה כרג דאך שס קרוש מן פוס דין עבודה זרה כחאל
די קאל אלפסוק ופקרתו על כל כככל וסולאטי את כלעו
מפיו

רנה הגדה בלערכי וישועה

כל אשר בטח בהם : ישראל בטח
ב"י עזרם ומגנם הוא : בית אהרן
בטחו ב"י עזרם ומגנם הוא : יראי
בטחו ב"י עזרם ומגנם הוא :

י

גמיע אדי תאכל ביהום : ישראל אתכל באלה .
מעאוונתהום ודרגתהום הווא : צאר אהרן
אתכלו באלה . מעאוונתהום ודרגתהום הווא :
כאיפין אללה אתכלו באללה . מעאוונתהום
ודרגתהום הווא :

אללה

מפיו . והארץ די רמזלנא אלפסוק וקל לא יסנו כבדנס
מענת לכלאס . אירא שופת שי עכורה זיה תתכלס . מא
העמלס אשך פי באלך ותגלר ותקול אלני עכורה זיה
הייל תתכלס מן אללהא . גיר ודאי שי מסאלא עמלולהא
פי פומהא והארץ . לקאגא די פי חלקהא הווא די תתכלס
כחל שס קרוש די קולנא אולא בער אושי דכל לפומהא
וראה יתכלס . (שמחת הרגל)

אוולא

נקולו פירוש אכור אלני סמענאה מן לסאן
מוהר"י לומברוז"ל . והווא חלו ונס בקו
וואמר אלמעשהא לי כאן לאר פי לפאנויא פי טינפו
אלני
כאנו אליהוד פיהא . כאן וואמר
יהודי עני בן טובים . ובאן בעו"הר כדומק עלום מן
חסרון כוס . ומא כאנש ימאב ומאווג רמו ללקהל . ומן
קרבח במעאת פסח . כאן כדומק עלום . והווא מולא
פאמילויא . ומא ערף מא ועמל . דכל כלכוכא ווכרג
כלכוכא

רנה הגדה בלערכי וישועה קנו

כלכוכא . מתא אהבל וואעטא ראנו ללכלא ווכאער כרא
מן אלכלאד והווא יכמס פיסוואר סאערו . הווא יממא
והווא שאף וואמר לינלוויא דנארא . רגב עליהא
שאפאא כאלויא מן בני ארס וולא וואמר פיהא . דכל
לקלכהא ווכקא ימאווס פיהא מן מולאע למולאע .
ושאף וואמר אלקנדיל דרהאב מעאלק פוק דאן עכורה
זיה אלככורא אלני תמא . לוור ווגהו ומא שאף מתא בן
ארס מקאכלתו . זוול דיק אלקנדיל מן פוק ראנהא
וועמלהא תת כורנסו וכרג . פיסאע רבאע ללכלאר
וכדלולו דווכא ועמלהא סכאויך . וכאן יביע מן דוק
סכאויך דרהאב וינרף ללעוד . וגוון אלמנרוף דלעוד
מזייר כיף אלגוסטו דוויאלו . ביני ביני דכלו לפאפאזון
לדאך אלממשות רפרו ראנהא ללעכורה זיה אלככורא
יביבו אלקנדיל טארת מן פוק ראנהא . וקאמת ימא
ככורא פי דאך אלממשות בינאסוס וכול וואמר יקול
ללכאכו אנתו בריהא . מתא קריב כאנו יתוואללו
לליודין . ולכר וולנת ארעווא ללוטאן דכלאר .
ופיסאע גמאע אלולטאן גמיע נחאב אלמגלס .
וחכאלהוס ארעווא דלקנדיל . וקאיו וכממו פי האר
ארעווא . ונטקו וקאלו ללוטאן יא טווייל אלעומור
עלא קר עקלנא מא וכוו אשך גיר פיליהוד . לאיין וואמר
למסאלא מן האר אטבאע מא ורלגש פילכאל לי אנהארא
ועמלהא וסיגורו מא טיירוקא גיר אליהוד . כיף סמאע
אלולטאן האר אלכלאס דכל פי באלו וקא דאקוררו
מעאסוס אלני אליהוד סדקוסא . ופוסאע רסל אלולטאן
עלא טאיוע לככאר דליהוד ותכאלהוס ארעווא דלקנדיל
וקאללהוס אנא ענדי נחוס אלני אליהוד הומאן אלני
סדקוסא . וראבא ראנו נקולכוס אורא תכדורלי פי מול
ארעווא . ראנו נעטיכוס האער דיני אלני מא וכוו ענדכוס
מתא כוף . מא כאנשי ראנו נעמל כליוה פי שוכאי ישראל
ב"מ . מא לאכו מא יוואגבו דיק אלככאר דליהוד וכרגו

מן

(כא)

רנה הגדה בלערבי וישועה

מן ענר אלולטאן כפמי נפש ומן חמא רכלו לשנוגא
בכניה גרולה ובמעו אלקהל דלכלאר ומכאוללהוס
ארעווא כאמלא וקאמו רון אלקהל לכול בכניה גרולה
ובראיו עזאיוו קלבו ונליו להקב"ה ויקולו ויעבור ושבט
יהודים

חין

סמאע דאך אליהודי מול ארעווא רכל לשנוגא
וקאללהוס עלאש כריתו האר אלער אלכול אנא
הווא אלי כרית אלקנדול לאיון לילת אלעיר כונת כדוואך
ומא ליבת מא ננרף עלא האלי ובאערת עלא אלכלאר
ושופת וואחר לינליווא חין רבכת ומא שופת אאר פיהא
כרית אלקנדול דרהב מן פוק ע"ז ורוובתאק ולרפת ביהא
אלמנרוף דיעשא ואנא עמלת גרן הש"ת כאש פראחה
פילעירי ולאום הקב"ה ועמל מעאיווא וואחר אנס ונסלך
רכונו מהאנין אנא ראנו מאשו נטלאש לענר אלולטאן
ונערילו ארעווא ועלאש האכרו אנתום האר אלער
אלכול ופיעאש משא וגרי לענר אלולטאן ורכאש
ובאיוואש דכל לענרו וקאללו יא טוויל לעומור אנא
הווא מול ארעווא דלקנדול ולאכן ווסאש כאטרך
מעאיווא ונאעטיך אראזון דיוואלי תועלס יא סירי אלי
פיהא אלעיר די פסת ענדנא מנרוף כתור פיה מן
סיבת אלי כולשי יאטחאלנא נעמלום גריר וראקו
סוואדנך יערף פיה סרכת האר אלעיר ומנרושו וכין
אנא כונת כרזקי וליוס טאח כווא אומאן ומא בקא פיירי
באש נליב נקיס אלצאמיליווא ומולא אולאר ובנאת ופיו
לילת אלעיר כרגוני מן עקלי כול וואחר וטלכלו מן
גיהנו ומא ליבתה פיירי מא נעטיהוס וולא באש
נשדילהוס שגל אלמאכלא אלי ולום ללעיר ובונת נפתח
מן וקאלנו וברמא הרבת מן קבאלתהוס וואעטיית ראלי
לכללא אנא מאשי פיטרוקי והווא גאת מקאלתיו וואחר
לינליווא ושופתאש מקלולא רבכת ומא ליבת פיהא
תאח אאר דילת ובקית נאבכא קודאס הארין למעבורא
אלכביהא

רנה הגדה בלערבי וישועה קבר

אלכבורא ובקית נחמרנ בין דגליהא ונכבו ונטלכלהא
כאש תחון עליווא ותעטונו טי חאגא באש ננרף ללעיר
לאיון כאן ענרו חמוס אלו מא הקרילי לאלחתי גיר הווא
ולוכאן הווא מא הקרו חתא לאלחא מא ותבעוהאש
האר ארניווא לכול ומן כותרת אלכוכא אלי בכית
והאכטת דמועי קודאמאש שפקת וננת עליווא וקאלתני
יא אבני עלאש תנכן דומך כרכאך מן אלכוכא קודאמי
כור האר אלקנדול ומשי דווכו וביעו ולאךרף שאיון ונכרך
ללמנרוף דללעיר וסטמית נמור יירי קודאמאש ונאכרו
לאיון כופת כאלך תעאקכניטי וקין שאפתני אלי מא
חאבותש נאכרו קאמת הווא כרוהא וזולת אלקנדול
מן פוק ראקאש ועטאחאלי כוידהא בלכבור וכריתו
מן יודהא ועמלת לוולאיווא אלי וולאנתני ולרפת מנהא
לעיר דיוואלי מא טלעש פוי באלו לי כאיון מן יקומאכרר
פוק מנהא וראבא יא סירי אנא מול ארעווא ראנו גית
קודאמך ואחכותלך ארעווא בתמאס ואלו תאכית
תעמל פייוא עמל אנא אלחאס ונאנתי אסכין

חין

סמאע אלולטאן גמיש כלאמו סטחא יוואגברו
ויקוללו כופאש יא אליהודי תכרב קודאמי
ותקול אלי אלמעבורא דררתלך וואש אלמעבורא תהרר
גיר כלחאש וסקת לאיון כאך באלך אליהודי ישמתשי
פירין ויקוללו מנאיון מא תהרר מא תחכלס עלאש
תתבעוהא ותעאכרוהא ופיעאש סראש הארך ליהודי
עלאכור ועאפיווא וקאללו ענדך אראזון יא רממי וראבא
וגינא כלאש אלצאסוק מלית אלו קאל לא יחנו בגרוניס
ומא קאלש גרון להס ולא יחנו לאיון אלצאסוק מא ראקאש
ותחכלס עלאש לעבורה זרה לאיון ככר קא עלוהא פה להס
ולא ודברו גיר ראק ותחכלס עלא בני ארס לי ותבעוהא
בער אמא ראקוס יערשו לי ע"ז מא תחכלמא וראפולו
הכיןהומאן כדוחקוס לא יחנו בגרוניס ויקולו לי ע"ז
מא תחכלמא גיר יבאיוו סאקחין מקטועין איו מתל

רנה הגדה בלערי וישועה
 " זכרנו יְבָרַךְ יְבָרַךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל
 יְבָרַךְ אֶת בֵּית אֱהֲרֹן : יְבָרַךְ יְרֵאִי
 " הַקְטָנִים עִם הַגְּדֹלִים : יִסֵּף "
 עליכם

אללה פתכרנא יבארך יבארך אילא גמעאת
 (באר) ישראל יבארך אילא גמעאת
 אהרן : יבארך כאייפין אללה אסגאר מעא
 לכבאר : יזייד אללה
 עליכם

ראך סולטאן די לכף וואגב לליסורי ובלאסא וסאקא
 ועליסא כמל דוד המלך וקאל כמוס וקיו עוסיס
 לכונס כמאל דו עכורס זרס מככשא חתא לי ועככרוסא
 יכונס כככש כופסא ויכאפו וואגבו מתל אלי קולנס
 ופתש פי **שי למורא** פ' שמות ארת ז' עלא סאר
 לשסוקים תפאסיר מלסא

" זכרנו וברך וברך וכו' יברך את בית אהרן וברך
 ויראי וגו' אהנא כאיין ענדנא וואסר ארקרוק
 מנאיין קאל וברך את בית ישראל חתא בית אהרן ויראי
 ה' בכלל אלכרכה די בית ישראל ועלשא לטסאק
 יפרטסוס זאייד סאר ויראי ה' מא ערפנאסומס אשכונ
 סומאן ורכותינו פולמדרס קאלו אלי ויראי ה' סומאן
 אלגרים ולסכן נקררו נקאעדו אלכלאס מלוח כקקדים
 סאיין קאלו סיוארנא פולמדרס עלא אלפסוק די קאל
 פי פ' רכריס ה' אלסי אבותיכם ווסף עליכם ככס אלף
 פעמוס ויברך וגו' קאלו רב סונא ורב חסא מא מכיין
 מן סאר אלפסוק אלי הקב"ה יבארך ישראל גיר אידא
 כאנו שסיס רכוא וומא חין יכונס זי קליל מן ישראל
 מנאיין ענדנא אלי הקב"ה יבארכוס ותעאלמו מן
 אכרכס אכיונו חין רכרו קאל פיוס ואכרכס סיו וסיס
 לבנו

רנה הגדה בלערי וישועה קכה
 עליכם עליכם ועל בניכם : ברוכים
 אתם ליי עשה שמים וארץ : השמים
 שמים

עליכום עליכום ועלא אולארכום : מבארין
 אנתום לאללה עאמל (פאנע) אסמא ולארץ :
 אסמא אסמא

לבנו גדול ועלום פאר אפילו וואסר מן ישראל חין וכו'
 ותמסא פיטרוק מלוחא יבארכו הקב"ה כמאל די קאל
 אלפסוק זכר לרוק לכרכה ובסאר אלכלאס נפסמו
 אלפסוקים דיואלנא ה' זכרנו וברך חין הקב"ה יבארנא
 לאוס יבארכנא וסאר אלכרכה מסוסי לאוס חתא יכונס
 שסיס רכוא די ישראל גיר אפילו כול גמאעא ווסרסא
 יבארכסא הקב"ה די סומאן בות ישראל ווסרסוס בית
 אהרן ווסרסוס יראי ה' די סומאן אלגרים ווסרסוס
 ולעקלויס תורוי אלי מא כאנש חסאב שסיס רכוא פי כול
 גמאעא וגמאעא מן סאר

אוולא נקולו תפזיר אכור גריר ונסנקו סאיין
 קאלו סיוארנא פולגמרא אל תהי ברכת
 הדיוט קלס בעיניך והראייה מן אלי שפנא זוג גדולי
 הרור די סומאן דוד ורנאל דוד בארכו ארוכס וקאלו
 ה' אלהיך וירך ורנאל בארכו דריוט וקאללו אלהך די
 אנת פלח ליה בתדירא הוא יסויבניך ותכתו אלכרכות
 דיואלקוס וקסאיו סיוארנא סאורדא לניכו פי רבקה
 די בארכוסא לכן ובתואל וקאלולסא אסותינו את סיו
 לאלפי רבכה ובאנת עקרה מן סיבת באש מא יקולוס
 אגאס לי לכרכה דיואלקוס קלאת ללסא יבקא לכרכה
 דרשעיס תלור כ"ס דלס תכפאע וכיפאש וואלס מפא
 אלגמרא די קאלת אל תהי ברכת הדיוט וכו' ותללו עלא
 סאר

רנה הגדה בלערי וישועה

שמים ליי והארץ נתן לבני אדם: לא
המתים יהללויה ולא כל יורדי

דומה

סמא לאללה: ולארץ עטא לאולאד כנאדם:
לאיים אלמיייתין ישכרו לאללה: ולאיים גמיע
האבטין
ללהאפרא

האר לקטוויא לאיין כאיין אלחילוק בין דוד ודניאל די
תבתת פיהוס אלברכה דרשעים: ולרבקה די מא תבתת
פיהא לברכה די כאסא ובכאסא: לאיין דוד ורמש כאנו
מעריפין ענר אלעולם אלוי הומאן גדולי הדור: וסין
תבתת פיהוס אלברכה: מא ושכוס אנאס אלוי אלברכה
דרשעים נעפתהוס: גיר וקולו הארא טבע דלעולם:
מנאיון הומאן כאנו לאהרין ענר אנאס ככאר מן זמאן:
דאיים הומאן מאסיון גיר פוטלפא: לאכן רבקה די כאנת
סגירא ומאזל מא כאן פיהא תתא לוו ענר אנאס: וקאמו
לעזאיון די כאסא ובכאסא וובארכוסא: אילא מן בער
דין אלברכה וכוון ענרשא שי גדולה לאזס וקולו אנאס
לוי לברכה די לבן וכחא עשתה פירות: ובהאר לבלאס
והפארלנא וואר אלפסוק פי' פ' לך ואברך ואגדלה
שמך והוס ברכה: אלכוונה ראשו וקול הקב"ה לאברהם
מנאיון אנא כבארך מן קבל וככבר ווסמד פורטווא: דין
אסאשא והיה ברכה סין ובארך באער אלוואחד סווא
רשע סווא לדין: תכוון סוגורו אלוי תבתת פיך הארין
אלברכה: ומא יקולוש אנאס אלוי כרכתס עשתה פירות:
ויגיא מליח כוונת אלפסוק די קאל ואברכה
מברכין ומקללך אאור: לאיין אלמפרשים
יקסיו פי האר אלפסוק: כאן ולטחאק יקול ואאור מקללך
כחא די קא ואברכה מברכין: ופתס פי **שי למורא**

ס"א

רנה הגדה בלערי וישועה קנו
דומה: ואנחנו נברך יה מעתה ועד
עולם הדרויה:

אהבתי

ללהאפרא (ללקכור): ונוחנא נבארכו לאללה:
מן דאבא (רלמין) וחתא ללאבדא (לרוואס)
שכרו לאללה:

חאביתי

ס"א פי' פ' לך לך אות וו"ד ראנא פלרנא תפסיר מליח:
ועלא קר אלכלאס די קולנא וגי מליח כוונת אלפסוק:
גדלו וקוללו האר אלברכה אלוי ראטי נקוללך ובברכה
פי כאטר מברכין מנאיון בער אלגיר ובארכוך תבתת
אלברכה דויאלהוס: ומא יקולוש אנאס כרכתס עשתה
פירות: וקארו כוונת דוד המלך ע"ה די ראהו וקול ה'
זכרנו יברך: סין הקדוש כ"ה ודכרנא: לאזס ובארכנא
פונמיע למסאיל למלאס: ומנאיון הקדוש כ"ה וסבך
ובארכנא: תכוון ענרנא וואחד למנפעא אלוי וברך את
בית ישראל וכו': אלכוונה גמוע אלוואחד די וסאב ובארך
בית ישראל אולא ובארך בית אהרן: אולא ובארך יראו
ה': לאזס אלברכה דיולו תבתת ומא ושכוס אנאס אלוי
כרכתו עשתה פירות: ועליקא זאר כמל דוד המלך
ובארך ישראל וקאללהוס ברוכוס אתס לה: לאיין דאכא
מוכרס אלברכה די ובארך ישראל תבתת ומא יקולוש
אנאס כרכתו עשתה פירות:

וארב

אזולאיו פלר האר אלפסוק: כהקדים שאיין
קאלו סייארנא סוף פ' שלשה שאכלו וו"ל סין
פרי בטנה של אשה מחברך אלא מפרי בטנו של איש:
והארו כוונת אלפסוק ה': זכרנו יברך: וסין ותבארכו
אזכרים: אלברכה דויאלהוס תנפאע וברך את בית
ישראל

רנה הגדה בלערי וישועה

אהבתי כי ישמע יי את קולי
תחנוני כי הטה אזנו לי
ובימי אקרא : אפפוני חבלי מות
וסצרי שאול מצאוני צרה ויגון
אמצא

חאביתי הין יסמאע אללה אילא צוודי
תדריעאתי (וסתרינוני) : הין מייא וודנו
אילי ופיאייאמי אננאדי : צאוורוני שראייט
(ווגאט) אלמות ודייקאת לקבור גברוני (ווגרוני)
אדיקא וונכר
נגבר

ישאל רי הומאן נאום .

אהבתי

כי ישמע ה' אהנא כאיון וואסר רקרוק
פשוטא לי כול וואסר פירנויא ענדו גאסטו
כאש יקבלו רבי ללאתו . וואש מן סידוש הארא אלי
ראהו יקול רוד המלך גור באש נפאמו אלכלאס נסכקו
שאיון קאלו סיוארנא . אלי אל כן ארס ירוץ באלו באש מא
ועמלש פי באלו אלי אללא רי יכון וללוי הויא קבע
ולעארדא דנאש וללוי עלוהא הווא ראה וללוי . גור ועמל
כוונתו באש ללאתו הויא תחנוני ורגאבת קוראס הקב"ה
ויכון יתפאסס כן ארס מעא רוחו אלי אללא הויא
למנפאעתו מתל וואסר אלעני אלי ראהו יטלב ללאחכו
זרקס . לאזס יכון ותכלס מעאס כדרך ארץ ולכבוד
באש יקני לאלחחו האידוך נוחנא פיללא ריואלנא לסקב"ה
ראנא נעלכורו לוואלחנא רי הומאן אלחיוס ורעת
וגירוס ומא וילקש יטלכרוס כן ארס כזרבא וכלא
כוונה . מתל מא ביוננא לשוק פי תובחות מוסר
דלקגרה

רנה הגדה בלערי וישועה קבו
אמצא : ובשם יי אקרא אנא יי
מקטה נפשי : חנון יי וצדיק ואלהינו
מרחם

נגבר (ונכן נווגר) : ובייטם אללה אננאדי .
מרגבא יא אללה פלת (נגס) נפסי : אחנין
אללה ועאדל (וגיור) ואילאהנא
מראחאם

דלקגרה . וראנא נשופו בעו"הר סאר אלמנוה דתפלה .
קנטו אגאס מנאס וסר . לאיון ראנא נשופו כאיון כואף
דנאס אלו פי סאיואר אלחיוס מא וללווהא גור פי
ביותהוס . וכאיון רי מא וללווהא בלכול . רפושנאיוג מא
יגמעו מנין גור אחר עמל וטורח וקין ירגאש עליוס
כן ארס . יעטיו ארוזן ריואלהוס מן סיבת נ' דטעמיס
יקנטו מן אתפלה וללווהא פישנוגא ועמלוהא כיוסר ק'
למעלה וטבע למטה . אטעס אללוול מן סיבת אידא
וללוי פישנוגא ולטחקהוס זמן ומנס באש ינגמעו לקהל
ללאא . ומן בעד מא ינגמעו ועמלו כבדות ואסר פי ריך
אללא ויטולו פולקדיסין ופילחזרה . ומא יגיו וכרגו מן
תפלה . חאש יזיכו לי באש ואלוי ארא ארא . ויבסאיו
הומאן לאויעין ומא יזיכו באש ירפיו עלה אלפאמוליוא
ריואלהוס . עלוהא ובקטוהא מעא אלחיו פי ביותהוס
כיף מא כאן וורבא וסאסת . וטעם כ' לאיון הומאן
כאש פיגוס . ואורא ימאיו וללוי פישנוגא
ימרנו מן כותרת אלנאשי ואסר אלי פישנוגא ותריק
ארוח פיהוס מן אלקעדא דשנוגא . ובעד אלמראת
ויוגדלקהוס באש יעמלו מוס קטיס . ומן סיבת רי מא
יזיכוס טרוק מנאיון יגיוו ינסאיו רוחהוס ותלירלהוס
ב"מ בעד אסכנה אלי יסככו לרוהוס וכונו עקרוס .

רנה הגדה בלערי וישועה

מרחם: שומר פתאים יי דלותי ולי
יהושיע: שובי נפשי למנוחכי כי יי
גמר עליכי: כי חלצת נפשי ממות

את

מראחאם: הארו (מספך) לגאפלין אללה.
תמסכיני (מספכי) ואילי ייגית: רגעי נאפסי
לראחתך: הין אללה כאפא עליך: הין פלתת
(כנות) נאפסי מן אלמות. אילא

לאכן חון וללו פולכות וכוון ענדו נחת דוח כון אדם אלו
מרא מרא יקוס וועמל ארוכות וקלרות באש רופוסכאר
עלא רוחו וילווו דאך אסיר עלא וידו כוף אמא כאן
וינקא יזרב אלכנלא פי כיתוי ואורא תפכר בער להאדרא
פי וולט דיק אללא יפאני קלכו מעא מרתו ואולארו
בטחאך ולעאב וילור וכמל דאך אלכמל דלא די ראהו
עלא כחפו כוף אמא כאן: וומא פושנוכא מא וליכא האר
תאסיע לזאטר כאמל.

וטעם

נ' עלאש מא ומשט לשנוגא: מן סיבת וכתאוי
פושנוגא יאסר וראהו יסככ לרוחו נוקלאן
לעומור: לאיון ראה יסוף נהאר כאמל וגרו וואפעש
עלא האמו וסוואר סאערו באש ולחאק אלמעשא: ומא
ענדו ראה ניר בלאסרה נוך סאעא פולעשווא אלו ידכל
לכיתו: ומון ויד נוך סאעא רנכאח וכוון יתפאלויאר
פיהא תפערו לטולאן לעומור ואתורה קאלת ומי בהם.
ועלא האר אראונוס די בני אדם לטחקת תורתיו
הקרושה תטויהווס: לאיון קאל אלפעסוק ועכרתח את
ה' אלהוס ודרשו סווארנא פיתלמוד חון עכורה אלא
תפלה: גרבו האר אלפעסוק ירמולנא אלו מלווס עלינא

מא

רנה הגדה בלערי וישועה קכה

את עיני מן דמעא את רגלי מדחי:
אתהדך לפני יי בארצות החיים:
האמנתי

אילא עיני מן ארמעא: אילא רגלי מן תליך
(למספא): נתמשא קודאם אללה: פי אראצי
לעאיישין (למוס): אמנתי

מא נעמלו תפלה ניר כלכור: מתל מא קאל ועכרתח
כלשון רבוס: ואורא יטען כון אדם ויקול מא וקדרש יללו
מעא אלכור מן סיבת הטעשוס אלמרכורין: עליהא
כמל אלפעסוק וכרך את לחמך וכו' אלכוונה אורא תכאף
לא ומשולך אלכויע ושרא מן יודך: כון סיגורו אלו מא
ענדך כוף ניר משו תללו מעא אלכור ולאוס הקב"ה
ירקך וכרך את לחמך ואת מומיך: ואורא תכאף בהלך
תמרך מן כותרת לגאשו די פושנוגא אוולא וילרלך בער
אסכנה די וכוון עקר: כון סיגורו אלו מא תכאפא ניר
משו תללו והקב"ה יסלכך מן האר אשי והסירותי מחלה
מקרבך ולא תהיו משכלה ועקרה: ואורא יכאף עלא רוחו
בלך וקלארו אוואמו מתל טעם ג' את מספר ימין אמלא:
וכון מוכטח אלו חון וללו פושנוגא וטוולו הקב"ה עומרו:

נרגעו

לכלאמנא לי ילטחאק כון אדם יאעמל תפלה
דיולו בתרדיו קודאם הקב"ה כלמא בכלמא
ועליהא ראהו יקול רור המלך ע"ה אהכתי כי ישתע ה'
מתל מא פלר אתלמוד פי האר אלפעסוק וקאל אימתו אני
אהובה לפניך: והארו כוונתו פאיווק יאכני הקב"ה
פולאחי: הווא פילוקת די את קולי תכנוני: אלו נכון
כללו כרגבא ותכנונס: ומא נמכש מעא באלו אלו
אתפלה כוף אלמנהג: וכאאר אשו וכוון ענדו מנסא
מנפעאת יאסר לאיון כי הטא אזנו לו ובמוי אקרא: על

דרך

רנה הגדה בלערכי וישועה

הַאֲמֵנָתִי כִי אֲדַבֵּר אֲנִי עֲנִיתִי מֵאֵד :

אני

אֲמֵנָת הִינּוּ נִתְכַלַּם • אֲנִי וּוְאֵגֶבֶת גְּדֵרֵי :

אנא

דרך די ענרנא סן אל כביר לא ימאס • סון תכון אללא
כלכור אינא נמאסתי ועליהא סנא מא כלללי גור פישונא
מעא אלכור ועליהא כמל וקאל ובומי אקרא אפפוני
וכו' לכוונא אפילו דאס ולמאקני כרורא מן ללא דשכונא
מתל אטעמיס די קולנא אלפוק ויא מן סוכת אלו דאסו
וליואע נהארז עליהא קאל ובומי אקרא • יא מן סוכת די
דאסו יסכב למות לרוחו עליהא קאל אפפוני חכלי מות •
ווא מן סוכת די דאסו יסכב לרוחו אלמרץ וגירו עליהא
קא ומלרי סאל מלאוני דה ויגון אמלא • אפילו הכי מא
ענין גוספו ולללי רוד גיר מעא אלכור ואירא מן סאר
לכופאת סנא ה' מנטא נפשו • וגרלו ורמו דוד פו סאר
למזמור באש סק"ה יתכת פיה לפסוק דתורה די קא וכרך
את לחמך וכו' ועיון **שי למורא** ס"ב פ' משפטים •

האמנת

כי ארבר וגו' אני אמרתי כפפוני וכו' •
באש נפשאמו סאר אלפסוקים כסבוק
שאיון קאלו סווארנא פו פרק קמא דמבולה לא יבעת
ומלאת אל תאמן • יבעת ומלאת האמן • אירא ווארד
קאללנא אלו הווא מא תעארבש פילקראווא וטלעת
פיוור עומרך מא תאמנו • לאיון תורה מא טטלאע
פיוור בן ארס גיר סתא וסתל רוחו עליהא כסאל די קאלו
רבתינו סון התורה מתקוימת אלא כמי שממית עצמו
עליה • לאכן אירא קאללנא אלו סקא ותעארב וטלעת
פיוור תורה • הארא אמנו • וסארי כונת אלפסוקים
האמנתי כי ארבר אני ענתי מאד • פאיווק נתומאן
פובלסמי לוי תורה טלעת פיוור פילווקת לוי אני ענתי

מאר

רנה הגדה בלערכי וישועה קנט

אני אמרתי בחפזי כל האדם כוזב :

מה אשיב ליי כל תגמורוהי עלי :

כום ישועות אשא ובשם יי

אקרא

אנא קולת פוריבי • גמיע בן ארס כראב :

אש אנרוד לאללה • גמיע מכאפאתו עלייא :

כאס למגיתא נרפר • ובייסס אללה

אננאדי

מאר • דהיונו סולא נקוללהוס תע ארבת יאסר עליהא •
לאכן אני אמרתי כפפוני אירא נקוללהוס טלעת פיוור
אתורס בלא סתא עראב כל האדם כוזב • וסיגורו דאסו
יכרכ ומא ותהמאנא כלל • (מאר"ש • וקרבן פסח)

מה אשיב ליה' כל • ראשו תיבות מלא"ך די

הומאן משה ואהרן מתל מא קאל לפסוק וישלס

מלאך ויוליאנו ממזרים • מל"ך ראשו תיבות משה לוי

אהרן כהן • זאוויר לאותיות די מ"ה אש"כר"ת דיואלהוס

ברכות הרבה שסולא את ישראל ממזרים • גרנו

דור ורמזלנא סון בן ארס יעמל פו באלו סנא די וליאת

מזרים ורכוש גדול די באש כרבו ישראל מן מזרים • כול

מא יעמל מן מזרות ומעשוס טובים וטול עומרו יעטי

סוראות ותשבות להקב"ה ומא יקרוס (תוס ליון

בתוספת) ומא יקולש בן ארס מעא באלו אלו סאר סנא

מא לאר גיר מעא גרורנא ונוכנא מא יעאקראש כלל •

עליהא כמל דוד סמלך וקאל כל תגמולוהי עלי • סנא

די לאר לגרורנא ינאסכב כוף אלו לאר לונא ממש ומא

יקרנא מא נשכרולו אלו סלכנא וכרננא • מתל מא קאל

אלמגור פילפסקא די ככל דור ודור וכו' •

ובשם ה' אקרא נדרי לה' אשלים • נקדרו נפסרו

(כב)

סמיכות

רנה הגדה בלערכי וישועה

אָקרא : נְדָרֵי לַי אֲשֶׁלֶם נְגִדָה נָא
לְכֹל עַמּוֹ : יִקָּר בְּעֵינַי יי הַמּוֹתָה
לְחִסְדֵיּוֹ : אָנָּה יי כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ אֲנִי
עֲבָדְךָ בֵּן אֲמָתְךָ פִּתְחָתָ לְמוֹסְרֵי :
לְךָ אֲזַבַּח וְזָבַח תּוֹרָה וּבִשְׁם יי אֲקָרָא :
נְדָרֵי

אנגדי : וועדאתי לאלה נכלץ (נגרס) . מקאבלת
דאבא (אלאן) לגמיע קומו : עויו פי חצראן
(עינין) אלה אלמות למפעלינו : מרגבא יא
אללה הין אנא עבדאך (כדומך) אנא כדומך
וולד כאדמך חאלית לרבאייטי : אילך נרבאח
דביח אשוכראן . ובייסם אלה אנגדי :
וואעדאתי

סמוכות רי האר אלפסוקים . על פי שאין קאל רבינו
האר"י ז"ל אלו אלוואסר רי ועמל אנרר ריואלו ומא
וכללוש . מא יקבללוש הקדוש כ"ה ללאתו . לאיון הקב"ה
יבאפי לראך בן ארס מרה כנגר מרה . פי סיבת אלו
אטענה רי האר אל בן ארס באש מא כללש אנרר ריואלו .
פי כאטר הווא אהרר כללש כזמור . וכללש אלצום מא
ענרו לאש יוליק . מתא הקב"ה יבאפיה כפעאלו ויקוללו
אתפלס ריואלך לו לליתלו הויא כללש לפום ומא נקבלהאש
מנך לאיון כללש אלצום מא ענרו לאש יוליק . ועלא
האר אלכללש פנר סמוכות דלפסוקים רי קאלו ושלס
לעלוין נרררן וקראני כיוס לרה . דהיינו חין אנתו תרוץ
כאלך וחללך אנרר ריואלך . ריך אסאעא וקראני כיוס
לרה

רנה הגדה בלערכי וישועה קל

נְדָרֵי לַי אֲשֶׁלֶם נְגִדָה נָא לְכֹל עַמּוֹ
בְּחִצְרוֹת בֵּית יי בְּתוֹכֵי יְרוּשָׁלַם
הַלְלוּיָהּ :
הִלְלוּ אֶת יי כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל
הָאֲמִים

וואעדאתי לאלה נכלץ (נגרס) מקאבלת דאבא
(אלאן) לגמיע קומו : פיבראחאחא (פיסקאיוי) צאר
אללה . פי ווצט מדינאת אסלאם (אל קורם)
שכרו אלה :
אשכרו אילא אלה גמיע לאומאם . סבחוהו
גמיע אצלאטן

לרה חין תללוני נקבל ללאתך עכ"ר . ועלא קר האר
אלכללש יתפסרלנא אלפסוק פי איוב כ"ב תעתיר אליו
וישמעך ונרררך תשלם . ובאמת האר אלפסוק מא ענרו
הבנה לאיון אש לקא נררוס מעא ראך אלפסוק . לאכן
כפי שאין קולנא יבי מלות . גרלו וקול אידא פהרלך באש
תעתיר אליו תללוני ווקבל הקב"ה ללאתך . כון חארך
פונררוס רי תכון נורר באש תכללסום . ומין יסופך
הקב"ה כללש אנרר ומסנת כללש לפום לו פיה לממש .
מתא הווא יאחסכ ללאתך פיהא אלממש ויקבלהא מנך .
והאריו כוונת אלפסוק ריואלנא וכשס' אקרא נררו ליה
אשלם . פאיווקת יכון ענרו אלכא ונכון סיגורו פוללאתו
אלו חנקבל . הווא מנאיון נכון כללך אנררוס לו נעמל .
הללו את ה' וכו' אהנא ענרנא שי רקדוקים . אוול
רקרוק מי תלס זה כזה . וכו פי כאטר רי
גבר עליונו קסרו . וקומו אלגוים ושכרו להקדוש כ"ה
זאור

רנה הגדה בלעריבי וישועה
האמים: כי גבר עלינו חסרו ואמת
" לעולם הללויה:

הורו

אצלאטן הין קווא עלינא פצלו וחאק אללה
לראברא (לרוואס) אשכרו אללה:

שכרו

ואויר לכמאל רוי כמל וקאל ואמת ה' לעולם הווא חסד
שאוט. אנור באש נפסמו סאר לכלאס נסכקו וואסר
ארמשר למא הדבר דומא. לוואסר כן ארס רוי כאן
מואלף ושדו מן ענר וואסר לחוואנתי שגל
לחרור וקהווא וסוכר וגירו בטלק. וכאן דאך אל כן ארס
דאיוס ווולי ברומי באשכול ווס אגומעא יכון ותאססב
מעא מול אלחאנות וכללו פושאיון טלק מן ענרו
אגומעא אלכול. לאיון חין תללו פושאיון יסאל יכון
ענרו לקיריטו מעו ויטלקלך כטרס אוכרא חין תשרי
מנו. ואירא תעאטל עליוס ומא תללוז פוגומאעתי מא
באקוס וטלקלנא כתר. וכול וואסר אלו יגי ושדו מנו
מא יקאב וטלקלו ויסמה באערנא ולכול וואסר ועורלו
אסוכה רוי מא חאבט וטלק ויקוללהס פלאן אלפלנא
כלאנו פולראסמי. ומן גונתו קווית יודי באש מא באקוס
כאמן תתא פואסר. וואויר מן טעס אכור מלזוס עלוך
תללו סוכטו. לאיון סאר אראגל עומרו מא תכאלטת
מעא וולא וערפני וולא יודינו וקרא פונא לאמאן
וטלקלנא. כואס מלזוס תעטילו נראסמו. ראבא נוסא
נלטקו נתפסמו פי סאר אונג דראזוניס אש מן
דופדינסיוא וברגלנא בין אראזון אורל לתאני ולעקלויה
תורו אלו אלפרק רוי בינאסרוס הווא. אירא בינו כוני
מול ריך אלחאנות פלס ונתמת איואמו. עלא קר אראזון
אלאורל

רנה הגדה בלעריבי וישועה קלא

אלורל רוי קאל פי כאטר מאול נלטאקרוס ויטלקלנא ביין
עלא רמו ראבא אלו לאסכנא עמל לפאיוט. יחאב יאכלו
פי נראסמו לאיון סיבורו ומאיומו מהומי פיריגלא
ויכאף וורוס. ולאכץ לפי אראזון אסאני רוי קאללו
אלו לאזס וכללו עלא כאטר עמל פיה לכיר וואמן פיה.
ויכרגלנא אלו בעד אמת לאסכנא פלס לאזס הווא וכללו.
סאר למשל. ונמשל דאסו מפרס לאיון סקב"ה ותעלה
שמו אלכיר מתאעו סכס ענרנא לור כתר ופעניס.
ביוננא פילעולס וראסו משנוס עלונא רוי זן ומפרנס
אוחנו. ולוכאן יגי וכאפונא עלא פעאיולנא ארונין.
מא נסטאסלוג אפילו למא אלמאלס. ואפיו הכי סקב"ה
יסמאלנא פירנוכתנא ויעטונא אשכר עלא אלמלוות
רוי נעמלו ברב דממו וסדרו על דרך רוי קאל אלפעסוק
ולך ה' סדר כי אתה תשלם לאזס כמעסו. וסאר אלכיר
רוי סקב"ה עומרו מא יוכלאף פירניא. מאסושי ס"ו כיף
כן ארס אלו אירא ופלס אנאס וכנרולו אלכיר דיואלו רוי
כאן עמל. וסאר רוי ראסו יקול רור המלך הללו את
ה' כל גויס וגו' כי גבר עלינו חסרו. אלכוונה מלזוס
עלא גמוע ארניא ועטיו אשוכראן להק"ה מן סיכת
אלכיר רוי עמלו מעא ישראל אלו הווא לור ככיר רוי מא
פיה קיואף. ומנאיון גברו חסרו ועמל מעאנא לור מתל
האר אטכאע. ענרנא סיבורו אלו כטראת אוכרין וויר
יעמל מעאנא כיראת כתר מן האר אטכאע. וכאף רור
המלך לא תקשו ותקול עלאש אלבוים ורללו פי האר אשו
רוי ועטיהו אשכח להקב"ה פי כאטר ישראל. מנאיון מא
ענרסו חתא דכאס הומאן. עליהס כמל ואמת ה'
לעולם הללוים. דהונו אלכיר רוי סקב"ה קיוס לעולם
ועומרו מא ותאפא. ועליהס לאזמהו יסכרו להק"ה כה
כאש חתא הומאן ועמל מעאסו חסרוס מן האר
אטכאע. וסאר תפאיר אלפעסוק הורו לה' כי טוב כי
לעולם חסרו. אלכוונה מלזוס עלונא נעטיו להודארת
להקב"ה

רנה הגדה בלערי וישועה

הזרו ליי כי טוב כי לעולם חסדו :

יאמר נא ישראל כל"ח :

יאמרו נא בית אהרן כל"ח :

יאמרו נא יראי יי כל"ח :

מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה : יי לוי לא אירא מה יעשה לוי

שכרו לאלה הין מליח הין ללאבדא (לרוואס)

פצלו : יקול דאבא (לאן) ישראל הין

ללאבדא (לרוואס) פצלו : ייקולו דאבא (לאן)

גמאערת (באר) אהרן הין ללאבדא (לרוואס)

פצלו : ייקולו דאבא (לאן) כאייפין אללה הין

ללאבדא (לרוואס) פצלו :

מן אדייקא נאדית לאללה וואגבני פילוואסאע

אללה : אללה אילי לאם (לאווס) אנכאף . אש יאעמל (ונכאע) אילי

להקב"ה מן ב' טעמים אוול כי טוב לאיון מה עמל מעאנא גיר אלכיר ולאזמנא נרולו אשכח עלא אלכיר די עמל מעאנא . וואויר כי לעולם חסדו ומא ישבהא ח"ו לכשר ורס די אולא פלם אכאם ינכרולו כוירו . לאיון אלכיר די הקב"ה קווס לעולם .

מן המלך וכו' ענני במרחב ים . אהנא כאיון וואחר

ארקרוק . לאיון ענדנא מערוף אלו סס ו"ה הווא

דין . ו"כ כופאש יקול ענני במרחב ים . כאן יאחבלו יקול

רנה הגדה בלערי וישועה קלב

לוי אדם : יי לוי בעוזרי ואני אראה

בשונאי

אילי בן אדם : אלה אילי פמעאוונתי ואנא ננדר

פי

יקול במרחב הו"ה . ומא סס ו"ה הווא דיון כחאל די

קאל לפסוק אשרי הנכר אשר תוסרכו ים . יסור יסרתי

ים . ואלמפרטים פלרו לאיון מערוף שאיון קלו סייאדנא

אלו חון בן אדם יכון כלער וולללי להקב"ה מתוך לרה

רווקה ויקבלו ללאתו . ומערוף אלו סס ו"ה אלמסאב

דיואלו כלמולו כזס ו"ה הא וטלאע חסאכאוס

סתא ועשרין כיף . אסאכא די סס הו"ה

כאמל . והאדא די ראהו יקול רוד סע"ה פי האד לפסוק

מן המלך קראתי ים . סין כונת כלער גדול . וטלכת

להקב"ה כזס ו"ה באש יפוכני מן האד אלער . ענני

במרחב ו"ה . כרא הקב"ה סס ו"ה ברואו ווסעו ועמלו

כלמולו ורנאע סס הו"ה ונקבלת ללאתי .

זא"ר רמו אכור פי האד לפסוק מן המלך

קראתי ים ענני במרחב ים . ראשי תיבות

די האד לפסוק יעקב הי"ם . גרלו ורמולנא אלו

בזכות יעקב תאעמאל קרועת ים סוף . (אזס ליון)

לוי בעוזרו ואני אראה כזונאוי . באש נפאאמו האד

לפסוק נסבקי שאיון קאלו סייאדנא אלו וואחר לוי

לארלו וואחר אנס וסלך מן עדיואנו . אורא דאך אנס

לארלו מן זכות דיואלו . יעאונו הקב"ה וישוף בעינו

פיוטיא די עדיואנו . לאכן אורא דאך אנס מא לארלו גיר

בזכות אבותיו וגירוס . יקרו אלו תאעמאלו אנס . ומא

באש יכון עננו אורדיון באש יסף בעינו פיוטיא

דטונאוס דיואלו מא יקדרש . כאל די נליוכו פלוט די סלך

בזכות

רנה הגדה בלערי וישועה

בשונאי : טוב לחסות ביי מבטח
באדם : טוב לחסות ביי מבטח
בנדיבים : כל גוים סכבוני בשם יי
כי אמילם : סבוני גם סכבוני בשם
יי כי אמילם : סבוני בדבורים העכו
כאש קוצים בשם יי כי אמילם :
דחה דחיתני לגפל ויי עזרני : עזי

וזמרת

פי כארהיני (עדשוויני) : מליח אלי יתכל באללה
מן אלי יתכל פיבנאדם : מליח אלי יתכל באללה
מן אלי יתכל פיסאכייין : גמיע אלאומאם
צאוורוני בייסם אללה הינ נקטעהום : צאוורוני
חתא צאוורוני בייסם אללה הינ נקטעהום :
צאוורוני כיף אנחאל נטפאיו כיף נאר אשך
בייסם אללה הינ נקטעהום : (דזאן רוני) לטיוח
(ללוקעא) (דפעא דפעוני כאש נטיוח) ואלה עאוונני :
קוותי ושוכראני

כזכות אברהם קאללו הקב"ה אל תבט אחריך . ופאדא
די רפאו וקול רוד המלך . ה' לי בעזרוי ופאדו כלמת לי
פירוהם כשכילי . ונרלו וקול חין הקב"ה ועמללי אנס פי
סיבתי . יעטונו רעות כאש חנו אדאק בשוכאז חנו אכא
ברוחו נשוף פיטוחא דלעדוואן דיואלני . (מפרטוס)

וסר

רנה הגדה בלערי וישועה קלג

וזמרת יה ויהי לי לישועה : קול
רנה וישועה באהלי צדיקים ימין יי
עשה חיל : ימין יי רוממה ימין יי
עשה חיל : לא אמות כי אחיה
ואספר מעשה יה : יסר יסרני יה
ולמות לא נתנני : פתחו לי שערי

צדק

ושוכראני אללה וכאן אילי ללמנותא : צוות
אשוכראן ולמנותא פי כבאות (כימאס) לעאדלין
(לניירין) ימין אללה עאמל אלגיש (כאנע ארוק) :
ימין אללה מרפאע ימין אללה עאמר ארגיש
(כאנע ארוק) : לאם נמות הינ געיש ונעאוור
עמאייל (פעאוויל) אללה : וודיב וודבני (עדאכ
עדאכני) אללה וללמות לאם עטאני (לאייס מכנני)
חאלו אילי ביכאן אלעארדין

יסר יסרני וק ולמות לא נתנני . אהנא ענדנא ג'
דקרוקי . א' עלאש אהנא וקט כטרתיין יסרני
וק כאן וקול יסרני וק וכרך . כ' עלאש קאל סאר אלשוין
ולמות לא נתנני כאן וקול ולמותה לא נתנני . ג' אש לקא
סאר שפסוק מעא שפסוק די ווראס פתחו לי שערי זרק .
אניד כאש כפהמו אלכלאס נסכקו שאין קאלו סיוארנא
חני חין יגיו עלאש כן ארס אליסורין הומאן למכ אשתו
כאש יסמחלו הקב"ה פילעוונות די עמל . וסין וזרלו
הקב"ה יסורין אוכרין פוקהום . ונפעוס דוך אליסורין

אחאניין

כג 23

רנה הגדה בלערי וישועה

צדק אבא בם אודה יה: זה השער
ל"י צדיקים יבאו בו: אורך פי
עניתי ויהי לי ישועה: אורך אבן
מאסו הבונים היתה לראש פנה: און
מיאת יי היתה זאת היא נפלאות

בעינינו

אלעאדלין (אלגידיון) נדכל פיהום נשכר אללה:
הארא אלבאב לאללה אלעאדלין (אלגידיון)
ידכלו פיה: נשכרך הין וואגבתני וכונת אילי
ללמנותא: האגרא כרהו אבנאיינ. כאנת לראין
ארבנא: מן ענד אללה כאנת האדי הייא
אעגב פי

עינינא

אתאנין כאש וכתבלו אשכר דויאלו פי ער"הב. וכהאר
לכלאם פגרו אלמפרשים שאיין קאלו סייארנא פילגמרא
כל מי סהקב"ה ספן בו מרכאו כוסורין ע"כ. ורקרקו
אלמפרשים מן אלו קבלו האר אלשון מרכאו ומא קאלוש
מבוא עליו וסורין כאש ורמוזלנא אלו הקב"ה ועטילו
וסורין מן וורא וסורין. ואייד מערוף הין בן ארס וכוון
לדיק מא ומות גיר כנסיקה ומא ויחמש פים מלאך המות
והארע דו דאקו וקול דוד המלך פי האר אלפסוקים.
וסור וסרני וס לכוונה חין הווא ככר כאנו עליה לסיורין
ווארלו הקב"ה וסורין אורכין פוקהום. ראקו ענדו ונג
דרכאסת. ארכס אלוול דו ולמות לא נתנני דו וסמאלו
הקב"ה פילעוונות דו עמל וינחסב לדיק ומא ומות
עלא יד מלאך המות גיר כנסיקה כיף אלויקים. ורבאס
אתאני אלו על דו וסורין אתאניין עתחו לי שעדי לדיק
וכון

רנה הגדה בלערי וישועה קלד
בעינינו: מאת זה היום עשה יי נגידה
ונשמחה בו: זה

אנא

עינינא: האר אנהאר עמל (נחאש) אללה
נשנשקו (ננשרחו) ונפרחו פיה:
מרגבא

וכון וכתבלו הקב"ה אשכר דויאלו פי עולם הבא.
זה היום עשה ה' וכו'. גרנו ורמוזלנא אלויל בן ארס
מא וקוטש פי באלו אלו הקדוש כ"ה עטאלו
אלעיד פי כאטר כאש ופאש רוקו פולמאלא ושראב
ולכאס וגירו. גיר אלעוקר סווא מלוזם בן ארס כאש
אפילו ועמל האר אתענונים לכלו וכוון ועמל כוונתו
פיהום לשם שמים ויפראס עלא אלו רכא עלינא הקדוש
כרוך סווא ועטאלנא האר אלעיואר לעזאז. ונוכנא
זכונא וראכא נתבתו אלממות דויאלו דו וולאנא ונעמלו
פיהום. וכהאר אלכלאס פגרו סייארנא כוונת אלפסוק
דו קל ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. גרן אלפסוק
וקוללנא אלו ונטחאק אל בן ארס ועמל כוונתו פישבת
ללקרושה ואפילו פולמסאייל דו סומאן לכס לכל לרכוס
כחאל נוואלמ דלגוף שגל למאכלא ושראב וגירוקים. על
דך דו קאלו סייארנא קרש עלמך במותך לך. אלכוונה
אפי' אלוואייג דו סומאן חלאל עלא ל בן ארס ועמלהום.
ונטחאק וכוון ועמלהום לשם מנוה. מתל למאכלא ושראב
ועמל פי באלו פי סאעת אלמאכלא כאש וכוון ענדו אלכס
ולברואות לעבודתו ותברך. וכוון ועמל פי באלו האר
אפי'. וכוון ענדו שכר גרוול אפילו עלא דיק אלמאכלא
ברוחא. וכהאר אלכלאס נקדרו נוואלכו וואחד לקושיא
דחוספות. לאיין אתלמוד קאל אלו רכינו הקדוש פי ווקת
אלפטורק

רנה הגדה בלערכי וישועה

אָנָא יי הוֹשִׁיעָה נָא : אָנָא

אָנָא יי הַצְּלִיחָה נָא : אָנָא

ברוך

מרגבא יא אללה ג'תנא דאבא (אלסאן) :

מרגבא יא אללה נג'אחנא דאבא (אלסאן) :

מבארך

אלפעירא דויאלו קאל לא נהנתי מן העולם הזה אפילו
באלבע קטנה . אלכוונה אלי מא סתנשאש מן האר
אלעולם אפילו קד אלכויאש אסגיר . וקשאיו אתוספות
האורא נליכו אתלמוד קאל פי מולאש אכור אלי רבינו
הקרוש לא עסק מעל שולחנו לא ננון ולא חזרת וכו' .
לאר רבינו הקרוש כאן מעונג ואסר . וסתנשאש מן
האר לעולם פילמאכלא ושראכ כיף לוי ונטשאק לתענוב .
וכיפאש יקול הווא ברושו לא נהנתי מן העולם הזה
וכו' . ולפי לאלסא דיוקולנא חתוואג'בלנא קאר לקושייא
לאיון שאק אלי רבינו הקרוש כאן מעונג יאסר ולא עסק
מעל שולחנו וכו' . לאכן מאסר די כאנת טביעתו ג'מיע
למאכלא די כאן יאכל כאנת כוונתו פיהא באש יכון ענדו
לאח ואכריאות לעבודתו ותברך עליהא מליות שאיון קאל
לא נהנתי מן העו"ה אפילו באלבע קטנה . גר'ו יקול
בער אמא בלות רששת רוחי פילמוואכל אלמלאש מא
כאנת כוונתי לתענוב די גופי גיר לשם שמים . ועליהא
גיבא מליות שאיון דאק יקול דוד המלך פי האר אלפעוסק
זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו . אלכוונה האר
אלפרקא דו ראנא נפרשו פי האר אנהאר פילמאכלא
ושראכ . מהושו אלפרקא דויאלנא הייא באש נשמרו
כרושא בלמאכלא ושראכ . גיר כוונתנו לשם שמים ופ'נו
פילמאכלא כרושא נגילה ושמחה בו ותברך .

הודו

רנה הגדה בלערכי וישועה קלה

ברוך הַבָּא בְּשֵׁם יי בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית

יי : אל יי ויאר לנו אסרו חג

בעבתים עד קרנות המזבח : אלי

אתה ואורך אלהי ארוממך : הודו

ליי כי טוב כי לעולם חסרו :

הודו ליי כי טוב כי לעולם חסרו :

הודו

מבארך אלי ג'א בייסם אללה נכארכוכום מן

צ'אר אללה : אטאייק (אילסא) אללה

ויצווי אילנא רבשו אלעיר בטפאייר (כלקראנכ)

חתא לקרון (לשוכא) אלמדבאח : טאייאקי

(אילסא) אגתי וגשכך איל'אהי וגרפ'עך :

אשכרו לאלה הין אמליח הין ללאברא (לרוואס)

פ'צלו :

אשכרו לאללה הין אמליח הל'פ :

אשכרו

הודו לה' כי טוב כל"ס . אהנא ענדנא וואסר

ארקרוק . לאיון מן האר אלפעוסק ונהאר אלי

עלאש דאנא נשכרוס להקב"ה . פי באטר אדו' עמל

מעאנא ג'מיע אלכיר . אמא לוכאן כ"מ עמל מעאנא

בער אכרורא . מא כוננאש נשכרוס . והאר לאלסא הווא

קונטרא לשאיון קאלת אלמטנה אלי טייב ארם לכרך על

הרעה כשם שמכרך על הטובה . וואייר ענדנא דקרוק

אכור לאיון כמאל אלפעוסק די כמל לעולם אסרו הווא

כלאס לעיב יאסר . לאיון דאקו וואסר מנו ולוכאן ס"ו

(כנ)

וטוול

רנה הגדה בלעריבי וישועה

הודו לאלהי האלהים כל"ח :
הודו לאדוני האדנים כל"ח :
לעשה נפלאות גדולות לברו כל"ח :
לעשה השמים בתבונה כל"ח :
לרוקע הארץ על המים כל"ח :
לעשה אורים גדלים כל"ח :
את השמש לממשלת ביום כל"ח :

את

אשכרו לאילאה לאילאהת הל"פ :
אשכרו לסייר אלסיימד הל"פ :
לייאעמל ענאייב כבאר וואחדו הל"פ :
לייאעמל אסמא בלפהאמא הל"פ :
לייפשט (ליינפאס) אארץ עלא אלמא הל"פ :
לייאעמד אצייאת אכבר הל"פ :
אילא אסמש לתחכום פינהאר הל"פ :

אילא

ויוול אלסאדוס דייאלו מננא • כוננא מא נשכרוסו •
והאר אשו מא ירבגש פולבאל • אגיר באש יתוואבגולנא
האר ארקדוקיס • נסנקו שאיון קאלו סייאננא עלא
אלפסוק דו קאל מכרך רעסו בקול גדול בכקר השכס
קללה תשכ לו • אמאסו אסיכא אלי אלוראקר דו ובארך
לשכבו בקול גדול הנחשכלו כוף ארעווא בר מינן לאיון
חין בן ארס ינף ענר בעל הכית וראך בעל הכית ככר
בוס ועמללו ככור גדול כתר מן אלי ולזס • אירא ראך
אלאורמ

רנה הגדה בלעריבי וישועה קלו

את הירח וכוכבים לממשלות
בלילה כל"ח :
למכה מצרים בככוריהם כל"ח :
ויוצא ישראל מתוכם כל"ח :
ביד חזקה ובזרוע נטויה כל"ח :
לגזר ים סוף לגזרים כל"ח :
והעביר ישראל בתוכו כל"ח :

ונער

אילא אלקמר ונגום (לכוואכב) לייאחכמו
פיליל הל"פ :
לייצרב מאצר בבכורהום הל"פ :
ווכארך ישראל מן ווצטהום הל"פ :
בייד קווייא ובדראע מנדורא הל"פ :
אלי קטאע כחאר לקלזום ללקוטעאן הל"פ :
ווגווז ישראל פי ווצטו הל"פ :

ונפץ

אלאורמ יכרך לסוק ויכוון ושכר פי דאך בעל הכית
קודאס אכאס ויכוון יפכר פוס יאסר כנמוע אשוכרסן
עלא אלכירי דו עמל מעאס פו שגל למאכלא ושראב
ורקאר וגירו אלי כאן יקאל פיה • גמוע אלי יסמאע
אשכר דו דאך בעל הכית • יגיר ותללט עליוס ויעמל
לפוסוכלו דייאלו באש יכוון ענרו קירוב דעת מעו
ויגיר ינף ענרו • וסין דאך בעל הכית יסוף אלי
אלגאשו תללט עליוס סינורו אלי לאזמו וקנט וינדס עלא
שאיון

רנה הגדה בלערי וישועה

וַיַּעַר פְּרַעָה וַחִילוּ בַיָּם סוּף כָּל־ח־ :
לְמוֹלִיד עֲמוֹ בַּמִּדְבָּר כָּל־ח־ :
לְמַבַּה מְלָכִים גְּדִלִים כָּל־ח־ :
וַיַּהַרְג מְלָכִים אֲדִירִים כָּל־ח־ :
לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כָּל־ח־ :
וַלְעוּג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן כָּל־ח־ :
וַנִּתֵּן אֲרָצָם לַנַּחֲלָה כָּל־ח־ :

נחלה

וּנְפִיץ (וַנְּרַק) פְּרַעָה וַיִּסּוּ פִּיבְחָאֵר לְקִלוּם הַל־פ־ :
אֱלֹי מִשְׁשָׁא קוּמוּ פִּילְבֵר הַל־פ־ :
אֱלֹי צֹרֵב צֹלְטָן כִּבְאֵר הַל־פ־ :
וּקְתַל צֹלְטָן קוּוִיין הַל־פ־ :
לְסִיחּוֹן צוֹלְטָן אֱלֹאִימֹרִי הַל־פ־ :
וַלְעוּג צוֹלְטָן אֱלֹבְשָׁן הַל־פ־ :
וּוּאֲעִטָא אֲרֻצָּהוּם לְאִירָאָתָא (לְלִקְחָזוּתָא) הַל־פ־ :
יִירָאָתָא

שׂאִיין עֲמַל • וּמַא בְּאִקִּישׁ יִלְלִי חֲסָא וּוְאָתֵר יִלְיָף עֲנֵדוּ
כְּתֵר וְלִאֲכֵן סָאֵר אֲשֵׁי נְקוּלוּס פִּי כֶּשֶׁר וּרְס • פִּי כְּאֲטֵר אֱלֹי
וְכֹאֵף עֵלָא רֻזֵּק וְיֵעֵלֵר • מִן כּוֹתֵרֵת לְנֶאֱשֵׁי דִי יִזְוֹף עֲנֵדוּ •
לִאֲכֵן מְקַחְבֵּלֵת הַקֶּבֶ"ס וְתַעֲלֵס שְׁמוּ • דִי אֲלַעְוֹלֵס כְּאֲמֵלֵס
דִּי וּוְאֵלֹי וּזֵן וּמְפִרְנֵס מְקִרְנֵי רִאֲמִים וְעַד כּוּלֵי כּוּנִיס •
וּוְאֲעֲמַל מְעֵאֲנָא אֲלַקְסָדִיס דִּי מַא עֲנֵדְרוּס קוּוִיֵּץ • נְקִרְדֵר
כְּסִכְתֵר וְנִשְׁכֵרֵי לְהַקֶּבֶ"ס כְּקוֹל גְּרוּל עֵלָא קֵד גְּבוּרֵס
וְהַקֶּבֶ"ס דִּי רִאֲפוּ וְקוֹל אֲלַפְסוּק הוֹדוּ לֵק' כִּי טוֹכֵי טְלוּוֹנֵה
נִשְׁכֵרֵי

רנה הגדה בלערי וישועה קלו

נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ כָּל־ח־ :
שְׁבִשְׁפִלְנוּ זְכָר לָנוּ כָּל־ח־ :
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצְרַיִנוּ כָּל־ח־ :
נִתַּן לָחֵם דָּבָר בְּפִשׁוּר כָּל־ח־ :
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם כָּל־ח־ :
נִשְׁמַת כָּל חַי תְּכַרְךְ אֶת שְׁמֶךָ יי
אֵלֵהֵינוּ

יִירָאָתָא (מִסְאוּזָא) לְיִשְׂרָאֵל עֲאֲבָדוּ (כְּרִימֹו) הַל־פ־ :
דִּי פְּחֻדוֹרְנָא (פִּי וְטִיִּתְנָא) פְּתַכְר אֵילְנָא הַל־פ־ :
וּוּפְכְנָא מִן צְאִיִּקִּינָנָא הַל־פ־ :
יַעֲאֲטִי אֲטַעֲאָם דְּגַמִּיעַ אֱלֹבְסָרִי (אֲמֵלְלוּק) הַל־פ־ :
אֲשִׁכְרוּ לְאֵילָאָה אֲסַמָּא הַל־פ־ :
נִשְׁמַת אַגְמִיעַ אֲלַעֲאִיִּשׁ (אֲלִמְוִי) תְּבֵאֲרֵךְ אֵילָא
יִיסְמֵךְ יֵא אֵלֵלָה אֵילָאָהֵנָא

נִשְׁכֵרֵי לְהַקֶּבֶ"ס עֵלָא אֲטוּבוֹת דִּי עֲמַל מְעֵאֲנָא • וּמַא
וְתוֹקֵאֲלֵס עֵלִינָא אֲלַפְסוּק דִּי מְכַרְךְ רַעְסוּ וְגו' לִאֲוִין כִּי
לְעוֹלֵס חֲסָדוּ • וְלִחֲסָד דִּי הַקֶּבֶ"ס מַא עֲנֵדוּ סוּף • וּמַא
שׂיִין תְּקוּל סָאֵר אֲלַפְסוּק דִּי מְכַרְךְ וְכו' גִּיד עֵלָא בְּשַׁר
וּרְס (מְפִרְשִׁים) וְכִסְאֵר אֲלַכְלָאֵס יִתְפַּרְלֵנָא ג"כ אֲלַפְסוּק
דִּי קֵאל כּוֹתֵן לִחֵס לְכָל בְּשַׁר וְכו' • גִּרְלוּ וְקוֹל נְקִרְדֵר
נִשְׁכֵרֵי לְהַקֶּבֶ"ס וְנְקוּלוּ קוֹרְדָּאֵס אֲנֵאֵס בְּתַבְיִין אֱלֹי הוֹוֵא
זֵן וּמְפִרְנֵס אֲוִתְנוּ וּמַא יִתוּקֵאֲלֵס עֵלִינָא אֲלַפְסוּק דִּי
מְכַרְךְ רַעְסוּ וְגו' לִאֲוִין כִּי לְעוֹלֵס חֲסָדוּ :

נִשְׁמַת כָּל חַי וְכו' אֲהֵנָא עֲנֵדְנָא וּוְאָתֵר דְּקוֹרֵךְ •
כֵּאֵן יִתְאֲכַלְוּ וְקוֹל נִשְׁמַת וְרוּחַ כָּל חַי תְּפַאֵר
וְכו'

רנה הגדה בלערכי וישועה

אֲרֵהִינוּ וְרוּחַ כָּל בֶּשֶׁר תִּפְאֵר
וּתְרוּמָם זְכָרְךָ מִלְּפָנֶיךָ תָּמִיד • מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אֲתָה אֵל •
וּמִבְּלַעַדֶיךָ אֵין לָנוּ מִדָּךְ גּוֹאֵל
וּמוֹשִׁיעַ • פּוֹדֶה • וּמְצִיל וְעוֹנֶה
וּמְרַחֵם • בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה • אֵין
לָנוּ

אילאהנא וורוח גמיע אבסרי (אלמלוק) תתפכר
ותרפאע דוכראנך יא צולטאננא דימא • מן
לאברא (לרוואס) וחתא ללאברא (לרוואס) אנתי
אטאייק ויולאס • ומן מוכלאפך לאיים אילנא
צולטאן ייפך וייגית • ייפך ויסלך (ויפלץ) • ויוואנג
וירחאם • פי גמיע ווקת אדיקא ולחצרא (וגנרא)
לאיים

וכו' ועלאס פירקוס וקאל לבני נשמה שמך ה' • ולבני
רוח קאל זכרך ומא קלש שמך • אגיר באש ותואנכו סאר
ארקרוקוס • מלזוס נסכרו שאיין מערוף אלי ארדוקוס
אפי' מן בער למיתה דיואלסוס ותסמאיו סויס • ורשעוס
אפי' כמיואלסוס ותסמאיו מויתין ומחסוכין כוף וואסר
אטרף דלחאס מוית • ועלויסא קל נשמת כל חירו הומאן
ארדוקוס אלי ותסמאיו סויס תכרך את שמך ה' אלהינו •
ענדוס אלכא באש ודכרו בעומסוס ליוסס די הקב"ה
ברומו • ולאכז ורות כל בער אלי הומאן ארשעוס מא
ענדוס רשות ודכרו להקב"ה גיר בווסס מלך • וומא
ליוסס בעלמו מא ווללוס להאר אלנראדו • (פה סמרד)
מקום

ינה הגדה בלערכי וישועה קלח
לָנוּ מִדָּךְ עוֹזֵר וְסוּמָךְ אֵלָּא אֲתָה •
אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים •
אֱלֹהֵי כָל בְּרִיּוֹת • אֲדוֹן כָּל
תּוֹדוֹת • הַמְהַלֵּל בְּכָל הַתְּשׁוּבָה
הַמְתַּנְהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוּתוֹ
בְּרַחֲמִים • וַיֵּי עַד לֹא יָנוּם וְלֹא יִשָּׁן •
הַמְעוֹרֵר יְשָׁנִים • וְהַמְקִיץ גֵּרָדִמִּים •
מְחִיָּה מֵתִים • וְרוֹפֵא חוֹלִים • פּוֹקֵחַ
עוֹרִים

אילנא צולטאן יעאוון וייסנד גיר (סלס) אנתי •
אילאה אלאוולין ואלאכריין • אילאה גמיע
לכלאייק • סייך גמיע אהוואליך •
אלמשכור פי כול אהסביחאת אלי יסייר דנייתו
בלפצל • וכלאייקו ברחמא • ואללה פאייק
לאיים ינום ולאיים ינעם • ייחאיר ארקדין •
וייפאייק אנאעסין • יעאייש אלמיייתין • וידאווי
אלמררא • ייחול אלעמיין

מחיה מקום רופא חולים • כאיין אהנא וואסר
דקרוק • מנאיון רכר מן לוויל אלי הקב"ה
מקום מחוס • מכל שכן אלי רופא חולים • וכאן ולטסקלו
אלמשורר יברא יקול רופא חולים ורוך אסאעא יקול
מקום מחוס • אגיר באש נפחמו סאר לכלאס נסכרו
שאין קאלו סווארנא וואיין לעתיד לכוא פי ווקת תחית
מחית

עורים • וזוקף כפופים • המשיח
אדמים • והמפענה נעלמים • ודך
לברך אנחנו מודים :

ואלו

אעמיין • וייוואקה אמתנין • ינתטאק אבכאכש •
וכאשף אלאסראר • ואילך וואחרך נוחנה
משכרין :

ואלובאן

מתים • וקומו למיחין כיף לוקת אלו מאחו • רי מאת
אעמא יקוס אעמא • ואלו מאת אערב יקוס אערב וכן
עזה"ד • באש חין ומשיו לענד כבאכוס ועקלוסוס
ויערפו אשכון הומאן • ומן בערו הקב"ה וראויהוס מן
אלעבי אלו פיהוס • ועליהא אלמסורר אברא קאל מחיה
מתים מן לוול • רהוינו ועאויטהוס בלעווכ לוי פיהוס חתא
ישפיהוס לקרובים דייאקוס ודיך אסאעא ורופא חולים
לכוונה וראויהוס מן אלמומין רי באנו פיהוס (שמחת
הרגל) ועלא קד האר אלכלאס ינוגא מליח אלמנטק
דלברכה רי אהה גכור וכו' לאוין קאל פיהא מן לוול
מחיה מתים ברומים רבים • ומן בערו קל סומך נופלים
ורופא חולים • באש ועלמנא לוי הקב"ה ית' שמו מן לוול
ועאויטהוס ללכני אדם מחל מא באנו פי ווקת למיהא
דילאוס • פי באטר כבאכוס באש ועקלוסוס • ומן
בערו רופא חולים ומתור אסורים •

אוולא

נקולו פירוש אכור • ונסכקו וואחר
ארמעשה נורא אלו כאן נאר ורמוז
ארב אזולאוי פי שמחת הרגל ד' ג"ח
ע"כ לאוין פיעס"ק ודושלס תוכ"כ באנו לכוים דלכלאך
וכרקו

וכרקו ליקור ואסר • ומאטו פי בלאהוס באש לאוס ועמלו
פי שונאוי ישראל כליו • ועוואו וזרכו פיהוס אלמסורות
ללוטטאן דלכלאר • וואך אזולטאן מא כאנש ודכל פי
באלו כללאהוס • וואחר אלילא נגמעו פרך מרא רוך
אלנוים אלוררים רי רוך אלכלאר פי וואחר אלמונאע
באש ישופו אש מן האוויל ועמלו לשונאוי ישראל באש
ותהאנו מנהוס • ועמלו קונליל בינאקהוס באש יסרקו
אכנו דולטטאן ברומ ויקתלוה וירמווה פי רוב אליוקור
פישנוגא ברומא • והאויך נאר בקאיו וכאטלו פילוולר
מתאע אזולטאן • חתא טרף פי מונאע אללא מעא
למגרב • וכקאיו ולאעכו ווטאככו מעאס חתא בעארר
כוס יאסר פילכלא מוללי • וקבלרו וכתפיה תכתופא
עאזוויא ועמלוו סמיטת ממור • ונגמעו אדם דיואלו
פי וואחר אסטל • ומתא ללאס אלול מליח • דערר דאך
אלוולר ורמאווה פילעזרה רי כות הכנסת דליהוד •
והארקו דאך אלטל דמס חמא פילעזרה • באש יקולו
אנאס אלו חמא רבאוס ליהוד • ודאך אלמלך דלכלאר חין
שאף לוי אכנו תעאטל ומא באש פיליל ללאר כיף עאררו •
פיעאע רסל גמוע ברומא באש יתחולו עליה • ומא
לאכרוש • ומא גלו חתא נעאס לראך אזולטאן פי באטר
אכנו • וואעמל אטכבור ובראך פילכלאר אשכון שאף
אכנו דולטטאן • וכאן ריבולאסוין ככור פילכלאר פי
באטר אלוולר דולטטאן רי עוואו ופתחו פי רוך לילא ומא
לאכרו • ובינו בינו הומאן יתחו מן מונאע למונאע
חתא טאחו כוס פילעזרה רשנוגא דליהוד מרכוח ורממו
סאוויל • פיעאע דפרוה וטלעוס לזולטאן • וקאלולו יא
טוויל לעומור הארו ליהוד אלו תאמן פיהוס מא כאנש
כראעין אכר מנהוס • חין סמאע אזולטאן כלביבא
ורזוויא אלו רתוא פיאכנו • דלכלאו ארעא ותחאלחולאן •
ועיסאע רסל גמאע גמוע אלכבאר דליהוד דלכלאר •
וקאלהוס נאאככוס תלכרולי אשכון לאכר דעאוותי אלו

קחלוו אכנו . מא כאנשו ראהו ועמל פו שונאו ישראל
כלויה ב"מ .
וכאן פי דאך אזמאן וואסר ארכ רלכלאר ויסמו ר'
קלונימוס ע"ה וחתא ללויוס ראהו לקבור
מערוף פו ירושלם תוב"ב
דיואלו ויסמוויה רבינו קלונימוס בעל הנס . וקון סמאע בהאר
אזרה אלו פאש ראהוס ליוסר עזאונו פיסאע טלאע
לענר אלולטאן . וקאללו יא טוויל לעומור כרות גבוה
כבירא מן גונת אכנך אלו לארלו מא לארלו . ולאכן ויא
סודו כון מהאנו אלו אנה נפגאח מול ארעווא . לאכן
עטינו טועו די סאעא מן זמאן כאש טלכ לקסב"ה
ועמל בער אלמוויא כאש יבאן לאחב רעאוותך לי ראה
פואכנו . וכרג ארב מן קוראס אלולטאן ומשא כלף דווא
וקן תפארוס וועמל טבילה וכל חוואיבו ורכל לטנינא
וחאל להיכל וכאן ולללי לקסב"ה כככיה וכתחנוני וכאן
וקול פילאחא רבון העולמוס א תשחת עמן ונחלתן וכו'
פו עליך הורגנו כל היום וכו' . וב"ב פסוקים אוכרין
ואסר ומן בערו קאל ו"ג מרות של רחמים ויעבור וכו' .
וכאס ספרי תורות וכרג מן אטנוגא ומן תמא רכל לענר
אלולטאן וקאללהוס גיבולי טרף באגיט ונאכולו וכתב
פיה וואסר אש קרוש . ולסקן פילגבין די דאך אלולר
אלמיות . הווא כוף לסקו פוגביו ופוסאע קאס דאך
לוולר וואקוויא ווקף עלא רגליה . ונטק ארכ וקאלא
לדאך אלולר קוראס אלולטאן כאבאס וקוראס גמיע
נחאב אלמגלס אלו קאערין קוראס אלולטאן וקאללו ויא
וולר נחאבך תחבי רעאוותך כתמאס ללוולטאן ולגמיע
האר אלמגלס אלו קאערין ואשכון הווא לאחב רעוותך
והאיון גראך . ונטק דאך לוולר לי כאן מוית ועאוורלהוס
לקוויא כאמלא מן ראהא לתאליהא ואשכון האר אל כן
ארס לי רכמו . וככלל נחאב רעאוותו כיונלהוס תלאחא
נאס מן הארוך אלו קאערין פילמגלס . וכקא אלולטאן

גור כוף אלמרהוס . נטק דאך אלולר אלמרהוס וקאל
לכאבאס אלולטאן . אש ענרך אלו רהאשת . אילא מא
המנתה האר אלכלאס די ראנו נקולכוס נעטוק וואסר
אלפרובא כאש ורכל פו באלך בלאמי ארסל וואסר מן
כוראמך לדאך אלמונאע אלו פאיון רכמוס וראהו יטוף
וואסר אלמאגרא מטלויא כדרס . מן סוכת אלו פילווקת
אלו רכמוס טאר ארס פוקא ונטלאת וקולו ורפרסא
ויגיבאס . והאיוודאך לאר פוסאע אלולטאן רסל זו מן
כוראמו לדאך אלמונאע די נאעתיקהוס דאך אלולר
למרהוס ורפרו דוך אלמאגרא ונגאבוסא ללוולטאן . ומן
נחאט דוך אלמאגרא קוראס אלולטאן ושאפא .
פוסאע דאך אלולר רגאע מוית מתל מא כאן .

ומן כותרה אלו כאן זאעפאן דאך אלולטאן . קבך
נחאב ארעווא אאררהוס ורמהוס פילאכאס ומן
בערו רסל עלא גמיע אלויקור רלכלאר כבאר וסגאר .
וקאללהוס תעלמו יא ליוסר . אלו האר אנהס מוואלון
ארעווא די אכנו . לממו כאש יעארמו וקטעו שונאי
וישראל מן ארנויא . והסב"ה מא סקחש עלא ארעווא
וכיוון סקכוס ופנחאס . עלוהא ראנו עטות האר
לכראעין פיידכוס אעמלו פיוסו שאיון תחאבו והאיוודך
לאר קבנוסו אלויקור להארוך אלממזיוס . וערכווס
עדאב טרוי כוף אלו נחאב לאערדהוס כתר מן אלו לאר
לאולאר המן .

רפרנא מן האר אלכלאס אלו ישראל מא סלכו מן
אזרה לא פאש כאנו גיר חתא סבכת תמיות
המתוס לדאך אלולר רלוולטאן אלמרהוס ונטק ארעווא
כאמלא . ועלוהא קאל אלמאזרר מחוס מתוס מן לוול
מתל מא לאר כדאך לוולר וחאסאוס ארעווא . ומן בערו
ורופא חוליס וישראל די כאנו מראך מן דוך אזרה אלו
פאש כאנו כראו מן מרקהוס . ובקאר אלכלאס פלר
ארב אזולאי עליו השלוס כמא אלפסקא די מוקול פואס

רנה הגדה בלערכי וישועה

ואלו פינו מרא שירה פים ולשונו
רנה בהמון גדיו ושפתותינו
שבה במרחבי רקיע ועינינו
מאירות בשמש וכירה וירינו
פרושות בנשרי שמים ורגלינו
קלות

ואלזכאן פומנא מעאמר (מלוואן) שוכראן כיה
לבחאר ולסאננא שוכראן כיה זהרת
מוגאתו ושווארבנא (ושפאויפנא) יסבחו כיה
ווסאע אסמא ועינינא יצויו כיה אשמש וכיה
אלקמר וידינא מבסוטאת כיה נסור אסמא
ורגלינא כפאף

המשיח אלמים והמעפנא נעלמים וכו' לאיון
עברנא וואסר ארקרוקאש לקא
האר אלכלאס בענו באעץ לאכן עלא קר אלמעשה די
קולנא יבו מליס גרבו וקולנא עלאש עמל הקב"ה וואסר
אנס מן האר אטנאע די הווא הפך הטבע די עאיוש
אלמיוט ונטקו פו לאטר והמעפנא נעלמים דהיונו
כאש ופנאלהוס עמאיולהוס אלקבאש כאש וסלך ישראל
ועלוסא מלוזם עליונא נעטיו אשוכראן ותסביח להקב"ה
והארד די כמל וקאל ולך לברך אנחנו מודים

ואלו פינו וכו' אין אנו מספיקין וכו' על כן
איבריס וכו' הן הם יורו וכו' האר אלכלאס
לעוב הווא יאסר לאיון מן לוול קאל אפילו וכו' פומנא
מעאמר כשבת ושוכראן אין אנו מספיקין דהיונו מא
נקדרוש נעטיו אשוכראן ותסביח להקב"ה אפילו גורעא
מן

רנה הגדה בלערכי וישועה קמא
קלות באילות אין אנו מספיקין
להודות לך יי אלהינו ולברך את
שמך מלכנו על אחת מארץ ארפי
ארפים ורוכ רבי רבבות פעמים
הטובות נסים ונפלאות שעשית
עמנו ועם אבותינו מלפנים
טמזרים נארתנו יי אלהינו מבית

עברים

כפאף כיה אלגזאלאת לאיים נוחנא נשויו
לנשכרו (לנונג) אילך ייא אללה אילאהנא
ולנבארכו אילא ייסמך יא צולטאננא עלא
זואחדא מן לאלף אולוף אלאלוף וכוותרת
תכתיר ארבוואת מרת אלמלאח אתגריבאת
זואענאייב אלי עמלת מעאנא ומעא גרודנא
(אכאנא) מן קבל מן מאצר פאכיתנא יא אללה
אילאהנא מן בית אלעובודי

מן לאולוף ורבוואת ומן בערו כמל על כן איבריס
שפנת כנו וכו' הן הם יורו וכו' האוורא קולנא מן
לוול אלי מא יקררוש ולוונאכ די האר ארקרוק הווא
ע"פ וואסר **אלמשר** לוואסר אלולטאן אלי כאן קל
לבריומא אלי אליוס ראסו ראקוררו כאש
יפטר ענדו עלא קר אלעקל די כן ארס יאסר אלי כול
מא יאסר ראך אלמאכין פולפטור דלוטאן ראיוס
יקול אלי מאזל מא עמלש אלככוד כיה אלי יאסר
אלולטאן (כר)

דנה הגדה בלערכי וישועה

עֲבָרִים פְּרִיתָנוּ • בָּרַעַב זָנַתָּנוּ •
וּבִשְׁבַע כִּלְפַלְתָּנוּ • מִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ •
וּמִדָּבָר מִלְטָתָנוּ • וּמִחֲלָאִים רָעִים
וְרַבִּים דִּלִּיתָנוּ • עַד הִנֵּה עֲזָרוֹנוּ
רַחֲמֶיךָ וְלֹא עֲזָבוֹנוּ חֶסְדֶּיךָ • עַל כֵּן
אֵיכָרִים שְׁפַלַּגְתָּ בָנוּ וְרוּחַ וּנְשָׁמָה
שִׁנְפַחַת

אעבורי פרייתנא • ברעב זנתנא •
ובשבוע כלפלתנא • מחרב הצלתנא •
ומדבר מלטתנא • ומחלאים רעים
ורבים דליתנא • עד הנה עזרונו
רחמיך ולא עזבונו חסדיך • על כן
איכרים שפלגת בנו ורוח ונשמה
אלי קצמת פינא • וורוח ונשמה אלי

הצולטאן • ויקול פי באלו דאך אלכרוס לאויכון הצולטאן
מא ונגבוט רוח אטכאיון • ומא יקרא גיר אנאקץ •
וומא ולוכאן לאר האוירא לי הצולטאן הווא יתפאליואר
פולפלאטא ופיערוקו רכל עלא גפלא לנאר כדומו
וקאללו דאנו ענדו גוסטו באש נתעאשא מעאך אלולא •
ואלאכנו מן סיכת אלו דאנו דלית ענדך גפלא • ונאערעך
אלי מא ענדך • וואגד חתא חאגא • רסל בעד אלחאר
לנאריו ויגובלי גמיע אלמאכלא אלי ולזס ללעאשא •
ונתעאשא אהנא ענדך • לעקליוא תוורו אלי דאך לנאריו
מא יכון ענדו חתא לער פי האר לעאשא לאויכון מא
תעאכבוט ללולטאן • לאיון ענדו מא וואגבו דאך
אלכרוס

דנה הגדה בלערכי וישועה קמב

שִׁנְפַחַת בְּאִפְנוּ • וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שְׁמַתָּ
בְּפִינוּ • הִן הֵם יוֹדוּ • וּיְבָרְכוּ • וְיִשְׁבְּחוּ •
וּיְפָאֲרוּ • (וְיִשׁוּרְרוּ) • אֶת שִׁמְךָ מִלְכָּנוּ
חֲמִיד • כִּי כָל פֶּה לָךְ יוֹדֶה • וְכָל לִשׁוֹן
לָךְ תִּשְׁבַּח וְכָל עֵין לָךְ תִּצְפֶּה • וְכָל
בֶּרֶךְ לָךְ תִּכְרַע • וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיךָ
תִּשְׁתַּחֲוֶה

אלי נפכת פי ניפנא • ולסאן אלי געלת פי
פומנא • האוורא הומאן יווגבו ויבארכו ויסבתו
ויפכרו וישכרו אילא ייסמך יא צולטאנא דאיים
הין גמיע אלפום אילך יווגב • וגמיע לסאן
אילך יסבאח • וגמיע לעין אילך תסרגא • וגמיע
ארכבא אילך תרכאע • וגמיע אוואקף לקודאמך
יבאיע

אלכרוס ויקוללו אלי האר אטכאיון הומאן מן נארך •
ואנא אש פיודי מא נעמל • הארס אלמטל • ואנמטל ראסו
מצוס ווסרו דהיונו כיף נחאכו נחנא נעמלו אשכח
להקב"ה • כול מא נקולולו מא ונחארלנאש אלי ראנא
קזינא לאלאח • לאיון נכאפו לאויכון הקב"ה מא יעאכבוט
האר אשוכראן דויאלנא • ועליהא ראנא נקולו ואלו פינו
וכו' און אנו משפיקין וכו' • ולאכן ראנא דו ראנא
כאופי אלי אלאיכרוס שפלנת וכו' ורוח וכו' הומאן
וודו ויכרכו • מא יכון ענדא חתא חאמא כלל • לאיון
ישכחו לראך הצולטאן אלי רסל ונאב אלמאכלא מן
נאריו באש כלל פי בית אלכרוס מתעבו (חסד לאכרהס)
ועלא

רנה הגדה בלערי וישועה

תִּשְׁתַּחֲוֶה • וְהִלְכֹת יִרְאוּךְ וְכָל
קָרֵב וּבְלִיּוֹת יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ • כִּדְבַר
שְׁנֵי אֲמָר בְּרַעְצֵמוֹתֵי תֵאמְרֵנָה יי מי
כְּמוֹךְ מִצִּיר עֲנִי מִחֶזֶק מִמֶּנּוּ וְעֲנִי
וְאֲבִיוֹן מִגֹּזְלוֹ : שְׁוַעַת עֲנִיִּים אֵתָה
תִּשְׁמַע צַעֲקַת הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ •
וְכָתוּב רִנְנוּ צְדִיקִים בְּיַי לַיִּשְׂרָאֵל

נאוה

יבאיע • ולקלוב יכאפו מנך • וגמיע לגוף
ולכלאווי ישכרו לייסמך כיה אלכלאם אלי קאל
אלפסוק גמיע עצאמי יקולו יא אללה אשכון
כיפך יפך אצעף מן לקווי מנווא • צעף ולמגבון
מן כאטפו • עאייסת אצעאף אנתי תסמאע •
עאייסת אצעף תתצנת והגית • ומכתוב שכרו
אלעאדלין (לגאויירין) באללה • ללמסקמין
(ללמסקמין) מוואתי

ועלא קד עקלנא יזהר כוונת אלמסורר בטכאע אכור •
לאיין כול מא נשכרו להקב"ה מא כווללוט לטופה מן
הום מתל מא קאל איין אנו מספיקין וכו' ועלוסא דאויס
נעטיו אשוכראן ושכח להקב"ה ומא נקולוש אלי ככר
כרבנא דלחובה מתל אלי קאל הן סס יודו וכו' את שמך
תלכנו תמוד • אלכוונה דאויס נשכרו ונסכמו להקב"ה •
ומא נקולוש תעא באלנא אלי ככר קנינא גאלקא •

רנה הגדה בלערי וישועה קמג

נאוה תהלה :

בפי י שרים תת ר ומם :
ובשפתי צ דיקים תת ב רך :
וברשון ה סידים תת ק דש :
ובקרב ק רושים תת ה לל :
במקהלות רבבות עמך בית
ישראל שפן חובת כל

היצורים לפניך יי אלהינו ואלהי
אבותינו • להודות • להלל • לשבח •
לפאר • לרומם • להדר • ולנצח • על
כל דברי שירות והשבחות דוד בן
ישי עבדך משיחך :

ובכן ישתבח שמך לעד מלפנינו
האל המלך הגדול והקרוש
בשמים

מוואתי אשוכראן :

פי פום אלמסקמין (אלמסקמין) תתרפאע :
ובשווארב אלעאדלין (אלגאויירין) תתבארך :
ובלסאן אלמפצלין תתקדם :
ופי ווצט אלמקדסין תנשכר :

רנה הגדה בלערכי וישועה

בשמים ובארץ כי לך נאה יי אלהינו
ואלהי אבותינו לעולם ועד * שיר
ושבחה * הלל וזמרה * עז וממשלה *
נצח גדולה * גבורה * תהלה
ותפארת * קרושה ומלכות * ברכות
והודאות לשמך הגדול והקדוש *
ומעולם ועד עולם אתה אל :

יהללוך יי אלהינו כל מעשיך *
וחסדיך וצדיקים עושי
רצונך * ועמך בית ישראל * כלם
ברנה יודו ויברכו וישבחו ויפארו
את שם כבודך * (הוד והדר לזכר
מלכותך) * כי לך טוב להודות
ולשמך נעים לומר ומעולם ועד
עולם אתה אל * ברוך אתה יי מלך
מהלל בתשבחות אמן :

ושראב אלכאס אראכע בתכיוס זמא ובאר כש עלוס כורא
פרי הגפן * לאיון כנר בארץ עלא אלכאס אתאלת * וראך
אלכרכס תנפענא להאר אלכאס * ולאכן ובארך כרכס
אסרונס *

ברוך

רנה הגדה בלערכי וישועה קמד

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם *
על הגפן ועל פרי הגפן * ועל
תנובת השדה * ועל ארץ חמדה
טובה ורחבה שרצית והנחלת
לאבותינו * לאכול מפריה ולשבוע
מטובה * רחם יי אלהינו עלינו ועל
ישראל עמך * ועל ירושלים עירך *
ועל הר ציון משכן כבודך * ועל
מזבחך ועל היכלך * ובנה ירושלים
עיר הקדש במהרה בימינו * והעלנו
לתוכה במהרה * ושמחנו בה ונשבוע
מטובה * ונברכך עליה בקדושה
ובטהרה * (כשכת יאמר ורצה והחליצנו
ביום השבת הזה) * ושמחנו יי
אלהינו ביום חג המצות הזה * כי
אתה טוב ומטיב לכל * ונודה לך
על הארץ ועל הגפן ועל פרי הגפן *
ברוך אתה יי על הארץ ועל הגפן ועל
פרי הגפן :

קורא

רנה הגדה בלעריבי וישועה

אירא יקרר מן בער אסריר יקרא שור סזורים ענדו
מלוס ככירס :

ישתל בן ארס כאש ועאוויר גמיע אנסוס דו עמל
הקכ"ס מעא ישראל פי וליאסת מלרוס ועיון פי ויש
למורא פרסת שמות כתכנא בתטוויל קראש
דנסוס דו וליאסת מלרוס :

מלוס אלכנאדס כאש יעטי לקכ"ס שירות ותשכמות
על הנסוס דו עמל מעאכא כול חר עלא קר מה תיינו
הי"ת עלוקא דפסנא סחד אלפיוט לשכח ארץ ישראל :

פיוט סימן אני שלמה זרקא

למן דור וז נאריב כאס אלעוקאר

ארץ אלקודס אטאהרא ראצהא אללה
מן דון אלוויטאן מוכתארא רפאע ועאללא
וגלאני מנהא באלקאהרא מן בער אלכמלא
ונטלב פרנג יא רב תרחאם עלייא

וארסל בן דוד אלמאסיח ומעו אליה :

נטלב בנאה אלגדוד נראך בעאייני
ונעבד תם רב אלמעבוד מא אילו תאני
מדרחו מא כאן פיה חדוד וואחד וואחדאני
הוא ירחאם בראחמאתו וייחון עלייא

וארסל וכו'

יא מן רא אקורבאן ואמדבח פי בית אלקודסין
וולכהן יקארב ויפראח וישראל סאמחין
ואלוי בצווטו ימראח לרב אלעאלמין
ואליוס

רנה פיוטים וישועה קמה

ואליוס כיפאש אלעאדא שמתו פייא
וארסל וכו'

ישתהית תימארך אלעאגיב מא כאיין מיתלו
פאיין בלעוסלאן ואלחאיב מזויאן וחלו
כיפאש עאבדין אצאליב פי ווטנך דכלו
לאש נסית אלחובאב ותכאעת עראייא

וארסל וכו'

לכלאיין אלכאמלין פי ווטנך יבאן
כדוד אלוורד ואלייאסמין ואזאהר פתחאן
עבאדא ושראע עאלמין תורת ארחמן
נרנא פצלך יא רב תרצא עלייא

וארסל וכו'

מן צאב נכון מתל אסיר נהווא באלגנהאן
ונשוף אלהיכל ואדביר קלאייבי פרחאן
נזור אסגיר ואלכביר דנובי סמחאן
נטלב ראחמת אראחים ירחאם עלייא

וארסל וכו'

האוואך פי ווצטו אדווא לגמיע אניוש
יעאלם אתורת באלקאווא לגמיע אנפוס
מן הוא פי תראבך יהווא יתמראג ויבוס
מן צאב תמא נמות נסבך פתחייא

וארסל וכו'

זכאת חסנת גדודנא יבני מקאמו
ךחמא פי בית מקדסנא ירכב עלאמו
קריב אן יגמאע שמלאנא יתבת כלאמו

אנכי

רנה פיוטים וישועה

אנכי שולח לכם את אליה
וארסל וכו'

עוד ספר לז"ר ין מרבין תורה כמס"ר יוסף ו' חיון
כד"ו סימן יוסף למן וותכילא
תוסבך וף וולר אטייר

יא רב כאלק גמיע מא כאן וופוך עבידך מן
אלאינסאן ווחון עלייא יא עצים אשאן
וופרנך נרנא יא אילאה אלעאלי אחפין עבידך
יום וואלייאלי :

וואפצלך נטלב יא רואק תכון תרהאם עלא
מן דאק וואנא גירך בנאזה
אצוראק תסמאע צלאתי באלכימאלי :
אחפין וכו'

ספאק על קוומך יא רבנא וארסל בן דוד
גמאע שמלאנא ותכנה אלמקדם
פי אייאמנא ויפראח קלבי בתגמיע רנאלי :
אחפין וכו'

פיון קוומך עלא ישמעאל ועלא אצאלם
הווא אלערל ותבני לינא קודם אכליל
וננסא האמי ווגמיע מא גראלי : אחפין וכו'

רנה פיוטים וישועה קמו

ויהי בחצי הלילה

אז רוב נסים הפלאות בלילה בראש אשמורות
זה הלילה גר צדק נצחתו כנחלק לו לילה :
ויהי וכו'

דנת מלך גרר בחלום הלילה הפחדת ארמי
באמש לילה וישר ישראל לאל ויוכל לו
לילה : ויהי וכו'

זרע בכורי פתרום מחצת בחצי הלילה חילם
לא מצאו בקומם בלילה שיסת נגיד חרושת
סלית ככוכבי לילה : ויהי וכו'

יעץ מחרף לנופף אווי הובשת פגריו בלילה
כרע כל ומצבו באישון לילה לאיש חמורות
נגלה רז חוות לילה : ויהי וכו'

משתכר בכלי קדש נהרג בו לילה נושע מבור
אריות פותר בעתותי לילה שנאה נטר אנגי
וכתב ספרים בלילה : ויהי וכו'

עוררת נצחך עליו בנדר שנת לילה פורה
תדרוך לשומר מה מלילה צרח בשומר
ושח אתא בקר וגם לילה : ויהי וכו'

קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה רם
הודע כי לך היום ולך הלילה שומרים הפקר
לעירך כל היום וכל הלילה תאיר כאור יום
חשכת לילה : ויהי וכו'

ואמרתם

ואמרתם זבח פסח •

אומץ גבורותיך הפלאות בפסח • בראש כל
מועדות נשאת פסח • גלית לאזרחי חצי ליל
פסח : ואמרתם וכו' •

דלתיו דפקת כחוס היום בפסח • הסעיד נוצצים
ענות מצות בפסח • ואל הבקר רץ זכר לשור
ערב פסח : ואמרתם וכו' •

זועמו סדומיים ולוהטו באש פסח • חולץ לוט
מהם ומצות אפה בקץ פסח • טאטאת אדמת
מוף ונוף בעברך בפסח : ואמרתם וכו' •

יה ראש כל און מחצת בליל שמור פסח • כביר
על בן בכור פפחת ברם פסח • לבלתי תת
משחית לבא בפתחי פסח : ואמרתם וכו' •

מסוגרת סוגרה בעתותי פסח • נשמדה מדין
בצליל שעורי עומר פסח • שורפו משמני פול
ולוד ביקד יקוד פסח : ואמרתם וכו' •

עוד היום בנוב לעמוד עד ענה עונת פסח • פס
יד כתבה לקעקע צול בפסח • צפה הצפית
ערוך השלחן בפסח : ואמרתם וכו' •

קהל כנסה הדסה צום לשלש בפסח • ראש
מבית רשע מחצת בעץ חמשים בפסח • שתי
אלה רגע תביא לאויביך בפסח • תעון ירך
ותרום ימינך כליל התקדש חג פסח :

ואמרתם וכו' •

אחד

אחד מי יודע • אחד אני יודע • אחד אלהינו
שבשמים ובארץ :

שנים מי יודע • שנים אני יודע • שני לחות
הברית • אחד אלהינו שבשמים ובארץ :

שלשה מי יודע • שלשה אני יודע • שלשה
אבות • שני לחות הברית • אחד אלהינו
שבשמים ובארץ :

ארבע מי יודע • ארבע אני יודע • ארבע אמהות •
שלשה אבות • שני לחות הברית • אחד
אלהינו שבשמים ובארץ :

חמשה מי יודע • חמשה אני יודע • חמשה
חומשי תורה • ארבע אמהות • שלשה
אבות • שני לחות הברית • אחד אלהינו
שבשמים ובארץ :

ששה מי יודע • ששה אני יודע • ששה סדרי
משנה • חמשה חומשי תורה • ארבע אמהות •
שלשה אבות • שני לחות הברית • אחד
אלהינו שבשמים ובארץ :

שבעה מי יודע • שבעה אני יודע • שבעה ימי
שבתא • ששה סדרי משנה • חמשה חומשי
תורה • ארבע אמהות • שלשה אבות • שני
לחות הברית • אחד אלהינו שבשמים
ובארץ :

שמונה מי יודע • שמונה אני יודע • שמונה
ימי מילה • שבעה ימי שבתא • ששה סדרי

משנה

(כה)

רנה פיוטים וישועה

משנה · חמשה חומשי תורה · ארבע אמהות ·
שלשה אבות · שני לחות הברית · אחד
אלהינו שבשמים ובארץ :

תשעה מי יודע · תשעה אני יודע · תשעה
ירחי לידה · שמונה ימי מילה · שבעה ימי
שבתא · ששה סדרי משנה · חמשה חומשי
תורה · ארבע אמהות · שלשה אבות · שני
לחות הברית · אחד אלהינו שבשמים
ובארץ :

עשרה מי יודע · עשרה אני יודע · עשרה
דבריא · תשעה ירחי לידה · שמונה ימי
מילה · שבעה ימי שבתא · ששה סדרי
משנה · חמשה חומשי תורה · ארבע אמהות ·
שלשה אבות · שני לחות הברית · אחד
אלהינו שבשמים ובארץ :

אחד עשר מי יודע · אחד עשר אני יודע ·
אחד עשר כוכביא · עשרה דבריא · תשעה
ירחי לידה · שמונה ימי מילה · שבעה ימי
שבתא · ששה סדרי משנה · חמשה חומשי
תורה · ארבע אמהות · שלשה אבות · שני
לחות הברית · אחד אלהינו שבשמים ובארץ :

שנים עשר מי יודע · שנים עשר אני יודע ·
שנים עשר שבטיא · אחד עשר כוכביא ·
עשרה דבריא · תשעה ירחי לידה · שמונה
ימי מילה · שבעה ימי שבתא · ששה סדרי
משנה

רנה פיוטים וישועה קמח

משנה · חמשה חומשי תורה · ארבע אמהות ·
שלשה אבות · שני לחות הברית · אחד
אלהינו שבשמים ובארץ :

שלשה עשר מי יודע · שלשה עשר אני יודע ·
שלשה עשר מדיא · שנים עשר שבטיא ·
אחד עשר כוכביא · עשרה דבריא · תשעה
ירחי לידה · שמונה ימי מילה · שבעה ימי
שבתא · ששה סדרי משנה · חמשה חומשי
תורה · ארבע אמהות · שלשה אבות · שני
לחות הברית · אחד אלהינו שבשמים
ובארץ :

חד גדיא · חד גדיא · דובין אבא בתרי זווי ·
חד גדיא · חד גדיא :

ואתא שונרא · ואכלה לגדיא · דובין אבא
בתרי זווי : חד גדיא חד גדיא

ואתא כלבא · ונשך לשונרא · דאכלה לגדיא ·
דובין אבא בתרי זווי : חד גדיא חד גדיא

ואתא חוטרא · והכה לכלבא · דנשך לשונרא ·
דאכלה לגדיא · דובין אבא בתרי זווי : חד
גדיא חד גדיא

ואתא נורא · ושרף לחוטרא · דהכה לכלבא ·
דנשך לשונרא · דאכלה לגדיא · דובין אבא
בתרי זווי : חד גדיא חד גדיא

ואתא מיא · וככה לנורא · דשרף לחוטרא ·
דהכה

דהכה לכלבא • דנשך לשונרא • דאכלה
לגדיא • דובין אבא בתרי זווי : חד גדיא חד
גדיא

ואתא תורא • ושתא למיא • דככה לנורא •
דשרף לחוטרא • דהכה לכלבא • דנשך
לשונרא • דאכלה לגדיא • דובין אבא בתרי
זווי : חד גדיא חד גדיא

ואתא השוחט • ושחט לתורא • דשתא למיא •
דככה לנורא • דשרף לחוטרא • דהכה
לכלבא • דנשך לשונרא • דאכלה לגדיא •
דובין אבא בתרי זווי : חד גדיא חד גדיא
ואתא מלאך המות • ושחט לשוחט • דשחט
לתורא • דשתא למיא • דככה לנורא • דשרף
לחוטרא • דהכה לכלבא • דנשך לשונרא •
דאכלה לגדיא • דובין אבא בתרי זווי : חד
גדיא חד גדיא

ואתא הקדוש ברוך הוא • ושחט למלאך המות •
דשחט לשוחט • דשחט לתורא • דשתא
למיא • דככה לנורא • דשרף לחוטרא •
דהכה לכלבא • דנשך לשונרא • דאכלה
לגדיא • דובין אבא בתרי זווי : חד גדיא
חד גדיא

א לילא אתאנויא דו פסק • מן בעד מא כלליו ערבית •
עוואוירנא נכארכו אלעומר • ואידא נסא ומא
בארבס פי אוול ליל • לילא כאמל פיירו באש אלוקת
אלו ותפכר ובארך וחסב לעומר (ש"ע א"ס' תפ"ט)
ב תנבג מלית הווא באש מא ובארך וחסב אלעומר
גור תתא יקאלי אסרר דלקניה • ועמל וואמד
אתפכירא לרומו באש מא ינאש • אוולא יוולו
ללעאמוליא דיולו באש יפכרו • ואידא ענדו טך לאייכוון
ותנאסאלו אלעומר • ועמל מלית באש ובארך פי ערבית
מעא אלכור • (כרכ"ו ואחרונים סס)

ג אלמניה דו ווקת אלמסאזכ דלעומר • הווא מן בעד
מא יכרגו נגוס • ואפי' כאן מאול מא ללל ערבית
אידא כאנו כבר כרגו נגוס ושאף אלקסל ובארכו ועמל
מלית באש ובארך אלעומר מעאסוס • ומן בעדו ילללו
ערבית • (מנ"א סס)

ד חין ווולל ווקת אלעומר תראס יאכל • ואלאכן אידא
כאן כבר כדא אסעודה קבל לווקת דלעומר • ופי
וולט מאכלתו לחאף ווקת אלעומר • וכמל מאכלתו ומן
בעדו ובארך אלעומר (דמ"א)

ה אלערא אלמליחא הווא באש יבראיו אלקסל ובארכו
לעומר • ודיך אסאעא ובארך שלים לכור • מן סיכה
אידא יברא שלים לכור ובארך לוול • לקסל וכרגו דלקוכה
כלכרכה דיואלו • ומין ורבעו ובארכו הומאן • ראסוס
ובארכו כרסא שאינא לריכה • עליה פולמוואלעא דו
עוואוירנא ש"א יברא ובארך מן לוול • מלזוס עלא
לקסל דשנוגא • באש ועמלו פי באלקוס לו מא דאקומט
וכרגו דלקוכה כלכרכה דיואלו • (אחרונים)
ו' מלזוס

רנה דינים דלעומר וישועה

ו מלוזם ובארץ לעומר כלוקפא ואירא לאר ובארץ כלקאעדא וזרב דלחוכה (סרמכ"ס וש"ע)

ז יקדר יחסב אלעומר כלסאן אלי יערף ומאחוי לאזם כלסון הקדש ואירא כאן מא יפהאמש כלסון הקדש מלוזם יחסב כלסאן אלי יערף (מנ"א) לאכן ארב שאלת ועב"ץ קאל אלי אפילו מא יפהמש כלסון הקדש יקדר יחסב כלסון הקדש

ח אירא ווארד תקלא לאסכו וקאללו שחאל אלילא פילעומר אירא כאן מאזול מא בארץ קראס וקוללו לחסאכ רלילא גיר וקוללו לכארס האירא כאן חסאכנו (ש"ע)

ט אירא חסב אלאיאס ומא חסכס אלגומעאת כחאל מן אלילא אתאמנא ולקודאס די לאזם יקול היום ח' ומיס לעומר שהס שכו ע' ויום אחר וכן עזה"ד מא קאלט שהס וכו' וזרב דלחוכה ומא ילטחאקט יעאור (למורו ה' למור"ו נגארד סימן קמ"ב)

י אירא זו ווארד כאן יכתב כרייא ללאככו פילול פי האר אלאיאס דלעומר ועמל פיתאריך דוואלסא לאסאכ דלעומר וכאן מאזול מא חסכס אלעומר וזרב דלחוכה ומא יסטחאקט יעאורד (קול איהו ס"ל"ד ואגורה באהלך ד' ו"א) לאכן ארב אזולאוי פי כרב"ק קל לני לאזם יעאורד ובארץ וארב כות עובר קאל אלי יעאורד יחסב כלא ברכה וסאירא ארין

יא אירא נסא ומא חסכס לעומר פילול כאמל יחסב פינהאר כלא ברכה ומן תמא ולקודאס יקדר יחסב אלעומר כלברכה (ש"ע שס) ואירא נסא ומא חסכס אפילו פינהאר מא באקיש יחסב אלעומר כלברכה גיר כלא ברכה ומראס יכוך ש"ל פי ערבית מן סיבת די מא יקדרש ובארכלהוס אלעומר (ש"ע)

יב ירוך באלו אל בן ארס מעא רוקו כאש מא ינסאש אלעומר חתא לילא לאיין קאל ארב חולעת יעקב אלי

רנה דינים דלעומר וישועה קנ

אלי גמיע אלוואחד אלי ינסא ספירת העומר מהוש ממסוכ ככלל ישראל ומא עברו חתא חלק פיתורס הקדושה ח"ו

יג לעארד באש מא נעמלוס אזואב כלל מן פסח חתא ל"ג לעומר ומן ל"ג ולקודאס יקדרו וזונו (ש"ע)

יד פאיין קולנא אלי מן ל"ג ולקודאס יקדרו וזונו דווקא לרי עוואיידהוס יתפצו פי ל"ג לעומר לאכן לנאס די מא עוואיידהוס יתפצו גיר חתא לשכועות חתא זואב קראס

טו רכיכו האר"ו ז"ל כאנת עארתו מא יתפץ גיר חתא ללילת שכועות ממשי די הווא יום מ"ט ולאכן אירא גא שכועות כלחאר חלאל יתאפץ יום אגומעא די הווא יום מ"ח (מורס באלכע סימן ס')

טז סווא נסא סווא רגאל קראס יעמלו אלמלאכה מן פסח חתא לשכועות פי ווקת ספירת העומר (ש"ע וט"ז)

יז מן סיבת די ארב אזולאוי ע"ה פי מאכ"ר סו' תפ"ט אוח נ' עאייט עלא אנאס די יקראיו תפלות דלעומר אלי פיהוס לכוונות ותכלס כלאס לעיב יאסר עליהא עמלנא האר אתפלק דלעומר פשוטס וזולנא מנהא טל אלכוונות

ליקב"הו (יאהרונה) בדחילו ורחימו
 (יאההויהה) ורחימו ודחילו
 (איההויהה) ליחרא שם יה בנה ביחורא
 שלים (יהוה) בשם כל ישראל הנה אנכי בא
 לקיים מצות עשה לספור ספירת העומר כרכתיב
 וספרתם לכם ממחרת השבת הספרו חמשים
 יום לתקן את שורשה במקום עליון וירמ"י
 או"א שיהא עתה עת רצון לפניך להיות עולה
 מצות

רנה דינים דלעומר וישועה

מצות ספירת העומר כאלו השגנו כל הסודות
הנפלאים והנוראים אשר הם סתומים וחתומים
בה • ותעלה לפניך עם כוונת בני ידידיך
היודעים ומכוונים כהוגן • ותמחול ותסלה לכל
חטאתינו עונותינו ופשעינו אשר פגמנו מנעורינו
עד היום הזה • וכשם שטיהרת נפשות עמך
בית ישראל מוזהמת הנחש טומאת מצרים
בכח מצות ספירת העומר • כן ברחמיך וחסדיך
הרבים תטהר את נפשנו מכל טומאה וחלאה
שגרבק בה ונטהר ונתקדש בקדושה של מעלה •
וכשם שעמד להם לישראל מצות ספירת העומר
למגן וצנה בימי גדעון • וימי הזקיהו וכימי
מרדכי ואסתר להכניע אויביהם ותנופה נלחם
בם כן יעמד לנו להכניע את כל אויבינו ומבקשי
רעותינו • יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך
" צורי וגואלי • ויהי נועם יי אלהינו עלינו
ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו :

ומן כערו וכארץ סאר אלנכרס

**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
אשר קדשנו במצותיו וצונו
על ספירת העומר :**

היום יום אחר לעומר :

**הרחמן יחזיר עבודת בית המקדש
למקומה**

רנה דינים דלעומר וישועה קנא

למקומה במהרה בימינו :

למנצח בנגינות מזמור שיר : אלהים יחננו
ויברכנו יאר פניו אתנו סלה : לדעת
בארץ דרכך בכל גוים ישועתך : יודוך עמים
אלהים יודוך עמים כלם : ישמחו וירננו לאמים
כי תשפט עמים מיישר ולאמים בארץ תנחם
סלה : יודוך עמים אלהים יודוך עמים כלם :
ארץ נתנה יבולה יברכנו אלהים אלהינו :
יברכנו אלהים וייראו אותו כל אפסי ארץ :
אנא בכח גדולת ימינך • תתיר צרורה : קבל
רנת • עמך שגבנו • טהרנו נורא : נא
גבור • דורשי יחודך • ככבת שמרם : ברכם
טהרם • רחמי צדקתך • תמיד גמלם : חסין
קדוש • ברוך טובך • נהל עדתך : יחיד גאה •
לעמך פנה • זוכרי קדושתך : שועתנו קבל •
ישמע צעקתנו • יודע תעלומות : ברוך שם
כבוד מלכותו לעולם ועד :

סימן ל"ז • למסאייל די חלאל פי

פסח ובו ז' סעיפים

א אליו עוואיורסוס מא ואלכוס ארוו פי פסס • ונכאר
פתאמן ואלכוס • ולאר גא פסס כשבת • אליו יוס ס'
ינו כשבת • סרסס וטבלו רוו יוס סגומעא רו סווא יוס
ז' לרמת אשנת (סלכות קטנות וכנס"ג) וארב אזולא
ומסר"י אוסקאפא סללו • ולעקלויס דיואלנא תורוי סללו

רנה למסאייל די חלאל וישועה

קראס פי כ'אטר נכ'אפו כאלך וגלד וואכל מנו ווס ז' .
ב זעפראן לוי וגימן ביהת ספאנויא ורונס וטרבלס
חלאל לפסח ומא פיה חתא חשש אוסור . ואלו וגימן
מוואלע אוכרין קראס פי פסח . מן סיבת אלי וכלטו
מעאק אלפארונא . ומליח דו ועזל רוחו מנו אפילו פי
סאייר לעאס . לאיין פיה ג' דלאיסורין אוכרין ודאקנוס
כשאס אלפאלוף . וירששו עיטראכ אנסך . ויכלטו פיה
אלפאס אלכיל ליוט כיוט כאש מא יבאנש (בות יקורה
ד' כ"ס ותולאות חווס ד' כ"ד ומחב"ר סי' תל"ו אות ז')
ג לקרונעל סמאענא מן מגדו אמת אלי טרוקרוס
ירששו בלמאסיוא דשעיר דו הויא אלכירא ועליהא
קראס פי פסח . (מחב"ר טס אות ח')

ד היות סווא רלגלגלאן סווא דויתון חלאל פי פסח .
ולאכן ועמל מליח כאש ישרהא וילפיהא קכל פסח
(בות יקורה ד' כ"ס ומח"כר סי' הנזכר אות ה')

ה אסכור אלחש דלחומץ דוואלו הווא מן סיבת
לאויכון אלכראמין חין באנו וכרמו גתסו באער
אלכוזו פי וולטו ועליהא קראס . ולאכן קא ארב אזולאוי
פי מח"כר סי' הנזכר אות ה' . האר לכוף מא כאיין גור
פוסכור דו בלראן למסילמין כחאל מאלד וגירהוס . לאכן
אסכור אלי וגימן בלראן אנלערא . פתשנא פי האר אשו
רשחכרנא מן קראס דנאס וקאלו אלי מא באנש פיה
האר אלחששא . עכ"ל . זאייר כאיין וואאר אלכוף אכור
אלי לאויכון גאכוס פי כוטה דו כאנת פיהא אלפארונא
ולאכן אורא בערפו אלי גאמן לפאכריכא די פאיין וכרמו
אסכור . מא באנש האר אלחשש מן סיבת אלי פי האר
אלבלראן דסכור מא ינכרש ענדהוס לוסס דרקוק לאיין
למעשא דוואלהוס בלפארונא דלכאטאטא . וארב חג
האסוף דף י"ז עמל מעשה פי בלארו בוקרישט שנת
התר"ו . וואלל אסכור קאלב ברוחו . ולאכן כשרט אורא
וגי מנלף בלכאגוט ומחרו לאיין הווא עטא עדות אלי
שאל

רנה למסאייל די חלאל וישועה קנב

שאל מן ווקח כאן חאלר פי מוצלע לפאכריכא דסכור
ומא שאף חתא חשש דלחומץ . ואדרבא פי וולט
לפאכריכא . מא וכלו חתא חגא חרבל . גור כולטו
וכרמוה כנשא . וחתא ארב נורע בוסורה ס"א סומן כ"ג
וכ"ד . וארב בות יקורה דף ק"ס . וארב שאלת ועבך ס"ב
ס' ס"ה . הארו לכול חללו אסכור דלקאלב דו וגי מנלף
בלכאגוט . וארב עיקרו דף ט' הלכות פסח סומן ל"ח .
קא לי שאף פי פחד ולחך כחוכת יר אות ל' וואיין חלאל
בן ארס יאכל אסכור קאלב פי וולט פסח . ולאכן מלזוס
יכון אסכור כיון וקאלט ומנלף . וואעסאך אסכור אלי
וגי מן ליגורנא ולוגרנא וקומכורג מא פיה חתא חשש
חומץ . ולאכן כאש ישרי ברטל פי וולט פסח מן לבו
קראס . גור ישרי קבל פסח קאלב לחוס מנלף פי כאגוטו
אוואל ישרי ברטל מן ליגורו אלי וקרו מן אלחומץ וכמל
ארב חג האסוף וקאל וקמממיר בזה אינו חלל מן
המתמיהין ואין משגימין בו . ונוחנא בער אמת שפנא
האר ארכניס לכול חאללו סכור קאלב . אפילו הכי מא
עטאנאש קלבנא כאש נחפכו פתחליל דוואלו . מן סיבת
דו ראנא כשופו ושראל קרושים ככר נהגו בו אוסור .
ולאכן אורא בן ארס יאכר קבל פסח סכור קאלב ויגליה
פילמא וילפיה . וכון ככון לבו כטוח אלי מא פיה חתא
חשש אוסור חמץ ויקדר ושרב ביה לאקהווא פי וולט פסח
וקאיורא לאר הלכה למעשה פה ק"ק וקראן וע"א
בהסכמת כל החכמים ושל"ו .

י פי חול המועד ימרו בן ארס כאש יכרם לשי גנאן
ויבארך אלכרכה דלאולנות . לאיין האר אלכרכה
אללשא פי אויאס נוסן דווקא . ואיורא גאז חרש נוסן מא
ענדו חיקון כאש יבארך . ומלזוס מא יבארך חתא יסוף
זוג דסגור כראיו יגורו אלפירות . (מורה באלכע סי'
קל"ח)

ז חין יבארך ועמל פי באלו כאש ועמל חיקון כהאר
אלכרכה

רנה למסאייל די חלאל וישועה

אלכרכה לנשמות דו סומאן מנוכלון פיסגור ופילפסוב
ויטלכ עליוסוס ארקמוס . (סס סו' קל"ט)

והארץ מנטק אלכרכה

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שְׁלֵא חָסַר בְּעוֹלָמוּ כְּלוּם
וּבְרָא בּוֹ בְרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת
טוֹבוֹת וְנָאוֹת לִיהֲנוֹת בָּהֶם בְּנֵי
אָדָם :

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו
שתאיר היום בחסרך הגדול על הנשמות
הקדושות העומדות בשלשה שורות שבערן
המצפצפין בקולן כצפורים וכל נשמתם תהלל
יה לשבח ולפאר את הוד שמך מלכנו ומעתיירים
עתרת החיים והשלום עלינו בני יידיך . אנא
בכח גדולת רחמיך תהיינה אוזן קשובות אליהם
ותפלתם שעה ברחמים לבטל מעלינו ומעל
כל בית ישראל כל חרון אף וכל מיני משחית
וכל מיני פורענות ותאריך ימינו בטוב ושנותנו
בנעימים חיים של שלוה חיים של טובה חיים
של ברכה חיים של פרנסה טובה חיים של חילוץ
עצמות חיים שיש בהם יראת חטא חיים שאין
בהם בושה וכלימה חיים של עושר וכבוד
לעבודתך חיים שתהא בנו אהבת תורה לשמה

חיים

רנה תפלה לעילוי נשמות וישועה קנג

חיים שתמלא משאלות לבנו לטובה :
ויהי נא חסרך על הנשמות הקדושות האלה
ויעלה ויבא ויגיע יראה וירצה ישמע
יפקד ויזכר וזכרון הטוב לפני כסא כבודך
ומצאן מנוחה ותצרוך נשמתם לפני ולפנים
אל מקום הקדש עין לא ראתה אלהים זולתך
ותשביע בצחצחות נפשותם ריוון מרשן ביהך
ונחל עדנך תשקם ושים חלקנו עמם ונוכה
ונחיה ונירש טובה וברכה לחיי העולם הבא .
ואותם הנשמות הנדרות הפורחות באויר
העולם ואותם שמתו קודם זמנם ונמסרו לדומה
ואותם הטמונים בארץ ויציצו מעיר כעשב
הארץ שלא עצרו כח עדין לבא אל מנוחתם
אתה האל המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים
האר פניך ותכסה על עונם ופשעם ותאמר
למלאך הממונה עליהם להקל מעליהם משפטם
ודינם ועול סובלם יתן יי להם ומצאן מנוחה
נכונה איש על מחנהו במנוחת שלום השקט
ובטח עד עולם ובצל שדי יתלוננו תחת כנפי
הכרובים ממדריגה למדריגה וממעלה למעלה
יקומו ויעלו . ואשר אין לו זכויות לעלות עשה
עמו חסד ומתנת חנם כמו שנאמר ויאמר אני
אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם יי לפניך
והננתי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם :
יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וכו' :

אלפי

כו 27

אז אמר שלמה חזקה בפי שהחיינו וקיימנו להוליא לאור שלשה ספרים נפתחים פתח באשרי

שי למורא ח"א גם את השני זו ספר רנה וישועה יבא הכתוב השלישי שי למורא ח"ב

השר בעת על מש"כ בהרפוס ללמד דעת להמון העם שהיודים אשר ה' קורא וקושטא קאי דמירע ודענא ישיחו כי יושבי שער חכמים בעיניהם אנשי לש"ן בהמות בהררי מימר אמרי ראה זה חדש אשר בדברו מע"ריב ערב"ס בד"ן ערו"בא דער"ב כי הררי זאת השיב מוקנים התבונן גאוני עולם באשר הוכחנו בהקדמת שי למורא ח"א לך נא ראה ויחורו עיניך קורה נעים בורא מאורי ומשום מילתא דהתייא מדרשא חכיבה לי ררכו של איש לקדם הנהו זחרורי עד כי ירחיב ה' לנו חני מוכן ומזומן להוליא לאור ספרי הגדול שיש משור ביאור ופלפול עלום על ספר משפטי שבועות להבינו החיי ויע"ה וספר אלפי שלמה כללום ע"ס אל"ף ב"ת ה' וזכני להוליאם לאור ברם יומא כי האירנה חסרון כיום קשה חסורי מחסרי עתה באתי לכתוב נרגרת אחת מוקנטרים אלפי שלמה כדי לקתום את פיהם אם הם כדי לפרש שוחתי דלא ידעני לאהדורוי וזה החלי בעור פורי

וגאלי :

מערכת

מערכת שי"ן אות בי"ת

שנה עליו הכתוב לעכב כתבו תתום בפרק תמיד נשחט דף ק"ב ר"ה השוחט

וכו' הומר רי"בא דהפסח כשר דהא לש"ע הכתוב לעכב עכ"ל ולכאורה דבריהם תמוהים דהא שנה עליו לא תשחט על חמץ ולא תזבח וכבר מוהר"ש ז"ל עמד על זה ותירץ וזה לשונו ויש לומר דכבתי גוונא לית לן למימר דשנה עליו הכתוב לעכב אלא שנה עליו כדי לעכור עליו בשני לחוין ולא אמרי' דשנה עליו הכתוב לעכב אלא בכ"ה דלעיל במכתת תבוסו וכן כל הנהו דפ"ק דזבחים דליבא למימר בהו לטפווי לאוי עכ"ל ורחמי להרב שער המלך ז"ל בר"פ ק"פ שתמה עליו מדאמרינן בפרק ב"ש (דף ב"ד) דפרבינן והומא לע"ע בשני לחוין ומשני כל היכא דאיבא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי הרי דהתם מוקמינן קדא דוקבשר אשר יגע בכל טמא באם חינו ענין לשאר איסורין ובה"ע לאכילה תנהו ענין להנאה ולא מוקמי' ליה בלאוי יתירי וא"כ מכ"ש הכא דכיון דאיבא למדרש דשנה עליו הכתוב לעכב מהיבא תיתי לחוקמי בלאוי יתירי ודברי התוספו' ז"ל ז"ע עכ"ל גם הרב קרבן העדה תמה עליו מעין זה ומוריטו הרב לימודי ה' דמ"ה ע"ד בא לכלל יאוב בדוחק גדול ועיין בשאר גדולי האחרונים ז"ל כבוכים הם כה"רש סגר עליהם המד"כר ולא מלאו מענה ליושב דברי מוהר"ש ז"ל :

וכל

לגבי דירי אמנא ולא מסתפינא במטו מנויהו מלכי לא ירדו לעומק דברי מוהר"ש ז"ל ואין בדבריו נפתל ועקש ודעת שפתוי ברור מללו דכוונתו מבוארת לכל המעיין ושר יהיו לחלק דעד כאן לא אמרי' שנה עליו הכתוב לעכב אלא דווקא הוכא דהעובד כתי' בלשון עשה כמו במכתת תבוסו דאמרי' לעיל (דס"א ע"א)

ת"ר

ת"ר במבטת מלמד שאין הפסק נשחט אלא למנויו וכול
 שחטו שלא למנויו יהא בעובר על המזבח וכשר ת"ל
 הכוסו שנה עליו הכתוב לעכב . וכמנחות (דכ"ה ע"ב)
 גבי שעור נשיא דכתוב ביה ושחט אותה במקום אשר
 ישחט את העולה לפני ה' מה עולה שחיטתה בלפניו ואף
 ע"ג דכ"ג ל' מקרה אחרונה דכתוב במקום אשר ישחט
 העולה השחט החטאת אלטרין היא קרה לעכב . וכן ה' ה'
 דהמ' ס' (דכ"ג ע"ה) גבי מנחה דהי מלה תאפה חמץ
 הו"א למלקות אלטרין קרה ובשרה להכי כתוב מלה
 תהיה לעכב . וכן בוימה (דכ"ג ע"ה) דאמרינן כי בעגן
 אהיה אלטרין שיתן עליה מעלה עשן ואלטרין לן קרה
 אחרונה דוכסה ענן הקטורת לעכב . וכן ה' דאמרינן
 כפ"ב דובחיס (דכ"ג ע"ב) ת"ר לעמד לשרת מזבח כשהוא
 אומר העומדים שנה עליו הכתוב לעכב . וכן ה' דאמרי'
 במבולתא (פרשת בא) לא תותירו ממנו עד כוקר ה' אס'
 הותירו עיבה על מזבח אומע אני יהא כשר ת"ל והגותר
 ממנו באש תשרפו וכו' . וכן הנהו דוכתי דמיותי מניוהו
 מוהר"ש ז"ל כפ"ק דובחיס (דף ג' ד') יע"ש בחוס' דף ד'
 ע"כ ד"ה אינה יע"ע . מכל הני דוכתי מבוהר דקעיכוב
 הוא דוקא בלשון עשה ולא בלשון לאו . והשתא עלו דברי
 מוהר"ש כהוגן ככ"ל . וכ"מ מפ"ק דמנחות דו"ט יע"ש :

וראיתי למורינו הרב ז"ל בס' למורי ה' לימוד פ"ג
 דף מ"ז ע"ד שכתב וז"ל ול"ג ליושב לעיקר
 קושיית מוהר"ש לא אמרינן לעכב אלא הוכח דכתובי
 תרוויהו במקום אחד אבל השתא הכא דקרה דלא תזבח
 במשנה תורה כתוב . משנה תורה הוא דקא מהדרי דוגמא
 לזה אמרו כל פרשה שנאמרה ונסנית לא נשנית לא בשביל
 דבר שנחדש בה ואיכא נמי קראי התם בהך פר' שלא
 נאמרו ונחדשו במשנה תורה עכ"ל . ועי"ש שהביא
 האיות לתירוץ זה . וקושטא קאי דחוללי לא נדפס הספר
 בקני הרב ז"ל לא היותי מנאמן שילאו דברים אלה מפס
 קדוש

קדוש יען דאלו השני קראי לא תזבח ולא תשחט תרווייהו
 כתיבי בס' שמות לא תזבח כתוב בפרשת משפטים כ"ג
 ולא תשחט בפרשת כי תשא ל"ד ואס' כן בנפול היסוד כפל
 הכנין . וכבר ילאו עליו עוררין בזה וכן תמה עליו רב
 אחאי מוהר"י אלמרוני כ"ו :

הן אמת דכבר מילתיהו דרבנן אמרו' שיחתן של ת"ח
 לריבך תלמוד . ולמדתי מתוך דברי קדשו ישוב
 נכון לקושיית מוהר"ש ז"ל דער כאן לא אמרו' שנה עליו
 הכתוב לעכב אלא דוקא היכא דשנה עליו באותה פרשה
 עלמה דומיא דכל הני דוכתי דמיותין לעול אבל היכא
 דהשני כתוב בפרשה אחרת לא אמרינן לעכב הוא בא'
 אלא אמרינן לע"ע בשני לאוין או לע"ע בלאו ועשה
 כנלע"ד :

והרב פר"ח בס' מים חיים כתב ע"ד התוספות ז"ל
 ה"ל וליתא דהא קי"ל כרבא בפ"ק דתמורה
 דס"ל כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד או עביד לא
 מהני . אלא ה"ט משום דקראו זבח כדאיתא בירושלמי .
 והרב שע"ה ז"ל שס' מפרק לה דלק"מ משום דאפילו לרבא
 דס"ל רב"מ דאר"ל לא עביד ל"מ מודה דבקדשים מהני
 משום דבעינן שנה עליו הכתוב לעכב . והביא הכרח
 לזה מהאי דמנחות וע"ש . ויש לתמוה עליו שלא הביא
 דאיה דרבירי מכל הני דוכתי דכתובכא : אמנם דברי
 הרב שע"ה ז"ל אכתו לא אישרק מחולשא דאס' איתא
 דבקדשים אפילו רבא מודה דמהני א"כ קשה טובא למאי
 אלטרין בירושלמי לומר דהפסק כשר משום דכתוב זבחי
 והתורה קראתו זבח דממ"נ אליבא דמאן והא אפי' רבא
 עלמו מודה דמהני ול"ל קרא וקושיא זו עלמה קשה על
 הרב שע"ה ז"ל וכל החילוקים שהביא הרב ז"ל משם
 הפוסקים כפ"ג מה' גירושין דין י"ט וע"ש : ומה שז"ל
 כרוך ליושב ה' דאלטרין קרה דוכתי להכשיר הפסק
 משום דאי לאו קרה דוכתי הו"א דהפסק פקול דילפינן
 ממחמץ (כו)

ממחמץ

רנה אלפי שלמה וישועה

ממחמץ את הפסולה בדקאמר ר' מג"א שם חילולי דתני
חוקיה וכו' וע"ש וכו' הרב למורי ה' ז"ל שם לישב קושי'
הרב מש"ל והגם דהרב שע"ה לא עלה בדעתו דבר זה
מדלא תירץ קושיא המש"ל כן מ"מ יש להעמיד דבריו
עד ז' ודבריו הרב שע"ה ז"ל אמתיים דבקרשי' כיון דבעינן
שנה עה"ל אפי' רבא מודה דמהני דאל"כ קשה מכל הני
דוכתי דכתובנא דאלטריך קרא לעכב .

וראיתי

למורי הרב למורי ה' ז"ל שם שכתב על
דברי השע"ה וליתא . ולא ידעתי איך
אישתמיט מניה סוגיא דתמורה דפריך דלדבוי ורבא
ממימר וקרימיו ובכור עכ"ל וע"ש שיישב קושיא דהפ"ח
באופן אחר והם דברים תמוהים כמ"ש המעיין . ודבריו
השע"ה ז"ל דברי אמת הם ומה גס דהרב בתי בהוגה קאי
כוותיה ומה שהקשה הוא לק"מ דע"כ לא בעינן בקדשים
לעכב אלא דווקא במידי דלורך הקרבה כגון משחיטה
ואילך אבל קודם שחיטה הינו נכנס בסוג קדשים דבעינן
שנה עליו ה"ל זה ברור .

איברא

דהתוספו' בתמורה (דף ד' ע"ב) ד"ה רבא
וכו' כתבו וז"ל קשה א"כ שוחט הפסח על
החמץ לפסול וי"ל דבירושלמי יש קרא להכשיר עכ"ל .
מוכח מדבריהם דק"ל דלרבא דאמר ל"מ אפי' בקדשים
גם כן אמרה למלתיה דאל"כ מני ק"ל ואמאי לא משנו
משום דלא שנה עליו הכתוב לעכב . וכיון שכן ק"ט מכל
הני דוכתי דמיייתוקן לעיל בד"ה וכל וע"ש וכו' ער .

עוד

כתבו התוספות שם בתמורה וז"ל וקשה מרס
חזון בככור ליתסר וכו' וי"ל דלא גרע מאילו כפל
כן מוס מעלמנו דשרי עכ"ל . וכ"כ התוס' בבכורות (דף
ל"ד) ד"ה ומה וכו' וז"ל מכל מקום הכא שרי האי בכור
מדאורייתא דהא יש בו מוס עכ"ל ופשוט דבריהם נראה
דכוונתם היא לחלק כמ"ש מזה "ריטן סי' יז' ומהרו"מ
ת"א סימן ס"ט רע"ב לא ס"ל לרבא דל"מ אלא דווקא אף
אמרינן

רנה אלפי שלמה וישועה קנו

אמרינן לא מהני מהדרינן עובדא אבל הכא הרי שור
שחוט לפניך דגם אי אמרינן ל"מ הרי יש בו מוס . וכן
הבין מורי הרב ערך השולחן ח"מ בהשמות (דף ז'
ע"ג) ואם זאת היה כוונתם קשה טובא דמאי ק"ל משוחט
את הפסח על החמץ דהרי בשוחט הפסח על החמץ הגם
דאמרי ל"מ הרי שור שחוט לפניך ולא אפשר למחדר
עובדא . ודוחק לומר דהשתא מיהא חזרו התוס' מסברתם
דכל כי האי הו"ל לפרושי . ומה שג"ל ברור ככוונת התוס'
לומר כיון דרשמנא שרי לן בעל מוס אין לחלק בין נעשה
בידי אדם לנעשה בידי שמים ככ"ל פשוט .

והפ"ח

בספר מוס חיים פ"ג מה' מלכים דין ז'
כתב לדעת הסוכרים דמלך אסור להעיד
מדאורייתא אם עבר והעיד עדותו בטלה . דקי"ל כרבא
דאמר כל מלתא דאמר רשמנא ל"ת וכו' עכ"ל וע"ש .
ולכאורה דבריו תמוהים דאם כן מאי פריך שם בתמורה
(דף ו' ע"א) והשתא דשנינן כל הני שנויי דאבוי ורבא
במאי פליגי ומחדר הש"ס לאשכוחי נפקותא בינייהו .
וא"א לדבריו הרב הול"ל איכא בינייהו מלך שהעיד דלאבוי
מהני עדותו ולרבא ל"מ . ואפשר לומר כיון דפלוגתא זו
היא של אמוראי דחוקא להש"ס לחוקמי פלוגתיהו
בהילכתא למשיחא ולכך מהדר לחוקמי פלוגתיהו
במידי דשייך בזה ז' ואע"ג דבפרק כל שעה (ד' כ"ג ע"ב)
קאמ' הש"ס דאיכא בין חוקיה לר"א חולין שנסחטו בעזרה
הרי דעביד נפקותא בין אמוראי במידי דלא שייך בזה ז'
מ"מ כל כמה דמנינן לאשכוחי נפקותא דשייכא בזה ז'
הוא הלך יותר טוב וברור .

ואגב

אביע אומר מה שראיתי להגאון פני יהושע
ז"ל בחינת לגיטין (דף ל') אחא דאמרינן התם
א"ל ר"פ לרבא לא מלא בה לא ערוה ולא דבר מהו ח"ל
מדגלי רשמנא גבי חונס וכו' . כתב הרב ז"ל וז"ל וק"ט
דהא רבא גופיה ס"ל בפ"ק דתמורה כל מלתא וכו' והא
דלקי

רנה אלפי שלמה וישועה

דלקי משום דעבר אמימרה דרחמנא ומקשי' עלוה סתם
מאונס שגורס דמחזיר ואינו לוקה ואמאי הא עבר
אמימרה דרחמנא ומשני שאני התם דכתי' כל ימיו בעמוד
והחזר קאי ולפי זה נהי דלא ק"ל בעיקר מלתיה דרבא
דהתם קאמר אי עביד לא מהני והבא קאמר מאי דעבד
עבד דהתם דווקא חזירי הובא דאמר לא תעביד בלשון
לאו מש"אב הכא הובא דלא מלא בה לא ערוה ולא דבר
אין כאן לאו עכ"ל. ואחרי המס"ר לא ידעתי איך לא ראה
הרב ז"ל סוגיא בדוכתא שם דפרכינן על רבא והרי תורס
מן הרעה על הופה דרחמנא אמר מכל חלבו. חלבו אין
גרועין לא ותנן אין תורמין מן הרעה על הופה ואם תרם
תורמחו תרומה אלמא מהני תיובתא דרבא אמר לך וכו'
ואם איתא לדברי הרב ז"ל מאי קושיא והרי הכא בתורס
מן הרעה על הופה לא כתיב לאו ואפי' רבא מודה דמהני
אלא ודאי הש"ס קים ליה דרבא אמר למלתיה אפי' הובא
דלא כתיב לאו ודברי הפכ"י תמוהים וכן יש לתמוה עליו
ממאי דפריך שם ממנין על שאינו מינו דלא כתיב ביה לאו
ולעיקר קושייתו ז"ל אינו רואה ריח קושי כלל דשאיני הכא
דאהנו מעשיו משום דגלי לן קרא דמהני מדגלי רחמנא
גבי אונס כל ימיו בעמוד והחזיר כדקאמר הש"ס להדיא:
עוד ראיתי להרב הנזכר ז"ל שם שכת' וז"ל אבל הא
ודאי קשה היאך וליף רבא הכא מדגלי קרא גבי
אונס כל ימיו מכלל דבעלמא מאי דעביד עביד דהא
אפילו אי אמרי' בעלמא אס גירסה שלא כדון לא מהני
אפי"ה אלטרין למיכתב גבי אונס כל ימיו למימרה דלא
לקי דסד"א כיון דעבר אמימרה דרחמנא לקי מש"ה נתקן
הכתוב לעשה דלא לקי עכ"ל ועש"ב דלסוף הסיק כס"ע ז'
ובאמת קושיא חזקה היא וראויה לוי. ומה שנלע"ד בישוב
קושיא זו דהנה כת' התוס' שם בתמורה (דף ה' ע"א) ד"ה
מתיבי וכו' הקשו וז"ל וא"ת כיון דלא מהני גירושין לחייב
הבא עלוה משום אשת איש אפילו קורס קורה וכהן נמי
אמאי

רנה אלפי שלמה וישועה קנו

אמאי לוקה ואינו מחזיר הו"ל דלא חל הגט כלל. וז"ל
דאיתקש גירושין למיתה כדאמרינן בפ"ק דקידושין איתקש
מיתה לגירושין ה"ל איתקש גירושין למיתה עכ"ל. והשתא
יכולני לפתור דהכי הוא כונת הפי' לא מלא בה לא ערוה
ולא דבר ועבר וגירסה נהי דמאי דעבר עבד והגירושין
חיילי דאיתקש גירושין למיתה מ"מ חייב להחזירה או לא.
וא"ל רבא מדגלי רחמנא וכו' משמע דאינו חייב להחזיר
כי אס גבי אונס דוקא אבל בעלמא אינו חייב להחזיר.
ואין לומר דקרא דכתיב כל ימיו גבי אונס אלטרין לכתובי
דוקא דהא סוף סוף שמעי' מניה דחייב להחזיר גבי אונס
אבל בעלמא אינו חייב להחזיר כנ"ל ודוק:
אד קל"ט עמ"ש התוס' בסור"פ הא"מ (ד' כ"ח ע"ב)
ד"ה מימיו וכו' שכת' וזה שעבר על דברי תורה
דכתיב ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים מה אני בחכם
אף אתם בחכם וזה שעשה בשכר עבר על דברי תורה
ומקרה ממש לא בפ"ל דהא לא שמעינן הובא דעבד בשכר
לא מהני אלא אסמכתא בעלמא הוא דל"מ אפי' כדעבד
עכ"ל. והדבר קשה דהא קי"ל כרבא דאמר כ"מ דאמר
רחמנא ל"ת אי עביד ל"מ ולמאי אלריכו התוספות קרא
לדיעבד. ודוחק לומר דהתוס' קיימי אליבא דאבוי דכל
כי האו הו"ל לפרושי. ואפשר לומר כפי ענ"ד דעד כאן
ל"ק רבא כ"מ דא"ר ל"ת אי עביד ל"מ לא דוקא דהמעשה
עלמו הוא אסור כגון מומר וגוול וגובב ומקדיש ב"מ
למזבח. וכן כל הכך דמיייתי שם הש"ס בפ"ק דתמורה בהא
הוא דקאמר רבא אי עביד ל"מ משום דהמעשה עלמו הוא
אסור. משא"כ הכא דהמעשה עלמו לית ביה איסורא
אלא מלאה הוא לאיבא והאיסור הוא מלא דבר אחר שנטל
שכרו. בהא אפי' רבא מודה דמהני. ולכך כתבו התוס'
דמקרא ממש לא בפ"ל שו"ר דחילוק זה כבר כתבוהו גדולי
האחרונים יע"ע והשתא יבואו דברי התוספות על נכון.
ובן האמור תשו"ב בה מוס"א לא למא שכתב הפס"ח על
התוספות

התוספות דפסקים דמיותיקן לעיל הלא מראש ד' והרב
משום דגבי שמיטת ק"פ השמיטה מלך עלמה לית בה
איסורא אלא מלוא הוא דאיכא כדכתיב ושחטו אותו כל
קהל עדת ישראל אך האיסור הוא מלך דבר המעכו
דהיינו חמץ שיש לו ובהא חפי' רבא מודה דמהני ולכך
שפיר קאמר רוב"ה דהפסח כשר וכו' והגם דמהתוס'
דמורה מוכח דלא ק"ל לחלק בהכי מ"מ לא נפלאה היא
ולא רחוקה דמחלפה שטתיהו:

תבנא

לדיונא דריב"ה ק"ל דהפסח כשר הואיל ולא
שנה עליו הכתוב לעכב חמץ מדברי
הריטב"ה בחי' לוימא דכ"ב והביאו הרב שם"ה ז"ל נראה
דלא ק"ל כריב"ה א"כ סתב כל היכא דאיכא אזרה ממילא
משמע עכובא ולא בעי שנה עליו הכתוב לעכב ואילו
ריב"ה ק"ל דאף על גב דכתיב אזרה דלא תשחט בעינן
לעכב קרא אחריכא ועיין לה' שם"ה ז"ל שם מה שתמה
על הריטב"ה וע"ש בהשמטות מה שתירץ:

ברם

לדיו קל"ט בדברי הריטב"ה מהאי ברייתא
דמכילתא דמיותיקן לעיל לא תותירו ממנו
עד בוקר הא אם הותיר עובר על מצוה שומע אני והא
כשר ת"ל והותר וכו' הרי דאע"ג דכתיב בקרא אזרה
ואעפ"כ אלטרודי קרא לעכב ול"ע נכון:

ואגב

אביע אומר מ"ש להגאון טרע ביהודה מ"ב
חא"ח סי' ט' וז"ל פירש"י במתניתין חייב וכו'
חייב משום לא תשחט עליו חמץ בהדי לאו דלא יראה ולא
ימנא. הא דלא פירש"י ברישא למה שנתבאר אלני במקום
אחר דגם משש שעות ולמעלה עובר כב"י וב"י מ"מ
מלקות ליכא דלאו שאין בו מעשה הוא כמ"ש הרמב"ם
דלא מתחייב אלא בקנה חמץ או חמלו בידים וא"כ משכחת
לה ברישא בין לר"י שאמר אף התמיד ובין לר"ש דאמר
הפסח ביד וכו' שהיה בידו חמץ קודם זמן איסורו דמשום
ב"י וב"י אינו לוקה ומשום לא תשחט לוקה אבל בספיה
דקתני

דקתני שלא לשמו חייב ודיוק מניה בסוף הסוגיא הא
סתמא כשר ומוקי לה בהיק בעליו בע"פ משכחת שפיר
דלקי' דהנה מבין ריסי עיניו של רש"י וכר דס"ל דהשומט
את הפסח על החמץ פסול ולא כמ"ש התוספות וראיה
מדברי רש"י ע"כ בד"ה המקטיר את החלב וכו' אם לא
היה לאחד מבני החבורה בשעת שמיטה וכו'. וקשה מי
הכריחו לזה א"ו דס"ל שאם היה בשעת שמיטה בכר
כפסל הזבח ושבו חין המקטיר חייב שהרי לא הקטירו
אלא חמורים פסולים. ולפ"ז דאמר' דהפסח פסול חפי'
בדועבד אם כן או מיירי ספיה דקתני ובמועד שלא לשמו
חייב בהיה לו חמץ קודם זמן איסורו אם כן מאי דחקיק
להש"ס לומר שהיה בעליו טמא מת והא חפילו טהורים
לא משכחת לה שילאף י"ח הפסח כגון שהיה להם חמץ
וממילא סתמא לשמו קאי. אלא ודאי מדמוקי לה מכלל
דמיירי מתני' חפילו כשקנה חמץ או חמלו בידים ואם כן
הו"ל לאו שיש בו מעשה ולכן פירש"י בהדי לאו רב"י וכו'
בספיה עכ"ל. ולע"ד אע"פ דכרי הרב מתקיים מדכש
אעפ"כ כל דבריו כנויים על יסוד רעוע ובנפול יסוד
יכול הבנין דרבי יהודה ק"ל לאו שאין בו מעשה לוקין
כמבואר בפרק אלו הן הלוקין ובכמה דוכתי ואם כן
עדיין קשה אמאי לא פירש"י ברישא דקתני ר"י אף התמיד
חמץ מדברי הרב ז"ל הרווחנו דיש לפשוט ספיקו של
המש"ל בריש הלכות ק"פ יע"ש ודוק היטב:

עוד

כתב הרב נר"ב בס"ד וז"ל עוד נלע"ד לתרץ
דברי רש"י דבאמת הכל הקשו על הרמב"ם
שפסק מלקות על ב"י וב"י והא הו"ל לאו הניתק לעשה
ורבים מתרלים דב"י לאו שקדמו עשה דתשבתו ואמנם
לפי מ"ש דעובר על ב"י בע"פ מש"ס ולמעלה חין העשה
קודם ללאו ושפיר הו"ל לאו הניתק לעשה ומעתה זכינו
לדין כיון שזה שעובר על ב"י וב"י בע"פ הוא פלוגתא
דר"י ור"ש דלר"י ניתק ולר"ש אינו ניתק לכך לא פירש"י
בדברי

רנה אלפי שלמה ויישועה

בדבריו ר"י בהדיו לאו דב"י דלר"י ב"י וב"י ניתק לעשה
והונו לוקה עליו עכ"ל וההמת"ר דבריו אינם מוכינים כלל
שהרי רש"י ס"ל דתשכיתו הוא ביטול כמ"ש בס"ק (ד' ד')
מדכתוב תשכיתו ולא כתוב תבערו ואף ע"ג דרש"י ס"ל
דהבערה גם כן מועלת מ"מ מודה הוא דתשכיתו פירושה
ביטול גם כן ואם כן עכ"ל דתשכיתו הו"קאו הביטול ע"כ
קודם זמן היסורו דהיינו קודם שש מעט דאם לא כן הו"י
משכחת לה מלות ביטול לדעת רש"י דהרי קי"ל דלאחר
זמן היסורו ל"מ ביטול הלא והאזי דחל עליו מלות ביטול
קודם ב"י וב"י הו"י זמן וד"כ הו"ל לאו דב"י וב"י קודם
להס עשה : ובר מן דין ו"ל על הרב : ו"ל מההיא דמכות
(דף י"ג) וכמ"ש הללי במ"א סו"ד שבדברי הרב נו"כ שגבו
ממני וכו' ע :

עד כאן השו"ת ודיו יד כהה להדפיס ובקרב ימים בע"ה
הני מוכן להדפיס כל החיבור אם ירצה ה' בלוי נדה :

כ"ד השעיר שלמה זרקא סלי"טא

ת"ו של ב"ע